O carte măsurată în linguriţe de cafea

POLIROM

Patti Smith

Trenul M

Patti Smith

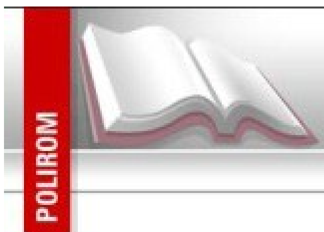
Trenul M

Traducere din limba engleză şi note de

Ona Frantz

EDITURA POLIROM

2016

Patti Smith

M Train

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1; sector 4, 040031, O.P. 53

ISBN ePub: 978-973-46-6284-5
ISBN PDF: 978-973-46-6285-2
ISBN print: 978-973-46-6216-6

Coperta: Radu Răileanu
Foto copertă: © Claire Alexandra Hatfield

PATTI SMITH (Patricia Lee Smith, n. 1946), supranumită „poeta laureată punk”, este scriitoare, cântăreaţă şi artist vizual. S-a născut în Chicago, într-o familie cu origini irlandeze, şi a devenit cunoscută în anii 1970 pentru modul revoluţionar în care a combinat poezia cu muzica rock. A fost căsătorită cu chitaristul Fred „Sonic” Smith, care a murit în 1994 în urma unui atac cerebral, însă puternica legătură dintre cei doi a influenţat masiv creaţia ulterioară a artistei. Patti Smith a marcat evoluţia genului punk rock cu albumul de debut *Horses* din 1975, care a fost inclus recent de revista

Rolling Stone în topul 100 al celor mai reprezentative albume rock din toate timpurile. A lansat douăsprezece albume şi a primit numeroase premii pentru creaţia sa muzicală, printre care şi Polar Music (2011). Printre cărţile pe care le-a publicat de-a lungul timpului se numără volumele de versuri *Seventh Heaven* (1972) şi *Auguries of Innocence* (2005), antologia de poezie, proză şi desene *Babel* (1978), volumele de memorii *Woolgathering* (1992; *Torcătoarea de vise*, Polirom, 2015), *Just Kids* (2010; *Pe când eram doar nişte puşti*, Polirom, 2014) şi *M Train* (2015). În 2010, *Just Kids* a fost recompensat cu National Book Award. În 2005, Ministerul Culturii din Franţa i-a acordat lui Patti Smith titlul de Commandeur des Arts et des Lettres, cea mai înaltă distincţie atribuită artiştilor de Republica Franceză. Smith a fost inclusă, de asemenea, în Rock and Roll Hall of Fame în anul 2007.

pentru Sam

Nu-i deloc uşor să scrii despre nimic.

Aşa spunea un văcar când am pătruns într-un cadru dintr-un vis. Oarecum chipeş şi teribil de laconic, insul se legăna pe un şezlong, lăsându-se pe spate şi atingând în treacăt cu borul pălăriei Stetson zidul exterior, sur, al unei cafenele solitare. Spun solitare pentru că nu părea să mai existe altceva prin preajmă, în afară de o pompă

de benzină scoasă din uz şi o adăpătoare ruginită, împodobită cu un colier de tăuni peste borhotul de apă stătută. Nici oameni nu erau prin jur, dar lui nu părea să-i pese. Şi-a tras borul pălăriei peste ochi şi a continuat să vorbească. Era exact modelul Open Road Silverbelly pe care îl purta Lyndon Johnson.

— Dar noi o ţinem una şi bună, a spus el mai departe, nutrim tot soiul de speranţe nebuneşti. Să-i izbăvim pe cei pierduţi, o fărâmă de epifanie personală. E o dependenţă, ca jocurile mecanice sau golful.

— E mult mai uşor să vorbeşti despre nimic, am spus eu.

Nu mi-a ignorat făţiş prezenţa, dar nici nu mi-a răspuns.

— Ei, mă rog, asta-i părerea mea.

— Cât pe ce s-o laşi baltă, să-ţi arunci crosele în râu, când deodată îţi intri în mână, mingea se rostogoleşte drept în gaură şi pălăria întoarsă ţi se umple de monede.

Soarele i s-a reflectat în marginea cataramei de la curea, proiectând un fulger care a sclipit peste întinderea deşertului. S-a auzit un fluierat strident, iar când am păşit spre dreapta, i-am prins cu coada ochiului umbra revărsând o altă garnitură de sofisme, dintr-un unghi cu totul diferit.

— Am mai fost aici, nu-i aşa?

El stătea acolo, uitându-se lung în zare, şi nu spunea nimic.

Scârba naibii, mi-am zis. Nici nu mă bagă în seamă.

— Hei, i-am spus, nu-s eu aia care-a murit. Nu-s o umbră trecătoare. Sunt aici, în carne şi oase.

A scos din buzunar un carneţel şi s-a apucat să scrie.

— Ar trebui măcar să te uiţi la mine, am continuat. În definitiv, e visul meu.

M-am dus mai aproape. Suficient de aproape ca să văd ce scria. Deschisese carneţelul la o pagină goală şi deodată pe ea s-au materializat cinci cuvinte.

Ba nu, e al meu.

— Ei, fir-aş a naibii, am murmurat.

Mi-am pus mâna streaşină la ochi, ca să văd şi eu la ce se uită el: nori de praf camion cu platformă scaieţi cer alb – o mulţime de nimic.

— Scriitorul e un dirijor, a spus el tărăgănat.

Am plecat de-acolo, lăsându-l să continue cu detalii despre făgaşul sinuos al circumvoluţiunilor minţii. Vorbele care mai stăruiau în aer au secat când m-am urcat în propriul tren, care m-a depus, complet îmbrăcată, în patul meu boţit de-acasă.

Imediat ce am deschis ochii, m-am ridicat, am mers clătinându-mă până la baie şi mi-am stropit faţa cu apă dintr-o singură mişcare iute. Mi-am tras ghetele în

picioare, am hrănit pisicile, mi-am luat fesul marinăresc şi vechea mea haină neagră şi am pornit-o pe traseul pe care-l bătusem de-atâtea ori, traversând bulevardul în direcţia străzii Bedford şi a unei mici cafenele din Greenwich Village.

Café ’Ino

Patru ventilatoare de tavan se rotesc deasupra mea.

În Café ’Ino nu e nimeni, în afară de bucătarul mexican şi de un puşti pe nume Zak, care îmi pregăteşte comanda obişnuită: pâine neagră prăjită, ulei de măsline pe o farfurioară şi cafea neagră. Mă înghesui în colţul meu, cu haina pe mine şi fesul marinăresc pe cap. E ora nouă dimineaţa. Sunt primul client. Strada Bedford, în oraşul care abia se trezeşte. Masa mea, flancată de automatul de cafea şi de vitrina de la stradă, îmi oferă o senzaţie de intimitate, aşa că pot să mă retrag în propria-mi atmosferă.

Sfârşit de noiembrie. Micuţa cafenea e cam răcoroasă. Şi-atunci de ce se rotesc palele ventilatoarelor? Poate că dacă mă uit fix la ele vreme îndelungată, o să-mi meargă şi mie mintea la fel.

Nu-i deloc uşor să scrii despre nimic.

Parcă aud vorba tărăgănată a văcarului, lentoarea ei autoritară. Îmi notez în grabă fraza lui pe un şerveţel. Cum poate cineva să te scoată din pepeni într-un vis şi pe urmă să mai aibă şi tupeul să-ţi stăruie în minte? Simt nevoia să-l contrazic, nu doar ripostând cu o replică spontană, ci făcând un gest anume. Îmi privesc mâinile. Sunt convinsă că aş putea scrie la nesfârşit despre nimic. Măcar de-aş avea nimic de spus.

După o vreme Zak îmi pune în faţă o ceaşcă nouă de

cafea.

— Asta-i ultima dată când vă servesc, îmi spune el pe un ton solemn.

Zak face cafeaua cea mai bună de-acolo, aşa că mă întristează să aud aşa ceva.

— De ce? Pleci undeva?

— Îmi deschid o cafenea cu terasă la malul mării, pe promenada de scândură de pe plaja Rockaway.

— O cafenea pe plajă! Ei, ca să vezi, o cafenea pe plajă!

Îmi întind picioarele şi mă uit la Zak, care îşi îndeplineşte sarcinile matinale. N-avea de unde să ştie că nutream cândva visul de a-mi deschide eu însămi o cafenea. Cred că mi s-a declanşat când am început să citesc despre traiul în cafenele al beatnicilor, suprarealiştilor şi poeţilor simbolişti francezi. În locurile unde am copilărit eu nu erau cafenele, dar ele existau în cărţile mele şi prosperau în imaginaţia mea. În 1965 venisem în New York City din South Jersey doar aşa, ca să mă vântur prin oraş, şi nimic nu mi se părea mai romantic decât să stau şi să scriu poezie într-o cafenea din Greenwich Village. Într-un târziu mi-am făcut curaj să intru în Caffè Dante de pe strada MacDougal. Cum nu-mi permiteam să iau masa acolo, am băut doar o cafea, dar nimeni n-a părut deranjat. Pereţii erau

acoperiţi cu ilustraţii reprezentând oraşul Florenţa şi cu scene din *Divina comedie*. Scenele acelea sunt şi azi tot acolo, decolorate după decenii de fum de ţigară.

În 1973 m-am mutat într-o cameră spaţioasă şi văruită în alb, cu o bucătărie mică, aflată pe aceeaşi stradă, la doar două cvartale de Caffè Dante. Puteam să mă strecor pe fereastra din faţă, să mă aşez pe scara de incendiu şi să pontez ce se mai întâmpla la Kettle of Fish, unul dintre barurile frecventate de Jack Kerouac. După colţ, pe strada Bleecker, era o tarabă mică la care un tânăr marocan vindea rulouri proaspete, anşoa în saramură şi buchete de mentă proaspătă. Mă trezeam devreme şi-mi cumpăram provizii. Fierbeam apa şi o turnam într-un ceainic umplut cu mentă, apoi îmi petreceam după-amiezile bând ceai, fumând fărâme de haşiş şi recitind istorisirile lui Mohammed Mrabet şi Isabelle Eberhardt.

Pe vremea aceea Café ’Ino nu exista. Mă aşezam în dreptul unei ferestre joase de la Caffè Dante, ce dădea spre colţul unei mici alei, şi citeam *Cafeneaua de pe plajă* a lui Mrabet. Un tânăr vânzător de peşte pe nume Driss se întâlneşte cu un ins trăsnit, singuratic şi neprietenos, care are o aşa-zisă cafenea, cu o singură masă şi un singur scaun, pe o fâşie de ţărm stâncos de lângă Tanger. Atmosfera letargică din jurul cafenelei m-

a captivat într-atât, încât nu mi-am mai dorit nimic altceva decât să stau şi eu acolo. La fel ca Driss, visam să-mi deschid un local al meu. Mă gândeam atât de tare la el, încât mai c-aş fi fost în stare să-i trec pragul: Café Nerval, un colţ de rai unde poeţi şi călători puteau găsi simplitatea unui refugiu.

Îmi imaginam nişte covoare persane ponosite acoperind podele de scânduri late, două mese de lemn lungi cu bănci, câteva mese mai mici şi un cuptor de pâine. În fiecare dimineaţă aş fi şters mesele cu ceaiuri aromate, cum se face în Chinatown. Fără muzică, fără meniuri. Doar tăcere cafea neagră ulei de măsline mentă proaspătă pâine neagră. Pereţii împodobiţi cu fotografii: un portret melancolic reprezentându-l pe tizul cafenelei şi o imagine mai micuţă cu Paul Verlaine, poetul damnat, cu pardesiul pe el, prăbuşit pe scaun în faţa unui pahar cu absint.

În 1978 am pus mâna în mod neaşteptat pe o mică sumă de bani şi am reuşit să depun garanţia pentru închirierea unei clădiri fără etaj de pe East Tenth. Pe vremuri acolo fusese un salon cosmetic, dar între timp rămăsese pustie, nu mai avea decât trei ventilatoare albe de tavan şi câteva scaune pliante. Fratele meu, Todd, a supravegheat lucrările de reparaţii, am văruit împreună pereţii cu alb şi am ceruit podelele de

scânduri. Două lucarne late inundau spaţiul cu lumină. Mi-am petrecut câteva zile sub ele, aşezată la o masă pliantă, bând cafea de la băcănie şi planificându-mi următoarea mişcare. Îmi trebuiau fonduri pentru o toaletă nouă, pentru un automat de cafea şi pentru mulţi metri de muselină albă, ca să pun perdele la ferestre. Lucruri practice, care de obicei se topeau în muzica închipuirilor mele.

Până la urmă am fost obligată să renunţ la cafeneaua mea. Cu doi ani în urmă îl cunoscusem la Detroit pe muzicianul Fred Sonic Smith. Fusese o întâlnire neaşteptată, care îmi modificase treptat cursul vieţii. Dorul de el se infiltra în toate – în poeziile mele, în cântecele mele, în inima mea. Suportam amândoi o existenţă paralelă, făcând naveta de la New York la Detroit şi înapoi, cu întâlniri scurte, care se terminau întotdeauna cu despărţiri sfâşietoare. În timp ce eu schiţam locul unde urma să instalez o chiuvetă şi un automat de cafea, Fred mă implora să vin să locuiesc cu el în Detroit. Nimic nu mi s-a părut atunci mai important decât să stau alături de dragostea mea, cu care eram sortită să mă căsătoresc. Luându-mi la revedere de la New York City şi de la aspiraţiile pe care le includea, am împachetat ce-aveam mai de preţ şi am lăsat în urmă tot restul – prin urmare, am pierdut garanţia şi

cafeneaua. Nu mi-a păsat. Orele pe care le petrecusem în singurătate, bând cafea la masa pliantă şi scăldată în strălucirea cafenelei mele din vis, îmi erau de ajuns.

Cu câteva luni înainte de aniversarea primului nostru an de căsnicie, Fred mi-a spus că dacă îi promit că-i dăruiesc un copil, înainte de asta o să mă ducă oriunde în lume. Am ales fără să ezit Saint-Laurent-du-Maroni, un oraş de frontieră din nord-vestul Guyanei Franceze, pe coasta nord-atlantică a Americii de Sud. Îmi doream de multă vreme să văd ce mai rămăsese din colonia penitenciară franceză unde erau expediaţi cândva nelegiuiţii înrăiţi înainte de-a fi transferaţi pe Insula Diavolului. În *Jurnalul unui hoţ*, Jean Genet descrisese Saint-Laurent ca pe un pământ sfinţit, iar pe cei încarceraţi acolo, cu o empatie evlavioasă. Scrisese în *Jurnalul* său despre o ierarhie a infracţionalităţii intangibile, despre o sfinţenie bărbătească înfloritoare, care îşi atinsese apogeul pe tărâmurile înspăimântătoare ale Guyanei Franceze. Urcase scara aceea treaptă cu treaptă – trimis la şcoala de corecţie, borfaş şi de trei ori perdant –, dar exact când îşi primea sentinţa, puşcăria pe care o privise cu atâta veneraţie se închidea, fiind considerată inumană, iar ultimii deţinuţi supravieţuitori erau trimişi înapoi în Franţa. Genet şi-a ispăşit condamnarea la închisoarea Fresnes,

văicărindu-se amarnic pentru că n-avea să atingă niciodată măreţia la care aspira. Zdrobit, el scria: „Mi-a fost furată dezonoarea”.

Genet a ajuns la puşcărie prea târziu ca să se mai alăture frăţiei pe care o imortalizase în opera sa. A fost lăsat dincolo de zidurile închisorii, precum băieţelul olog din Hamelin, căruia i s-a refuzat intrarea într-un paradis al copiilor fiindcă a ajuns prea târziu ca să-i mai treacă poarta.

De-acum, ajuns la şaptezeci de ani, avea, pare-se, o sănătate şubredă, aşa că era puţin probabil să meargă vreodată acolo el însuşi. Îmi imaginam momentul când aveam să-i duc ţărână şi pietre din locul acela. Deşi adesea îl amuzau ideile mele donquijoteşti, Fred n-a luat în glumă această îndatorire pe care mi-o asumasem singură. S-a arătat de acord şi n-a protestat. I-am scris lui William Burroughs, pe care îl cunoşteam de când aveam vreo douăzeci şi ceva de ani. Cum era apropiat de Genet şi avea şi el propriile sensibilităţi romantice, William mi-a promis că mă va ajuta să livrez pietrele la momentul potrivit.

Ca să ne pregătim călătoria, Fred şi cu mine am petrecut zile în şir la biblioteca publică din Detroit, unde am studiat istoria Surinamului şi a Guyanei Franceze. Abia aşteptam să explorăm un loc în care nu mai fusese niciunul dintre noi şi am trasat pe hartă primele etape ale călătoriei: singura rută disponibilă era un zbor comercial către Miami, de unde o linie aeriană locală urma să ne ducă prin Barbados, Grenada şi Haiti, ca să ne debarce în cele din urmă în Surinam. După aceea

trebuia să depistăm drumul către un orăşel riveran de la marginea capitalei, iar odată ajunşi acolo, să închiriem o ambarcaţiune cu care să traversăm fluviul Maroni până în Guyana Franceză. Ne-am planificat paşii până târziu în noapte. Fred a cumpărat hărţi, haine maro-gălbui, cecuri de călătorie şi o busolă, şi-a tuns părul lui lung şi lins şi a cumpărat un dicţionar francez. Când adopta o idee anume, o privea din toate unghiurile. Nu s-a apucat totuşi să-l citească pe Genet. Treaba asta a lăsat-o în seama mea.

Fred şi cu mine am luat avionul spre Miami într-o duminică şi am rămas două nopţi acolo, la un motel de pe autostradă numit Mr. Tony’s. Aveam în cameră un mic televizor alb-negru fixat în perete, aproape de tavanul jos, care funcţiona cu monede. Am mâncat fasole roşie şi orez auriu la Little Havana şi am vizitat Crocodile World. Scurta şedere acolo ne-a pregătit pentru arşiţa extremă pe care urma s-o înfruntăm. Călătoria noastră era o operaţiune de durată, fiindcă în

Grenada şi în Haiti toţi pasagerii erau obligaţi să coboare din avion cât timp se percheziţiona cala în căutarea mărfurilor de contrabandă. În cele din urmă am aterizat în Surinam la răsăritul soarelui. Câţiva soldaţi tineri, înarmaţi cu puşti automate, se uitau cum eram mânaţi într-un autobuz, care ne-a transportat la un hotel verificat şi autorizat. Se apropia prima aniversare a unei lovituri de stat militare care răsturnase guvernul democratic la 25 februarie 1980: o aniversare care o preceda pe a noastră cu doar câteva zile. Eram singurii americani de-acolo şi ne-au asigurat că ne aflam sub protecţia lor.

După ce am petrecut câteva zile cocoşându-ne sub arşiţa capitalei Paramaribo, un ghid ne-a dus cu maşina o sută cincizeci de kilometri, până la oraşul Albina, pe malul vestic al fluviului care mărginea Guyana Franceză. Cerul rozaliu era plin de nervurile trăsnetelor. Ghidul nostru a găsit un băiat care s-a învoit să ne treacă peste Maroni cu piroga, un fel de canoe lungă, cioplită dintr-un trunchi de copac. Fiind împachetate judicios, bagajele noastre erau foarte uşor de manevrat. Am pornit pe o ploaie uşoară, care s-a înteţit rapid, devenind torenţială. Băiatul mi-a oferit o umbrelă şi ne-a avertizat să nu stăm cu degetele în apa care înconjura barca de lemn joasă. Am băgat de seamă brusc că

fluviul roia de peşti mici şi negri. *Piranha*! Mi-am tras repede mâna, iar el a râs.

După vreo oră băiatul ne-a lăsat la poalele unui mal abrupt. Şi-a tras piroga pe mal şi s-a dus să se adăpostească lângă nişte muncitori, sub o muşama neagră întinsă pe patru stâlpi de lemn. Pe oamenii aceia părea să-i distreze zăpăceala noastră de moment şi ne-au făcut semn în direcţia străzii principale. În timp ce noi ne luptam să urcăm o movilă lunecoasă, ritmurile de calipso de la *Soca Dance* al lui Mighty Swallow, ce se revărsau dintr-un *boom box*, erau aproape înecate de ploaia stăruitoare. Uzi până la piele, am străbătut alături oraşul pustiu, adăpostindu-ne în cele din urmă în ceva ce părea a fi singurul bar din zonă. Barmanul m-a servit cu cafea, iar Fred a cerut o bere. Doi bărbaţi beau *calvados*. După-amiaza s-a scurs pe lângă noi cât timp eu am consumat cafea după cafea, iar Fred s-a prins într-o conversaţie stâlcită, în franco-engleză, cu tipul cu pielea tăbăcită care era şeful rezervaţiilor de ţestoase din împrejurimi. Când ploaia s-a mai potolit, şi-a făcut apariţia şi proprietarul hotelului din zonă ca să-şi ofere serviciile. Apoi s-a ivit o versiune a lui mai tânără şi mai ursuză, care ne-a luat bagajele, iar noi am pornit în urma lor la vale, pe o cărare înnoroită, ca să ajungem la noul nostru spaţiu de cazare. Nici măcar nu făcuserăm

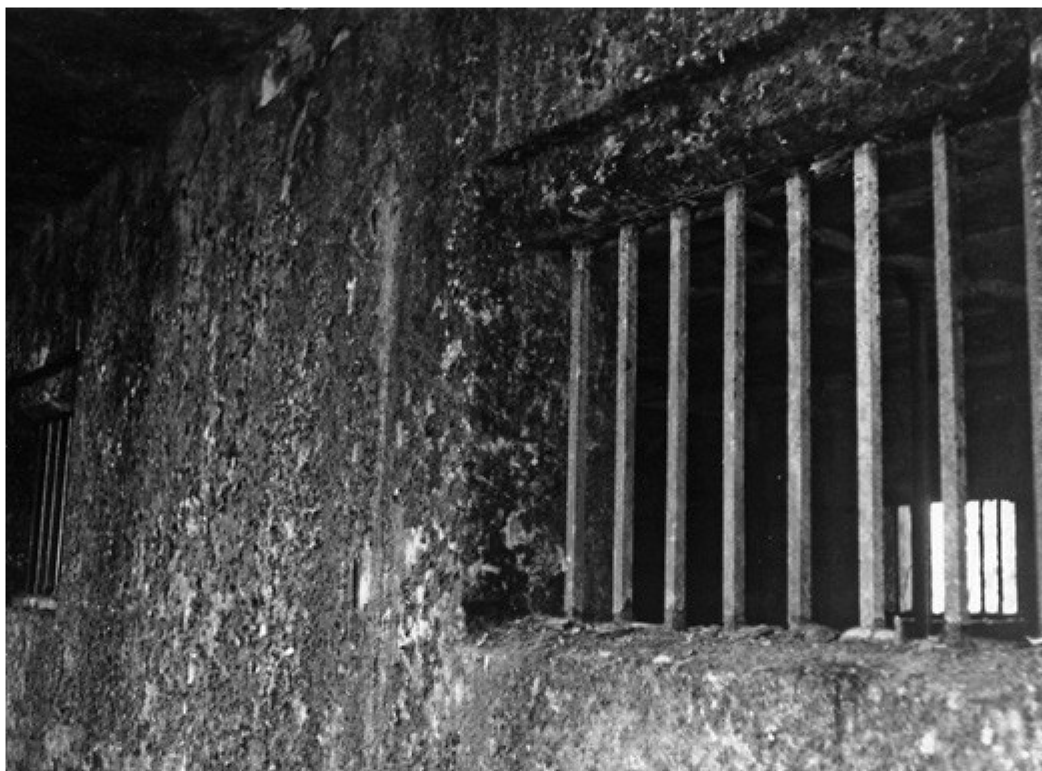
rezervare la vreun hotel – şi totuşi uite că ne aştepta o cameră.

Hôtel Galibi era spartan, dar confortabil. Pe măsuţa de toaletă erau aşezate o sticluţă de coniac botezat cu apă şi două pahare de plastic. Istoviţi cum eram, am dormit, cu toate că afară începuse iar ropotul neîndurător al ploii pe acoperişul de tablă ondulată. Când ne-am trezit, ne aşteptau boluri cu cafea. Soarele dimineţii era puternic. Am pus hainele la uscat în curtea interioară. În maroniul gălbui al tricoului lui Fred se topea un mic cameleon. Am înşirat pe o măsuţă tot ce-am găsit prin buzunarele noastre. O hartă fleşcăită, chitanţe jilave, fructe făcute terci, omniprezentele pene de chitară ale lui Fred.

Pe la prânz un muncitor betonist ne-a dus cu maşina până la ruinele închisorii Saint-Laurent. Acolo se vedeau câteva găini rătăcite care râcâiau în ţărână şi o bicicletă răsturnată, dar nu părea să fie nici ţipenie de om. Şoferul nostru ne-a însoţit pe sub o arcadă scundă de piatră, după care a şters-o de lângă noi. Complexul avea aerul unui oraş aflat cândva în plin avânt, dar care îşi găsise tragicul sfârşit – unul care excavase sufletele, iar carcasele lor golite le expediase pe Insula Diavolului.

Fred şi cu mine ne mişcam pe-acolo într-o linişte alchimică, atenţi să nu deranjăm spiritele locului.

Tot căutând pietrele potrivite, am intrat în celulele de la izolator ca să studiez graffitiul decolorat care tatua pereţii. Coaie păroase, puţe cu aripi, organul principal al îngerilor lui Genet. Nu aici, mi-am spus, nu aici. M-am uitat după Fred. Îşi croise drum prin ierburile înalte şi

printre palmierii crescuţi peste măsură şi descoperise un mic cimitir. L-am văzut oprindu-se în faţa unei pietre de mormânt pe care scria „Fiule, mama ta se roagă pentru tine”. A stat multă vreme acolo, uitându-se în sus, către cer. L-am lăsat în pace şi am pornit să cercetez clădirile anexe, iar în cele din urmă am decis să adun pietrele de pe podeaua de pământ a celulei comune. Era un spaţiu jilav, cam cât un hangar de avion mic. Lanţuri grele şi ruginite erau fixate în zidurile luminate de raze subţiri. Se simţea totuşi un iz de viaţă: bălegar, pământ şi o mulţime diversă de gângănii mişunătoare.

Am săpat câţiva centimetri în căutarea pietrelor care s-ar fi putut găsi acolo, înfundate în pământ de călcătura tălpilor bătătorite ale deţinuţilor sau de bocancii grei purtaţi de gardieni. Am ales cu mare grijă trei dintre ele şi le-am pus într-o cutie de chibrituri Gitanes supradimensionată, fără să mă ating de fărâmele de pământ rămase agăţate de ele. Fred mi-a oferit batista lui ca să mă şterg pe mâini de ţărână, apoi a scuturat-o, a făcut din ea o bocceluţă pentru cutia de chibrituri şi mi-a pus-o în palme – primul pas către momentul când avea să ajungă în mâinile lui Genet.

N-am rămas mult în Saint-Laurent. Ne-am dus pe

malul mării, dar nu am putut intra în rezervaţiile de ţestoase, pentru că era sezonul în care depuneau ouă. Fred a petrecut multă vreme în bar, stând la taclale cu băieţii. În ciuda căldurii, purta cămaşă şi cravată. Oamenii păreau să-l respecte, să-l privească fără ironie. Avea el efectul ăsta asupra celor din jur. Eu, una, mă mulţumeam să stau pe o ladă afară, în faţa barului, şi să mă uit lung la o stradă pustie, pe care n-o mai văzusem niciodată şi poate că nici n-aveam s-o mai văd vreodată. Pe acolo erau aduşi cândva în marş deţinuţii. Închideam ochii şi-mi imaginam cum îşi târau lanţurile prin arşiţa aceea intensă – distracţie crudă pentru cei câţiva locuitori ai unui oraş prăfuit, uitat de lume.

Pe drumul de la bar până la hotel nu vedeam niciun câine, niciun copil ieşit la joacă, nicio femeie. În cea mai mare parte a timpului stăteam singură cuc. Din când în când o zăream fugitiv pe cameristă, o fată desculţă, cu părul lung şi negru, care se tot învârtea prin jurul hotelului. Zâmbea şi gesticula, dar nu vorbea nicio boabă de engleză şi era tot timpul în mişcare. Ne făcea curat în cameră şi ne strângea rufele din curtea interioară, apoi le spăla şi le călca. În semn de recunoştinţă, i-am dăruit o brăţară de-a mea, un lănţişor de aur cu un trifoi cu patru foi, pe care, atunci când am plecat, l-am zărit atârnându-i la încheietura mâinii.

În Guyana Franceză nu existau trenuri şi nici cale ferată. Flăcăul de la bar ne făcuse rost de un şofer, care se purta ca un figurant din *The Harder They Come*[1]. Purta ochelari de soare stil aviator, o beretă pe-o ureche şi cămaşă cu imprimeu leopard. Ne-am înţeles la preţ şi a acceptat să ne ducă cu maşina cei două sute şaizeci şi opt de kilometri până la Cayenne. Conducea un Peugeot cafeniu rablagit şi a insistat ca bagajele noastre să stea lângă el, pe locul din faţă, pentru că în portbagaj transporta de obicei orătănii. Am mers pe Route Nationale printr-un şir de ploi întrerupte de un soare fugar, ascultând piese *reggae* la un aparat de radio care prindea mai mult paraziţi. Când semnalul s-a pierdut de tot, şoferul a comutat pe casetofon şi ne-a pus o trupă pe nume Queen Cement.

Din când în când mai dezlegam batista şi mă uitam la cutia de chibrituri Gitanes, la silueta aceea de ţigancă rotindu-se cu tamburina ei într-un vârtej de fum cu o nuanţă indigo. Însă n-o deschideam. Îmi imaginam momentul scurt, dar triumfal, în care aveam să-i ofer pietrele lui Genet. Fred mă ţinea de mână în timp ce şerpuiam în tăcere prin păduri dese şi treceam pe lângă amerindieni scunzi şi robuşti, cu umeri laţi, care cărau

[1] Film artistic din 1972 despre avatarurile faimei în industria muzicală (*reggae*).

iguane în echilibru pe creştet. Am călătorit prin comune micuţe, ca Tonate, care avea doar câteva case şi un crucifix de aproape doi metri înălţime. L-am rugat pe şofer să oprească. S-a dat jos şi s-a dus să-şi verifice anvelopele. Fred a fotografiat indicatorul pe care scria „Tonate. Populaţie: 9” şi eu am spus o rugăciune scurtă.

Eram eliberaţi de orice dorinţe, de orice aşteptări. Odată misiunea îndeplinită, nu mai aveam nicio destinaţie finală, nicio rezervare la vreun hotel. Eram liberi. Dar pe măsură ce ne apropiam de Kourou, am simţit o schimbare. Am intrat într-o zonă militară şi am ajuns la un punct de control. Şoferului i s-a verificat actul de identitate, apoi, după o tăcere parcă interminabilă, ni s-a ordonat să coborâm din maşină. Doi poliţişti au percheziţionat locurile din faţă şi din spate şi au găsit în torpedou un cuţit de buzunar care avea arcul rupt. Prea grav n-are cum să fie, mi-am spus, dar când au început să ciocănească în portbagaj, şoferul nostru a devenit vizibil agitat. Orătănii moarte? Poate droguri. Au dat roată maşinii, apoi i-au cerut şoferului cheile. El le-a aruncat într-o viroagă nu prea adâncă şi a rupt-o la fugă, dar s-au năpustit după el şi l-au pus repede la pământ. M-am uitat pieziş la Fred. În tinereţe avusese probleme cu legea şi era mereu circumspect în faţa autorităţilor. Nu lăsa să i se citească nicio emoţie

pe faţă şi i-am urmat şi eu exemplul.

Au deschis portbagajul maşinii. Înăuntru era un om care arăta de vreo treizeci şi ceva de ani, ghemuit ca un melc într-o cochilie de stromb corodată. Părea îngrozit când l-au înghiontit cu o puşcă şi i-au ordonat să coboare. Ne-au dus pe toţi la secţia de poliţie, ne-au pus în camere separate şi ne-au interogat în franceză. Înţelegeam destul cât să răspund la întrebările lor cele mai simple, iar Fred, instalat în altă încăpere, conversa în crâmpeie de franceză de cârciumă. La un moment dat a sosit comandantul şi am fost duşi la el. Era un ins cu piept vânjos, cu ochi negri, mohorâţi, şi cu o mustaţă groasă, care îi domina faţa arsă de soare şi marcată de griji. Fred a evaluat rapid situaţia. Eu am intrat în rolul femeii docile, căci anexa aceasta obscură a Legiunii Străine era în mod clar o lume a bărbaţilor. Am privit în tăcere cum marfa umană de contrabandă, despuiată şi încătuşată, era dusă de acolo. Lui Fred i s-a cerut să intre în biroul comandantului. S-a întors şi m-a privit. Stai liniştită, a fost mesajul telegrafiat de ochii săi de un albastru palid.

Un poliţist a venit cu bagajele noastre, iar un altul, care purta mănuşi albe, le-a scotocit pe toate. Eu stăteam şi ţineam în mână batista devenită boccea. Eram uşurată că nu mi se ceruse s-o predau, fiindcă era un obiect care etalase deja o sacralitate întrecută doar de cea a verighetei mele. Nu presimţeam niciun pericol, dar mi-am zis că e mai bine să-mi strunesc limba. Un anchetator mi-a adus cafea neagră pe o tavă ovală, cu

un fluture albastru încrustat pe ea, apoi a intrat în biroul comandantului. L-am zărit pe Fred din profil. După o vreme au ieşit cu toţii. Păreau să fie într-o dispoziţie amiabilă. Comandantul l-a îmbrăţişat bărbăteşte pe Fred şi am fost poftiţi amândoi într-o maşină. Niciunul dintre noi n-a scos o vorbă şi aşa am intrat în capitala Cayenne, aşezată în estuarul fluviului Cayenne, pe malul acestuia. Fred primise de la comandant adresa unui hotel. Maşina ne-a lăsat la poalele unui deal: capătul de linie. E undeva acolo sus, a gesticulat el şi am început să urcăm cu bagajele treptele de piatră către drumul care ducea la următoarea noastră reşedinţă temporară.

— Despre ce-aţi discutat acolo? l-am întrebat.

— Zău dacă ştiu. A vorbit doar în franceză.

— Cum aţi comunicat?

— Cu coniac.

Fred părea cufundat în gânduri.

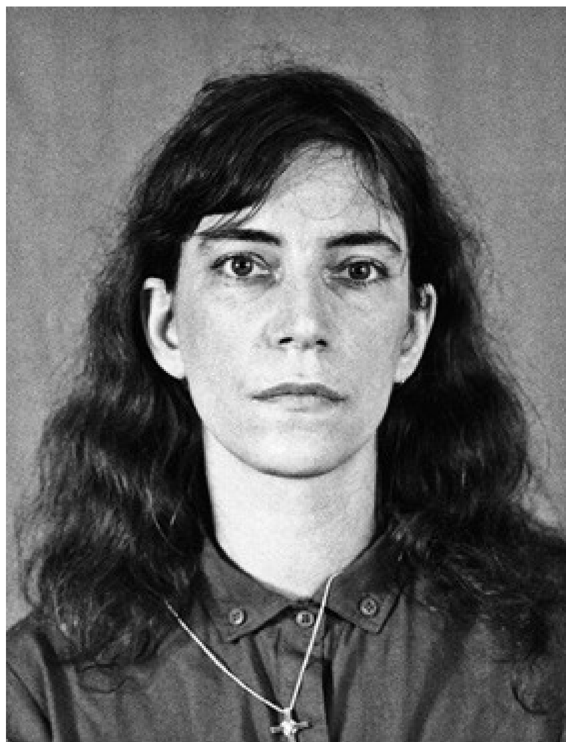
— Ştiu că te preocupă soarta şoferului, a spus el, dar asta nu depinde de noi. Ne-a pus într-un mare pericol şi, la urma urmei, eu pentru tine îmi făceam griji.

— A, mie nu-mi era frică!

— Da, a spus el, de aia-mi făceam griji.

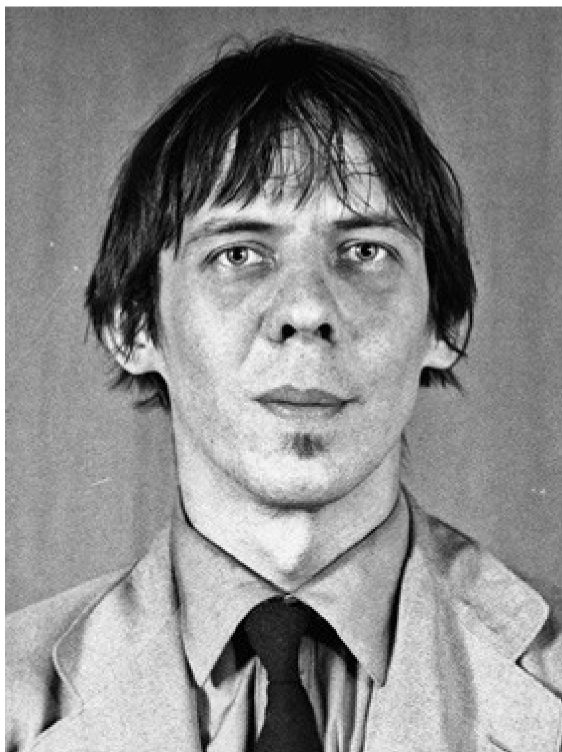
Hotelul era pe placul nostru. Am băut *brandy*

franţuzesc din pungă de hârtie şi am dormit înfăşuraţi în straturi de plasă împotriva ţânţarilor. La ferestre nu existau geamuri – nici în hotelul nostru, nici în locuinţele din vale. Nu existau nici aparate de aer condiţionat. Doar vântul şi câte o ploaie rară mai aduceau alinare în faţa arşiţei şi-a prafului. Am ascultat vaietele simultane, în stil Coltrane, ale unor saxofoane, ce se înălţau din betonul apartamentelor închiriate. Dimineaţa am plecat să explorăm Cayenne. Piaţa centrală era un fel de trapez pavat cu alb şi negru şi încadrat de palmieri înalţi. Era perioada carnavalului, lucru pe care nu-l ştiam, iar oraşul era aproape pustiu. Primăria, o clădire în stil colonial francez din secolul al nouăsprezecelea, văruită în alb, era închisă de sărbători. Ne-a atras clădirea unei biserici care părea abandonată. Când am deschis poarta, am rămas cu rugină în palme. Am aruncat monede într-o cutie veche de cafea Chock Full O’ Nuts cu sloganul „Cafeaua cerească”, lăsată la intrare pentru donaţii. Funigei de praf s-au împrăştiat în razele de lumină, apoi s-au adunat într-un nimb deasupra unui înger din alabastru sclipitor. Icoane de sfinţi stăteau captive sub bucăţi de moloz, imposibil de recunoscut sub straturile de vernis întunecat.

Toate lucrurile păreau să se desfăşoare cu încetinitorul. Deşi eram străini, umblam peste tot nebăgaţi în seamă. Vedeam bărbaţi care se târguiau pentru preţul vreunei iguane vii, cu coadă lungă, şfichiuitoare. Feriboturi ticsite cu pasageri plecau către Insula Diavolului. Ritmuri de calipso se revărsau dintr-o discotecă uriaşă în formă de tatu. Existau câteva standuri mici de suvenire care vindeau mărfuri identice: pături roşii, subţiri, fabricate în China, şi pelerine de

ploaie de un albastru metalic. Dar în principal vindeau brichete, tot soiul de brichete imprimate cu papagali, nave spaţiale şi soldaţi din Legiunea Străină. Nu prea aveai motive să rămâi acolo, aşa că ne-am gândit să solicităm vize de Brazilia, iar pentru fotografii am apelat la un chinez misterios pe nume dr. Lam. Atelierul lui era plin cu aparate foto de format mare, trepiede stricate şi leacuri din ierburi în flacoane mari de sticlă, înşirate peste tot. Ne-am luat pozele pentru viză, dar am rămas în Cayenne până la aniversarea căsătoriei noastre, de parcă am fi fost vrăjiţi.

În ultima duminică din călătoria noastră femei în rochii viu colorate şi bărbaţi cu jobene sărbătoreau sfârşitul carnavalului. Luând-o şi noi pe jos în urma carelor improvizate cu care defilau ei, am ajuns în cele din urmă la Rémire-Montjoly, o comună din sud-estul oraşului. Petrecăreţii s-au împrăştiat. Rémire era cam nepopulată, iar Fred şi cu mine ne-am oprit să privim fascinaţi pustietatea plajelor întinse. Era o zi perfectă pentru aniversarea noastră şi nu am putut să nu mă

gândesc că acolo era şi locul perfect pentru o cafenea pe plajă. Fred a luat-o înaintea mea, fluierând după un câine negru care rătăcea pe undeva prin dreptul nostru. Stăpânul lui nu se vedea nicăieri. Fred a aruncat un băţ în apă şi câinele i l-a adus. Eu am îngenuncheat în nisip şi am schiţat cu degetul planurile unei cafenele imaginare.

Unghiuri stranii, ca deşirate de pe mosor, un pahar de ceai, un cotidian deschis şi o masă metalică rotundă, echilibrată cu ajutorul unei cutii de chibrituri goale. Cafenele. Le Rouquet din Paris, Café Josephinum din Viena, Bluebird Coffeeshop din Amsterdam, Ice Café din Sydney, Café Aquí din Tucson, Wow Café din Point Loma, Caffe Trieste din North Beach, Caffè del Professore din Neapole, Café Uroxen din Uppsala, Lula Cafe din Logan Square, Lion Cafe din Shibuya şi Café Zoo de la gara din Berlin.

Cafeneaua pe care n-am s-o concretizez niciodată, cafenelele pe care n-am să le văd niciodată. De parcă mi-ar citi gândurile, Zak îmi aduce o ceaşcă nouă, fără să spună o vorbă.

— Când se deschide cafeneaua dumitale? îl întreb.

— Când o să se schimbe vremea. Sper că la

începutul primăverii. Câţiva amici şi cu mine. Trebuie să mai punem nişte lucruri la punct şi ne mai trebuie ceva bani ca să cumpărăm dotările.

Îl întreb cât i-ar trebui, mă ofer să investesc.

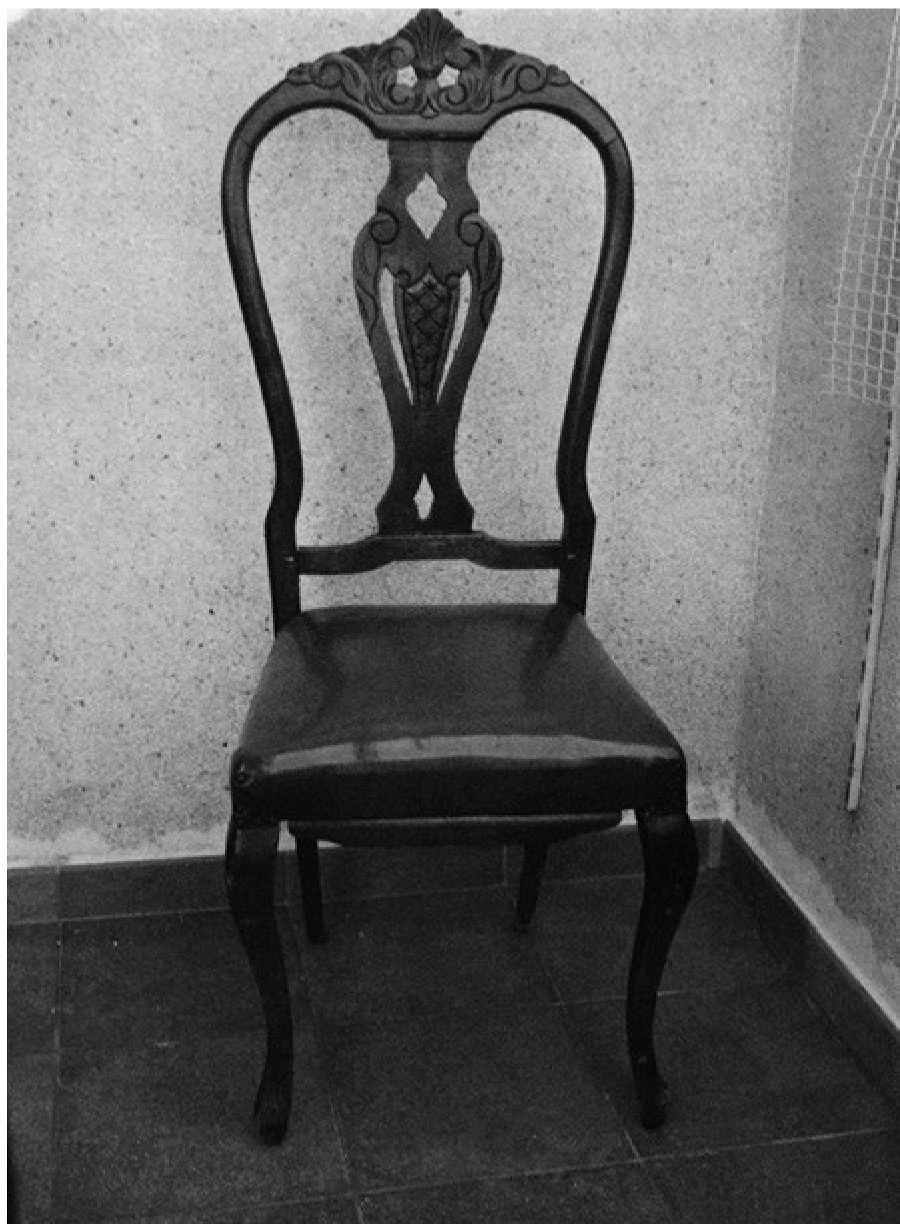
— Sunteţi sigură? mă întreabă el, oarecum surprins, fiindcă adevărul e că nu ne cunoaştem prea bine, mica noastră complicitate se bazează doar pe ritualul zilnic al cafelei.

— Îhî, sunt sigură. Cândva mă gândeam şi eu să-mi deschid o cafenea.

— O să primiţi cafea pe gratis toată viaţa.

— Cum o vrea Domnul, spun eu.

Pe masă, dinaintea mea, stă cafeaua fără egal a lui Zak. Deasupra mea se învârt palele ventilatoarelor, ce imită cele patru direcţii ale unei giruete rotitoare. Vânturi puternice, ploi reci sau perspective de ploaie. Un continuum ameninţător de ceruri funeste, care se infiltrează subtil în toată fiinţa mea. Fără să bag de seamă, alunec într-o stare de indispoziţie uşoară, dar persistentă. Nu o depresie, ci mai degrabă o fascinaţie a melancoliei, pe care o frământ în palmă ca pe o mică planetă vârstată de umbre, imposibil de albastră.

Scaunul lui Roberto Bolaño, Blanes, Spania

Schimb canale

Urc treptele spre camera mea cu o singură lucarnă, cu o masă de lucru, un pat, drapelul din Marină al fratelui meu, împăturit şi legat de mâna lui, şi un mic fotoliu acoperit cu pânză de in ponosită şi împins în colţul de lângă fereastră. Îmi lepăd haina. E vremea să mă pun pe treabă. Am un birou foarte bun, dar prefer să lucrez în pat, de parcă aş fi o convalescentă dintr-un poem de Robert Louis Stevenson. Un zombie optimist, rezemat de perne, ce produce pagini întregi de roade ale somnambulismului – nu prea coapte sau răscoapte. Din când în când scriu direct la micul meu laptop, aruncând câte o privire sfioasă către raftul pe care stă maşina mea de scris, cu străvechea ei panglică, lângă o demodată maşină Brother de procesat texte. O loialitate sâcâitoare mă împiedică s-o arunc pe oricare dintre ele. Apoi mai am şi tone de caiete cu însemnări, al căror conţinut mă atrage – confesiuni, revelaţii, nesfârşite variaţii ale aceluiaşi paragraf –, precum şi mormane de şerveţele mâzgălite cu peroraţii ininteligibile. Sticluţe cu cerneală uscată, peniţe acoperite de cruste, rezerve pentru stilouri care nu mai există de mult, creioane mecanice rămase fără mine. Moloz scriitoricesc.

Sar peste Ziua Recunoştinţei, târându-mi indispoziţia prin toată luna decembrie, cu o perioadă prelungită de singurătate forţată, deşi, din nefericire, fără efect de cristal. Dimineaţa hrănesc pisicile, îmi adun lucrurile în tăcere şi pornesc la drum, traversez Sixth Avenue către Café ’Ino, unde mă aşez la masa mea obişnuită din colţ, beau cafea, mă prefac că scriu sau chiar scriu de-adevăratelea şi obţin aproximativ aceleaşi rezultate îndoielnice. Evit obligaţiile sociale şi mă lupt să-mi aranjez petrecerea sărbătorilor în singurătate. În ajunul Crăciunului cadorisesc pisicile cu şoricei de jucărie îmbunătăţiţi cu iarba-mâţei şi ies să umblu fără ţintă prin noaptea fără conţinut, nimerind într-un târziu în preajma hotelului Chelsea, la un cinematograf unde rulează în nocturnă *Fata cu un dragon tatuat*. Îmi cumpăr bilet, îmi iau o cafea neagră şi mare şi o pungă de floricele organice de la băcănia din colţ şi îmi ocup locul în fundul sălii. Doar eu şi vreo douăzeci de pierde-vară, izolaţi confortabil de lume, dobândind un fel al nostru aparte de mulţumire sărbătorească, fără cadouri, fără pruncul Iisus, fără beteală sau vâsc, doar cu un simţ al libertăţii depline. Îmi plăcea cum arăta filmul. Văzusem deja versiunea suedeză fără subtitrare, dar nu citisem cărţile, aşa că acum puteam să pun cap la cap detaliile intrigii şi să mă pierd în mohorâtul peisaj suedez.

Când am pornit spre casă, trecuse deja de miezul nopţii. Era o noapte destul de blândă şi în mine creştea o copleşitoare senzaţie de calm, care s-a topit lent într-o dorinţă de-a fi acasă, în patul meu. Pe strada mea pustie se zăreau puţine semne ale Crăciunului: ici şi colo nişte beteală împletită în frunzişul ud. Le-am spus noapte bună pisicilor lungite pe canapea şi, în timp ce urcam spre camera mea, Cairo, o abisiniană măruntă, cu blana de culoarea piramidelor, a pornit după mine, urcând aproape lipită de picioarele mele. Ajunsă sus, am descuiat o vitrină şi am despachetat cu grijă o scenă a naşterii flamandă compusă din Maria şi Iosif, doi boi şi un bebeluş în leagăn, pe care i-am aşezat frumos pe bibliotecă. Erau sculptaţi în os şi în două secole de existenţă căpătaseră o patină aurie. Ce păcat, mi-am spus eu, admirând boii, că nu sunt expuşi decât la sărbătorile de iarnă. I-am urat pruncului la mulţi ani, apoi mi-am golit patul de cărţi şi hârtii, m-am spălat pe dinţi, am ridicat cuvertura şi am lăsat-o pe Cairo să mi se culce pe abdomen.

Ajunul Anului Nou a fost cam aceeaşi poveste: fără decizii, fără planuri de viitor. Pe când mii de petrecăreţi abţiguiţi îşi lăsau banii în Times Square, mica mea abisiniană se învârtea după mine prin casă, iar eu mă

fâţâiam de colo colo, luptându-mă cu o poezie pe care plănuiam s-o termin ca să inaugurez Anul Nou cu ea, în onoarea marelui scriitor chilian Roberto Bolaño. Citindu-i *Amuleta*, reţinusem că menţiona în treacăt hecatomba, antica măcelărire ritualică a o sută de boi. Am decis să scriu o hecatombă pentru el – un poem cu o sută de versuri. Urma să reprezinte un mod de a-i mulţumi pentru că îşi petrecuse ultima parte a scurtei sale vieţi dând zor să-şi termine capodopera, *2666*. Măcar de i s-ar fi acordat o dispensă, de i s-ar fi îngăduit să mai trăiască. Căci *2666* părea concepută să continue veşnic, câtă vreme dorea el să mai scrie. Tristă porţie de nedreptate i se servise lui Bolaño: să moară în culmea forţelor sale creatoare, la vârsta de cincizeci de ani! Fiindcă i-am pierdut pe el şi opera lui nescrisă, ni s-a refuzat cunoaşterea unuia dintre secretele lumii.

Cât s-au scurs ultimele ore ale anului, am scris, am rescris, apoi am recitat versurile cu voce tare. Dar pe când globul din Times Square cobora, mi-am dat seama că scrisesem din greşeală o sută unu versuri şi nu eram în stare să-mi dau seama pe care dintre ele era cazul să-l sacrific. Mi-a trecut prin cap şi faptul că invocam în mod nechibzuit un măcel al semenilor celor doi boi sculptaţi în os lucitor, care vegheau asupra pruncului Iisus din leagănul de pe biblioteca mea. Oare conta că ritualul era

doar unul al vorbelor? Oare conta că boii mei erau sculptaţi în os? După câteva minute de chibzuinţă repetitivă, mi-am lăsat momentan hecatomba deoparte şi m-am apucat să văd un film. Şi, cum mă uitam la *Evanghelia după Matei*, am observat că tânăra Maria a lui Pasolini semăna cu la fel de tânăra Kristen Stewart. Am pus filmul pe pauză, mi-am făcut o ceaşcă de Nescafé, am tras pe mine un hanorac, am ieşit şi m-am aşezat pe treptele de la intrare. Era o noapte rece şi senină. Câţiva puştani beţi, probabil din New Jersey, au strigat la mine:

— Cât dracu-i ceasul?

— S-a făcut ora de borât, le-am răspuns.

— Nu zice de-astea în faţa ei, că toată noaptea numai aşa ceva a făcut.

Se refereau la o roşcată desculţă, care purta o rochie mini cu paiete.

— Unde-i e haina? Să-i aduc un pulover?

— N-are nevoie.

— Păi, atunci la mulţi ani.

— A fost deja?

— Îhî, acu' vreo patruş'opt de minute.

Au dispărut în grabă după colţ, lăsând în urmă un balon argintiu dezumflat, ce plutea pe deasupra trotuarului. M-am dus şi l-am salvat tocmai când ateriza

vlăguit.

— Ei, pe ansamblu cam asta a fost tot, am spus cu voce tare.

Zăpadă. Destulă zăpadă cât să mi-o scutur de pe bocanci. Îmi pun haina neagră şi fesul marinăresc, îmi târăsc picioarele pe Sixth Avenue ca un poştaş conştiincios şi mă prezint în fiecare zi în faţa tendei portocalii de la Café ’Ino. Cum trudesc iar la diverse variante ale poemului hecatombă pentru Bolaño, popasul meu matinal se prelungeşte până mult după-amiază. Comand supă toscană de fasole, pâine neagră cu ulei de măsline şi încă o cafea neagră. Număr rândurile poemului menit să aibă o sută de versuri şi căruia acum îi mai lipsesc doar trei. Nouăzeci şi şapte de indicii, dar nicio soluţie. Încă o poezie ca un caz îndosariat la nerezolvate.

Ar trebui să plec de-aici, îmi spun. Să plec din oraş. Dar unde aş putea să mă duc fără să târăsc după mine letargia asta a mea, care pare fără leac, de parcă aş fi un hocheist adolescent plin de angoase care-şi cară sacul ponosit din pânză groasă? Şi ce s-ar alege de dimineţile petrecute în colţişorul meu ori de serile târzii în care schimb obsesiv canalele TV cu o telecomandă îndărătnică, pe care trebuie s-o pocnesc uşurel de câteva ori ca să se trezească la viaţă?

— Ţi-am înlocuit bateriile, aşa că schimbă naibii canalul, spun eu pe un ton rugător.

— Nu trebuia cumva să lucrezi?

— Mă uit la serialele mele poliţiste, murmur eu fără nicio remuşcare. Nu-i o bagatelă. Poeţii de ieri sunt detectivii de azi. O viaţă-ntreagă şi-o petrec adulmecând al o sutălea indiciu, rezolvând câte un caz, apoi ieşind din scenă în umbra înserării, cu un şchiopătat istovit. Ei sunt distracţia mea şi sprijinul meu moral. Linden şi Holder. Goren şi Eames. Horatio Caine. Merg alături de ei, îmi însuşesc metodele lor, le îndur eşecurile şi meditez la gesturile lor multă vreme după ce se termină un episod, fie el în direct sau în reluare.

Cât tupeu pe micul dispozitiv portabil! Poate ar trebui să mă îngrijoreze motivul pentru care port conversaţii cu obiecte neînsufleţite. Dar, din moment ce fac asta în mod conştient încă din copilărie, nu mă deranjează câtuşi de puţin. Ce mă sâcâie cu adevărat este faptul că am astenie de primăvară în ianuarie. Că serpentinele creierului meu par colbuite de vârtejuri de polen. Oftez şi pornesc fără ţintă prin cameră, scrutând-o în căutarea lucrurilor dragi, ca să mă asigur că n-au fost atrase în locul acela semi-dimensional în care obiectele pur şi simplu dispar. Şi nu doar şosetele sau ochelarii: EBow-ul lui Kevin Shields, un instantaneu cu mutra somnoroasă a lui Fred, un vas pentru ofrande din Burma, pantofii de balet ai lui Margot Fonteyn, o girafă de lut diformă, ieşită din mâinile fiicei mele. Mă opresc în faţa scaunului

tatălui meu.

Tata a stat decenii întregi la biroul lui, pe scaunul

acesta, scriind cecuri, completând formulare fiscale şi lucrând cu fervoare la propriul lui sistem de pariuri pentru cursele de cai. Pachete cu *The Morning Telegraph* erau strânse în stive pe lângă perete. Un registru îmbrăcat în piele de căprioară, cu sume câştigate şi pierdute la pariuri imaginare, era păstrat în sertarul din stânga. Nimeni nu îndrăznea să se atingă de el. Tata nu vorbea niciodată despre sistemul lui, dar trudea cu religiozitate la el. Nu era un parior înrăit şi nici n-avea resursele financiare necesare ca să parieze. Era un muncitor în fabrică pasionat de matematică, paradisul predicţiilor competiţionale, ce căuta tipare şi un portal spre înţelegerea sensului vieţii.

L-am admirat pe tata de la distanţă. Părea înstrăinat oniric de viaţa noastră familială. Era binevoitor şi descuiat la minte, iar eleganţa sa lăuntrică îl deosebea de vecinii noştri. Cu toate astea, nu se considera niciodată mai presus de ei. Era un om cumsecade, care îşi vedea de treabă. Alergător în tinereţe. Atlet şi acrobat minunat. În cel de-al Doilea Război Mondial a fost cantonat în junglele din Noua Guinee şi din Filipine. Deşi se opunea violenţei, a fost un soldat patriot, însă bombardamentele atomice de la Hiroshima şi Nagasaki i-au frânt inima şi l-au făcut să deplângă cruzimea şi slăbiciunea societăţii noastre materialiste.

Tata lucra în schimbul de noapte. Dormea ziua, pleca de acasă când noi eram la şcoală şi se întorcea către dimineaţă, când noi dormeam. În weekenduri era de datoria noastră să-i oferim un pic de intimitate, căci avea foarte puţin timp liber. Se aşeza pe scaunul lui preferat şi se uita la baseball, cu Biblia familiei în poală. Deseori citea din ea cu voce tare, încercând să stârnească o discuţie. Îndoiţi-vă de orice, ne spunea el. Indiferent de anotimp, purta o bluză de trening neagră, pantaloni închişi la culoare, uzaţi, suflecaţi până sus pe gambe, şi mocasini. Nu-l vedeai niciodată fără mocasini în picioare, fiindcă soră-mea, frate-meu şi cu mine economiseam mărunţiş întregul an ca să-i cumpărăm o pereche nouă la fiecare Crăciun. În ultimii săi ani de viaţă hrănea păsările pe orice fel de vreme şi cu atâta consecvenţă, încât ajunseseră să vină la el când le chema şi îi poposeau pe umeri.

La moartea lui i-am moştenit biroul şi scaunul. În birou era o cutie de trabucuri conţinând cecuri anulate, unghiere, un ceas Timex stricat şi o tăietură îngălbenită dintr-un ziar din 1959, cu mine zâmbind radioasă, de când primisem premiul al treilea la un concurs naţional de afişe pe tema protecţiei muncii. Încă mai păstrez cutia în primul sertar din dreapta. Scaunul din lemn solid, pe care mama l-a ornamentat fără pic de respect cu

abţibilduri cu trandafiri lucioşi, e sprijinit de zidul din faţa patului meu. Cicatricea unei arsuri de ţigară de pe locul de şezut parcă aduce scaunul la viaţă. Îmi trec degetul peste arsură, evocând amintirea pachetul necartonat de Camel fără filtru. Aceeaşi marcă, cu dromaderul auriu şi silueta palmierului pe pachet, evocând tărâmuri exotice şi Legiunea Străină franceză, o fuma şi John Wayne.

Ar trebui să te aşezi pe mine, mă îndeamnă scaunul, dar eu nu mă îndur s-o fac. Niciodată nu ne era îngăduit să stăm la biroul tatei, aşa că nu mă aşez nici pe scaunul lui. Mă mulţumesc să-l ţin prin preajmă. Am stat o dată pe scaunul lui Roberto Bolaño, când am fost în vizită la familia lui, în oraşul de coastă Blanes din nord-estul Spaniei. Mi-a părut rău numaidecât. Îi făcusem patru fotografii: un scaun simplu, pe care, din superstiţie, îl căra cu el oriunde ajungea să locuiască. Era scaunul lui pentru scris. Mă gândisem cumva că dacă mă aşez pe el, o să pot scrie mai bine? Cu un fior de autoreproş, şterg praful de pe sticla care protejează fotografia Polaroid a acelui scaun.

Cobor la parter, aduc înapoi în cameră două cutii pline şi le deşert pe pat. E vremea confruntării cu corespondenţa sfârşitului de an. Mai întâi trec în revistă broşurile care prezintă chestii precum apartamente deţinute în comun pe plaja Jupiter, metode de investiţie

unice şi profitabile pentru persoane vârstnice şi mici colete cu ilustraţii color ce mă învaţă cum să-mi preschimb în cadouri incitante kilometrii strânşi în calitate de client frecvent al nu ştiu cărei companii aeriene. Toate rămase nedeschise, în aşteptarea coşului de hârtii, şi totuşi mă fac să simt ghimpele vinovăţiei la ideea mulţimii de copaci tăiaţi pentru a scoate pe bandă rulantă movila asta de mizerii nesolicitate. Pe de altă parte, găsesc şi nişte cataloage reuşite, care prezintă manuscrise germane din secolul al nouăsprezecelea, suvenire de pe vremea generaţiei *beat* şi suluri de in belgian retro, numai bune de stivuit lângă toaletă pentru idei viitoare. Trec agale pe lângă automatul meu de cafea, care stă ca un călugăr cu glugă pe un mic bufet metalic în care îmi ţin ceştile de porţelan. Îl mângâi uşor pe cap, evitând contactul vizual cu maşina de scris şi cu telecomanda, şi reflectez la faptul că unele obiecte neînsufleţite sunt mult mai drăguţe decât altele.

Soarele e acoperit de nori. O lumină lăptoasă pătrunde prin lucarnă şi se răspândeşte în cameră. Am senzaţia nedefinită că sunt convocată. Ceva mă cheamă, aşa că rămân complet nemişcată, precum detectivul Sarah Linden pe genericul de început al serialului *The*

Killing[2], în crepuscul, la marginea unei mlaştini. Înaintez încet către birou şi îi ridic capacul. Nu-l deschid prea des, pentru că unele lucruri de preţ de-acolo conţin amintiri a căror evocare e prea dureroasă. Din fericire, nu-i nevoie să mă uit înăuntru, fiindcă mâna mea cunoaşte mărimea, textura şi amplasamentul fiecărui obiect. Îmi strecor degetele pe sub unica mea rochiţă din copilărie şi scot o cutiuţă de metal cu mici perforaţii în capac. Inspir profund înainte s-o deschid, fiindcă nutresc teama iraţională că acel conţinut sacru s-ar putea risipi la confruntarea cu năvala unui curent de aer. Dar asta nu se întâmplă: totul e intact. Patru cârlige mici, trei momeli artificiale cu pene şi încă una făcută din cauciuc transparent, de un violet estompat, ca o gumă de mestecat Juicy Fruit sau o bomboană Swedish Fish, modelată în formă de virgulă şi cu coada spiralată.

— Salut, Cârlionţ, îi şoptesc şi mă înveselesc pe dată.

Bat în ea uşor cu vârful degetului. Simt căldura recunoaşterii, amintiri din vremurile când pescuiam cu Fred într-o barcă cu vâsle, pe lacul Ann din nordul Michiganului. Fred m-a învăţat să lansez şi mi-a dat o undiţă demontabilă Shakespeare, ale cărei părţi componente se potrivesc ca nişte săgeţi într-o teacă în formă de tolbă. Fred era un lansator elegant şi răbdător,

[2] *Crima* (2011).

cu un întreg arsenal de momeli, nade şi plumbi. Eu aveam undiţa mea de arcaş şi cutiuţa aceasta, în care îl ţineam pe Cârlionţ, aliatul meu secret. Micuţa mea momeală! Cum aş putea să uit vreodată orele noastre de plăcută divinaţie? Cât de bine m-a slujit ea când o lansam în ape impenetrabile, unde îşi dansa tangoul persuasiv cu alunecoşii bibani pe care mai târziu îi curăţam de solzi şi îi prăjeam în tigaie pentru Fred.

Regele a murit, azi nu se pescuieşte.

După ce o aşez cu blândeţe pe Cârlionţ înapoi în birou, abordez cu un suflu proaspăt problema corespondenţei – facturi, petiţii, invitaţii la festivităţi trecute, o convocare la îndeplinirea sarcinii de jurat într-un proces care stă să înceapă. Apoi pun iute deoparte un obiect care mă interesează în mod deosebit, un plic simplu maroniu, timbrat şi sigilat cu nişte ceară în care se reliefează literele CDC. Dau fuga la un bufet încuiat, de unde iau un cuţit de scrisori elegant, făcut din os – singura metodă corectă de a deschide preţioasa corespondenţă primită de la Continental Drift Club. Plicul conţine o carte de vizită mică şi roşie, cu numărul douăzeci şi trei tipărit cu negru, şi o invitaţie scrisă de mână prin care mi se solicită să susţin o conferinţă, pe un subiect ales de mine, la convenţia semianuală care urmează să aibă loc la mijlocul lui ianuarie în Berlin.

Mă năpădeşte un belşug de emoţii, dar n-am timp de pierdut, fiindcă scrisoarea e datată cu câteva săptămâni în urmă. Scriu în grabă un răspuns afirmativ, scotocesc prin birou după o coală de timbre, apoi îmi iau căciula şi haina şi dau drumul scrisorii în cutia poştală. După aceea traversez Sixth Avenue, luând-o către ’Ino. După-amiaza e pe sfârşite şi cafeneaua e goală. Aşezată la masa mea, încerc să îmi fac o listă cu obiectele pe care să le iau cu mine în călătorie, dar mă cufund într-o reverie aparte, care mă poartă în trecut cale de câţiva ani, prin oraşele Bremen, Reykjavik, Jena şi, peste puţin timp, Berlin, unde o să mă reîntâlnesc cu confraţii de la Continental Drift Club.

Fondat la începutul anilor 1980 de un meteorolog danez, CDC este o societate obscură, care îndeplineşte funcţia de ramură independentă a comunităţii geoştiinţifice. Douăzeci şi şapte de membri, răspândiţi pe cele două emisfere, au jurat să se dedice *perpetuării aducerii-aminte*, mai ales în ceea ce-l priveşte pe Alfred Wegener, iniţiatorul teoriei despre deriva continentelor. Regulamentul societăţii impune discreţie, participarea la conferinţele bianuale, un anumit volum de muncă de teren corespunzătoare şi suficient entuziasm faţă de lista de lecturi a clubului. El mai cere ca toată lumea să fie la

curent cu activităţile Institutului Alfred Wegener pentru Cercetări Polare şi Marine, aflat în oraşul Bremerhaven din Saxonia Inferioară.

Mie mi s-a acordat statutul de membru al Continental Drift Club în chip absolut întâmplător. În general, membrii acestuia sunt la bază matematicieni, geologi şi teologi, iar identificarea lor se face nu pe baza numelui, ci printr-un număr. Trimisesem câteva scrisori la Institutul Alfred Wegener pe vremea când căutam un moştenitor în viaţă al savantului, de la care speram să obţin permisiunea de a fotografia încălţările marelui explorator. Una dintre epistole a ajuns la secretara CDC şi, după un schimb de scrisori scurt şi rapid, am fost invitată să particip la conferinţa lor din 2005, desfăşurată la Bremen, care a coincis cu aniversarea a o sută douăzeci şi cinci de ani de la naşterea marelui geosavant şi, prin urmare, cu comemorarea a şaptezeci şi cinci de ani de la moartea lui. Am participat la mesele lor rotunde, la o proiecţie specială de la City 46 cu *Research and Adventure on the Ice*[3], un serial documentar conţinând înregistrări rare cu Wegener în expediţiile sale din 1929 şi 1930, şi i-am însoţit într-un tur privat al complexului IAW din Bremerhaven, care era în apropiere. Sunt convinsă că n-am îndeplinit întru totul criteriile lor,

---

[3] *Cercetare şi aventură pe gheaţă* (eng.).

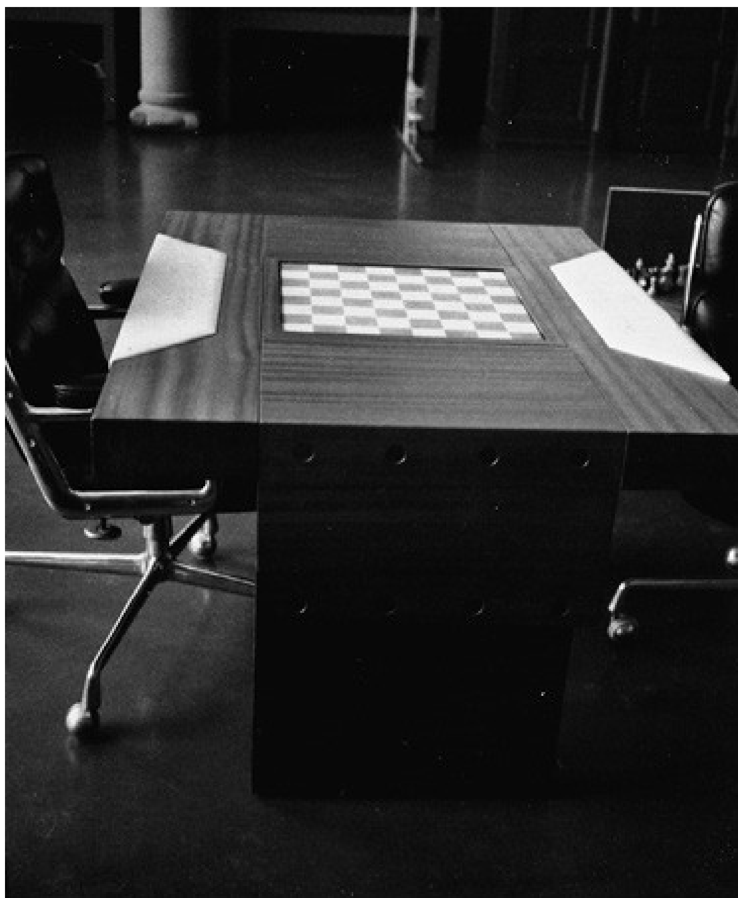
dar bănuiesc că motivul pentru care m-au primit printre ei, după unele deliberări, a fost entuziasmul romantic pe care îl aveam din belşug. Am devenit membru oficial al societăţii în 2006 şi mi s-a repartizat numărul douăzeci şi trei.

În 2007 ne-am întrunit la Reykjavik, cel mai mare oraş din Islanda. Atmosfera era una de maxim entuziasm, pentru că în anul acela unii membri aveau de gând să plece mai departe către Groenlanda, într-o expediţie CDC colaterală. Au organizat o echipă de căutare, sperând să localizeze crucea ridicată în memoria lui Wegener în 1931 de fratele său, Kurt. Fusese construită din bare de fier de aproape zece metri înălţime, pentru a marca locul unde se odihnea exploratorul, la aproximativ o sută nouăzeci de kilometri de capătul dinspre vest al taberei Eismitte, locul unde fusese văzut pentru ultima oară de însoţitorii lui. La vremea aceea nu se mai ştia nimic despre el. Mi-aş fi dorit să pot merge şi eu, fiindcă ştiam că imensa cruce, în caz că avea să fie găsită, ar fi oferit ocazia unei fotografii remarcabile, dar n-aveam condiţia fizică necesară pentru un asemenea efort. Totuşi am avut ocazia să stau în Islanda, întrucât numărul optsprezece, un mare maestru şahist islandez de-o robusteţe desăvârşită, m-a luat prin surprindere cu rugămintea de a prezida în locul său o confruntare

şahistă aşteptată cu nerăbdare prin partea locului. Dacă eram de acord, putea să se alăture şi el echipei de căutare din miezul Groenlandei. În schimb, mi s-au promis trei nopţi la Hótel Borg şi permisiunea de a fotografia masa folosită la partida de şah din 1972 dintre Bobby Fischer şi Boris Spasski, care în prezent lâncezea în subsolul unei clădiri guvernamentale locale. Aveam unele reţineri faţă de ideea de-a monitoriza partida, de vreme ce afecţiunea mea pentru şah era una de ordin pur estetic. Dar ocazia de-a fotografia Sfântul Graal al şahului modern era o consolare suficientă pentru faptul că nu participam şi eu la expediţie.

În după-amiaza următoare m-am înfiinţat cu aparatul meu Polaroid tocmai în momentul când masa era adusă, complet neceremonios, în sala de concurs. Arăta destul de modest, dar purta semnăturile a doi mari jucători de şah. S-a dovedit că îndatoririle mele erau în realitate destul de simple: era o competiţie de juniori, iar eu am făcut mai mult figuraţie. Câştigătorul confruntării a fost o fată de treisprezece ani cu părul de aur. Ni s-a făcut o fotografie de grup, după care mi s-au acordat cincisprezece minute ca să pozez masa, scăldată, din nefericire, într-o lumină fluorescentă, câtuşi de puţin fotogenică. Poza noastră a ieşit mult mai bine şi a decorat pagina întâi a gazetei de dimineaţă, cu faimoasa

masă în prim-plan. După micul dejun am plecat să văd zona rurală cu un vechi prieten şi ne-am plimbat călare pe ponei islandezi. Al lui era alb, iar al meu era negru, ca două piese de pe o tablă de şah.

La întoarcere am primit un telefon de la un bărbat

care s-a prezentat drept garda de corp a lui Bobby Fischer. Primise sarcina de-a aranja o întâlnire în miez de noapte între mine şi domnul Fischer, în sala de mese privată a hotelului Borg. Trebuia să vin cu propria mea gardă de corp şi nu aveam voie să aduc vorba despre şah. I-am spus că accept întâlnirea, apoi am traversat piaţa, ducându-mă la clubul NASA, unde l-am recrutat pe tehnicianul-şef de acolo, un ins de nădejde pe nume Skills, pentru postul de aşa-zis bodyguard al meu.

Bobby Fischer a sosit la miezul nopţii, purtând un hanorac cu glugă întunecat. Skills purta şi el un hanorac cu glugă. Bodyguardul lui Bobby, care ne domina pe toţi cu statura lui, a rămas cu Skills afară, la intrarea în sala de mese. Bobby a ales o masă din colţ şi ne-am aşezat faţă în faţă. A început imediat să mă testeze, lansând o serie de comentarii obscene şi rasiste, care s-au transformat într-o peroraţie conspiraţionistă paranoică.

— Ştiţi ce? Mă faceţi să-mi pierd vremea, i-am spus eu. Pot fi şi eu la fel de nesuferită ca dumneavoastră, dar pe subiecte diferite.

A tăcut şi s-a uitat la mine îndelung, iar în cele din urmă şi-a lăsat gluga pe spate.

— Ştiţi vreo melodie de-a lui Buddy Holly? m-a întrebat apoi.

Următoarele ceasuri le-am petrecut aşezaţi acolo şi

cântând, uneori separat, adesea împreună, şi amintindu-ne cam jumătate din versuri. La un moment dat el a încercat să cânte în falset refrenul de la *Big Girls Don't Cry*, iar bodyguardul lui a dat buzna înăuntru surescitat.

— Domnule, e totul în regulă?

— Da, i-a spus Bobby.

— Mi s-a părut c-aud ceva ciudat.

— Cântam eu.

— Cântaţi?

— Da, cântam.

Aşa a decurs întâlnirea mea cu Bobby Fischer, unul dintre cei mai mari jucători de şah din secolul al douăzecilea. Şi-a ridicat din nou gluga şi a plecat chiar înainte de revărsatul zorilor. Eu am mai rămas până au apărut chelnerii să pregătească bufetul pentru micul dejun. Cum stăteam aşa în faţa scaunului său, mi i-am imaginat pe cei din Continental Drift Club încă adormiţi în paturile lor – sau, poate, nereuşind să doarmă, copleşiţi de emoţii şi nerăbdare. Peste câteva ore se vor trezi şi vor porni către centrul îngheţat al Groenlandei, în căutarea aducerii-aminte în chip de cruce maiestuoasă. În vreme ce draperiile grele erau trase în lături şi lumina dimineţii inunda mica sală de mese, mi-a trecut prin minte că, într-adevăr, uneori, prin intermediul realităţii,

ne eclipsăm propriile vise.

Bizoni, grădina zoologică din Berlin

Biscuiţi în formă de animale

Am ajuns cu întârziere la Café ’Ino. Masa mea din colţ era ocupată şi, cuprinsă de un acces de posesivitate irascibilă, m-am dus la toaletă să aştept până se eliberează. Toaleta era îngustă şi scăldată în lumina unei lumânări, iar pe rezervor erau câteva flori proaspete puse într-o vază micuţă. Ca într-o micuţă capelă mexicană, în care te poţi pişa fără să simţi c-ai comis o blasfemie. Am lăsat uşa descuiată, în caz că ar fi avut cineva nevoie de-adevăratelea la toaletă, am aşteptat vreo zece minute şi am ieşit tocmai când mi se elibera masa. Am şters blatul şi am comandat cafea neagră, pâine neagră prăjită şi ulei de măsline. Mi-am notat pe şerveţele de hârtie nişte idei pentru prelegerea pe care urma s-o ţin, apoi am stat acolo, visând cu ochii deschişi la îngerii din *Wings of Desire*[4]. Ce minunat ar fi să întâlnesc un înger, mi-am spus, dar imediat mi-am dat seama că mi se întâmplase deja. Nu cu un arhanghel precum Sfântul Mihail, ci cu îngerul meu omenesc din Detroit, îmbrăcat în pardesiu şi fără pălărie, cu părul castaniu şi lins şi cu ochii de culoarea apei.

Drumul meu spre Germania a fost lipsit de incidente,

---

[4] Lungmetraj franco-german regizat de Wim Wenders şi cunoscut în România sub titlul *Cerul deasupra Berlinului* (1987).

cu excepţia faptului că un agent de pază de pe aeroportul Liberty din Newark n-a înţeles că Polaroidul meu din 1967 era un aparat de fotografiat, aşa că a irosit minute în şir scanându-l în căutarea unor urme de explozibili şi adulmecându-i aerul mut din interiorul burdufului. O voce feminină impersonală repeta monoton aceleaşi instrucţiuni prin tot aeroportul: „Raportaţi orice comportament suspect. Raportaţi orice comportament suspect”. Pe când mă apropiam de poartă, o altă voce feminină s-a suprapus peste a ei.

— Suntem o naţie de spioni! s-a văicărit ea. Toţi ne spionăm între noi. Pe vremuri ne ajutam unii pe alţii! Pe vremuri eram cumsecade!

Ducea o geantă mare de pânză cu un model de tapiţerie decolorat. Avea un aer prăfuit, de-ai fi zis că tocmai ieşise din măruntaiele unei turnătorii. Când şi-a lăsat geanta pe podea şi s-a îndepărtat, cei din jur au părut vizibil îngrijoraţi.

În avion am văzut, unul după altul, mai multe episoade din serialul poliţist danez *Forbrydelsen*, modelul original al serialului american *The Killing*. Detectivul Sarah Lund e prototipul danez al detectivului Sarah Linden. Amândouă sunt femei remarcabile şi amândouă poartă pulovere de schi Fair Isle. Ale lui Lund sunt mulate. Ale lui Linden sunt scurte şi groase, dar ea

le poartă ca pe o vestă a moralităţii[5]. Lund e mânată de ambiţie. Firea obsesivă a lui Linden ţine de umanismul ei. Simt cât se dedică fiecărei misiuni îngrozitoare, îi simt complexitatea făgăduielilor, nevoia de a alerga solitară prin iarba înaltă a câmpiilor mlăştinoase. O urmăresc somnoroasă pe Lund în subtitrări, dar subconştientul meu o caută pe Linden, fiindcă, deşi e doar un personaj dintr-un serial de televiziune, îmi e mai dragă decât majoritatea oamenilor în carne şi oase. O aştept în fiecare săptămână, temându-mă în sinea mea de ziua în care *The Killing* va ajunge la final şi n-o voi mai revedea niciodată.

O urmăresc pe Sarah Lund şi totuşi o visez pe Sarah Linden. Mă trezesc la finalul abrupt al lui *Forbrydelsen* şi fixez cu o privire goală ecranul playerului meu portabil, după care pierd contactul cu realitatea şi ajung într-un centru operativ în care un şuvoi de rapoarte, puneri sub urmărire şi bizare înşiruiri de evenimente se deşartă în fumul grosolan al claustrării.

---

[5] În original *moral vest* – aluzie la celebrul răspuns al lui Fidel Castro când a fost întrebat dacă poartă vestă antiglonţ: „Nu, port una a moralităţii. O vestă a moralităţii”.

Hotelul meu din Berlin era plasat într-o clădire Bauhaus renovată din sectorul Centru al fostului Berlin de Est. Avea tot ce-mi trebuia mie şi se afla în imediata apropiere a cafenelei Pasternak, pe care o descoperisem într-o plimbare din timpul unei vizite anterioare, la apogeul obsesiei pe care o nutream pentru *Maestrul şi Margareta* al lui Mihail Bulgakov. Mi-am lăsat bagajele în cameră şi m-am dus direct la cafenea. Patroana m-a

salutat călduros şi m-am aşezat la aceeaşi masă ca şi data trecută, sub o fotografie a lui Bulgakov. Ca şi atunci, m-a captivat farmecul de stil vechi al lui Pasternak. Pereţii de un albastru şters erau tapetaţi cu fotografii ale îndrăgiţilor poeţi ruşi Anna Ahmatova şi Vladimir Maiakovski.

Pervazul lat din dreapta mea era ocupat de o maşină de scris rusească veche, cu literele chirilice imprimate pe

tastele rotunde, un tovarăş perfect pentru Remingtonul meu solitar. Am comandat Ţarul Fericit – icre negre de sturion servite cu un păhărel de votcă şi un pahar cu cafea neagră. Apoi, satisfăcută, am stat o vreme acolo şi mi-am schiţat prelegerea pe şerveţele de hârtie, după care am pornit la pas prin părculeţul în centrul căruia se înălţa cel mai vechi turn de apă din oraş.

În dimineaţa zilei în care trebuia să ţin prelegerea m-am trezit devreme şi am cerut în cameră cafea, suc de pepene şi pâine neagră prăjită. Nu terminasem de schiţat discursul şi lăsasem o bucată din el pentru improvizaţii şi pentru capriciile sorţii. Am traversat artera largă din stânga hotelului şi am trecut printr-o poartă acoperită cu iederă, sperând să pot medita la apropiatul eveniment în mica biserică a Sfintei Marii şi a Sfântului Nicolae. Biserica era încuiată, dar am găsit un perimetru înţărcuit şi retras, cu o statuie a unui băiat întinzându-se după un trandafir la picioarele Fecioarei Maria. Aveau amândoi o expresivitate de invidiat, iar pielea lor de marmură era tocită de vreme şi de vremuri. I-am făcut câteva fotografii băieţelului, apoi m-am întors în camera mea, unde m-am ghemuit într-un fotoliu de catifea neagră şi m-am afundat într-un petic de somn fără vise.

La ora şase am fost dusă pe sus până la o mică sală de conferinţe din apropiere, precum Holly Martins în *The*

Third Man[6]. Nimic nu deosebea sala noastră de şedinţe postbelică de atâtea altele risipite prin fostul Berlin de Est. Toţi cei douăzeci şi şapte de membri CDC erau de faţă, iar în aer se simţea vibraţia aşteptării. Evenimentul a început cu laitmotivul nostru muzical, o melodie simplă, melancolică, interpretată la acordeon de compozitorul ei, numărul şapte, un gropar din oraşul umbrian Gubbio, unde odinioară Sfântul Francisc îmblânzea lupi. Numărul şapte nu era nici cărturar, nici muzician profesionist, dar avea extraordinara calitate de-a fi rudă îndepărtată cu cineva din echipa iniţială a lui Wegener.

Preşedintele adunării a rostit cuvântul de deschidere, citând din Friedrich Schiller, *Hatârul clipei*: „Din nou, aşadar, ne-ntâlnim / Cei care eram şi-altcândva”.

A vorbit îndelung despre chestiunile urmărite atent în prezent de Institutul Alfred Wegener, în special despre declinul îngrijorător al întinderilor de gheaţă arctică. După un timp am simţit că-mi fug gândurile şi am aruncat priviri furişe, pline de invidie, spre confraţii mei din club, observând că majoritatea păreau captivaţi. În timp ce preşedintele îşi continua discursul monoton, eu – după cum era de aşteptat – mă lăsam în voia imaginaţiei

---

[6] *Al treilea om*, film artistic din 1949, cu un scenariu scris de Graham Greene.

şi ţeseam o poveste tragică: o fată purtând o haină din piele de focă priveşte neajutorată cum crapă gheaţa şi o desparte cu cruzime de Făt-Frumosul ei. În timp ce el se îndepărtează plutind, ea cade în genunchi. Fâşia de gheaţă desprinsă se înclină, iar el se scufundă în Oceanul Arctic, călare pe poneiul lui islandez alb, care tremură pe picioarele-i şovăielnice.

Secretara clubului a prezentat procesul-verbal al întâlnirii noastre anterioare, cea de la Jena, apoi a anunţat cu voioşie care era următoarea specie a lunii la IAW: *Sargassum muticum*, o algă cafenie din zona Japoniei, care se distinge prin felul în care pluteşte pe curenţii oceanici. Tot ea ne-a adus la cunoştinţă faptul că solicitarea noastră de-a ne asocia cu IAW şi de-a publica un calendar în policromie cu specia fiecărei luni fusese respinsă, ceea ce le-a smuls un geamăt colectiv susţinătorilor calendarului. În continuare ni s-a servit o scurtă proiecţie cu fotografii de peisaje în culori, realizate de numărul nouă în locurile vizitate de membrii CDC la reuniunea precedentă, în estul Germaniei, ceea ce a iscat propunerea de a folosi astfel de imagini pentru un calendar cu totul diferit. Am remarcat că îmi transpirau palmele şi, din neatenţie, mi le-am şters cu şerveţelul pe care îmi schiţasem prelegerea.

Într-un târziu, după o introducere întortocheată, am

fost invitată să urc pe podium. Discursul meu a fost prezentat în mod nefericit drept *Ultimele monumente ale lui Alfred Wegener*. Am explicat că în titlu se spunea de fapt ultimele momente, nu monumente, ceea ce a dus la o rafală de atacuri semantice sângeroase. Am stat acolo, în faţa confraţilor mei, cu teancul meu de şerveţele blegi, în timp ce ei expuneau toate motivele posibile pentru care ar trebui folosit unul sau celălalt dintre titluri. Până la urmă preşedintele de şedinţă a intervenit şi a potolit lucrurile.

În sală s-a instalat tăcerea. M-am uitat la portretul impasibil al lui Alfred Wegener, ca să mă mai întăresc puţin. Mi-am amintit întâmplările care au precedat ultimele zile din viaţa lui. Cu inima grea, dar cu hotărârea omului de ştiinţă, marele cercetător polar şi-a părăsit preaiubitul cămin în primăvara anului 1930 ca să conducă o expediţie ştiinţifică istovitoare şi fără precedent în Groenlanda. Misiunea lui era de-a strânge informaţiile ştiinţifice necesare pentru a-şi dovedi ipoteza revoluţionară, conform căreia continentele, aşa cum le cunoaştem noi în prezent, au fost cândva o singură întindere de uscat uriaşă, care s-a rupt în fragmente, iar acestea au plutit până au ajuns acolo unde se află astăzi. Teoria lui fusese nu doar respinsă, ci şi ridiculizată de comunitatea ştiinţifică. Iar cercetarea

ştiinţifică întreprinsă de această istorică, dar ghinionistă expediţie avea să-i restabilească reputaţia.

Vremea era deosebit de aspră în acel sfârşit de octombrie din 1930. Pe tavanul cavernei în care expediţionarii îşi aveau avanpostul se depusese chiciură în formă de ferigi stelate. Alfred Wegener a ieşit în noaptea întunecată. Şi-a analizat conştiinţa, evaluând situaţia în care ajunseseră fără voia lor loialii săi colegi. Laolaltă cu el şi cu un ghid inuit devotat, pe nume Rasmus Villumsen, erau cu toţii cinci oameni, iar la staţia Eismitte era penurie de alimente şi de alte provizii. Fritz Löwe, pe care Wegener îl considera egalul său în privinţa cunoştinţelor şi a abilităţilor de conducere, nu mai putea să stea în picioare, pentru că avea degerături la câteva degete. Până la următoarea staţie de aprovizionare aveau de mers vreo patru sute de kilometri. Wegener a considerat că el şi Villumsen erau cei mai robuşti dintre toţi şi că, după toate probabilităţile, ei doi ar supravieţui acelei călătorii lungi, aşa că a hotărât să plece de Ziua Tuturor Sfinţilor.

În zorii zilei de 1 noiembrie, când tocmai împlinea cincizeci de ani, şi-a ascuns în haină preţiosul carnet de însemnări şi a pornit la drum plin de optimism, cu echipajul lui de câini şi cu ghidul inuit. Îşi simţea puterea lăuntrică şi percepea justeţea misiunii sale. Dar nu după

mult timp s-a terminat cu vremea frumoasă şi cei doi au mers mai departe printr-un vifor turbat. Valuri de nămeţi năvăleau peste ei unul după altul. Era un turbion spectaculos de lumină învolburată. Drumul alb, marea albă, cerul alb. Ce privelişte putea fi mai frumoasă? Chipul soţiei sale încadrat de un oval de gheaţă imaculată? Îşi dăruise inima de două ori: mai întâi ei, apoi ştiinţei. Alfred Wegener s-a lăsat în genunchi. Ce vedea el în acele momente? Ce imagini putea să proiecteze pe şevaletul arctic al Domnului?

Dramatica senzaţie de contopire cu Wegener m-a împiedicat să observ mişcarea turbulentă care se răspândea în sală. A izbucnit deodată o controversă legată de temeinicia premisei mele.

— Nu s-a împleticit prin zăpadă.

— A murit în somn.

— Pentru asta n-ai nicio dovadă reală.

— Călăuza lui l-a întins pe jos, ca să se odihnească.

— Astea-s supoziţii.

— Toate-s doar supoziţii.

— Nu-i o premisă, ci o prognoză.

— N-ai cum să prevezi aşa ceva.

— Asta nu-i ştiinţă, e poezie!

Am stat pe gânduri câteva clipe. Oare ce altceva este teoria matematică şi ştiinţifică, dacă nu supoziţie? Mă

simţeam ca un pai care se scufundă în râul Spree din Berlin.

Ce dezastru! Poate că în toată istoria CDC nu existase niciodată vreun discurs care să fi fost întâmpinat cu o mai acerbă opoziţie.

— Ei, haideţi, a spus preşedintele adunării. Cred că e momentul să luăm o pauză. Poate ne-ar pica bine şi să bem ceva.

— Dar n-ar trebui să ascultăm sfârşitul prelegerii lui douăzeci şi trei? s-a auzit vocea plină de înţelegere a groparului.

Am observat că unii membri gravitau deja către zona cu trataţii şi mi-am recăpătat rapid calmul. Am rostit pe un ton cumpătat, ca să le captez atenţia:

— Presupun că am putea să specificăm faptul că ultimele momente ale lui Alfred Wegener s-au pierdut.

Râsetele lor copioase au depăşit cu mult orice speranţe îmi făcusem în secret că voi amuza gaşca aceea, pe care nu puteai să n-o îndrăgeşti, cu tot conservatorismul ei băţos. Toată lumea s-a ridicat, eu m-am grăbit să-mi îndes în buzunar şerveţelele mâzgălite şi ne-am retras cu toţii într-un salon spaţios. Fiecare dintre noi avea câte un pahar cu vin de Xeres, iar preşedintele a făcut câteva observaţii de încheiere. Apoi, conform obiceiului, pastorul nostru a rostit o rugăciune, care s-a

terminat cu un moment de tăcută aducere-aminte.

Trei microbuze erau pregătite să-i transporte pe membrii clubului către hotelurile lor. În timp ce restul lumii pleca, secretara m-a rugat să semnez în registru.

— Ai putea să-mi dai o copie a discursului dumitale, ca s-o ataşez măcar la procesul-verbal? Comentariile de la început au fost minunate.

— De fapt nu există nimic scris, i-am spus eu.

— Dar cuvintele dumitale de unde-ar fi trebuit să se inspire?

— Aveam convingerea c-o să-mi vină pe moment, aşa, din neant.

S-a uitat lung la mine şi a spus:

— Păi, atunci trebuie să mai faci un plonjon în neant şi să scoţi de-acolo ceva ce se poate insera în procesul-verbal.

— Ei, nişte notiţe am eu, i-am spus, scotocindu-mă după şerveţele.

Niciodată nu stătusem cine ştie cât de vorbă cu secretara noastră. Era o văduvă din Liverpool, care purta invariabil un costum gri de gabardină şi o bluză înflorată. Avea un pardesiu maroniu de lână fiartă, asortat cu o pălărie din fetru de aceeaşi culoare, la care purta un ac de pălărie veritabil.

— Am o idee, i-am spus. Hai cu mine la cafeneaua Pasternak. Am putea să stăm la masa mea preferată, sub fotografia lui Mihail Bulgakov. Pe urmă eu îţi povestesc ce-aş fi putut să spun şi dumneata poţi să-ţi notezi.

— Bulgakov! Splendid! Cu votca fac eu cinste. Ştii ce? a adăugat ea, stând în faţa unei fotografii mari a lui Wegener, aşezată pe un şevalet. Bărbaţii ăştia doi seamănă un pic.

— Parcă Bulgakov era ceva mai chipeş.

— Şi ce scriitor!

— Un maestru.

— Da, un maestru.

Am mai rămas câteva zile în Berlin, unde am vizitat locuri în care mai fusesem şi am făcut fotografii pe care le mai făcusem. Luam micul dejun în gara veche, la Café Zoo. Eram singurul muşteriu. Stăteam şi mă uitam la un muncitor care răzuia familiara siluetă neagră a unei cămile de pe uşa de sticlă groasă, fapt care mi-a trezit unele suspiciuni. Renovau? Închideau? Mi-am achitat nota ca şi când mi-aş fi luat adio, am traversat strada şi am intrat la grădina zoologică pe Poarta Elefanţilor. Am stat şi m-am uitat la ei, oarecum încurajată de prezenţa lor masivă. Doi elefanţi sculptaţi cu îndemânare în gresie din Munţii Elbei, către sfârşitul secolului al nouăsprezecelea, îngenuncheaţi paşnic şi susţinând două coloane masive, unite printr-un acoperiş curbat, vopsit în culori luminoase. Niţică Indie, niţel Chinatown, toate întâmpinând vizitatorul uimit.

Grădina zoologică era şi ea pustie, căci lipseau turiştii şi şcolarii ce veneau de obicei aici. Respiraţia mi se materializa în faţa ochilor, aşa că mi-am încheiat nasturii hainei. În jur se vedeau câteva animale şi păsări mari, cu

marcaje pe aripi. O pâclă s-a lăsat brusc peste toată zona. Abia mai reuşeam să disting girafele ce se giugiuleau printre copacii golaşi sau flamingii ce se împerecheau în zăpadă. Din ceaţa aceea căzută pe neaşteptate se iveau în plin Berlin căsuţe din bârne, stâlpi totemici şi bizoni. Siluete imobile de zimbri, ca jucăriile unui copil uriaş. Jucării pe care să le culegi ca pe nişte biscuiţi în formă de animale şi să le pui la adăpost într-o ladă ornamentată cu frize reprezentând vagoane de circ pline cu porci furnicari, păsări dodo, dromaderi iuţi, pui de elefanţi şi dinozauri de plastic. O cutie cu metafore de tot felul.

Am întrebat lumea dacă se închide cumva Café Zoo. Nimeni nu părea să ştie nici măcar că mai există. Noua gară centrală a degradat staţia Zoo, cândva una importantă, la statutul de gară feroviară regională. Conversaţiile s-au deplasat spre tema progresului. Undeva, într-un colţ al minţii, ştiam unde pusesem o anumită chitanţă veche de la Café Zoo, cu imaginea unei cămile negre pe ea. Mă simţeam obosită. Am luat o cină frugală la hotel. La televizor se difuza un episod din *Law and Order: Criminal Intent*, dublat în germană. Am închis sonorul şi am adormit cu haina pe mine.

În dimineaţa ultimei zile petrecute acolo am fost la cimitirul Dorotheenstadt, cu zidurile lui lungi de un

cvartal ciuruite de gloanţe, o amintire sumbră din al Doilea Război Mondial. Imediat ce treci pe sub portalul cu îngeri, descoperi cu uşurinţă locul unde e înmormântat Bertolt Brecht. Am observat că, de la ultima mea vizită, unele găuri de glonţ fuseseră umplute cu mortar alb. Temperatura era în scădere şi se pornise o ninsoare rară. M-am aşezat în faţa mormântului lui Brecht şi am fredonat cântecul de leagăn pe care îl cântă Mutter Courage lângă trupul fiicei sale. Am stat acolo în ninsoare, imaginându-mi-l pe Brecht când scria piesa aceea. Mai-marii ne aduc războiul. O mamă profită de el şi plăteşte cu viaţa copiilor ei. Aceştia cad unul câte unul, ca popicele de lemn la capătul pistei de bowling.

La plecare am fotografiat unul dintre îngerii păzitori. Burduful aparatului meu era ud de ninsoare şi puţin şifonat în partea stângă, ceea ce a făcut ca peste o porţiune din aripă să apară o semilună întunecată. Am mai fotografiat o dată aripa în prim-plan. Mi-am imaginat-o mult mărită şi tipărită pe hârtie mată, ca eu să pot scrie cuvintele cântecului de leagăn pe curbura ei albă. M-am întrebat dacă nu cumva cuvintele acelea l-au făcut pe Brecht să plângă când i-a frânt inima mamei, care nu era chiar atât de împietrită cum ne-ar putea face ea să credem. Mi-am strecurat fotografiile în buzunar. Mama mea a fost o persoană reală, la fel ca fiul ei. Când

el a murit, ea l-a înmormântat. Acum e moartă şi ea. Mutter Courage şi copiii ei, mama mea şi fiul ei. Acum toţi sunt poveşti.

Deşi nu mă trăgea inima să mă întorc acasă, mi-am făcut bagajele şi am luat avionul spre Londra, unde făceam o escală. Zborul spre New York avea întârziere, lucru pe care l-am luat ca pe un semn. În timp ce stăteam şi mă uitam la tabela cu plecările, s-a afişat o întârziere şi mai mare. Dintr-o pornire de moment, mi-am modificat biletul, am mers cu Heathrow Express până la gara Paddington, iar de acolo am luat un taxi până la Covent Garden, unde m-am cazat la un hotel mic, unul dintre locurile mele preferate, ca să mă uit la seriale poliţiste.

Camera mea era luminoasă şi confortabilă, cu o terasă mică, de pe care se vedeau acoperişurile Londrei. Am comandat un ceai şi mi-am deschis jurnalul, dar imediat l-am închis la loc. N-am venit aici să lucrez, mi-am spus, ci să mă uit pe ITV3 la seriale poliţiste, unul după altul, până târziu în noapte. Mai făcusem aşa ceva cu câţiva ani în urmă, în acelaşi hotel, într-o perioadă când eram bolnavă: nopţi delirante, dominate de un cortegiu întreg de detectivi cu depresie clinică, irascibili, beţivi şi iubitori de operă.

Pentru încălzire, mi-am început seara uitându-mă la

un episod clasic din *Sfântul*, încântată să-l urmăresc pe Simon Templar conducându-şi maşina Volvo albă prin cotloanele întunecate ale Londrei şi, ca de obicei, salvând lumea de la un dezastru iminent. De data asta împreună cu o blondă platinată ingenuă, care purta un cardigan de culoare deschisă şi o fustă dreaptă şi pornise în căutarea unchiului ei – un strălucit profesor de biochimie –, care fusese răpit şi se afla în ghearele unui specialist în fizică nucleară cu o minte la fel de sclipitoare ca a lui, dar cu intenţii malefice. Era încă devreme, aşa că, după un al doilea episod din *Sfântul*, în care o blondă cu totul diferită de cea dintâi dădea la rându-i de necaz, m-am dus pe Charing Cross Road ca să colind librăriile. Am cumpărat o ediţie princeps din *Copacii iernii* de Sylvia Plath şi un volum cu piese de Ibsen. Am sfârşit prin a citi *Constructorul Solness* până spre seară, în faţa şemineului din biblioteca hotelului. Era călduţ, iar eu deja moţăiam, când un bărbat îmbrăcat cu un palton de tweed m-a bătut uşor pe umăr şi m-a întrebat dacă nu cumva eu eram jurnalista cu care avea întâlnire.

— Nu, îmi pare rău.

— Citiţi Ibsen?

— Da, *Constructorul Solness*.

— Hmm, frumoasă piesă, dar încărcată de simbolism.

— Nu observasem, i-am spus.

A rămas câteva clipe în faţa focului, apoi a clătinat din cap şi a plecat. În ce mă priveşte, nu mă omor după simbolism. Nu-l înţeleg niciodată. De ce n-ar fi toate lucrurile pur şi simplu aşa cum sunt? Niciodată nu mi-a trecut prin minte să-l psihanalizez pe Seymour Glass, nici n-am căutat să descifrez *Desolation Row*[7]. Am vrut doar să mă pierd, să mă contopesc cu un altundeva, să strecor o ghirlandă pe turla bisericii doar pentru că aşa vreau eu.

Când m-am întors în camera mea, m-am înfofolit bine şi mi-am băut ceaiul pe balcon. Apoi m-am instalat comod, dedicându-mă unora precum Morse, Lewis, Frost, Wycliffe şi Whitechapel – detectivi ale căror toane şi firi obsesive oglindeau numai bine toanele şi firea mea. Când ei mâncau o friptură, comandam şi eu acelaşi lucru prin *room service*. Dacă ei beau ceva, îmi cercetam minibarul. Împrumutam felul lor de-a fi, indiferent dacă mă captiva cu totul sau mă lăsa rece.

Între seriale se ofereau în avanpremieră scene din mult-aşteptatul maraton *Cracker*, care urma să fie difuzat pe ITV3 marţea viitoare. Deşi nu este serialul poliţist standard, *Cracker* se numără printre favoritele mele. Robbie Coltrane îl interpretează pe Fitz, psihologul

[7] Melodie faimoasă a lui Bob Dylan din 1965 (n.r.).

criminalist supraponderal, spurcat la gură, ce fumează ţigară de la ţigară şi e genial de excentric. Serialul a fost anulat cu câtva timp în urmă, în ton cu ghinionul care-l însoţeşte pe protagonist, şi, din cauză că e difuzat foarte rar, şansa de a vedea douăzeci şi patru de ore de *Cracker* era destul de atrăgătoare. Mi-a trecut prin cap să mai rămân câteva zile, dar ar fi fost nebunie curată! Nu mai mare decât faptul că am venit totuşi aici, îmi ţipa conştiinţa. M-am mulţumit până la urmă cu fragmentele consistente, difuzate cu atâta stăruinţă, încât, practic, am reuşit să pun cap la cap, prin extrapolare, un episod întreg.

În timpul unei pauze dintre *Detective Frost* şi *Whitechapel*, m-am hotărât să beau un ultim pahar cu vin de Porto la barul cu autoservire de lângă bibliotecă. Cum aşteptam liftul, am simţit deodată lângă mine prezenţa cuiva. Ne-am întors amândoi în acelaşi moment şi ne-am holbat unul la altul. Am descoperit cu stupefacţie că era Robbie Coltrane, pe care parcă l-aş fi adus acolo prin puterea dorinţei cu doar câteva zile înainte de maratonul *Cracker*.

— V-am aşteptat toată săptămâna! i-am spus înflăcărată.

— Iată-mă, a râs el.

Am fost atât de surprinsă, că n-am mai apucat să

intru împreună cu el în lift şi m-am întors imediat în camera mea, care între timp părea să se fi transformat subtil, dar complet, de parcă aş fi fost atrasă într-o lume paralelă, în apartamentul unui djinn veritabil, băutor de ceai.

— Îţi închipui care-s şansele unei asemenea întâlniri? mi-am întrebat cuvertura florală de pe pat.

— Dacă luăm în considerare toate variabilele, probabilitatea e maximă. Dar zău c-ar fi trebuit să-l invoci pe John Barrymore.

O sugestie demnă de luat în seamă, dar n-aveam niciun chef să continui dialogul. Spre deosebire de o telecomandă, o cuvertură florală e, practic, imposibil de oprit.

Am examinat minibarul şi m-am hotărât să iau nişte apă cu aromă de soc şi nişte floricele dulci-sărate. Am ezitat să deschid iar televizorul, fiindcă eram sigură că o să mă întâmpine un prim-plan cu figura lui Fitz într-o sumbră toropeală alcoolică. M-am întrebat dacă Robbie Coltrane se ducea la barul cu autoservire. M-am gândit chiar să cobor şi să arunc o privire, dar am preferat să-mi aranjez iar lucrurile, pe care le îndesasem la întâmplare în valijoară. De atâta grabă, m-am înţepat la un deget şi am descoperit cu uimire acul de pălărie ornat cu perlă al secretarei CDC, poposit între tricouri şi

pulovere. Perla avea culoarea scrumului irizat şi era diformă – mai mult lacrimă decât perlă. Am sucit acul în lumina lămpii, apoi l-am împachetat într-o batistuţă de in brodată cu flori de nu-mă-uita, primită cadou de la fiica mea.

Am rememorat ultimul nostru dialog de la Pasternak. Băuserăm câteva păhărele de votcă. Nu-mi aminteam nimic legat de vreun ac de pălărie.

— Încotro crezi că indică busola următoarea noastră întâlnire? o întrebasem.

Mi-a dat impresia că ocolea răspunsul şi m-am gândit că era mai bine să nu insist. Scotocise prin poşetă şi-mi întinsese o fotografie colorată manual a celui ce dădea numele clubului. Avea mărimea şi forma unei iconiţe de buzunar.

— De ce crezi că ne adunăm noi în amintirea domnului Wegener? o întrebasem.

— Cum de ce? Pentru doamna Wegener, răspunsese ea fără nicio ezitare.

O ceaţă groasă, de parcă m-ar fi urmărit de la Berlin, cobora peste strada Monmouth. De pe micuţa mea terasă am prins momentul în care falduri de negură s-au lăsat peste pământ. Nu mai văzusem niciodată aşa ceva şi mă jeluiam că nu mai aveam film pentru aparatul meu

foto. Pe de altă parte, mi se oferea ocazia să trăiesc acel moment fără să mă apese vreo grijă. Mi-am luat paltonul, m-am întors şi i-am spus la revedere camerei. Am coborât în sala pentru micul dejun şi mi-am luat o cafea simplă, hering afumat şi pâine neagră prăjită. Afară mă aştepta maşina. Şoferul purta ochelari de soare.

Ceaţa s-a îndesit, transformându-se într-o pâclă groasă, ce înghiţea tot decorul pe care îl străbăteam. Ce-ar fi fost dacă se ridica deodată şi constatam că toate lucrurile din jur au dispărut? Coloana lordului Nelson, Kensington Gardens, roata Ferris înălţată lângă fluviu şi pădurea sălbatică, toate dispărute în aerul argintat al unui basm fără sfârşit. Călătoria către aeroport părea interminabilă. Contururi de copaci desfrunziţi se întrezăreau palid, ca nişte ilustraţii dintr-o carte cu poveşti englezească. Braţele lor goale se întindeau de-a curmezişul altor peisaje: Pennsylvania, Tennessee şi bulevardul platanilor din parcul Jesus Green. Zentralfriedhof[8] din Viena, unde a fost înhumat Harry Lime, şi cimitirul Montparnasse, unde şiruri de copaci desenaţi mărginesc aleile ce duc de la un mormânt la altul. Platani cu pompoane, păstăi maronii uscate, fantome legănătoare ale unor ornamente de Crăciun. Nu

[8] Cimitirul Central (germ.).

era greu să-ţi imaginezi un veac de odinioară, în care un tânăr scoţian, ce trăia într-o asemenea atmosferă, cu ceţuri apăsătoare şi aburi licăritori, i-a dat numele de Neverland.

Şoferul a scos un oftat adânc. M-am întrebat dacă zborul meu urma să se amâne, dar n-avea importanţă. Nimeni nu ştia unde mă aflu. Nimeni nu mă aştepta. Nu mă deranja să mă târăsc încet prin ceaţă într-un taxi englezesc, negru ca haina mea, flancat de conturul tremurător al copacilor parcă schiţaţi în grabă de mâna postumă a lui Arthur Rackham.

Puricele suge sânge

Când am ajuns înapoi în New York, nici nu mai ştiam de ce plecasem. Am încercat să-mi reiau rutina zilnică, dar efectul decalajului orar m-a lovit pe nepregătite şi neobişnuit de dur. O toropeală grea, cuplată cu o surprinzătoare luminozitate internă, mi-a dat impresia că fusesem doborâtă de o maladie a numinosului transmisă de pâcla din Berlin şi din Londra. Visele mele erau ca nişte scene din *Spellbound*[9] tăiate la montaj: coloane lichefiindu-se, puieţi de arbori deformându-se şi teoreme ale ireductibilităţii răsucindu-se într-un vârtej de furtună

[9] *Fascinaţie* (1945), film de Alfred Hitchcock.

capabil să-ţi oprească inima în loc. Înţelegând posibilităţile poetice ale acestei suferinţe temporare, am încercat să fac puţină ordine, luptându-mă cu înceţoşarea interioară şi căutând creaturi primordiale sau iepurele de câmp al vreunei religii barbare. Când colo, m-au salutat nişte cărţi de joc amestecate, cu figuri fără chipuri, ce nu spuneau nimic care să merite reţinut, şi în mod cert nu m-a întâmpinat niciun văcar care să învârtă pe degete tot felul de ambiguităţi. N-am noroc. Palmele îmi sunt la fel de goale ca paginile jurnalului. *Nu-i deloc uşor să scrii despre nimic*. Cuvinte rămase de la o voce din *off* dintr-un vis mai convingător decât viaţa. *Nu-i deloc uşor să scrii despre nimic*. Le scrijelesc iar şi iar pe un perete alb cu o bucată de cretă roşie.

La asfinţit le dau pisicilor masa de seară, îmi trag haina pe mine, ies la colţul străzii şi aştept să se schimbe lumina. Străzile sunt pustii, cu maşini puţine: roşii, albastre, un taxi galben – culori primare saturate în lumina filtrată de aerul rece. Asupra mea se năpustesc exprimări parcă scrise pe cer de nişte mici biplane. *Reîncarcă-te. Pregăteşte-ţi buzunarele. Aşteaptă arderea lentă*. Exprimări din jargonul detectivilor, care îmi aduc în minte vorbirea pe tonuri joase şi cu jumătate de gură a lui William Burroughs. Când trec strada, mă întreb cum ar descifra William limbajul dispoziţiei mele actuale.

Cândva puteam să pun pur şi simplu mâna pe telefon şi să-l întreb, dar acum sunt nevoită să-l chem în alte feluri.

La ’Ino e pustiu, pentru că am ajuns înainte de aglomeraţia serii. Nu este ora mea obişnuită, dar mă aşez la aceeaşi masă şi comand supă de fasole albă şi cafea neagră. Îmi deschid caietul de însemnări, cu gândul să scriu ceva despre William, dar spectacolul de scene şi chipuri care sălăşluiesc în ele se dovedeşte paralizant în muţenia lui, cu mesageri ai înţelepciunii cu care am avut privilegiul de-a sta la masă. Beatnici dispăruţi care au călăuzit cândva generaţia mea către o revoluţie culturală, deşi vocea care îmi vorbeşte acum e în mod clar cea a lui William. Îl aud oferind lămuriri despre felul cum Central Intelligence Agency se infiltrează insidios în viaţa noastră de zi cu zi sau despre momeala perfectă la pescuit de şalău în Minnesota.

Ultima dată l-am văzut în orăşelul Lawrence din Kansas. Locuia într-o casă modestă laolaltă cu pisicile lui, cu cărţile lui, cu o puşcă de vânătoare şi cu un dulăpior de medicamente portabil, din lemn, ţinut sub cheie. El stătea la maşina de scris, cea cu panglica într-atât de uzată, încât uneori pe pagină ajungeau doar dârele cuvintelor. În curtea din spate, unde avea un iaz miniatural cu peşti roşii care săgetau apa, amplasase nişte cutii de conserve. Îi plăcea să tragă uneori cu puşca

şi era un ţintaş grozav. Mi-am lăsat intenţionat aparatul foto în husă şi am stat acolo tăcută, urmărindu-l cum lua ţinta în cătare. Părea cam uscăţiv şi cocârjat, dar tot era frumos. M-am uitat la patul în care dormea şi am urmărit mişcarea măruntă a draperiilor de la fereastră. Înainte de a-mi lua la revedere, am stat şi ne-am uitat amândoi la o tipăritură care reproducea miniatura lui William Blake *Fantoma unui purice*. Era imaginea unei făpturi reptiliene cu spinarea curbată, dar puternică şi blindată cu solzi de aur.

— Aşa mă simt, a spus el.

Tocmai îmi încheiam nasturii hainei. Am vrut să-l întreb de ce, dar n-am spus nimic.

Fantoma unui purice. Ce-mi transmitea William? Cafeaua mi se răcise, am făcut semn că vreau alta şi am schiţat posibile răspunsuri, apoi le-am tăiat brutal cu linii orizontale. Am preferat să urmăresc umbra lui William strecurându-se pe străzile şerpuitoare dintr-o *medina*[10] scăldată în imagini tremurătoare ale unor artropode autonome. William exterminatorul, atras de o insectă unică, a cărei conştiinţă este atât de intens concentrată, încât pune stăpânire pe a lui.

Puricele suge sânge şi îl şi depozitează. Dar acesta nu-i sânge obişnuit. Ceea ce patologii numesc sânge

---

[10] Partea veche a unui oraş arab din Africa de Nord (n.r.).

este şi o substanţă a uşurării. Patologul o analizează ştiinţific, dar cum rămâne cu scriitorul, detectivul reprezentării vizuale, care vede nu doar sângele, ci şi împroşcătura cuvintelor? Ah, câtă activitate în sângele acela – şi Dumnezeu nu mai apucă s-o observe! Dar ce-ar face Dumnezeu cu ea? Ar sfârşi arhivată în vreo bibliotecă sacră? Volume ilustrate cu instantanee obscure, făcute cu un aparat vechi şi prăfuit. Un sistem pivotant de cadre nedesluşite, totuşi familiare, proiectate în toate direcţiile: un băiat toboşar într-un costum alb, a cărui imagine se stinge încet, gări în sepia, cămăşi apretate, mici decoraţiuni, suluri de ţesătură stacojie decolorată, prim-planuri cu infanterişti aşezaţi pe pământul jilav, chirciţi ca nişte frunze fosforescente în jurul unei pipe chinezeşti.

Băiatul cu costum alb. De unde-a apărut? Nu l-am inventat eu, dar avea legătură cu ceva anume. Renunţând la o a treia cafea, îmi închei însemnările despre William, las pe masă nişte bani şi o pornesc spre casă. Răspunsul e pe undeva prin vreo carte din binecuvântata mea bibliotecă. Nici nu îmi scot haina, ci mă apuc să-mi revăd teancurile de cărţi, încercând să nu mă las abătută sau ademenită într-o altă dimensiune. Mă prefac că nu observ *Discursuri după cină* de Nicanor Parra sau *Scrisori din Islanda* de Auden. Deschid pentru o

clipă *The Petting Zoo* a lui Jim Carroll, o carte esenţială pentru oricine e în căutarea delirului palpabil, şi o închid imediat. Îmi pare rău, le spun tuturor, nu ne putem revedea acum, e momentul să mă retrag în mine.

Când scot la iveală *După natură* de W.G. Sebald, îmi trece prin minte că imaginea băiatului în alb se află pe coperta romanului său *Austerlitz*. Obsedantă într-un fel unic, ea m-a atras către carte şi astfel mi-a făcut cunoştinţă cu Sebald. Mister elucidat: abandonez căutarea şi deschid cu nerăbdare *După natură*. Odinioară cele trei poeme lungi din volumul acesta subţire aveau asupra mea un efect de-o asemenea profunzime, încât abia dacă făceam faţă la lectura lor. Abia ce-aş intra în lumea lor şi m-aş şi trezi proiectată în nenumărate alte lumi. Dovezi ale unor asemenea proiecţii stau înghesuite pe forzaţuri, laolaltă cu o declaraţie pe care am avut cândva trufia de-a o mâzgăli pe o margine: „Poate n-oi şti eu ce-i în mintea ta, dar ştiu cum îţi merge mintea”.

Max Sebald! Se lasă pe vine deasupra pământului jilav şi cercetează un băţ îndoit. Bastonul vreunui bătrân sau o biată ramură răsucită în saliva unui câine credincios? El vede – nu cu ochii, totuşi vede. Recunoaşte voci în miezul tăcerii, istorie în spaţii negative. Invocă strămoşi care nu sunt strămoşi cu o asemenea precizie, încât firele de aur ale unei mâneci

brodate devin la fel de familiare ca propriii lui pantaloni prăfuiţi.

Imaginile atârnă la uscat pe o sfoară care se întinde în jurul unui glob enorm: dosul altarului din Ghent, o singură foaie ruptă dintr-o carte extraordinară, cu ilustraţii reprezentând o ferigă dispărută, dar splendidă, o hartă pe piele de capră a trecătorii Gotthard, blana unei vulpi sacrificate. El înfăţişează privirii lumea de la 1527. Ne prezintă un om: pictorul Matthias Grünewald. Fiul, sacrificiul, marile opere. Noi credem că va dura o veşnicie, apoi intervine o bruscă ruptură a timpului, moartea a tot şi toate. Pictorul, fiul, trăsăturile de penel, toate se retrag, fără muzică, fără fanfară, doar cu o subită şi clară absenţă a culorii.

Ce mai drog e cărticica asta! S-o absorbi înseamnă să te surprinzi prezumând actul scriitoricesc. Citesc şi simt acelaşi impuls de nestăpânit, dorinţa de-a poseda ce-a scris el, care nu poate fi domolită decât scriind ceva eu însămi. Nu e simplă invidie, ci o iuţire halucinatorie a sângelui. Curând gândurile îmi fug, cartea îmi alunecă din poală, iar eu sunt dusă, distrasă de călcâiele aspre ale unui flăcău care livrează pâini.

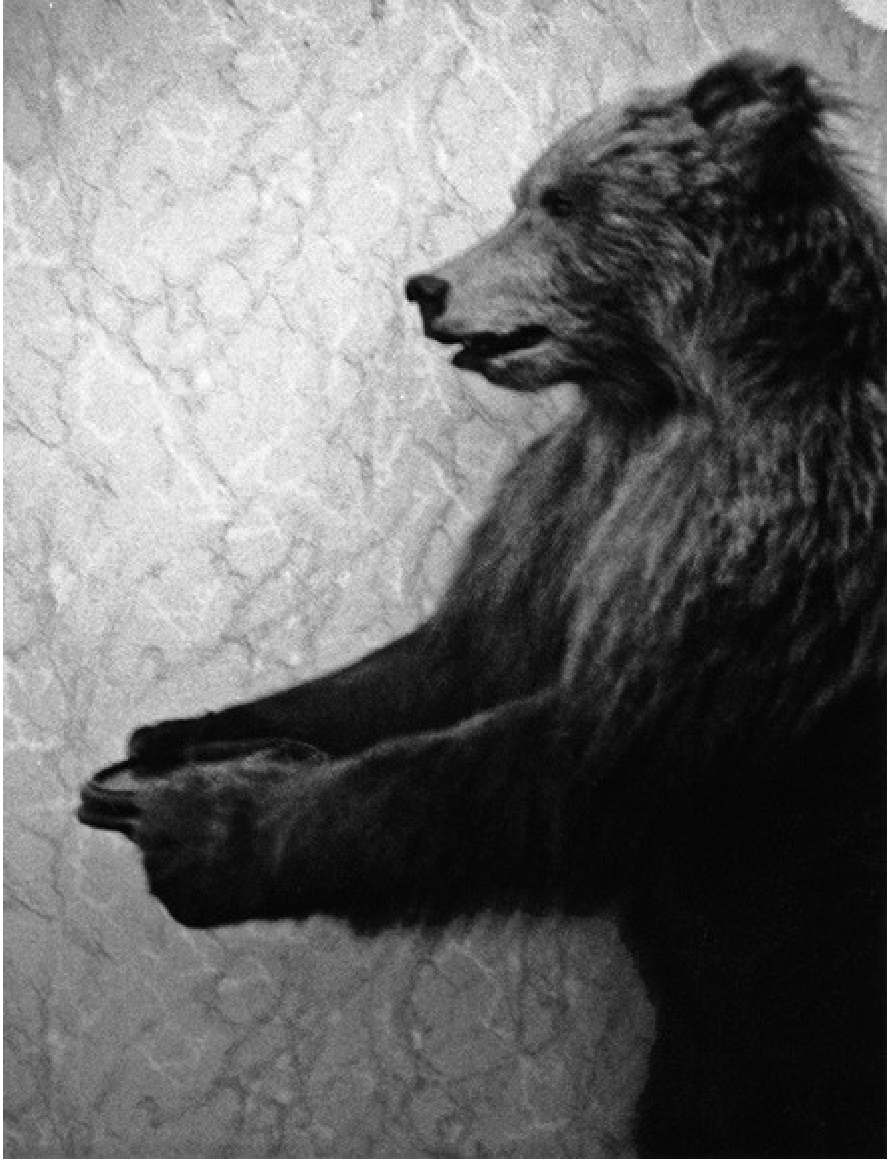
El îşi pleacă fruntea. Ca ucenic al tatălui său, destinul îi e hotărât şi nu poate face altceva decât să se supună.

Coace pâine, dar visează la muzică. Într-o noapte se scoală din pat în timp ce tatăl lui doarme. Împachetează o pâine, o aruncă într-o traistă şi fură ghetele tatălui.

Se îndepărtează extatic de satul lui. Străbate câmpii întinse, şerpuieşte prin păduri hinduse şi escaladează culmi albe. Călătoreşte până când, pe jumătate mort de foame, cade din picioare într-o piaţă, unde îl salvează o femeie binevoitoare, văduva unui violonist faimos. Ea îl îngrijeşte şi, încetul cu încetul, el se întremează. Ca dovadă de recunoştinţă, încearcă să se facă util. Într-o seară, pe când ea adoarme, tânărul o veghează. Îi simte îngropată în adâncurile memoriei nepreţuita vioară a soţului ei. Râvnind la ea cu înfocare, îi forţează încuietoarea viselor cu propriul ei ac de păr. Găseşte cufărul tăinuit şi ridică triumfător, cu ambele mâini, instrumentul strălucitor.

Pun *După natură* la loc pe raft, în siguranţă, printre atâtea alte portaluri ale lumii. Ele plutesc prin paginile acestea, adesea fără nicio explicaţie. Scriitorii şi actul lor creator. Scriitorii şi cărţile lor. Nu pot să presupun că cititorul va fi familiarizat cu toţi şi toate, dar, la urma urmei, eu îi sunt familiară cititorului? Îşi doreşte asta cititorul? Nu pot decât să sper, căci îi ofer lumea mea pe o tavă plină de aluzii. Ca aceea ţinută de ursul din casa

lui Tolstoi, tava ovală care deborda cândva de numele vizitatorilor, unii faimoşi, mulţi obscuri: mici *cartes de visite*, o mulţime dintr-o mulţime şi mai mare.

Ursul lui Tolstoi, Moscova

Un sac cu fasole

În Michigan am devenit o băutoare solitară, fiindcă Fred nu se atingea niciodată de cafea. Mama îmi dăruise un vas care era versiunea mai mică a celui pe care îl folosea ea. Nici nu mai ştiu de câte ori am privit-o cum lua cu căuşul grăunţele măcinate din cutia de tablă roşie cu cafea Eight O’Clock şi le punea în coşul metalic al filtrului, apoi aştepta răbdătoare lângă aragaz până fierbea. Mama aşezată la masa din bucătărie, cu aburul ridicându-se din cana ei şi împletindu-se cu spiralele de fum din ţigara lăsată în scrumiera întotdeauna ciobită. Mama în capotul ei albastru înflorat, fără papuci, cu labele picioarelor goale identice cu ale mele.

Mi-am făcut cafea în fierbătorul ei şi m-am aşezat să scriu la o măsuţă pliantă din bucătărie, lângă uşa de plasă. Alături de întrerupător atârna o fotografie a lui Albert Camus. Era o imagine clasică, un Camus îmbrăcat cu un palton greu şi cu o ţigară în gură, ca un Bogart tânăr, şi avea o ramă de argilă făcută de fiul meu, Jackson. Era smălţuită cu verde, iar marginea interioară avea dinţi ascuţiţi, ca o gură de robot agresiv. Nu avea sticlă, iar poza se tot decolora odată cu trecerea anilor.

Văzându-l zi de zi pe Camus, fiului meu îi intrase în

cap ideea că era un unchi de-al lui care locuia foarte departe. Când scriam, ridicam din când în când privirea spre el. Scriam despre un călător care nu călătorea. Scriam despre o fată fugară care primise numele Sfintei Lucia, simbolizată de imaginea a doi ochi pe o farfurie. De fiecare dată când prăjeam câte două ouă ochiuri, mă gândeam la ea.

Locuiam într-o casă veche de ţară, pe malul unui canal care se vărsa în râul Saint Clair. În zonă nu exista nicio cafenea la care să poţi ajunge pe jos. Unica mea alinare era automatul de cafea de la 7-Eleven. În dimineţile de sâmbătă mă trezeam devreme şi străbăteam cei patru sute de metri până la 7-Eleven, de unde îmi luam o cafea neagră mare şi o gogoaşă glazurată. Apoi mă opream la terenul din dosul magazinului pescăresc, unde se construia o clădire simplă din ciment văruit. În ochii mei arăta ca Tangerul, deşi nu fusesem niciodată acolo. Mă aşezam pe jos în colţul înconjurat de ziduri scunde şi albe, lăsând deoparte timpul real şi rătăcind liberă pe podul fluid care uneşte trecutul şi prezentul. Marocul meu. Urmăream orice tren aveam eu chef să urmăresc. Scriam fără să scriu – despre djinni şi şarlatani, despre călători legendari, despre *vagabondia* mea. Apoi mă întorceam acasă, satisfăcută şi fericită, şi-mi începeam iar treburile

zilnice. Chiar şi azi, după ce am ajuns în sfârşit să văd Tangerul, în amintirile mele locul acela din spatele magazinului pescăresc îmi pare a fi adevăratul Maroc.

Michigan. Acelea au fost nişte vremuri mistice. O epocă a plăcerilor mărunte. Orice pară care apărea pe ramura copacului cădea la picioarele mele şi mă hrănea. Acum n-am niciun copac şi nu mai există nici leagăn, nici frânghie de rufe. Există ciorne de manuscrise răspândite pe podea, după ce au alunecat noaptea peste marginea patului. Există pictura neterminată prinsă de perete şi mirosul de eucalipt, care nu reuşeşte să mascheze izul dezgustător de terebentină şi ulei de in. Există picăturile de roşu-cadmiu care pătează sugestiv chiuveta din baie – ca şi marginea plintei – sau mâzgăliturile de pe perete în locurile în care pensula a luat-o razna. La primul pas făcut într-un spaţiu locuit, simţi imediat poziţia centrală pe care o ocupă munca în viaţa cuiva. Pahare de carton pentru cafea, pe jumătate golite. Sendvişuri cumpărate de-a gata şi pe jumătate mâncate. Un castron de supă acoperit cu o crustă. Aici există deopotrivă bucurie şi neglijenţă. Puţin mescal. Niţică masturbare. Dar în principal muncă şi atât.

— Aşa trăiesc eu, îmi spun în gând.

Ştiam că până la urmă luna se va înălţa deasupra

lucarnei mele, dar nu puteam să mai aştept. Îmi amintesc de un întuneric alinător, ca atunci când o cameristă din schimbul de noapte intră într-o cameră de hotel ca să îndoaie colţul plăpumii şi să apropie draperiile. Am capitulat în faţa valurilor de somn, tot degustând, strat după strat, din ofranda unei misterioase cutii cu ciocolată. M-am trezit cam brusc, cu o durere radiantă care mi se răspândea prin braţe. Simţeam o apăsare în piept, dar mi-am păstrat calmul. Un fulger a lovit lângă lucarna mea, fiind urmat de un tunet greu şi de o ploaie trudnică. Nu-i decât o furtună, rostesc cu jumătate de voce. Am visat morţi. Dar care morţi? Erau acoperiţi cu frunze sângerii. Inflorescenţe albicioase cădeau şi acopereau frunzele roşii. M-am aplecat şi m-am uitat la ceasul digital al videocasetofonului pe care îl foloseam doar rareori, fiindcă niciodată nu eram în stare să-mi amintesc înşiruirea de comenzi necesare ca să-l pun în funcţiune: ora cinci dimineaţa. Mi-a venit deodată în minte lunga scenă cu taxiul din filmul *Eyes Wide Shut*[11]. Un Tom Cruise neliniştitor, captiv în curgerea timpului real.

Oare la ce se gândea Kubrick? Se gândea că filmul în timp real este singura speranţă a artei. Se gândea cum a pus-o Orson Welles pe Rita Hayworth să-şi taie şi să-şi

[11] *Cu ochii larg închişi* (1999), film regizat de Stanley Kubrick.

decoloreze faimoasele ei bucle roşii pentru *The Lady from Shanghai*[12].

Cairo a tuşit şi a scuipat un ghem de păr. M-am ridicat, am băut nişte apă, apoi a sărit şi ea în pat şi s-a culcat lângă mine. Visele mi s-au schimbat. Încercări prin care trecea o persoană necunoscută mie, rătăcită într-un labirint de alei format de imensele fişete din *Brazil* – filmul, nu ţara. M-am trezit indispusă şi am bâjbâit sub pat după nişte şosete, dar n-am găsit decât un papuc rătăcit. După ce am şters nişte urme de vomă pisicească, am coborât la parter în picioarele goale, călcând pe o broască de cauciuc aproape descompus, apoi am petrecut un timp disproporţionat de lung preparându-le pisicilor micul dejun. Abisiniana pipernicită dădea târcoale, cea mai bătrână şi mai inteligentă dintre ele stătea cu ochii aţintiţi la borcanul cu bunătăţi şi un motan uriaş, care era pur şi simplu mereu acolo, îmi urmărea concentrat fiecare mişcare. Am clătit castroanele de apă, le-am umplut cu apă filtrată, am ales cu luare-aminte dintr-un teanc de farfurioare de toate felurile pe cele mai potrivite cu personalităţile lor şi le-am măsurat cu grijă cantitatea de hrană. Păreau mai degrabă suspicioase decât recunoscătoare.

Cafeneaua era goală, dar bucătarul deşuruba capacul

---

[12] *Doamna din Shanghai* (1947).

prizei de deasupra locului meu. Mi-am luat cartea la baie şi am citit până a terminat. Când am ieşit de-acolo, bucătarul plecase şi o femeie se pregătea să se aşeze pe locul meu.

— Scuzaţi-mă, asta-i masa mea.

— Aţi rezervat-o?

— Păi, nu, dar e masa mea.

— Chiar aţi stat aici? Pe masă nu e nimic şi aveţi haina pe dumneavoastră.

Am rămas mută în faţa ei. Dac-am fi fost într-un episod din *Midsomer Murders*, cu siguranţă ar fi fost găsită strangulată într-o viroagă sălbatică, în spatele unei case parohiale părăsite. Am ridicat din umeri şi m-am aşezat la altă masă, sperând că o să plece înaintea mea. A cerut cu o voce sonoră ouă Benedict şi cafea cu gheaţă şi cu lapte degresat, deşi nimic din astea nu era în meniu.

O să plece ea, mi-am spus. Dar n-a plecat. Şi-a trântit pe masa mea geanta supradimensionată, din piele de şopârlă roşie, şi a sunat o mulţime de lume de pe mobil. Nu era chip să scapi de discuţiile ei odioase, înţepenite în jurul unui număr de expediţie pentru un pachet pierdut de FedEx. Am stat şi m-am holbat la cana albă şi masivă de cafea. Dac-am fi fost într-un episod din *Luther*, ar fi fost găsită cu faţa în sus în zăpadă şi cu obiectele din

geantă aranjate în jurul ei ca o aureolă, precum cea care o înconjoară pe Sfânta Fecioară din Guadalupe.

— Aşa nişte gânduri sumbre doar de dragul unei mese de colţ.

Vorbise Greieraşul Jiminy al meu. Of, în regulă, i-am spus. Fie ca lucrurile mărunte din lumea asta toată s-o umple de încântare.

— Bun, bun, a spus greierele.

— Fie să cumpere un bilet de loterie şi să aibă pe el numerele câştigătoare.

— De prisos, dar fie.

— Fie să comande o mie de genţi dintr-astea, una mai minunată decât alta, transportate şi livrate de FedEx, şi să fie încuiată într-un spaţiu cât o debara, fără mâncare, apă sau telefon mobil.

— Eu plec, a spus conştiinţa mea.

— Şi eu, am replicat şi am ieşit în stradă.

Nişte camioane de curierat erau blocate în trafic pe micuţa stradă Bedford. Regia de apă şi canalizare, pornită în căutarea unei conducte principale, dădea la pickhammer lângă Father Demo Square. Am traversat strada spre Broadway şi am luat-o spre nord, în direcţia străzii Twenty-fifth, înspre catedrala ortodoxă sârbă, cu hramul Sfântului Sava, ocrotitorul sârbilor. M-am oprit, ca de atâtea ori până atunci, să vizitez bustul lui Nikola

Tesla, sfântul ocrotitor al curentului alternativ, plasat în faţa catedralei ca o santinelă singuratică. Cât stăteam eu acolo, un camion de la Con Edison a parcat în apropiere. Niciun pic de respect, mi-am zis.

— Şi credeai că tu eşti cea care are probleme, mi s-a adresat el.

— Toate fluxurile de curent duc la tine, domnule Tesla.

— *Hvala!* Cu ce-ţi pot fi de folos?

— A, am probleme cu scrisul, atâta tot. Trec întruna de la letargie la agitaţie şi înapoi.

— Păcat. Poate ar trebui să intri şi să aprinzi o lumânare pentru Sfântul Sava. El potoleşte marea dinaintea corăbiilor.

— Mda, poate. Mi-am pierdut echilibrul interior şi nu prea ştiu ce-i în neregulă.

— Ai rătăcit pe undeva bucuria, a spus el fără ezitare. Fără bucurie, suntem ca şi morţi.

— Cum s-o găsesc iar?

— Găseşte-i pe cei care o au şi scaldă-te în perfecţiunea lor.

— Mulţumesc, domnule Tesla. Eu pot să te ajut cu ceva?

— Da, a spus el. Ai putea să te muţi un pic mai spre stânga? Îmi stai în lumină.

Hoinăreală de câteva ceasuri, în căutarea unor repere citadine care nu mai erau acolo. Au dispărut case de amanet, cârciumi, hoteluri ieftine. Se vedeau nişte schimbări şi în jurul clădirii Flatiron, dar ea era încă în picioare. Am admirat-o, cuprinsă de veneraţie, la fel cum mai făcusem în 1963, salutându-i creatorul, pe Daniel Burnham. I-a trebuit doar un an ca să-şi construiască acea capodoperă cu amprentă triunghiulară la sol. În drum spre casă, m-am oprit să-mi iau o felie de pizza. M-am întrebat dacă forma triunghiulară a clădirii Flatiron îmi stârnise cumva pofta. Mi-am luat o cafea la pachet şi am vărsat-o pe haină, fiindcă avea capacul prost pus.

Când am intrat în parcul din Washington Square, un puşti m-a bătut pe umăr. M-am întors, iar el mi-a zâmbit cu gura până la urechi şi mi-a întins o şosetă. Am recunoscut-o imediat. O şosetă de bumbac bej, cu o albină aurită brodată pe margine. Am câteva perechi de şosete de felul acesta, dar asta de unde apăruse? Am observat că însoţitoarele lui – două fete de vreo doisprezece, treisprezece ani – râdeau cu lacrimi. Fără îndoială că era şoseta mea de ieri, prinsă în cracul pantalonului, care alunecase în jos şi căzuse. Mersi, am mormăit şi mi-am îndesat-o în buzunar.

Apropiindu-mă de Caffè Dante, am zărit prin fereastra

largă imaginea murală a Florenţei. Nu eram pregătită să merg acasă, aşa că am intrat şi am comandat un ceai de muşeţel egiptean. A sosit într-un vas de sticlă, cu fărâme de flori aurii plutind pe fund. Inflorescenţe acoperind morţii întinşi pe jos, ca un vers dintr-o străveche baladă despre un omor. Am identificat în sfârşit locul de unde trebuie să fi venit imaginile din visul meu matinal: bătălia de la Shiloh, din Războiul Civil. Mii de soldaţi tineri zac morţi pe câmpul de luptă, într-o livadă de piersici în floare. S-a spus că inflorescenţele cădeau peste ei, acoperindu-i, ca un strat subţire de zăpadă parfumată. M-am întrebat de ce visasem asta, dar, în definitiv, de ce visăm ce visăm?

Am stat acolo multă vreme, bând ceai şi ascultând radioul. Din fericire, se părea că muzica era aleasă de un om în carne şi oase cu o detaşare lipsită de orice reţinere. O versiune a lui *White Wedding* cântată de o trupă *hardcore punk* sârbească, apoi Neil Young cu *No one wins; it's a war of man*[13]. Neil are dreptate, nimeni nu câştigă nimic. Victoria e o iluzie, asta-i sigur. Soarele apunea. Unde se dusese ziua? Deodată mi-am amintit cum a găsit Fred cândva un mic pick-up portabil în debaraua unei cabane pe care o închiriaserăm în nordul Michiganului. Când l-a deschis, pe platan era un disc

[13] Nimeni nu câştigă; e un război al omenirii (eng.).

single cu *Radar Love*. Un cântec de dragoste telepatică de Golden Earring, care părea să vorbească despre felul cum ne curtam noi de la distanţă şi despre firul electric care ne trăgea unul spre altul. Era singurul disc de acolo, iar noi l-am pus şi l-am ascultat de nenumărate ori.

Un buletin de ştiri locale şi statale, apoi o alertă meteo care anunţa din nou ploi grele. Deja le simţeam în oase. A urmat cântecul *Your Protector* cu Fleet Foxes. Ameninţarea lui posomorâtă mi-a umplut inima cu o adrenalină stranie. Venise vremea să plec. Am lăsat nişte bani pe masă şi m-am aplecat să-mi leg şireturile, pe care le târâsem pe jos cât traversasem Washington Square şi călcasem prin nişte băltoace. Îmi pare rău, i-am spus şiretului, ştergându-i urmele de noroi cu şerveţelul. Am observat pe şerveţel nişte cuvinte scrise în formă de pâlnie, aşa că mi l-am îndesat în buzunar. O să le descifrez mai târziu. În timp ce îmi legam şireturile, în local a început să se audă *What a Wonderful World*. Când m-am ridicat în şezut, lacrimile îmi curgeau şiroaie. M-am sprijinit de spătar şi am închis ochii, încercând să nu ascult.

— Dacă n-ai pe cineva anume, atunci toată lumea e „valentinul” tău.

Salutări de dimineaţă în stil Hallmark, prin

amabilitatea afurisitului de văcar. Am bâjbâit în jur după ochelari. Erau înfăşuraţi în aşternut, împreună cu o ediţie broşată, târnosită bine, din *The Laughing Policeman*[14] şi un lanţ cu o cruce etiopiană. Cum face de tot apare şi de unde a ştiut că azi e Sfântul Valentin? Mi-am vârât picioarele în mocasini şi mi le-am târşâit până la baie, oarecum ursuză. Sarea mi se agăţa de gene şi lentilele ochelarilor îmi erau înceţoşate de urmele degetelor. Mi-am apăsat un ştergar fierbinte pe pleoape şi am aruncat o privire la băncuţa de lemn joasă care îi servea cândva drept divan unui tânăr sătean din Coasta de Fildeş. Erau îngrămădite acolo câteva cămăşi de costum albe, tricouri cu mânecă scurtă, zdrenţuite şi roase de vreme, şi vechile cămăşi de flanelă ale lui Fred, spălate de atâtea ori, încât ajunseseră uşoare ca puful. Mă gândeam că pe vremuri, când hainele lui Fred trebuiau cârpite, le dregeam eu însămi. Am ales una în carouri roşii cu negru. Părea o alegere bună. Mi-am cules blugii de pe podea şi am scuturat şosetele din ei.

Mda, n-aveam niciun valentin, deci văcarul avea, probabil, dreptate. Când n-ai pe cineva al tău, toată lumea ar putea deveni valentinul tău. O idee pe care am

---

[14] Ediţia în limba engleză a cărţii *Den skrattande polisen* (1968), a patra dintr-o serie de zece romane poliţiste suedeze de Maj Sjöwall şi Per Wahlöö, avându-l ca personaj central pe detectivul Martin Beck.

hotărât s-o ţin pentru mine, ca nu cumva să fiu obligată să-mi petrec ziua lipind inimioare de dantelă pe hârtie glasată roşie şi să le trimit în lumea largă.

Lumea este tot ce se petrece. E o vorbă de duh, fără îndoială elegantă, pe care i-o datorăm lui Wittgenstein, cu al său *Tractatus logico*. Uşor de înţeles, totuşi imposibil de analizat. Aş putea s-o tipăresc pe mijlocul unui milieu de hârtie, pe care să-l strecor în buzunarul unui străin care trece pe lângă mine. Sau Wittgenstein ar putea să fie valentinul meu. Am putea locui într-o căsuţă roşie, într-o linişte arţăgoasă, pe coasta unui munte din Norvegia.

În drumul spre ’Ino am băgat de seamă că mi se rupsese căptuşeala buzunarului din stânga şi mi-am notat în minte s-o cos. Deodată m-a cuprins buna dispoziţie. Ziua era răcoroasă şi senină, iar atmosfera vibra de viaţă, ca şuviţele translucide ale unei specii acvatice rare, cu tentacule lungi, unduitoare, şi mici falduri vălurind vertical din pântecele unei meduze. Măcar de s-ar materializa astfel energia umană! Îmi închipui astfel de şuviţe fluturând orizontal pe la tivurile hainei mele negre.

În toaleta de la ’Ino am găsit boboci de trandafiri roşii într-o vază mică. Mi-am aranjat haina pe spătarul

scaunului gol din faţa mea, după care mi-am petrecut cam toată ora următoare bând cafea şi umplând pagini din caietul de însemnări cu desene reprezentând animale unicelulare şi diverse specii de plancton. A fost ciudat de reconfortant, fiindcă mi-am amintit cum copiam aşa ceva dintr-un tratat masiv care stătea pe un raft, deasupra biroului tatei. El avea tot felul de cărţi recuperate de prin coşuri de gunoi şi din case părăsite sau cumpărate pe câţiva bănuţi la bazarele de la biserică. Diversitatea subiectelor, de la ufologie la Platon şi la planarie, reflecta curiozitatea de nepotolit a minţii sale. Cartea aceea anume mă ţinea sub vraja ei ore întregi, în care îi cercetam lumea misterioasă. Textul dens era imposibil de înţeles, dar reprezentările monocromatice de organisme vii sugerau cumva multe culori, ca la plevuştile scânteietoare dintr-un iaz fluorescent. Cartea aceea obscură şi fără titlu, cu parameciii, algele şi amibele ei, îmi rămâne vie în amintire. Exact soiul ăsta de lucruri, care dispar în timp, ne pomenim că tânjim să le revedem. Le căutăm în prim-plan, aşa cum ne căutăm mâinile în vis.

Tata susţinea că nu-şi aminteşte niciodată ce visează, dar mie îmi venea uşor să-mi povestesc visele. Tot el mi-a spus că se întâmplă extrem de rar să-ţi vezi mâinile în vis. Eu eram sigură că dacă-mi pun asta în minte, o să

reuşesc, idee care a dus la o abundenţă de experimente eşuate. Tata punea la îndoială utilitatea unui asemenea demers şi, cu toate astea, încercarea de a-mi cotropi propriile vise era în capul listei mele cu lucruri imposibile care trebuie realizate într-o bună zi.

În şcoala primară eram deseori certată fiindcă nu eram atentă. Presupun că mă concentram mai degrabă la lucruri dintr-astea sau încercam să dezleg misterul unei reţele tot mai extinse de întrebări aparent fără răspuns. De pildă, ecuaţia sacului de fasole mi-a ocupat o porţiune zdravănă de timp din clasa a doua. Meditam la o expresie problematică din *Povestea lui Davy Crockett* a lui Enid Meadowcroft. N-ar fi trebuit s-o citesc, căci era în secţiunea de bibliotecă pentru cei din clasa a treia. Dar m-a atras, aşa că am strecurat-o în ghiozdan şi am citit-o pe ascuns. M-am identificat pe loc cu tânărul Davy, care era înalt şi slăbănog, spunea nişte poveşti gogonate, se băga în belele şi uita să-şi facă temele. Taică-său socotea că Davy nu preţuia nici cât un sac de fasole. Eu aveam doar şapte ani, iar vorbele astea m-au uluit. Oare ce voia să spună taică-său? Stăteam trează noaptea şi mă gândeam la asta. Cât valora un sac de fasole? Oare un sac de ceva, de orice, valora cât un băiat ca Davy Crockett?

Mergeam în urma mamei prin A&P, împingând

căruciorul de cumpărături.

— Mami, cât ar costa un sac de fasole?

— Of, Patricia, nu ştiu! Întreabă-l pe taică-tău. Dă-mi căruciorul şi tu du-te să-ţi iei cerealele. Şi vezi să nu tândăleşti pe-acolo.

Am făcut repede ce mi s-a spus, înşfăcând o cutie de grâu pisat. Apoi am şters-o spre rândurile de produse uscate ca să verific preţul la fasole şi m-am pomenit confruntată cu o nouă dilemă: ce fel de fasole? Fasole neagră fasole roşie fasole fava fasole de Lima fasole verde fasole albă fasole de toate felurile. Ca să nu mai vorbim de fasolea gătită, fasolea vrăjită sau boabele de cafea.

În cele din urmă mi-am închipuit că Davy Crockett era dincolo de orice măsurătoare, chiar şi de una făcută de taică-său. O fi avut el şi defecte, dar muncea din greu ca să se facă util şi reuşea să achite toate datoriile tatălui său. Am citit şi-am recitit cartea interzisă, urmându-l pe cărări care îmi îndreptau mintea în direcţii nebănuite. Dacă mă pierdeam pe drum, aveam o busolă găsită îngropată într-un morman de frunze ude pe care îl lovisem cu piciorul pe drum. Era o busolă veche şi ruginită, dar încă mai funcţiona, conectând pământul şi stelele. Ea îmi spunea unde mă aflu şi încotro era mai bine s-o apuc, dar nu şi încotro mă îndreptam – şi nimic

despre cât valoram.

Ceasul fără arătătoare

La început a fost timpul real. O femeie intră în grădina ca o explozie de culori. Nu are amintiri, ci doar o curiozitate crescândă. Se apropie de bărbat. El nu e curios. Stă în dreptul unui copac. În miezul copacului e un cuvânt care se transformă într-un nume. Bărbatului i se transmit numele tuturor lucrurilor vii. Fiind una cu prezentul, el nu are nici ambiţii, nici visuri. Femeia întinde mâna către el, fascinată de misterul senzaţiei.

Închid caietul de însemnări şi stau la masă în cafenea, gândindu-mă la timpul real. Oare timpul e ceva neîntrerupt? Sau doar prezentul sesizat? Oare gândurile noastre nu sunt decât nişte trenuri care trec fără să oprească, care nu au nicio dimensiune şi doar vâjâie în goană prin faţa unor afişe uriaşe cu imagini repetitive? Care prind câte un fragment de pe locul de la fereastră şi încă un fragment din următorul cadru identic? Dacă scriu în prezent şi totuşi divaghez, tot timp real se cheamă că este? După mintea mea, timpul real nu poate fi divizat în secţiuni, aşa ca numerele de pe cadranul unui ceas. Dacă scriu despre trecut şi în acelaşi timp mă aflu în

prezent, mai sunt în timpul real? Poate că nici nu există trecut sau viitor, ci doar prezentul perpetuu, care include această trinitate a memoriei. M-am uitat pe stradă şi am observat că lumina se schimba. Poate că soarele se furişase după un nor. Poate că timpul dispăruse pe furiş.

Barul Arcade, Detroit, Michigan

Fred şi cu mine n-aveam timpul împărţit în perioade clare. În 1979 locuiam la hotelul Book Cadillac din centrul Detroitului. Trăiam neîntrerupt, străbăteam zile şi nopţi fără să acordăm prea multă atenţie timpului. Stăteam la discuţii până în zori, apoi dormeam până la căderea nopţii. Când ne trezeam, căutam o cârciumă deschisă nonstop sau ne opream la prăvălia de mobilă a lui Art Van, care deschidea la miezul nopţii şi oferea gratis cafea şi gogoşi pudrate. Uneori ne mulţumeam să mergem cu maşina la întâmplare şi să ne oprim înainte de răsăritul soarelui la vreun motel, în locuri precum Port Huron sau Saginaw, unde dormeam toată ziua.

Lui Fred îi plăcea barul Arcade, care era în apropierea hotelului nostru. Se deschidea în zori şi era un bar în stilul anilor treizeci, cu câteva separeuri, un grătar şi un ceas mare, de gară, fără arătătoare. La Arcade nu exista timp real sau de vreun alt fel şi puteam sta acolo ceasuri în şir cu câţiva vagabonzi, întinzându-ne la vorbă sau mulţumindu-ne să compătimim împreună în tăcere. Fred îşi lua câteva beri, iar eu beam cafea neagră. Într-una dintre dimineţile acelea petrecute la barul Arcade, pe când se uita lung la ceasul mare de pe perete, lui Fred i-a venit deodată o idee de *show* TV. Erau vremurile de început ale televiziunii prin cablu, iar el şi-a imaginat o emisiune la WGPR, postul de televiziune independent,

deschizător de drumuri, al negrilor din Detroit. Emisiunea lui Fred, *Beţia de după-amiază*, ţinea de tărâmul ceasului fără arătătoare. Era neîncătuşat de timp şi de aşteptările societăţii. Prezenta un invitat care venea alături de el la masa de sub ceas, unde beau şi stăteau de vorbă. Puteau merge oricât de departe îi ducea beţia lor comună. Fred era în stare să discute satisfăcător pe orice subiect, de la lovitura de golf a lui Tom Watson la răzmeriţele din Chicago şi declinul căii ferate. Îşi făcuse o listă cu posibili invitaţi din toate straturile sociale. În fruntea listei era Cliff Robertson, un actor de serie B cam încercat de viaţă, un om care împărtăşea entuziasmul lui Fred pentru aviaţie, la care el ţinea foarte mult.

În funcţie de felul cum mergea treaba, la intervale neprecizate aveam şi eu câte o mică secţiune de cincisprezece minute intitulată *Pauză de cafea*. Ideea era ca Nescafé să-mi sponsorizeze bucata de emisiune. Eu n-aveam invitaţi, ci trebuia să poftesc telespectatorii să bea cu mine o ceaşcă de Nescafé. Pe de altă parte, Fred şi invitatul lui nu erau obligaţi să comunice cu telespectatorii, ci doar între ei. Am ajuns chiar să-mi cumpăr uniforma perfectă pentru emisiune: o rochie de in cu dungi fine, gri cu alb, care se închidea cu nasturi în faţă, avea mâneci-capac şi două buzunare. Stilul penitenciar francez. Fred s-a hotărât să poarte cămaşa

lui maro-gălbuie şi o cravată maro-închis. În *Pauza de cafea* aveam de gând să discut despre literatura de închisoare, punând accent pe scriitori ca Jean Genet şi Albertine Sarrazin. În *Beţia de după-amiază*, Fred putea să-i ofere uneori oaspetelui său un coniac extrem de fin dintr-o pungă de hârtie maro.

Nu toate visurile trebuie să se realizeze. Aşa spunea tot timpul Fred. Noi doi am realizat nişte lucruri despre care nimeni n-avea să afle vreodată. După ce ne-am întors din Guyana Franceză, el s-a hotărât deodată să înveţe să zboare. În 1981 ne-am dus cu maşina la Outer Banks, în Carolina de Nord, ca să salutăm primul aerodrom din America, Wright Brothers Memorial, şi am pornit pe US Highway 158 către Kill Devil Hills. După aceea am luat-o pe şoseaua de coastă din sud, trecând pe la fiecare şcoală de zbor de pe traseu. Am traversat cele două Caroline, ajungând la Jacksonville, în Florida, am străbătut Fernandina Beach, American Beach, Daytona Beach, după care am închis cercul, revenind la Saint Augustine. Acolo am tras la un motel de pe ţărmul oceanului, unde aveam o bucătărioară. Fred a zburat şi a băut Coca-Cola. Eu am scris şi am băut cafea. Ne-am cumpărat flacoane miniaturale cu apa descoperită de Ponce de León – o groapă în pământ, din care se revărsa presupusa apă a tinereţii veşnice. Să n-o bem niciodată,

a spus el, iar flacoanele au devenit parte din tezaurul nostru de comori neverosimile. Ne-am gândit o vreme să cumpărăm un far părăsit sau un trauler pentru creveţi. Dar după ce am descoperit că sunt însărcinată, ne-am întors acasă, în Detroit, dând la schimb o colecţie de visuri pentru alta.

Fred a obţinut în cele din urmă licenţa de pilot, dar nu-l ţinea buzunarul să piloteze un avion. Eu scriam fără încetare, dar nu publicam nimic. Cu toate acestea, nu am renunţat cu niciun chip la conceptul ceasului fără arătătoare. Se îndeplineau sarcini, se manevrau pompe de evacuare, se îngrămădeau saci de nisip, se plantau copaci, se călcau cămăşi, se coseau tivuri, şi totuşi ne rezervam dreptul de-a ignora arătătoarele care se învârteau întruna. Privind în urmă, la mult timp după moartea lui, felul nostru de-a trăi pare un miracol, ceva ce nu se poate obţine decât prin sincronizarea tăcută a rubinelor şi angrenajelor dintr-o minte comună.

Germantown, Pennsylvania, primăvara anului 1954

Fântâna

De Sfântul Patrick a nins, ceea ce a făcut să întârzie parada anuală. Zăceam în pat şi mă uitam cum se învolbura ninsoarea deasupra lucarnei. Ziua Sfântului Paddy – ziua tizului meu, cum spunea mereu tata. Parcă îi auzeam tonalităţile vocii sonore amestecându-se cu fulgii de zăpadă şi înduplecându-mă să mă ridic din patul în care boleam.

— Hai, Patricia, e ziua ta. Ţi-a trecut febra.

Îmi petrecusem primele luni ale lui 1954 în atmosfera de răsfăţ care înconjoară un copil convalescent. Eram singurul copil din zona Philadelphiei înregistrat cu scarlatină în plină evoluţie. Fratele şi sora mea mai mici făceau de pază, cu feţe sumbre, la uşa mea drapată în galben de carantină. Deseori, când deschideam ochii, le vedeam vârfurile pantofiorilor maro. Iarna trecea, iar eu, care le eram lider, nu mai fusesem în stare să ies din casă şi să supraveghez construirea forturilor de zăpadă sau să pun la cale manevre strategice pe harta improvizată a războaielor noastre de copii.

— Azi e ziua ta. Mergem afară.

Era o zi cu soare şi cu adieri blânde. Mama mi-a întins hainele pe pat. O parte din păr îmi căzuse în urma unei

serii de accese febrile şi mai şi slăbisem, de parcă nu eram deja destul de costelivă. Îmi amintesc un fes marinăresc bleumarin, ca acelea pe care le poartă pescarii, şi nişte ciorapi portocalii, o dovadă de respect faţă de bunicul nostru protestant.

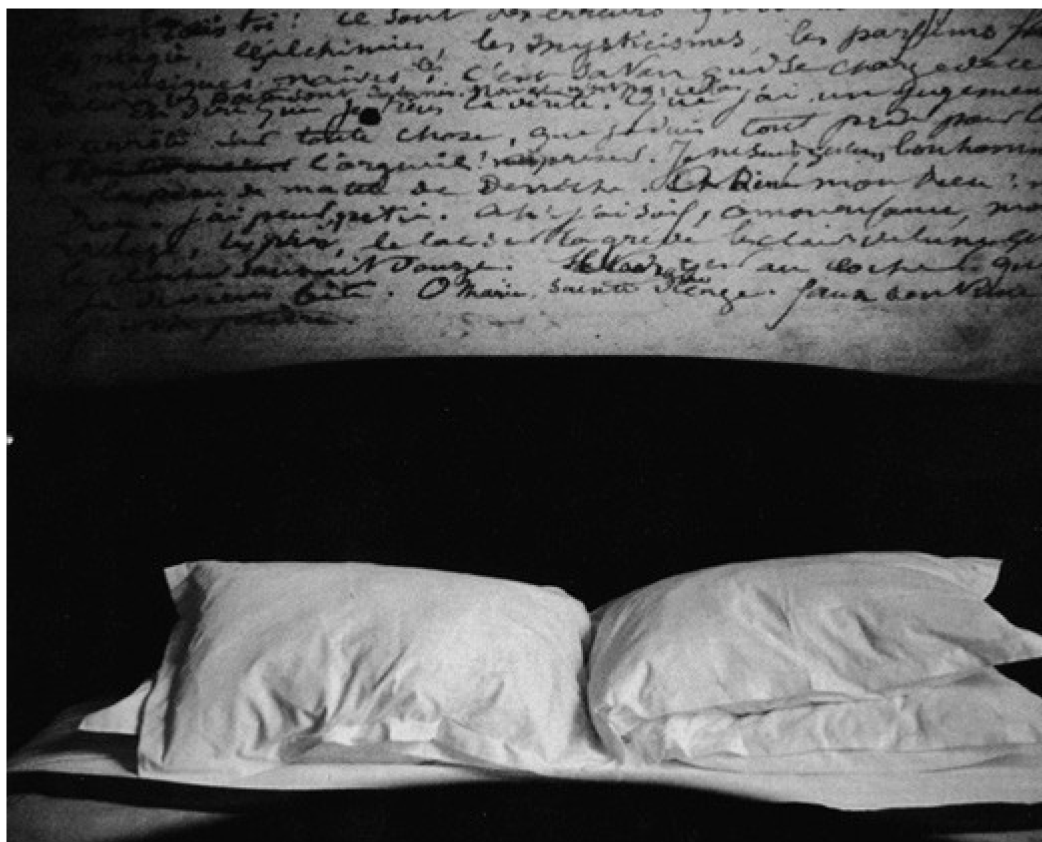
Tata s-a lăsat pe vine la câţiva paşi de mine, ca să mă încurajeze să merg.

Fraţii mei mă susţineau moral în timp ce eu mă chinuiam să înaintez cu paşi nesiguri către el. La început eram slăbită, dar apoi forţa şi viteza mi-au revenit şi în scurt timp îi întreceam la fugă pe copiii din vecini, liberă şi stăpână pe picioarele mele lungi.

Fratele meu, sora mea şi cu mine ne-am născut în ani consecutivi, după sfârşitul celui de-al Doilea Război Mondial. Eu eram cea mai mare şi stabileam cum să ne jucăm, imaginând scenarii pe care ei le urmau cu entuziasm. Fratele meu, Todd, era cavalerul nostru credincios. Sora mea, Linda, servea drept confidentă şi infirmieră, pansându-ne rănile cu fâşii din pânzeturi vechi. Scuturile noastre de carton erau acoperite cu folie de aluminiu şi împodobite cu crucea de Malta, iar misiunile noastre erau binecuvântate de îngeri.

Eram nişte copii buni, dar curiozitatea noastră firească ne băga deseori în încurcătură. Dacă eram prinşi că ne încăieram cu vreo ceată rivală sau că traversam o

magistrală interzisă, mama ne punea pe toţi împreună într-un dormitor mic, avertizându-ne să nu scoatem niciun sunet. Noi păream că ne acceptam cuminţi pedeapsa, dar imediat ce se închidea uşa, ne regrupam rapid, într-o tăcere perfectă. Acolo existau două paturi mici şi un birou lat de stejar cu sertare duble, decorate cu ghinde sculptate şi cu mânere rotunde, mari. Ne aliniam toţi în faţa biroului, iar eu şopteam o parolă, indicând direcţia în care trebuia să pornim. Răsuceam mânerele cu toată solemnitatea şi pătrundeam în portalul nostru cu trei direcţii către aventură. Eu ţineam lanterna ridicată şi ne repezeam la bordul navei noastre, în lumea noastră fără griji, aşa cum fac copiii. Cartografiind noi splendori, jucam Jocul Mânerelor Rotunde, în care înfruntam noi inamici sau ne întorceam în păduri luminate de lună, care dădeau spre tărâmuri sacre, cu fântâni şlefuite şi ruine ale unor castele ce ne deveniseră familiare. Ne jucam într-o tăcere fascinată până ce mama venea să ne elibereze şi să ne trimită la culcare.

Încă mai ningea. A trebuit să fac un efort de voinţă ca să mă ridic. Poate că indispoziţia de acum e înrudită cu acea convalescenţă din copilărie, care m-a ţinut la pat, unde m-am recuperat încet, citindu-mi cărţile şi mâzgălindu-mi primele povestioare. Indispoziţia mea. Venise vremea să-mi scot spada de hârtie, venise vremea s-o tai de la rădăcină. De-ar mai fi trăit fratele

meu, precis m-ar fi îndemnat să trec la fapte.

Am coborât la parter, urmărind cu privirea şiruri de cărţi şi vrând cu disperare să aleg ceva. O primadonă în măruntaiele unui şifonier plin ochi cu rochii, dar care n-are nimic de îmbrăcat. Cum e posibil să n-am nimic de citit? Poate că nu era vorba de lipsa unei cărţi, ci de lipsa unei obsesii. Am pus mâna pe un cotor familiar, din pânză verde, cu titlul aurit, *Micul prinţ schilod*[15], una dintre preferatele mele din copilărie – povestea domnişoarei Mulock despre un prinţ tânăr şi frumos, căruia îi paralizaseră picioarele de la o vârstă fragedă în urma unui accident provocat din neglijenţă. Prinţul este încuiat cu cruzime într-un turn solitar până când naşa lui, care era o zână, îi dăruieşte o pelerină fermecată, ce îl poate duce oriunde îşi doreşte. Era o carte greu de găsit şi niciodată n-am avut un exemplar al meu, aşa că am citit şi-am recitit unul de la bibliotecă, ce devenea din ce în ce mai deteriorat. Apoi, în iarna lui 1993, am primit în avans de la mama un cadou de ziua mea, laolaltă cu nişte pachete de Crăciun. Avea să fie o iarnă grea. Fred era bolnav, iar pe mine mă bântuia un vag sentiment de teamă. Când m-am trezit, era patru dimineaţa. Toată lumea dormea. Am coborât scara în vârful picioarelor şi

---

[15] *The Little Lame Prince (and His Traveller Cloak)* (1875), poveste pentru copii de Dinah Maria Mulock Craik.

am desfăcut pachetul. Era *Micul prinţ schilod*, într-o ediţie splendidă din 1909. Iar mama îmi scrisese pe prima pagină cu mâna ei, pe atunci tremurătoare, „N-avem nevoie de cuvinte”.

Am tras-o uşor de pe raft, deschizând-o la dedicaţie. Scrisul ei familiar m-a umplut de un dor care era în acelaşi timp şi o mângâiere. Mami, am rostit cu glas tare şi m-am gândit cum se oprea ea deodată din ce făcea, adesea în mijlocul bucătăriei, şi o evoca pe propria ei mamă, pe care o pierduse când avea unsprezece ani. Cum se face că ajungem să ne înţelegem pe deplin iubirea pentru un om abia după ce el nu mai e? Am luat cartea sus, în camera mea, şi am pus-o alături de cărţile care fuseseră ale ei. *Anne de la Green Gables*. *Tati Picioare-Lungi*. *O fată de la Limberlost*. Ah, de-am putea renaşte în paginile unei cărţi!

Ningea în continuare. Dintr-un impuls de moment, m-am înfofolit şi am ieşit să salut ninsoarea. Am pornit-o spre est, către librăria St. Mark’s, unde am colindat printre rafturi, scoţând câte un volum la întâmplare, pipăind hârtii, cercetând fonturi şi rugându-mă să descopăr o frază de început perfectă. M-am dus pleoştită la litera M, sperând ca Henning Mankell să fi continuat aventurile detectivului meu favorit, Kurt Wallander. Din păcate, le citisem deja pe toate, dar cât am tândălit pe la

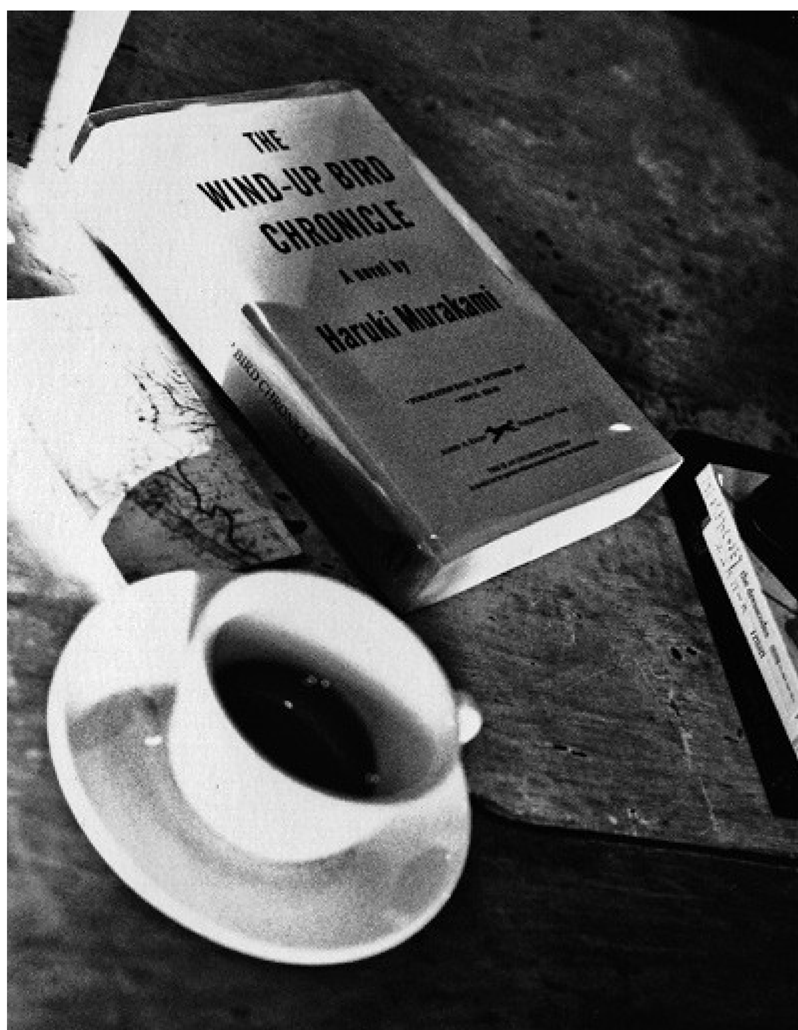
litera M, am fost atrasă accidental în lumea interdimensională a lui Haruki Murakami.

Nu mai citisem nimic de Murakami. Îmi petrecusem ultimii doi ani citind şi deconstruind *2666* al lui Bolaño: îl cercetasem sub toate aspectele şi din toate unghiurile. Înainte de *2666*, *Maestrul şi Margareta* eclipsase orice altceva, iar înainte de-a citi integral Bulgakov, avusesem o idilă cu tot ce însemna Wittgenstein, care inclusese şi sporadice tentative de a-i descifra ecuaţia. Nu pot să spun c-am reuşit vreodată, dar operaţiunea în sine m-a condus spre un posibil răspuns la ghicitoarea Pălărierului Nebun: „De ce seamănă corbul cu un pupitru de scris?” M-am gândit la sala de clasă din şcoala mea rurală din Germantown, în Pennsylvania. Pe atunci mai aveam ore de caligrafie, la care foloseam călimări adevărate şi condeie de lemn cu peniţă de metal. Corbul şi pupitrul de scris? Răspunsul este tuşul. Sunt convinsă de asta.

Am deschis o carte intitulată *În căutarea oii fantastice*, pe care o alesesem fiindcă mă intrigase titlul. Mi-a atras atenţia o anumită exprimare: „un labirint de străzi înguste şi canale de scurgere”. Am cumpărat-o imediat, ca pe un biscuit în formă de oaie pe care să mi-l înmoi în laptele cu cacao. Apoi am mers alături, la Soba-ya, mi-am comandat tăieţei de hrişcă reci cu igname şi m-am apucat de citit. Atât de tare m-a prins *Căutarea oii*,

încât am rămas acolo mai bine de două ore, citind, cu o ceaşcă de saké în faţă. Parcă şi simţeam cum mi se înmoaie oleacă doagele de la butoiul cu melancolie.

În săptămânile care au urmat mă aşezam la masa mea din colţ şi citeam numai şi numai Murakami. Scoteam capul din carte doar cât să mă duc la toaletă sau să comand încă o cafea. *Dans dans dans* şi *Kafka la malul mării* au venit imediat după *Căutarea oii*. Iar apoi, fatalmente, m-am apucat de *Cronica păsării-arc*. Asta a fost cartea care m-a biruit, a declanşat o mişcare de neoprit pe traiectoria ei, ca un meteor năpustindu-se către un sector pustiu şi pe de-a-ntregul nevinovat al planetei.

Există două feluri de capodopere. Mai întâi sunt scrierile clasice colosale şi divine, ca *Moby Dick*, *La răscruce de vânturi* sau *Frankenstein: un Prometeu*

modern. Apoi mai sunt creaţiile unde scriitorul pare să insufle în cuvinte o energie vie, astfel încât cititorul este răsucit, stors şi atârnat la uscat. Cărţile mistuitoare. Precum *2666* sau *Maestrul şi Margareta*. O astfel de carte este şi *Cronica păsării-arc*. Numai ce-am terminat-o, că imediat m-am şi simţit obligată s-o recitesc. În primul rând pentru că nu voiam să ies din atmosfera ei. Dar şi pentru că mă hărţuia stafia unei fraze. Ceva care dezlegase un nod cuminte şi-i lăsase capetele deşirate să-mi atârne peste obraji în timp ce dormeam. Era ceva legat de soarta unei anumite proprietăţi imobiliare descrise de Murakami în primul capitol.

Povestitorul îşi caută pisica pierdută prin preajma apartamentului său din districtul Setagaya al prefecturii Tokyo. Merge pe o alee îngustă, care şerpuieşte pe lângă aşa-numita casă Miyawaki, o clădire părăsită, aflată pe un teren năpădit de vegetaţie, cu o pasăre sculptată jalnic şi o fântână vetustă. Niciun indiciu nu trădează faptul că el se va implica într-atât, încât locul acela va eclipsa orice altceva, şi că va descoperi în fântână o intrare într-o lume paralelă. El doar îşi caută pisica, dar pe măsură ce este atras în atmosfera mohorâtă de pe domeniul Miyawaki, deveneam şi eu tot aşa. Până într-atât încât aproape că nu mă mai puteam gândi la nimic altceva şi l-aş fi mituit bucuroasă pe Murakami, numai

să-mi scrie un subcapitol lung, dedicat în exclusivitate acelei atmosfere. Desigur, era imposibil să-mi găsesc liniştea scriind cu mâna mea un astfel de capitol: ar fi fost doar o biată ficţiune speculativă. Numai Murakami era în stare să descrie cu acurateţe fiecare fir de iarbă din locul ăla afurisit. Obsesia pentru acel imobil mă subjugase de-a binelea, aşa că de-acum mă sâcâia gândul de-a o vedea cu ochii mei.

Am analizat cu mare atenţie ultimele capitole, în căutarea acelui fragment. Nu cumva propoziţia sugera că proprietatea avea să fie vândută? În cele din urmă am depistat răspunsul în capitolul 37. Câteva rânduri care începeau cu aceste cuvinte descurajante: „O să scăpăm de casa asta cât de curând”. Într-adevăr, avea să fie vândută, iar fântâna urma să fie astupată şi sigilată. Cumva, fără să-mi dau seama, trecusem peste această informaţie şi aş fi ratat-o complet dacă n-aş fi simţit cum mi se zvârcoleşte ceva în amintire, ca răsucirea unei strune însufleţite. Eram cam zdruncinată, pentru că mă aşteptasem ca povestitorul să se mute în casa aceea, devenind paznicul fântânii şi al portalului ei. Deja mă împăcasem cu îndepărtarea pe ascuns a anonimei păsări sculptate, de care ajunsesem să mă ataşez. Dispăruse dintr-odată, fără nicio explicaţie şi fără să se spună ce se întâmplase cu ea.

Am detestat întotdeauna finalurile cu detalii nerezolvate: fraze în suspensie, pachete nedesfăcute sau câte un personaj care dispare inexplicabil, ca un cearşaf singuratic întins pe o sfoară în faţa unei furtuni ce ameninţă să vină, apoi lăsat să fluture până când vântul îl smulge şi-l duce departe, ca să devină acoperământul unei fantome sau cortul unui copil. Când citesc o carte sau văd un film în care rămâne nerezolvat chiar şi un lucru aparent nesemnificativ, sunt în stare să mă las roasă de nelinişte, să revin şi să cotrobăi după indicii, să-mi doresc să fi avut un număr de telefon la care să sun ori să-i pot scrie cuiva o scrisoare. Nu ca să mă plâng, ci doar să cer lămuriri sau răspunsuri la câteva întrebări, ca să mă pot concentra apoi asupra altor lucruri.

Pe lucarna mea se foiau nişte porumbei. M-am întrebat cum arăta oare pasărea-arc. Îmi imaginam pasărea sculptată într-o piatră oarecare, gata să se înalţe în zbor, dar n-aveam deloc idee ce-i cu pasărea-arc. Oare avea în piept o inimă micuţă de pasăre? Un arc ascuns, făcut dintr-un aliaj necunoscut? Am început să mă învârt prin cameră. Îmi veneau în minte imagini ale altor păsări artificiale, cum ar fi Die Zwitscher-Maschine[16] a lui Paul Klee şi privighetoarea mecanică a împăratului Chinei, dar ele nu contribuiau cu nimic la înţelegerea

[16] *Maşina de ciripit*, pictură a lui Paul Klee din 1922.

păsării-arc. În mod normal acesta ar fi fost detaliul din carte care m-ar fi intrigat, dar el fusese eclipsat de obsesia mea iraţională pentru ghinionista casă Miyawaki, aşa că am pus la păstrare pentru altădată meditaţia asupra lui.

Am stat pe pat şi m-am uitat la un şir de episoade din *CSI: Miami*, ce-l aveau ca protagonist pe impasibilul Horatio Caine. Mai moţăiam când şi când, fără să adorm de-a binelea nici aici, nici acolo, ci alunecând în zona aceea intermediară, emetizantă mistic. Poate că m-aş putea strecura cumva până la avanpostul văcarului. Dacă aş face-o, aş renunţa la sarcasm şi pur şi simplu aş asculta, ca atunci când auzi un răspuns. I-am văzut cizmele. M-am lăsat pe vine ca să văd ce fel de pinteni avea. Dacă erau aurii, puteam fi sigură că omul călătorise mult, poate chiar până în China. Tocmai se întindea să plesnească un tăun extrem de mare. Mi-am dat seama că se pregătea să spună ceva. Cum stăteam foarte ghemuită, am văzut că pintenii îi erau de nichel, cu o serie de numere gravate pe exteriorul curburii, şi mi-am zis că s-ar putea să fie un şir de numere câştigătoare la loterie. A căscat şi şi-a întins picioarele.

— De fapt există trei feluri de capodopere.

Doar atât a spus.

Am sărit în picioare, mi-am înşfăcat haina neagră şi

exemplarul din *Pasărea-arc* şi am pornit către Café ’Ino. Era mai târziu decât de obicei, locul era, din fericire, pustiu, dar pe automatul de cafea era prins cu bandă adezivă anunţul „Defect”, scris de mână. O mică lovitură – dar tot am rămas. M-am jucat cu cartea, deschizând-o la nimereală şi sperând să dau peste vreo aluzie la *casa aceea*, ca atunci când dintr-un pachet de cărţi de tarot alegi una care îţi reflectă starea de spirit din acel moment. După aceea m-am distrat făcând liste pe forzaţurile ei albe. Două feluri de capodopere. Apoi m-am apucat de al treilea fel – cum decretase văcarul cel atotştiutor. Am făcut liste cu posibilităţi, adăugând, scăzând şi mutând capodopere ca un funcţionar nebun într-o sală de lectură subterană.

Liste. Mici ancore în vârtejul de unde transmise, de reverie şi solouri de saxofon. O listă interminabilă, recuperată din spălătorie. O alta în Biblia familiei, datată 1955 – cele mai bune cărţi pe care le-am citit vreodată. *Un câine de Flandra*. *Prinţ şi cerşetor*. *Pasărea albastră*. *Cinci Pepper mititei şi cum au crescut ei*. Dar ce zici de *Fiicele doctorului March* sau de *Un copac creşte în Brooklyn*? Dar despre *Alice în Ţara Oglinzilor* sau *Jocul cu mărgele de sticlă*? Care dintre ele e demnă de un loc în lista de capodopere, pe prima coloană, pe a doua sau pe a treia? Care dintre ele sunt pur şi simplu dragi sufletului

meu? Şi oare clasicii ar trebui să stea pe o coloană aparte, numai a lor?

— Nu uita de *Lolita*, mi-a şoptit autoritar văcarul.

Tocmai ieşea la iveală dintr-un timp al visului, ca o versiune inversată în oglindă a unei voci a numinosului. În orice caz, am adăugat *Lolita*. Un roman american clasic aşternut pe hârtie de un rus, pe picior de egalitate cu *Litera stacojie*.

Fata cea nouă a apărut deodată în dreptul mesei mele.

— Vine cineva să repare automatul.

— Bun.

— Îmi pare rău că n-avem cafea.

— Nu-i nimic. Măcar stau la masa mea.

— Şi nici clienţi!

— Îhî. Niciun client.

— Ce scrieţi?

Am ridicat privirea spre ea, oarecum surprinsă. N-aveam nici cea mai vagă idee.

În drum spre casă, m-am oprit la băcănie şi mi-am luat o cafea neagră medie şi o felie de pâine de mălai ambalată ermetic. Afară era frig, dar nu mă trăgea aţa să intru. M-am aşezat pe treptele de la intrare şi am ţinut cafeaua cu ambele mâini până mi le-am încălzit, apoi am

petrecut câteva minute încercând să desfac ambalajul de plastic. Mai uşor îl scoţi pe Lazăr din linţoliu. Deodată mi-a trecut prin minte că uitasem să trec pe lista capodoperelor *Un episod din viaţa unui pictor călător* de César Aira. Şi cum ar suna o sublistă cu capodopere excursive, ca *Marea beţie* a lui René Daumal? Lucrurile începeau să scape de sub control. Era mult mai uşor să faci o listă cu lucruri de împachetat pentru o călătorie viitoare.

Adevărul e că nu există decât un singur fel de capodoperă: capodopera. Mi-am îndesat listele în buzunar, m-am ridicat şi am intrat în casă, lăsând o dâră de firimituri de mălai de la trepte până la uşă. Procesele gândirii mele aveau aceeaşi inutilitate a destinaţiei ca o locomotivă de jucărie. În casă aveam de rezolvat treburi gospodăreşti. Am legat cu sfoară un teanc de cartoane pentru reciclat, am spălat castroanele de apă ale pisicilor, am măturat hrana lor uscată ce se împrăştia pe jos, apoi am mâncat sardine din conservă, stând în picioare lângă chiuvetă şi meditând la fântâna lui Murakami.

Fântâna secase, dar, ca urmare a deschiderii miraculoase a portalului de către povestitor, se umpluse ochi cu apă dulce proaspătă. Chiar aveau de gând s-o astupe? Era prea sacră ca să fie astupată doar pentru că

aşa dicta o singură frază din carte. Adevărul e că fântâna părea atât de atrăgătoare, încât îmi doream s-o cumpăr eu însămi şi să stau lângă ea ca samariteanca, în speranţa că Mesia s-ar întoarce şi s-ar opri să bea de acolo. Nu ai putea lua nicidecum în calcul o perioadă de timp anume, căci, odată ce te înarmezi cu o asemenea speranţă, poţi fi convins să aştepţi la nesfârşit. Spre deosebire de povestitor, eu, una, n-aveam de gând să intru cu adevărat acolo şi să mă prăbuşesc ca Alice în Ţara Minunilor lui Murakami. Niciodată n-am reuşit să-mi înving aversiunea faţă de spaţiile închise sau de cele subacvatice. Nu-mi doream decât să fiu în preajma fântânii şi să pot bea nestânjenită din ea. Fiindcă, aidoma unui conchistador nebun, tânjeam după ea.

Dar cum puteam găsi casa Miyawaki? Sincer vorbind, nu mă simţeam descurajată. Ne ghidăm după trandafiri, după parfumul unei pagini. Nu călătorisem eu tocmai până la King’s College după ce citisem despre faimoasa altercaţie dintre Karl Popper şi Ludwig Wittgenstein în cartea *Vătraiul lui Wittgenstein*? Atât am fost de fascinată, încât, doar cu o simplă bucată de hârtie pe care era mâzgălit un enigmatic H-3, am reuşit să depistez locul în care se afla Cambridge Moral Sciences Club, unde avusese loc controversata înfruntare dintre cei doi mari filosofi. L-am găsit, am obţinut permisiunea

de-a intra şi am făcut câteva fotografii din unghiuri neobişnuite, relativ inutile pentru oricine în afară de mine. Şi zău că n-a fost o treabă uşoară. Un pic de muncă detectivistică suplimentară m-a făcut să trec de clădirea unei ferme ascunse la capătul unui drum lung, neasfaltat, şi să dau de mormântul neîngrijit al lui Wittgenstein, al cărui nume fusese obliterat aproape complet de o reţea punctiformă de mucegai, alge şi licheni, ca nişte ecuaţii stranii iscate de propria-i mână.

Presupun că ar putea părea ridicol să faci o fixaţie pentru o proprietate imobiliară aflată la vreo douăzeci de mii de kilometri, dar şi mai problematică e tentativa de-a descoperi un loc care s-ar putea să existe, dar la fel de bine s-ar putea să nu existe decât în mintea lui Murakami. O să-ncerc să văd dacă aş putea să-i canalizez canalul spiritual sau să plonjez de-a dreptul în bazinul însufleţit al minţii lui şi să strig „Hei, unde-i pasărea sculptată?” sau „Ce telefon are agentul imobiliar care se ocupă de vânzarea casei Miyawaki?”. Sau aş putea să-l întreb pur şi simplu pe Murakami însuşi. Aş putea să fac rost de adresa lui sau să-i scriu prin intermediul editorului său. Era o ocazie unică: un scriitor viu! Era ceva mult mai simplu decât încercarea de-a invoca spiritul unui poet din secolul al nouăsprezecelea sau al unui pictor de icoane din secolul al unsprezecelea.

Dar n-ar fi ăsta un tertip sfruntat? Închipuiţi-vi-l pe Sherlock Holmes ducându-se la Conan Doyle ca să afle răspunsul la o enigmă încâlcită, în loc să facă singur deducţiile necesare! Nu s-ar coborî el să-l întrebe pe Doyle nici dacă ar fi o viaţă în joc – mai ales a lui. Nu, n-am să-l întreb pe Murakami. Deşi aş putea încerca să fac o tomografie computerizată eterică a reţelei subconştientului lui – sau doar să-l întâlnesc la o cafea, fără niciun gând ascuns, într-un loc în care se conectează portaluri.

Oare cum ar arăta portalul? mă întreb.

Răsună câteva voci, iar răspunsurile se încalecă unele peste altele.

— Ca un terminal nefolosit de la aeroportul berlinez Tempelhof.

— Ca deschiderea rotundă din acoperişul Panteonului.

— Ca masa ovală din grădina lui Schiller.

Era interesant. Portaluri fără legătură între ele. Diversiune sau indiciu? Am căutat prin nişte cutii, convinsă că făcusem câteva poze în vechiul terminal de la Berlin. N-am avut noroc, dar am găsit două fotografii ale mesei ovale într-o cărţulie cu poezii de Friedrich Schiller. Le-am scos din plicul lor de hârtie pergaminată: identice, cu excepţia faptului că un cadru era mai ars de soare decât celălalt, fiind luat dintr-un unghi întunecos,

ca să subliniez asemănarea mesei cu gura unei cristelniţe.

În 2009 câţiva membri ai CDC s-au întâlnit în oraşul Jena din estul Turingiei, în valea largă a râului Saale. N-a fost o întâlnire oficială, ci mai degrabă o misiune poetică la locuinţa de vară a lui Friedrich Schiller, în grădina în

care scrisese *Wallenstein*. Îl sărbătoream pe adesea uitatul Fritz Löwe, mâna dreaptă a lui Alfred Wegener.

Löwe era un bărbat înalt şi sensibil, cu dinţii puţin ieşiţi în afară şi cu un mers greoi. Savant de formaţie clasică, spirit contemplativ şi caracter dârz, el i s-a alăturat lui Wegener în expediţia din Groenlanda ca să participe la studierea gheţarilor. În 1930 l-a însoţit pe Wegener în călătoria istovitoare de la Staţia de Vest la Eismitte, unde îşi aveau tabăra alţi doi oameni de ştiinţă, Ernst Sorge şi Johannes Georgi. Löwe a suferit degerături severe şi n-a putut să mai plece din tabăra Eismitte, iar Wegener şi-a continuat drumul fără el. Lui Löwe i-au fost amputate chiar acolo câteva degete de la ambele picioare, într-o manieră grosolană, fără anestezie, iar el a rămas întins în sacul de dormit luni întregi după aceea. Neştiind că li se prăpădise conducătorul expediţiei, Löwe şi colegii săi cercetători i-au aşteptat întoarcerea din noiembrie până în mai. În serile de duminică Löwe le citea celorlalţi poezii de Goethe şi Schiller, umplând cripta de gheaţă cu căldura nemuririi.

Am stat laolaltă pe iarbă, lângă masa ovală la care Schiller şi Goethe petrecuseră cândva ceasuri întregi adânciţi în conversaţie. Am citit pasaje din eseul lui Sorge *Iarna la Eismitte*, care vorbea despre stoicismul şi rezistenţa lui Löwe, iar apoi dintr-o antologie de poezii din care le citise Löwe în perioada cumplitei lor izolări. Era sfârşitul lui mai şi totul era în floare. Din depărtare

venea până la noi o melodie vioaie, cântată la armonică, pe care am denumit-o afectuos *Cântecul lui Löwe*. Ne-am luat rămas-bun, iar eu mi-am văzut de drum, pornind cu trenul către Weimar, ca să caut casa în care locuise Nietzsche cât fusese îngrijit de sora lui mai mică.

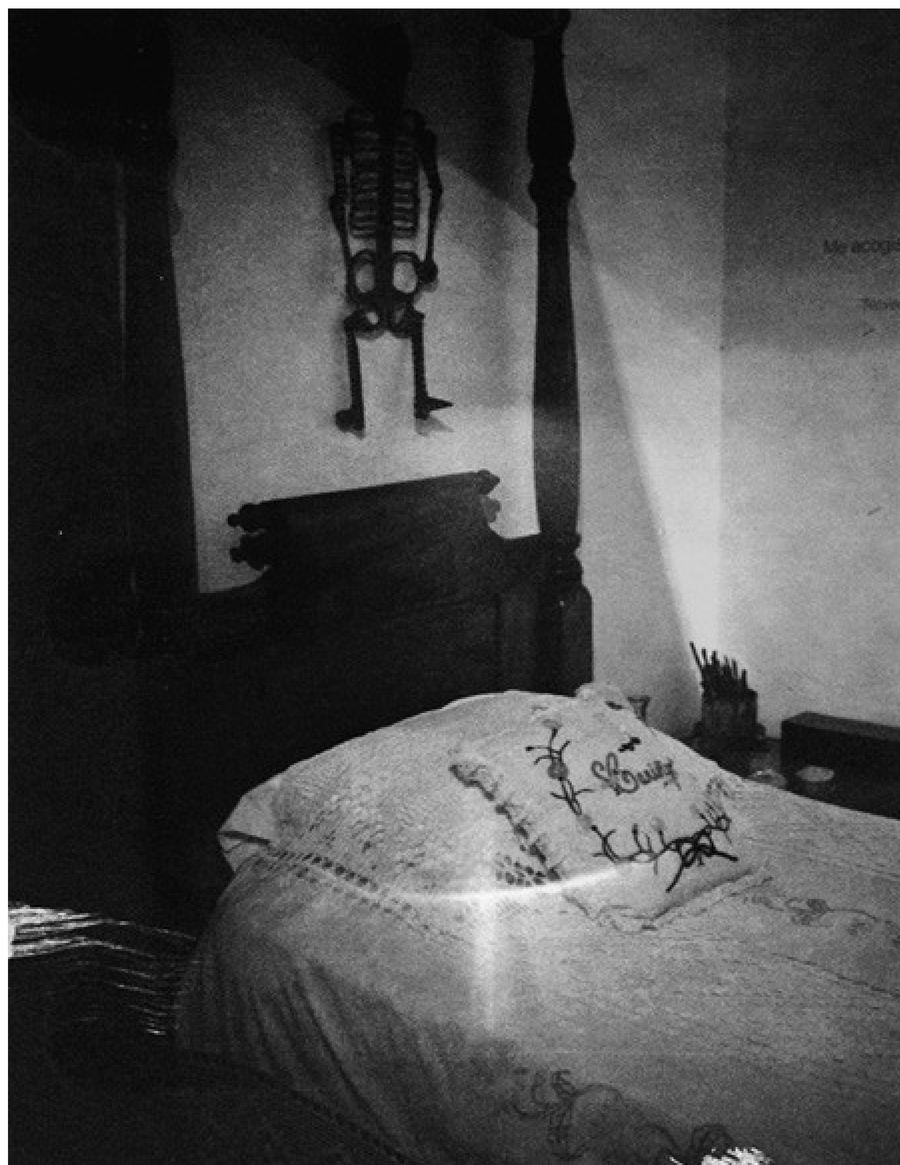
Mi-am lipit cu bandă adezivă deasupra biroului una dintre fotografiile cu masa de piatră. În pofida simplităţii ei, mi se părea că are o forţă înnăscută, un canal care mă arunca înapoi în Jena. Masa aceea era cu adevărat un element valoros pentru înţelegerea conceptului de salt prin portaluri. Eram convinsă că doi prieteni care ar pune mâinile pe suprafaţa ei, ca pe o tablă de invocare a spiritelor, ar fi învăluiţi de atmosfera lui Schiller în amurgul vieţii şi-a lui Goethe în floarea vârstei.

Toate uşile i se deschid celui ce crede. Aceasta e învăţătura pildei samaritencei la fântână. În starea aceea de somnolenţă în care mă aflam, mi-a trecut prin minte că dacă fântâna era un portal spre exterior, trebuia să existe şi un portal spre interior. Probabil că există o mie şi unu de feluri în care să-l descoperi. Ar trebui să mă bucur de cel de aici. Ar fi posibil să pătrund prin oglinda orfică, precum poetul beat Cègeste din *Orphée* al lui Cocteau. Dar nu-mi doream să trec prin oglinzi ori prin pereţi de tuneluri cuantice, nici să-mi croiesc drum prin

mintea scriitorului.

Până la urmă însuşi Murakami mi-a oferit o soluţie care nu sărea în ochi la prima vedere. Povestitorul din *Pasărea-arc* reuşeşte să treacă prin fântână până în holul de la intrarea unui hotel inefabil închipuindu-se pe sine însuşi înotând, o senzaţie înrudită cu cele mai fericite momente din viaţa lui. Exact aşa cum i-a povăţuit Peter Pan pe Wendy şi pe fraţii ei, ca să poată zbura: „Gândeşte-te la lucruri plăcute”.

Am scotocit prin ungherele bucuriilor de altădată, oprindu-mă la un moment de exaltare secretă. Deşi urma să-mi ia ceva timp, ştiam exact cum s-o fac. Mai întâi voi închide ochii şi mă voi concentra asupra mâinilor unei fetiţe de zece ani care învârte între degete o cheiţă de la nişte patine cu rotile, pusă pe un şiret drag inimii ei, şiretul de la pantoful unui băiat de doisprezece ani. Gândeşte-te la lucruri plăcute. Pur şi simplu voi străbate portalul pe patine cu rotile.

Patul Fridei Kahlo, Casa Azul, Coyoacán

Roata norocului

O vreme n-am visat nimic. Cu rulmenţii cam ruginiţi, am înaintat în cercuri alerte, apoi pe trasee lungi, depăşind o piatră de hotar după alta şi de fapt fără niciun hotar. Cum nu ajungeam nicăieri, am revenit la un joc vechi, inventat cu multă vreme în urmă ca tehnică de contracarare a insomniei, dar util şi în călătoriile lungi cu autobuzul, ca să-ţi abaţi atenţia de la răul de maşină. Un şotron interior jucat în gând, nu în picioare. Terenul de joc se întinde ca un fel de drum, o înşiruire aparent fără capăt, dar în realitate finită, cu dale pătrate din pirită pe care trebuie să avansezi ca să ajungi la o destinaţie cu rezonanţe mitice, cum ar fi Serapeumul din Alexandria, deasupra căruia atârnă tichetul de intrare, prins de un cordon de catifea cu ciucuri. Înaintarea se face prin rostirea unui şir neîntrerupt de cuvinte care încep cu o literă la alegere – să zicem, litera M. Madrigal menuet maestru monstru mutilare milă mamă mereng mastiff măgărie margaretă minte şi tot aşa, fără oprire, avansând cuvânt cu cuvânt, pătrat cu pătrat. De atâtea ori am jucat jocul acesta şi mereu am dat greş foarte aproape de ciucurii care se legănau, iar în cel mai rău caz m-am pomenit aruncată prin vreun vis. Aşa că acum

l-am jucat din nou. Am închis ochii, mi-am lăsat încheietura să-mi atârne şi mâna să descrie cercuri pe deasupra tastaturii laptopului meu Air, apoi m-am oprit şi degetul meu a arătat direcţia. V. Venus Verdi Violeta Vanessa venal vector valoare vitamină vestigiu vortex vistierie viţă virus vierme velin venin văl, despărţindu-se dintr-odată cu uşurinţa unei perdele vaporoase care anunţa începutul unui vis.

Stăteam în mijlocul aceleiaşi cafenele, în peisajul său oniric recurent. Nu existau chelneriţe, nu exista nici cafea. Eram nevoită să merg în spate, ca să macin nişte boabe şi să le fierb eu însămi. Nu era nimeni în jur, cu excepţia văcarului. Am observat că avea o cicatrice ca un şarpe mic ce i se strecura în jos pe claviculă. Am turnat câte o cană aburindă pentru fiecare, dar am evitat să-l privesc în ochi.

— Din legendele greceşti nu aflăm nimic, a spus el. Legendele sunt poveşti. Lumea le dă diverse interpretări sau le adaugă câte o morală. Fie că-i Medeea ori Răstignirea, n-ai cum să le găseşti înţelesul. Ploaia şi soarele au venit concomitent şi-au născut un curcubeu. Medeea a găsit ochii lui Iason şi şi-a sacrificat copiii. Lucruri de-astea se întâmplă, asta e. Incontestabilul efect de domino al faptului că trăieşti.

S-a dus să se uşureze cât timp eu meditam la Lâna de

Aur în varianta lui Pasolini. Stăteam în prag şi priveam orizontul. Peisajul prăfos era întrerupt de culmi stâncoase, lipsite de vegetaţie. M-am întrebat dacă Medeea se urcase pe asemenea stânci după ce-şi domolise furia. M-am întrebat cine era văcarul. Un soi de pribeag homeric, am presupus. Îl aşteptam să iasă de la budă, dar plecase de prea multă vreme. Existau semne că lucrurile erau pe cale să se schimbe: un ceasornic dereglat, scaunul de bar ce se rotea întruna şi o albină suferindă ce plutea pe deasupra unei măsuţe smălţuite în culoarea caimacului. M-am gândit s-o salvez, dar n-aveam ce să-i fac. Tocmai mă pregăteam să plec fără să-mi plătesc cafeaua, dar m-am răzgândit şi am lăsat câteva monede pe masă, lângă albina care trăgea să moară. Îndeajuns pentru cafea şi pentru o îngropăciune modestă într-o cutie de chibrituri.

M-am smuls din vis, m-am dat jos din pat, m-am spălat pe faţă, mi-am împletit părul, mi-am găsit fesul marinăresc şi caietul de însemnări şi am ieşit din casă, cu mintea tot la văcarul care perora despre Euripide şi Apollonius. La început mă cam călcase pe nervi, dar trebuia să recunosc că apariţiile lui repetate mă alinau. Era totuşi un ins pe care, la nevoie, îl puteam găsi în acelaşi decor de la hotarul somnului.

Pe când traversam Sixth Avenue, auzeam în buclă

Callas e Medeea e Callas în ritmul încălţărilor mele, ce loveau cu călcâiul caldarâmul străzii. Pier Paolo Pasolini se uită în globul magic al distribuţiei şi o alege pe Maria Callas, una dintre cele mai expresive voci ale tuturor timpurilor, pentru un rol epopeic, cu puţin dialog şi fără absolut niciun fel de cântat. Medeea nu cântă cântece de leagăn. Ea îşi căsăpeşte copiii. Maria n-a fost o cântăreaţă perfectă. Ea s-a nutrit din adâncimile fântânii sale infinite şi a cucerit lumile dinăuntrul lumii ei. Dar eroinele cu inima frântă pe care le-a interpretat n-au pregătit-o pentru frângerea propriei inimi. Trădată şi părăsită, s-a pomenit fără iubire, fără voce, fără copil şi condamnată să-şi ducă viaţa în singurătate. Preferam să mi-o imaginez pe Maria eliberată de veşmântul greu al Medeei, regina mistuită într-o rochie pe corp de un galben-pal. Poartă perle. Lumina îi inundă apartamentul din Paris, iar ea întinde mâna şi ia o casetă din piele. Dragostea e cel mai preţios giuvaier, şopteşte ea, desfăcând închizătoarea şiragului de perle şi lăsându-l să-i cadă de la gât, ca nişte solzi de tristeţe care se descuamează, plutind şi micşorându-se.

Café ’Ino era deschisă, dar goală. Doar bucătarul era la post şi frigea nişte usturoi. M-am dus la o patiserie din apropiere, mi-am luat o cafea şi o bucată de *crumb cake* şi m-am aşezat pe o bancă din Father Demo Square. M-

am uitat la un băiat care îşi ridica în braţe sora mai mică să bea de la o ţâşnitoare. După ce a terminat, a băut şi el pe săturate. Porumbeii se adunau deja. În timp ce-mi despachetam prăjitura, mi-am imaginat scena haotică a unei crime în care erau implicaţi porumbei frenetici, zahăr brun şi armate de furnici extrem de motivate. M-am uitat la firele de iarbă care răzbeau prin cimentul crăpat. Unde-s furnicile? Şi albinele, şi fluturaşii albi, care pe vremuri zburau peste tot? Dar meduzele şi stelele căzătoare? Deschizându-mi jurnalul, am aruncat o privire la câteva desene. O furnică îşi croia drum de-a curmezişul unei pagini dedicate unui palmier vinifer din Chile pe care îl descoperisem în Orto Botanico din Pisa. Era acolo o mică schiţă a trunchiului, dar fără frunze. Era o mică schiţă a văzduhului, dar fără pământ.

Am primit o scrisoare. Era de la directoarea Casei Azul, căminul şi locul de odihnă al Fridei Kahlo, care îmi cerea să ţin o cuvântare axată pe viaţa şi opera atât de revoluţionare ale artistei. În schimb mi se acorda permisiunea de a-i fotografia obiectele personale, talismanele vieţii ei. Era vremea să pornesc la drum, să accept voia sorţii. Fiindcă, deşi râvneam la singurătate, am decis că nu puteam da cu piciorul şansei de a vorbi chiar în grădina în care tânjisem să pătrund când eram

copil. Urma să intru în casa locuită de Frida şi de Diego Rivera şi să umblu prin încăperi pe care nu le mai văzusem decât în cărţi. Urma să mă întorc în Mexic.

Am făcut cunoştinţă cu Casa Azul prin *Fabuloasa viaţă a lui Diego Rivera* – un dar primit de la mama când am împlinit şaisprezece ani. Era o carte seducătoare, care mi-a alimentat dorinţa tot mai puternică de-a mă cufunda în Artă. Visam să călătoresc în Mexic, să amuşin revoluţia lor, să păşesc pe pământul lor şi să mă rog dinaintea copacilor locuiţi de sfinţii lor misterioşi.

Am recitit scrisoarea cu un entuziasm crescând. M-am gândit la misiunea care mă aştepta şi la versiunea mea mai tânără, care mersese acolo în primăvara lui 1971. Aveam douăzeci şi ceva de ani. Am strâns nişte bani şi mi-am cumpărat un bilet de avion până în Mexico City. A trebuit să fac escală la Los Angeles. Îmi amintesc că am văzut un panou de afişaj cu imaginea unei femei crucificate pe un stâlp de telegraf – *L.A. Woman*. La radio se auzea *single*-ul *Riders on the Storm* al celor de la Doors. Pe atunci n-aveam o astfel de scrisoare, n-aveam nici planuri concrete, dar aveam o misiune, ceea ce pentru mine era suficient. Voiam să scriu o carte care să se intituleze *Capul Java*. William Burroughs îmi spusese că în munţii care împresurau statul Veracruz creşte cea

mai bună cafea din lume şi eram hotărâtă s-o găsesc.

Imediat ce am ajuns în Mexico City, m-am dus la gară, de unde mi-am cumpărat un bilet dus-întors. Trenul de noapte cu vagoane de dormit pleca peste şapte ore. Mi-am îndesat într-un rucsac caietul de însemnări, un pix Bic, un exemplar pătat de cerneală al *Antologiei* lui Artaud şi o micuţă cameră foto Minox, iar celelalte lucruri mi le-am lăsat într-un dulap cu cheie. După ce am schimbat nişte bani, am intrat într-un bistrou aflat pe aceeaşi stradă cu defunctul hotel Ortega şi am comandat un castron cu tocană de cod. Parcă văd şi-acum oasele de peşte înotând în supa de culoarea şofranului şi simt o bucată lungă din şira spinării care mi s-a înfipt în gâtlej. Am stat acolo singură şi m-am înecat. Până la urmă am reuşit s-o scot, apucând-o cu degetul mare şi arătătorul, fără să vomit sau să atrag atenţia asupra mea. Am împachetat osul într-un şerveţel, l-am băgat în buzunar, am chemat chelneriţa şi am plătit.

După ce mi-am venit în fire, m-am urcat într-un autobuz care mergea la Coyoacán, în partea de sud-vest a oraşului, unde se afla Casa Azul, conform adresei din buzunarul meu. Era o zi frumoasă, iar eu fremătam de nerăbdare. Dar când am ajuns, am găsit-o închisă din pricina unor lucrări extinse de renovare. Am rămas stupefiată în faţa minunatelor ziduri albastre. Nu puteam

face nimic, n-aveam la cine să apelez. Nu mi-era dat să intru în Casa Azul în ziua aceea. Am mers câteva cvartale până la casa în care fusese asasinat Troţki. Pentru o trădare atât de intimă, Genet l-ar fi ridicat pe asasin la statutul de sfânt. Am aprins o lumânare la biserica baptistă şi m-am aşezat pe un şir de bănci, ţinând mâinile încrucişate în poală şi verificând periodic rana măruntă pe care mi-o făcuse osul în gâtlej. Când m-am întors la gară, un conductor mi-a dat voie să urc mai devreme în tren. Aveam un mic compartiment de dormit. Era de fapt o bachetă de lemn care se desfăcea şi pe care am drapat-o cu o eşarfă în dungi multicolore, proptindu-mi cartea de oglinda ce se cojea. Eram tare fericită. O porneam spre Veracruz, un important centru al comerţului cu cafea din Mexic. Mi-am imaginat că în locul acela voi scrie o meditaţie post-*beat* despre drogul meu preferat.

Călătoria cu trenul a fost lipsită de incidente şi fără efecte speciale gen Alfred Hitchcock. Mi-am reevaluat planul. Nu-mi doream cine ştie ce experienţă majoră, ci doar să găsesc un loc de cazare decent şi ceaşca de cafea perfectă. Eram în stare să beau paisprezece ceşti fără să-mi stric somnul. Primul hotel peste care am dat era exact ce-mi doream. Hotel Internacional. Mi s-a oferit o cameră cu pereţi văruiţi, cu o chiuvetă, un ventilator

de tavan şi o fereastră care dădea spre piaţa centrală a oraşului. Am rupt din carte o fotografie a lui Artaud în Mexic şi am pus-o pe poliţa de ghips, în spatele unei candele. Iubise Mexicul şi m-am gândit că i-ar plăcea să se întoarcă aici. După ce m-am odihnit puţin, mi-am numărat banii, am luat cu mine cât îmi trebuia şi am îndesat restul într-o şosetă de bumbac croşetată de mână, cu un trandafir mic pe gleznă.

Am ieşit pe stradă şi mi-am ales o bancă plasată strategic, ca să pot studia zona. M-am uitat cum din vreo două hoteluri ieşeau periodic bărbaţi ce o porneau pe aceeaşi stradă. Pe la jumătatea dimineţii am pornit discret în urmărirea unuia dintre ei pe o stradă laterală şerpuitoare, ajungând la o cafenea care, în pofida aspectului ei modest, părea a fi inima comerţului cu cafea. Nu era o cafenea adevărată, dar era un furnizor de cafea adevărat. Nu avea uşă. Caroiajul alb-negru al podelei era acoperit cu rumeguş. Saci de pânză groasă, plini cu boabe de cafea, stăteau înşiraţi de-a lungul pereţilor. Existau câteva măsuţe, dar toată lumea stătea în picioare. Nu era nicio femeie înăuntru. Nu era nicio femeie nicăieri. Aşa că am mers mai departe.

În a doua zi de patrulare am intrat acolo cu nonşalanţă, ca şi cum aş fi fost de-a locului, târşâindu-mi picioarele prin rumeguş. Purtam ochelarii mei de soare

Wayfarer, cumpăraţi de la o tutungerie din Sheridan Square, şi un impermeabil pe care îl cumpărasem la mâna a doua de pe Bowery. Era un veşmânt de prima mână, subţire ca hârtia, deşi puţin uzat. Acoperirea mea era cea de jurnalistă la *Coffee Trader Magazine*. M-am aşezat la una dintre măsuţele rotunde şi am ridicat două degete. Nu eram sigură de semnificaţia gestului, dar toţi bărbaţii făceau aşa, cu rezultate excelente. Am scris fără oprire în caietul de însemnări. Nimeni nu părea deranjat. Orele următoare, cu trecerea lor lentă, n-ar putea fi descrise altfel decât ca fiind sublime. Am observat un calendar agăţat în cui deasupra unui sac pe care scria Chiapas şi din care se revărsau boabe de cafea. Era 14 februarie şi mă pregăteam să-mi dăruiesc inima unei ceşti de cafea perfecte. Mi-a fost servită într-un fel oarecum ceremonios. Proprietarul s-a oprit în dreptul meu şi a aşteptat. I-am oferit un zâmbet radios şi recunoscător. *Hermosa*, am spus, iar el mi-a răspuns cu un surâs larg. Cafea distilată din boabe crescute pe înălţimi, îmbrăţişate de orhidee sălbatice şi pudrate cu polenul acestora – un elixir care nuntea extremele naturii.

Tot restul dimineţii am stat şi m-am uitat cum veneau şi plecau oameni care degustau cafea şi adulmecau diverse soiuri de boabe. Le scuturau, le duceau la ureche

ca pe nişte scoici şi le rostogoleau pe suprafaţa netedă a unei mese cu mâinile lor mici şi cărnoase, de parcă ar fi încercat să prezică viitorul. Apoi comandau câte ceva. În toate orele acelea n-am schimbat niciun cuvânt cu proprietarul, dar cafeaua a continuat să-mi apară pe masă. Uneori în ceaşcă, alteori în pahar. La ora prânzului toată lumea a plecat, inclusiv proprietarul. M-am ridicat de la masă şi am inspectat sacii, alegându-mi câteva boabe pe post de suvenire şi băgându-le în buzunar.

Rutina asta a continuat şi în următoarele zile. În cele din urmă am recunoscut că nu scriam pentru nicio revistă, ci pentru posteritate. Vreau să scriu o arie dedicată cafelei, am explicat eu fără să mă scuz, ceva durabil, precum *Cantata cafelei* a lui Bach. Proprietarul stătea în faţa mea cu braţele încrucişate. Cum avea să răspundă la o asemenea dovadă de *hybris*? Apoi a plecat, făcându-mi semn să rămân la masă. Habar n-aveam dacă acea *Cantată a cafelei* compusă de Bach era o lucrare genială, dar este bine cunoscută obsesia lui pentru cafea – într-o epocă în care cafeaua era privită cu ochi răi, fiind considerată un drog. Un obicei adoptat negreşit şi de Glenn Gould când s-a contopit cu *Variaţiunile Goldberg* şi a strigat de la pian ca un nebun, Eu sunt Bach! Mă rog, eu nu eram o personalitate. Lucram într-o librărie şi îmi luasem liber ca să scriu o

carte la care nu am scris de fapt niciodată.

În scurt timp proprietarul a apărut iar, cu două farfurii de fasole neagră, porumb copt, *tortillas* cu zahăr şi nişte felii de cactus. Am mâncat împreună, după care mi-a adus o ultimă ceaşcă. Am plătit şi i-am arătat caietul meu de însemnări. M-a poftit să-l însoţesc la masa lui de lucru. A luat sigiliul lui oficial de comerciant de cafea şi a ştampilat solemn o foaie goală. Ne-am strâns mâinile, ştiind că, după toate probabilităţile, n-aveam să ne mai vedem niciodată, iar eu nu voi mai găsi nicăieri o cafea la fel de răpitoare ca a lui.

Mi-am făcut repede bagajul, trântind *Pasărea-arc* deasupra lucrurilor din mica mea valiză de metal. Toată lista mea: paşaport geacă neagră blugi lenjerie 4 tricouri 6 perechi de ciorapi albinuţă cutii cu filme Polaroid cameră Land 250 fes marinăresc negru cutiuţă cu balsam de arnică hârtie milimetrică Moleskine cruce etiopiană. Am scos pachetul de cărţi de tarot din punguţa sa veche din piele de căprioară şi am tras o carte, un mic obicei cu care îmi începeam călătoriile. Era cartea destinului. M-am aşezat şi am privit somnoroasă marea roată în mişcare. Bun, mi-am spus, merge şi-aşa.

M-am trezit visând la Pat Sajak. De fapt n-aveam certitudinea că era cu adevărat Pat Sajak, fiindcă n-am

văzut decât două mâini bărbăteşti care întorceau nişte cărţi de joc supradimensionate şi dezvăluiau anumite litere. Chestia ciudată era că mă simţeam aruncată iar într-un vis anterior. Mâinile întorceau câteva litere, destule cât să ghicesc un cuvânt, dar nu reuşeam să leg nimic. Mă încordam în somn, încercând să văd perimetrul visului meu. Totul era în prim-plan. Nu puteam să văd mai mult decât vedeam deja. De fapt contururile erau oarecum distorsionate, făcând ca materialul costumului său fin de gabardină să pară deformat, ca un borangic câlţos. În plus, Pat părea să aibă manichiura făcută, unghiile tăiate şi îngrijite. Pe degetul mic purta un inel de aur cu sigiliu. Ar fi trebuit să-l cercetez mai îndeaproape, să văd dacă nu cumva era gravat cu iniţialele lui.

Mai târziu mi-am amintit că în viaţa reală Pat Sajak nu întoarce litere. Deşi e greu de zis dacă un joc televizat poate fi considerat viaţă reală. Toată lumea ştie că Vanna White întoarce literele, nu Pat. Dar uitasem asta şi, mai rău de-atât, nu reuşeam nici în ruptul capului să văd în minte imaginea chipului ei. Eram în stare să invoc o întreagă defilare de rochii mulate şi strălucitoare, dar nu şi chipul ei, lucru care mă sâcâia, îmi stârnea acea stare de nelinişte pe care o simţi când te iau autorităţile la întrebări ca să afle pe unde-ai umblat într-o zi anume, iar tu n-ai niciun alibi solid. Am fost acasă, le-aş fi

răspuns pierit, m-am uitat cum Pat Sajak întorcea litere şi forma cuvinte pe care nu reuşeam să le disting.

Mi-a sosit taxiul. Am încuiat valiza, mi-am pus paşaportul în buzunar şi am urcat pe bancheta din spate. Se circula greu şi am stat o vreme pe loc, aşteptând să ne strecurăm şi noi în tunelul Holland. Am avut timp să mă gândesc la mâinile lui Pat Sajak. Se spune că-i semn de noroc să-ţi vezi mâinile în vis. Un semn pe care e bine să ţi-l doreşti, dar care se referă la propriile tale mâini, nu la mâinile lui Pat în prim-plan, făcând ce face de obicei Vanna. După aceea am moţăit şi-am visat ceva cu totul diferit. Eram într-o pădure, iar copacii erau încărcaţi cu ornamente sacre care sclipeau în soare. Erau prea sus ca să ajung la ele, aşa că le-am scuturat cu un soi de băţ lung, care zăcea tocmai bine acolo, în iarbă. Când am lovit ramurile înfrunzite, o ploaie de mâini mici şi argintii a căzut pe pantofii mei. Erau nişte pantofi oxford ponosiţi, maronii, ca aceia pe care îi purtam în şcoala primară, şi când m-am aplecat să adun mâinile acelea, am văzut o omidă neagră târându-mi-se în sus pe şosetă.

Când maşina a oprit la terminalul A, eram dezorientată. Aici trebuia să ajung? am întrebat. Şoferul a mormăit ceva, eu m-am dat jos, având grijă să nu-mi uit fesul marinăresc în taxi, şi am intrat în terminal. Mă

lăsase la intrarea greşită şi a trebuit să mă strecor printre sute de oameni care mergeau cine ştie unde până am găsit ghişeul potrivit. Fata de la ghişeu a insistat să folosesc automatul. Nu ştiu unde-oi fi fost în ultimul deceniu, dar când şi-a făcut loc conceptul de automat în terminalele aeroporturilor? Voiam ca o persoană în carne şi oase să-mi dea tichetul de îmbarcare, dar ea a insistat să-mi introduc informaţiile personale pe un ecran de la afurisitul ăla de automat. A trebuit să mă scotocesc în geantă ca să-mi găsesc ochelarii de citit, iar după ce am răspuns la întrebări şi mi-am scanat paşaportul, automatul mi-a sugerat să-mi triplez numărul de kilometri câştigaţi plătind o sută opt dolari. Am apăsat pe „NU” şi ecranul a îngheţat. A trebuit să-i spun fetei. Ea îi dădea înainte cu apăsatul. Apoi mi-a propus să încerc la alt automat. Începea să mă apuce nervozitatea, tichetul de îmbarcare mi s-a blocat în fantă, iar fata a fost nevoită să scotocească înăuntru cu un pix pe care scria „Zborul îţi e prieten” ca să-l scoată de acolo. Mi l-a întins triumfătoare, deşi de-acum semăna cu o frunză de salată veştedă şi încreţită. M-am trambalat până la controlul de securitate, mi-am scos laptopul din husă, mi-am scos fesul, ceasul, ghetele, le-am pus într-o cutie, laolaltă cu punga de plastic în care aveam pasta de dinţi, crema de trandafiri şi sticla de

Powerimmune, am trecut prin detectorul de metale, apoi mi-am adunat iar lucrurile şi am urcat în avionul de Mexico City.

Avionul a stat pe pistă aproape o oră, timp în care în minte mi-a răsunat întruna melodia *Shrimp Boats*. Am început să-mi pun întrebări. De ce m-am aprins aşa la *check-in*? De ce voiam să-mi dea fata aceea biletul de îmbarcare? De ce n-am făcut şi eu ceea ce făcea de-acum toată lumea, adică, să-mi iau singură biletul? Suntem în secolul douăzeci şi unu, acum lucrurile se fac altfel. Ne pregăteam să decolăm. Am fost dojenită fiindcă nu-mi legasem centura de siguranţă. Uitasem să-mi pun haina în poală, ca să nu se vadă. Detest să mi se restrângă mişcările, mai ales dacă e spre binele meu.

Am ajuns în Mexico City şi am luat un taxi până în cartierul meu. M-am cazat la hotelul meu şi m-am instalat într-o cameră de la etajul întâi, cu vedere către un părculeţ. Baia avea o fereastră mare şi am observat că oamenii la care mă uitam de sus se uitau şi ei la mine de jos. Am luat un prânz întârziat şi am aşteptat cu nerăbdare mâncarea mexicană, numai că meniul hotelului era dominat de mâncăruri japoneze. Asta m-a zăpăcit şi totuşi, în mod ciudat, m-a împăcat cu percepţia asupra locului: citeam Murakami într-un hotel mexican specializat în *sushi*. M-am hotărât să comand

taco cu creveţi, sos de *wasabi* şi un păhărel de tequila. După aceea am ieşit în stradă şi am observat că eram pe bulevardul Veracruz, ceea ce mi-a dat speranţa că aş putea găsi nişte cafea bună. Cum hoinăream prin zonă, am trecut pe lângă o fereastră plină cu mâini din ghips vopsite în culoarea pielii. M-am gândit că sunt unde trebuie să fiu, deşi lucrurile păreau uşor descentrate, ca o imagine a lui Mandrake Magicianul din benzile desenate de duminică.

Se apropia crepusculul. Am umblat încolo şi-ncoace pe străzile umbrite, trecând pe lângă şiruri de camionete cu *taco* şi chioşcuri de ziare care vindeau reviste de *wrestling*, flori şi bilete de loterie. Eram obosită, dar am traversat bulevardul Veracruz şi m-am oprit în parcul de vizavi. O corcitură gălbuie s-a desprins de lângă stăpânul său şi-a sărit drept pe mine. Mi-am simţit fiinţa pătrunsă de privirea ochilor săi căprui şi adânci. Stăpânul l-a recuperat imediat, dar câinele continua să tragă de lesă, ca să nu mă piardă din ochi. Cât de uşor îţi cade drag un animal! mi-am spus eu. Deodată m-am simţit foarte obosită. Eram trează de la cinci dimineaţa. M-am întors în cameră, care fusese dereticată în lipsa mea. Hainele îmi erau împăturite frumos, iar şosetele murdare erau puse la înmuiat în chiuvetă. M-am trântit în pat aşa cum intrasem, complet îmbrăcată. M-am gândit la câinele

gălbui şi m-am întrebat dacă o să-l mai văd vreodată. Am închis ochii şi am alunecat încet în somn. M-a readus la realitate sunetul vocii cuiva care vorbea printr-un megafon distorsionat. Cuvinte imateriale pluteau purtate de vânt şi aterizau pe pervazul ferestrei mele ca un porumbel confuz care se întoarce acasă. Era trecut de miezul nopţii, o oră neobişnuită pentru vorbitul la megafon.

M-am trezit târziu şi a trebuit să mă zoresc, fiindcă fusesem invitată la ambasada americană. Acolo am băut cafea călâie şi m-am angajat într-o conversaţie culturală semi-reuşită. Dar m-a frapat ceva ce-a spus un stagiar chiar înainte să fiu dusă de-acolo cu maşina. Doi jurnalişti, un cameraman şi un copil fuseseră găsiţi ucişi în Veracruz cu o noapte în urmă. Femeia şi copilul fuseseră strangulaţi, iar cei doi bărbaţi fuseseră evisceraţi. Mi-a trecut prin faţa ochilor o imagine tulburătoare a cameramanului aruncat într-o groapă nu prea adâncă: în toiul nopţii s-a ridicat în şezut şi a observat că pătura de pe patul lui era făcută din gazon.

Îmi era foame. La masa de prânz am mâncat ceva ce s-ar putea numi aproximativ *huevos rancheros* într-un loc care se chema Café Bohemia. Un castron cu chipsuri *tortilla* fleşcăite, ouă prăjite şi salsa verde – dar am mâncat. Cafeaua era călduţă şi îţi lăsa pe limbă un gust

de ciocolată. M-am chinuit cu cele câteva cuvinte în spaniolă pe care le ştiam şi am reuşit să însăilez un *más caliente*. Tânăra chelneriţă a zâmbit cu gura până la urechi şi mi-a făcut alta, o ceaşcă de cafea exact cât trebuia de fierbinte.

În seara aceea am stat pe o bancă din parc şi am băut suc de pepene dintr-un pahar de hârtie conic, cumpărat de la un vânzător ambulant. Fiecare copil care râdea mă făcea să mă gândesc la copilul ucis. Fiecare câine care lătra mi se părea gălbui. M-am întors în camera mea, de unde se auzea toată agitaţia de afară. Le-am cântat nişte cântece păsărilor de pe pervazul meu. Am cântat pentru jurnalişti şi pentru cameraman, pentru femeia şi copilul ucişi în Veracruz. Am cântat pentru cei lăsaţi să putrezească în şanţuri, în gropile de gunoi şi în depozitele de fiare vechi, ca materie primă pentru o poveste la care Bolaño se gândise deja. Luna era reflectorul naturii îndreptat spre chipurile voioase ale oamenilor adunaţi jos, în parc. Râsetele lor urcau odată cu adierea vântului şi preţ de câteva clipe n-a existat întristare, nici suspin, doar armonie.

Pasărea-arc era pe pat, lângă mine, dar n-am deschis-o. Am preferat să mă gândesc la fotografiile pe care urma să le fac la Coyoacán. Am adormit şi am visat că aveam o coordonare perfectă şi reflexe rapide. M-am

trezit brusc, incapabilă să mă mişc. Mi-au explodat măruntaiele şi voma a ţâşnit peste aşternuturi, însoţită de o migrenă paralizantă. Am zăcut acolo, fără să mai fiu în stare să mă ridic. Am bâjbâit instinctiv după ochelari. Slavă Domnului, erau neatinşi.

La prima geană de lumină am reuşit să înşfac telefonul şi să anunţ la recepţie că îmi e foarte rău şi că am nevoie de ajutor. A sosit o cameristă şi a sunat la recepţie după medicamente. M-a ajutat să mă dezbrac şi să mă spăl, mi-a curăţat baia şi mi-a schimbat cearşafurile. Debordam de recunoştinţă pentru femeia aceea. A fredonat cât timp mi-a clătit hainele pătate şi le-a înşirat în pervazul ferestrei. Îmi pocnea capul de durere. Am strâns-o de mână. Vegheată de figura ei surâzătoare, m-am lăsat să alunec într-un somn adânc.

Am deschis ochii şi mi-am imaginat că o văd pe cameristă pe un scaun de lângă pat, cuprinsă de un acces de râs isteric. Flutura câteva pagini de manuscris, pe care mi le strecurasem sub pernă. Imediat am simţit cum îmi piere orice elan. Nu doar că-mi citea paginile, ci – mai mult – erau scrise în spaniolă, aparent de mâna mea, deşi pentru mine erau absolut ininteligibile. M-am gândit la ce scrisesem şi n-am putut să-mi dau seama ce anume îi provocase acea ilaritate zgomotoasă.

— Ce naiba-i aşa amuzant? am întrebat, deşi mă

simţeam tot mai îndemnată să fac şi eu ca ea, fiindcă avea un râs foarte ispititor.

— E un poem, mi-a răspuns. Un poem complet lipsit de poezie.

M-a luat prin surprindere. Era sau nu un lucru bun? Ea a lăsat foile să alunece pe podea. M-am ridicat şi m-am dus după ea la fereastră. A tras de o sfoară legată de un săculeţ de plasă în care se zbătea un porumbel.

— Cina! a exclamat ea triumfător, aruncându-şi săculeţul pe umăr.

În timp ce mergea spre uşă, parcă se micşora treptat, până a ieşit din rochie şi a păşit peste ea, arătând ca o copilă. Am dat fuga la fereastră şi am urmărit-o cum traversa în fugă bulevardul Veracruz. Am stat încremenită acolo. Afară era un aer perfect, ca laptele de la sânul celei mai bune mame. Lapte pe care îl puteau suge toţi copiii ei – bebeluşii din Juárez, Harlem, Belfast ori Bangladesh. Încă mai auzeam râsul cameristei, acele sunete mici şi spumoase care se materializau în mănunchiuri transparente, ca nişte dorinţe dintr-o altă lume.

În acea dimineaţă mi-am verificat starea generală. Ce fusese mai rău părea să fi trecut, dar mă simţeam slăbită şi deshidratată, iar durerea de cap migrase către baza craniului. Când a sosit maşina ce avea să mă ducă la

Casa Azul, am sperat că durerea o să stagneze, ca să pot să-mi văd de treabă. Când directoarea mi-a urat bun venit, m-am gândit la mine, cea din copilărie, şi cum stăteam în faţa uşii albastre care nu se deschidea.

Deşi acum este muzeu, Casa Azul păstrează vie atmosfera imprimată de cei doi mari artişti. În atelier totul era pregătit pentru venirea mea. Rochiile şi corsetele de piele ale Fridei Kahlo erau întinse pe foiţe albe. Flacoanele ei cu medicamente stăteau pe o masă, iar cârjele erau sprijinite de un perete. M-am simţit deodată nesigură pe picioare şi îngreţoşată, dar am reuşit să fac câteva poze. Am fotografiat repede în lumina slabă, punându-mi în buzunar polaroidele nedesfăcute.

Am fost condusă în dormitorul Fridei. Sus, deasupra pernei ei, erau fixaţi fluturi la care să se uite când stătea întinsă în pat. Îi fuseseră dăruiţi de sculptorul Isamu Noguchi, ca să poată privi ceva frumos după ce rămăsese fără picior. Am fotografiat patul în care suferise atât de mult.

Nu mai eram în stare să tăinuiesc cât de rău mă simţeam. Directoarea mi-a dat un pahar cu apă. M-am aşezat în grădină, rezemându-mi capul în mâini. Mă simţeam sleită de puteri. După ce s-a consultat cu colegii ei, directoarea a insistat să mă odihnesc în dormitorul lui

Diego. Am vrut să mă opun, dar nu mai puteam vorbi. Acolo era un pat modest de lemn, cu o cuvertură albă. Mi-am lăsat pe podea aparatul de fotografiat şi micul teanc de poze. Două femei au prins în cuie o pânză lungă de muselină în dreptul intrării în cameră. M-am aplecat şi am desfăcut pozele, dar n-am putut să mă uit la ele. Am stat întinsă şi m-am gândit la Frida. Îi simţeam apropierea, detectam suferinţa ei stoică, amestecată cu entuziasmul revoluţionar. Când aveam şaisprezece ani, ea şi Diego erau călăuzele mele secrete. Îmi împleteam părul ca Frida, purtam o pălărie de pai ca Diego, iar acum atinsesem rochiile ei şi mă întinsesem în patul lui Diego. Una dintre femei a intrat şi m-a acoperit cu un şal. Încăperea era întunecoasă în mod natural şi, din fericire, am adormit.

Directoarea m-a trezit cu blândeţe şi cu un aer îngrijorat:

— În scurt timp o să înceapă să vină lumea.

— Nu vă faceţi griji, i-am spus. Acum mi-e bine. Dar o să am nevoie de un scaun.

M-am ridicat, m-am încălţat şi mi-am adunat fotografiile: cârjele Fridei, abia schiţate, patul ei şi nălucirea unei case a scării. Atmosfera maladivă radia în interiorul lor. În seara aceea am stat în grădină, în faţa a aproape două sute de invitaţi. Cu greu aş putea spune

despre ce le-am vorbit, dar la final le-am cântat, aşa cum le cântasem păsărilor de la fereastră. Era un cântec care îmi venise în minte cât stătusem în patul lui Diego. Despre fluturii dăruiţi Fridei de Noguchi. Am văzut lacrimi curgând pe chipurile directoarei şi pe cele ale femeilor care se ocupaseră de mine cu atâta grijă şi blândeţe. Chipuri pe care nu mi le mai amintesc.

În noaptea aceea în parcul de vizavi de hotel a fost o petrecere. Durerea de cap îmi dispăruse complet. Mi-am făcut bagajul şi m-am uitat pe fereastră. Copacii erau legaţi cu şiraguri de luminiţe de Crăciun, cu toate că era abia 7 mai. Am coborât la bar şi am băut un păhărel de tequila foarte tânără. Barul era pustiu, fiindcă aproape toată lumea ieşise în parc. Am stat acolo multă vreme. Barmanul mi-a umplut iar paharul. Tequila era uşoară, ca nectarul de flori. Am închis ochii şi am văzut un tren verde, cu un M într-un cerc: un verde şters, ca spinarea de călugăriţă.

Cârjele Fridei Kahlo, Casa Azul

Rochie, Casa Azul

Cum am pierdut pasărea-arc

Am primit un mesaj de la Zak. Îşi deschisese cafeneaua de pe plajă. Cafea pe gratis câtă pofteam. M-am bucurat pentru el, dar am ezitat să plec de-acasă, fiindcă era weekendul de Ziua Eroilor. Oraşul era pustiu, cum îmi place mie, iar duminică se difuza un episod nou din *The Killing*. M-am hotărât să merg luni la cafeneaua lui Zak şi să-mi petrec weekendul în oraş, cu detectivii Linden şi Holder. În camera mea era o dezordine absolută şi eu însămi eram mai şleampătă decât de obicei, numai bună să le ţin tovărăşie în nefericirea lor mută în timp ce ei dădeau pe gât cafea fără gust într-o maşină ponosită, în ceasurile mohorâte ale unui filaj care se dovedea la fel de insipid. Mi-am umplut termosul la băcănia coreeană, l-am aşezat lângă pat pentru mai târziu, mi-am ales o carte şi am pornit spre strada Bedford.

La Café ’Ino nu era nimeni, aşa că m-am aşezat bucuroasă şi am citit *Rătăcirile elevului Törless*, un roman de Robert Musil. Am meditat la primul rând din carte, „O gară mică pe calea ferată ce duce spre Rusia”, fascinată de puterea unei propoziţii obişnuite, care îl conduce pe cititor, fără ştirea lui, prin lanuri nesfârşite de grâu, până la o cărare spre bârlogul unui prădător sadic care se gândeşte să ucidă un băiat plin de candoare.

Am citit toată după-amiaza, nefăcând nimic în general. Bucătarul cocea usturoi şi cânta în spaniolă.

— Despre ce e vorba în cântec? l-am întrebat.

— Despre moarte, mi-a răspuns el râzând. Dar nu vă faceţi griji, nu moare nimeni, e moartea dragostei.

De Ziua Eroilor m-am trezit devreme, mi-am făcut ordine prin cameră şi am umplut un sac cu lucruri de care aveam nevoie: ochelari de soare, apă alcalină, o brioşă de tărâţe şi *Pasărea-arc*. La staţia West Fourth Street am luat trenul A către Broad Channel şi apoi am schimbat. Asta mi-a luat cincizeci şi cinci de minute. Localul lui Zak era singura cafenea din acea zonă izolată de concesiuni de pe lunga promenadă a plajei Rockaway. Zak s-a bucurat să mă vadă şi m-a prezentat tuturor. Apoi, aşa cum promisese, m-a servit cu cafea gratis. Cafea neagră, pe care am băut-o în picioare, uitându-mă la lumea din jur. Era o atmosferă veselă, relaxată, un amestec prietenos de surferi fără griji şi familii din clasa muncitoare. M-a surprins să-l văd pe amicul meu Klaus apropiindu-se de mine pe bicicletă. Purta cămaşă şi cravată.

— Am fost la Berlin, în vizită la tata, mi-a spus el. Tocmai am venit de la aeroport.

— Îhî, JFK e tare aproape, am râs, urmărind zborul la

joasă înălţime al unui avion care se apropia de pistă.

Ne-am aşezat pe o bancă şi ne-am uitat la copilaşii care înfruntau valurile.

— Plaja principală pentru surf e doar la vreo cinci străzi mai încolo, pe lângă dig.

— S-ar zice că ştii binişor zona.

Klaus a devenit deodată serios.

— N-o să-ţi vină să crezi, dar tocmai mi-am cumpărat o veche casă victoriană chiar aici, lângă golf. Are o curte mare de tot şi m-am apucat să-mi plantez o grădină uriaşă. Ceva ce n-aş putea face niciodată la Berlin sau în Manhattan.

Am traversat promenada, iar Klaus şi-a luat o cafea.

— Îl cunoşti pe Zak?

— Toată lumea cunoaşte pe toată lumea, a spus el. Aici e o comunitate veritabilă.

Ne-am luat la revedere şi i-am promis că voi veni cât de curând să-i văd casa şi grădina. Adevărul e că până şi mie îmi intra repejor pe sub piele zona aceea, cu promenada ei nesfârşită şi cu construcţiile de cărămidă care dominau ţărmul oceanului. Mi-am scos încălţările şi m-am plimbat de-a lungul malului. Mereu am iubit oceanul, dar n-am învăţat niciodată să înot. Poate că singura dată în viaţa mea când m-am scufundat sub apă a fost în chinurile involuntare ale botezului. Peste

aproape un deceniu, epidemia de poliomielită făcea ravagii. Fiind un copil bolnăvicios, nu mi s-a dat voie să intru în lacuri cu apă mică sau în bazine, împreună cu alţi copii, fiindcă se credea că virusul se răspândeşte tocmai prin apă. Singura mea alinare era oceanul, căci mi se permitea să mă plimb şi să mă joc pe malul lui. Cu vremea, am dezvoltat o teamă de apă autoprotectoare, care a sporit şi s-a transformat în frică de imersiune.

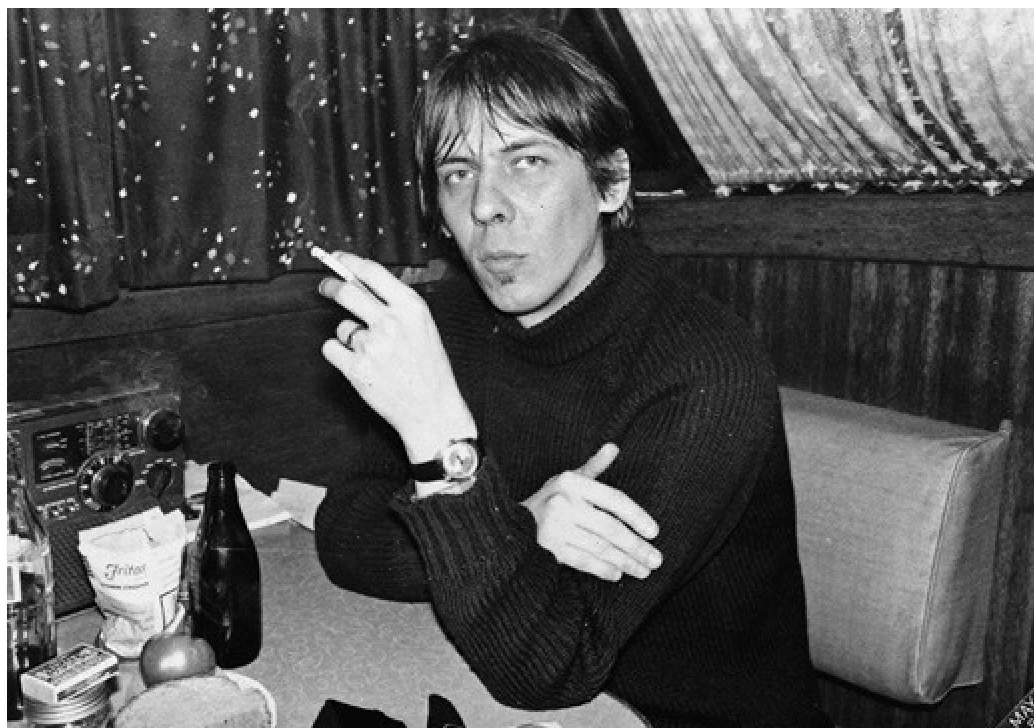
Nici Fred nu înota. Spunea că indienii nu înoată. Dar ambarcaţiunile îi plăceau mult.

Ne petreceam mult timp uitându-ne la remorchere vechi, la nave-locuinţe şi la traulere de creveţi. Lui îi plăceau în special ambarcaţiunile vechi de lemn şi într-una dintre excursiile noastre la Saginaw, în Michigan, am găsit una de vânzare: o Chris Craft Constellation de la sfârşitul anilor cincizeci, despre care nu ştiam sigur dacă e sau nu aptă de navigaţie. Am cumpărat-o destul de ieftin, am tractat-o până acasă şi am parcat-o în curte, în partea dinspre şenalul care ducea la lacul Saint Clair. Pe mine nu mă pasiona să ies cu barca, dar am muncit cot la cot cu Fred: am curăţat coca, am frecat cabina, am ceruit şi lustruit lemnul şi am cusut mici draperii la geamuri. În nopţile de vară stăteam în cabină, cu cafea neagră în termos şi cu un bax de Budweiser pentru Fred, şi ascultam la radio meciurile celor de la Tigers. Nu mă

pricepeam la sport, dar din cauza devotamentului pe care îl nutrea Fred faţă de cei din Detroit, mă simţeam datoare să ştiu regulile de bază ale jocului, numele celor din echipa noastră şi cine ne erau rivalii. În tinereţe Fred fusese selectat pentru poziţia de libero în echipa de tineret a celor de la Tigers. Avea un braţ grozav, dar a preferat să-l folosească la chitară, fără ca dragostea lui pentru baseball să se diminueze vreodată.

S-a dovedit că ambarcaţiunea noastră de lemn avea axul rupt, iar noi n-am avut destui bani ca să-l reparăm. Am fost sfătuiţi s-o dăm la fier vechi, dar n-am făcut-o. Spre hazul vecinilor noştri, am hotărât s-o ţinem exact unde era, în partea cea mai bună a curţii noastre. Ne-am consultat asupra numelui pe care să i-l dăm şi în cele din urmă am decis să-i spunem Nawader, un cuvânt arab care înseamnă lucru rar şi pe care l-am întâlnit într-un pasaj din *Femeile din Cairo* al lui Gérard de Nerval. Iarna o acopeream cu o prelată grea, iar când începea campionatul de baseball, o scoteam iar la lumină şi ascultam meciurile celor de la Tigers la un radio cu unde scurte. Dacă meciul se amâna, stăteam şi ascultam casete audio la un *boom box*. Nimic cu versuri, ci de obicei ceva de Coltrane, cum ar fi *Olé* sau *Live at Birdland*. Rareori, când se anula un meci din cauza ploii, treceam pe Beethoven, pe care Fred îl admira în mod

deosebit. Mai întâi o sonată pentru pian, iar apoi, pe fondul ploii constante, ascultam *Pastorala* lui Beethoven, lăsându-ne conduşi de marele compozitor într-o incursiune epopeică în peisajul rural, unde ascultam cântecele păsărilor din Wienerwald.

Către sfârşitul campionatului de baseball, Fred m-a luat prin surprindere, apărând în geaca oficială, portocaliu cu albastru, a celor de la Detroit Tigers. Era pe la începutul toamnei şi se făcuse destul de frig. Fred a

adormit pe canapea, iar eu mi-am tras geaca pe mine şi am ieşit în curte. Am ridicat o pară care căzuse din copacul nostru, am şters-o de mânecă şi m-am aşezat pe un scaun de grădină din lemn, stând în lumina lunii. Când am tras fermoarul de la noua mea geacă, am simţit încântarea unui tânăr student care primeşte recunoaşterea oficială a meritelor sale sportive. Când am muşcat din pară, mi-am imaginat că sunt un tânăr lansator venit de nicăieri, care îi scoate pe Chicago Cubs dintr-o lungă pasă neagră din campionat câştigând treizeci şi două de jocuri la rând. Cu unul mai mult decât Denny McClain.

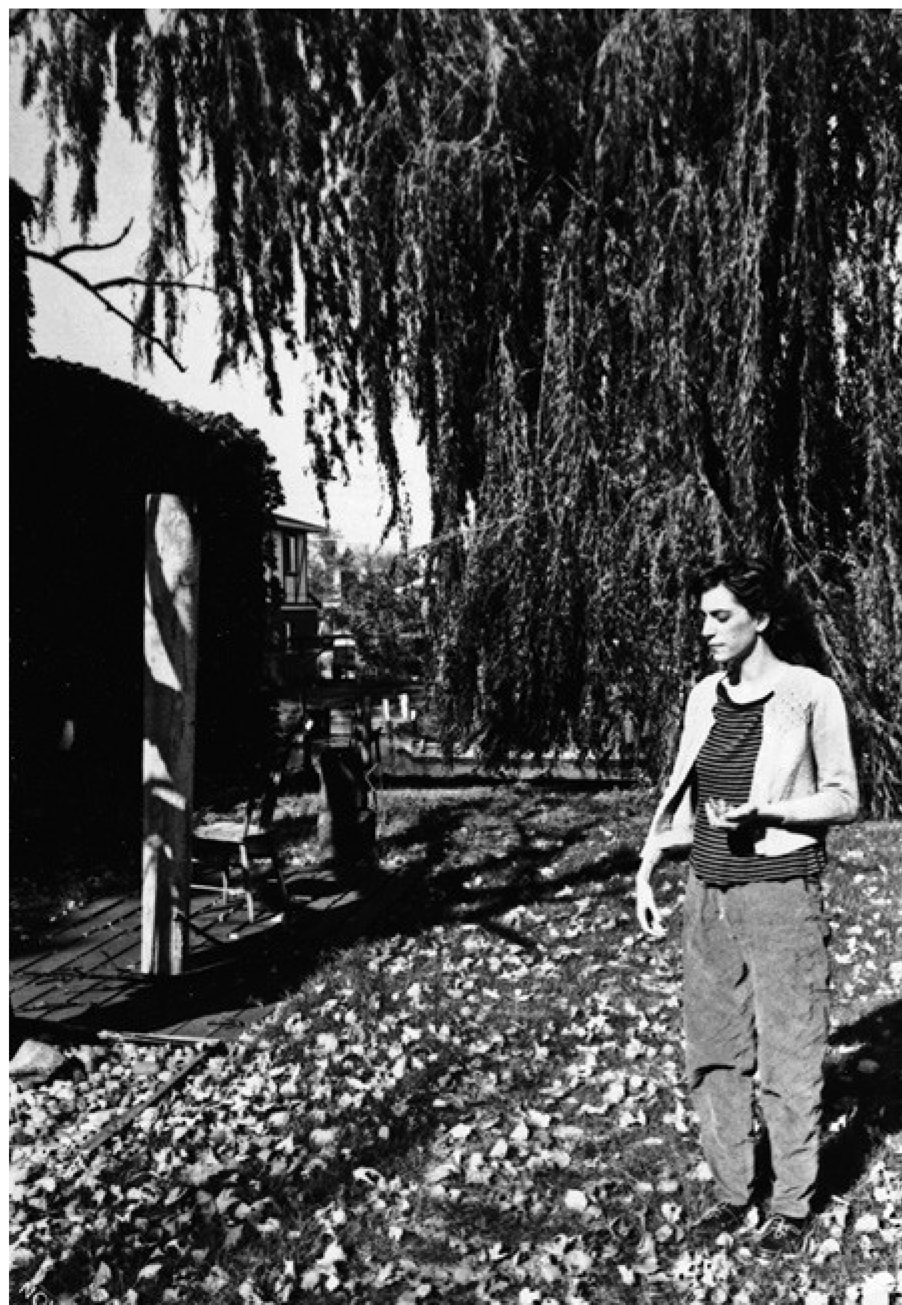
Într-o după-amiază de vară târzie cerul a căpătat o nuanţă clară de verde Chartreuse. Am deschis fereastra de la balcon ca să mă uit mai bine: nu mai văzusem niciodată aşa ceva. Deodată cerul s-a întunecat. Un trăsnet colosal a umplut dormitorul cu o lumină orbitoare. Pentru câteva clipe s-a aşternut o linişte deplină, urmată de un zgomot asurzitor. Uriaşa noastră salcie plângătoare fusese trăsnită şi se prăbuşise. Era cea mai bătrână salcie din Saint Clair Shores şi se întindea de pe malul şenalului peste toată strada, până vizavi. Când a căzut, greutatea ei enormă l-a zdrobit pe Nawader. Fred stătea în dreptul uşii de plasă, iar eu, la fereastră. Am văzut amândoi ce s-a întâmplat, eram

conectaţi electric ca o singură conştiinţă.

Mi-am luat încălţările şi tocmai admiram întinderea promenadei, acea infinitate de tec, când Zak a apărut pe neaşteptate, cu o cafea mare la pachet. Am stat acolo şi ne-am uitat la apă. Soarele apunea, iar cerul căpăta o nuanţă de roz-pal.

— Pe curând, i-am spus. Poate chiar foarte curând.

— Îhî. Locul ăsta îţi intră pe sub piele.

Am mai aruncat o privire spre surferi şi am plecat, urcând şi coborând pe străzile dintre ocean şi trenul urban suspendat. Cum mă întorceam la gară, m-a atras un teren mic, înconjurat de o palisadă înaltă, greu încercată de intemperii. Semăna cu cele care asigurau forturile în stil Alamo pe care eu şi fratele meu le construiam în copilărie. Palisada de lemn se proptea în ce mai rămăsese dintr-un gard de sârmă împletită, iar de gard era legat cu sfoară albă un panou pe care scria de mână „De vânzare, fără intermediari”. Gardul era prea înalt ca să pot vedea ce se ascunde în spatele lui, aşa că m-am ridicat pe vârfuri şi am tras cu ochiul printr-o şipcă ruptă, ca atunci când mă uitasem prin vizorul din zidul muzeului ca să văd *Étant donnés*, ultima lucrare a lui Marcel Duchamp.

Terenul era lat de vreo şapte-opt metri şi lung de aproape treizeci, suprafaţa standard alocată lucrătorilor care au construit parcul de distracţii la începutul secolului al douăzecilea. Unii şi-au clădit locuinţe temporare, dar puţine dintre ele au supravieţuit între timp. Am reperat o altă zonă slăbită din gard şi m-am uitat mai de-aproape. Curtea micuţă era năpădită de

vegetaţie şi presărată din belşug cu rămăşiţe ruginite, stive de anvelope şi o barcă de pescuit pusă pe o remorcă strâmbă, care aproape că bloca vederea spre bungalow. În tren am încercat să citesc, dar nu mă puteam concentra, fiindcă eram atât de fermecată de plaja Rockaway şi de bungalow-ul dărăpănat, cu gardul acela de lemn părăginit, că nu mă mai puteam gândi la nimic altceva.

Peste câteva zile, cum hoinăream eu fără niciun scop, m-am pomenit în Chinatown. Presupun că visam cu ochii deschişi, fiindcă am fost deodată surprinsă când am trecut pe lângă o vitrină cu carcase de raţă atârnate la uscat. Aveam nevoie de-o cafea ca de aer, aşa că am intrat într-o cafenea micuţă şi m-am aşezat la o masă. Din nefericire, Silver Moon Café nu era nicidecum cafenea, dar, odată ce intrai, îţi era aproape imposibil să mai pleci. Mesele de lemn şi podeaua erau şterse cu ceai, al cărui parfum blând persista în aer. Pe perete se vedea un ceas fără arătătorul orelor şi fotografia decolorată a unui astronaut, într-o ramă de plastic bleu. Nu exista meniu, ci doar un cartonaş laminat care prezenta patru soiuri de găluşte fierte la aburi, fiecare având în mijloc câte un pătrăţel în relief – roşu, albastru sau argintiu –, ca nişte peceţi făcute cu ceară de sigilii

decolorată. Cât despre umplutură, aici totul părea să ţină de noroc.

Eram dezamăgită, fiindcă muream după o ceaşcă de cafea, şi totuşi nu reuşeam să mă ridic de la masă. Parfumul de *oolong* părea să aibă efectul soporific al câmpurilor de maci din Oz. O bătrână m-a înghiontit în umăr şi imediat am exclamat „Combo”. A mormăit ceva în chineză, apoi a plecat. Un căţeluş stătea ascultător sub o masă, urmărind gesturile unui bărbat în vârstă ce manevra un yo-yo. Omul tot încerca să ademenească animalul de sub masă, mânuind cu pricepere jucăria, dar câinele întorcea mereu capul. Am încercat să nu urmăresc mişcarea jucăriei în sus şi-n jos şi apoi în lateral pe sfoară.

Probabil că am aţipit, fiindcă atunci când am deschis ochii, am văzut că dinaintea mea fuseseră puse pe o tavă îngustă de bambus un pahar cu ceai *oolong* şi trei chifle. Chifla din mijloc avea o ştampilă de un albastru şters. Habar n-aveam ce mai însemna şi asta, dar m-am hotărât s-o las la urmă. Cele două de pe margini erau apetisante. Dar umplutura celei din mijloc s-a dovedit o revelaţie: o pastă de fasole roşie cu o textură elegantă, a cărei aromă mi-a rămas în respiraţie. Am achitat nota şi, în timp ce închideam uşa în urma mea, bătrâna a răsucit semnul cu „Deschis”, deşi înăuntru mai erau clienţi, mai

era şi câinele, şi acel yo-yo. Aveam senzaţia acută că dacă m-aş fi întors aici pe acelaşi traseu, n-aş mai fi găsit nici urmă de Silver Moon.

Cum nu-mi potolisem nevoia de cafea, m-am oprit la Atlas Café, apoi am traversat până pe strada Canal ca să iau metroul. Mi-am cumpărat de la automat un MetroCard, conştientă că până la urmă aveam să-l pierd. Prefer oricând fisele, dar zilele lor au apus. Am aşteptat vreo zece minute, apoi am urcat în trenul expres de Rockaway, simţindu-mă înciudat de înveselită. Rotiţele minţii mele se învârteau pe repede înainte, cu o viteză care împiedica transpunerea în limbajul comun. Trenul era aproape gol, ceea ce era bine, fiindcă mi-am petrecut cea mai mare parte a călătoriei punându-mi întrebări. Când am ajuns la Broad Channel, de unde mai erau doar două staţii până la Rockaway Beach, ştiam ce urma să fac.

M-am ridicat pe vârfuri în faţa gardului şi am tras cu ochiul prin şipca ruptă. În minte mi se ciocneau tot felul de amintiri nedesluşite. Parcele de teren viran genunchi juliţi depouri feroviare vagabonzi mistici sălaşuri interzise dar mirabile de îngeri mitologici ai depozitelor de fiare vechi. De curând mă lăsasem sedusă de o clădire părăsită descrisă în paginile unei cărţi, dar aici

era ceva real. Anunţul „De vânzare, fără intermediar" părea că radiază lumină, precum indicatorul electric descoperit de Lupul de stepă într-o plimbare solitară nocturnă: „Teatru magic. Intrarea nu e permisă oricui. Numai pentru nebuni!" Într-un fel, cele două panouri păreau echivalente. Mi-am notat în grabă pe o bucată de hârtie numărul de telefon al vânzătorului, apoi am trecut drumul, luând-o către cafeneaua lui Zak, unde mi-am luat o cafea neagră mare. M-am aşezat pe o bancă de pe promenadă şi am stat mult timp acolo, uitându-mă la ocean.

Zona asta mă fermecase pe de-a-ntregul, aruncase asupra mea o vrajă care îşi avea originea într-un trecut mult mai îndepărtat decât eram în stare să-mi amintesc. M-am gândit la misterioasa pasăre-arc. Tu m-ai adus încoace? mi-a trecut prin minte. Aproape de ocean, deşi nu ştiu să înot. Aproape de tren, fiindcă nu ştiu să conduc. Promenada era ecoul unei tinereţi petrecute în South Jersey, ale cărui promenade – Wildwood, Atlantic City, Ocean City – erau, poate, mai animate, dar nu la fel de frumoase. Ăsta părea locul perfect, fără panouri publicitare şi cu puţine semne de năvală a comerţului. Şi bungalow-ul acela ascuns! Cât de repede mă mai fermecase! Mi l-am închipuit transformat. Un loc unde să meditezi, să faci spaghete, să prepari cafea, un loc unde

să scrii.

Când am ajuns acasă, m-am uitat la numărul pe care îl scrisesem pe bucata de hârtie, dar nu m-am putut hotărî să-l formez. L-am pus pe noptieră, în faţa micului meu televizor, ca pe un talisman neobişnuit. În cele din urmă l-am sunat pe prietenul meu Klaus şi l-am rugat să dea el telefon în locul meu. Presupun că o parte din mine se temea că de fapt locul nu era de vânzare sau că apucase altcineva să pună mâna pe el.

— Sigur că da, mi-a spus Klaus. O să vorbesc cu proprietarul şi-o să-i cer detalii. Ar fi minunat să fim vecini. Eu m-am apucat deja să-mi renovez casa şi e la doar zece străzi de bungalow.

Klaus îşi visase o grădină şi îşi găsise locul potrivit. La rândul meu, eram convinsă că, fără să ştiu, visasem exact locul acela. Pasărea-arc trezise în mine o dorinţă veche, dar recurentă – un vis la fel de vechi precum visul cafenelei mele –, dorinţa de-a locui lângă ocean şi de-a avea o grădină sălbatică numai a mea.

Câteva zile mai târziu, m-am văzut în faţa vechiului gard-palisadă cu nora vânzătorului, o tânără binevoitoare, cu doi băieţi mici. N-am putut intra pe poartă, fiindcă proprietarul o încuiase cu lacătul, ca măsură de precauţie. Klaus îmi furnizase toate informaţiile de care aveam nevoie. Din cauza stării în

care se afla şi a unor somaţii de plată, nu era o proprietate agreată de bănci, de aceea cumpărătorul era obligat să facă plata cu bani gheaţă. Alţi potenţiali cumpărători în căutare de chilipiruri oferiseră cu mult sub preţul pieţei. Am negociat şi am ajuns la o sumă rezonabilă. I-am spus că aveam nevoie de trei luni ca să strâng banii, iar după alte discuţii cu proprietarul, am bătut palma.

— Eu lucrez toată vara. În septembrie, când mă întorc, o să am suma necesară. Presupun că va trebui să avem încredere una în alta, am spus eu.

Ne-am strâns mâinile. Ea a scos panoul cu „De vânzare, fără intermediar” şi mi-a făcut cu mâna. Deşi nu văzusem interiorul casei, n-aveam nicio îndoială că luasem decizia corectă. Urma să păstrez orice lucru bun găseam acolo şi să transform tot ce nu era bun.

— Deja te iubesc, i-am spus eu casei.

M-am aşezat la masa mea din colţ şi am visat la

bungalow. După calculele mele, cam de Ziua Muncii urma să strâng suma necesară pentru cumpărarea casei. Deja aveam un program încărcat şi mi-am mai luat toate angajamentele pe care le-am găsit de la mijlocul lui iunie până la sfârşitul lui august. Aveam un itinerar foarte variat de lecturi, spectacole, concerte şi conferinţe. Mi-am pus manuscrisul într-un dosar, mormanul de şerveţele mâzgălite într-o pungă mare de plastic, mi-am înfăşurat aparatul foto în pânză de in şi le-am încuiat pe toate. Mi-am umplut valijoara de metal şi am luat avionul spre Londra, ca să petrec o noapte cu *room service* şi detectivi pe ITV3, iar apoi am pornit către Brighton, Leeds, Glasgow, Edinburgh, Amsterdam, Viena, Berlin, Lausanne, Barcelona, Bruxelles, Bilbao şi Bologna. După aceea am zburat la Göteborg şi am început un mic turneu de concerte prin Scandinavia. M-am cufundat bucuroasă în muncă, având grijă să nu mă epuizez în valul de arşiţă care mă urmărea cu încăpăţânare. Noaptea, cum nu puteam să dorm, finisam *Astragal*, o monografie despre William Blake, şi reflecţiile mele despre Yves Klein şi Francesca Woodman. Din când în când mai reveneam la poezia închinată lui Bolaño, care lâncezea undeva între nouăzeci şi şase şi o sută patru versuri. Devenise un fel de hobby, o pasiune profund răscolitoare, care nu producea niciun rezultat finit. Mult

mai simplu mi-ar fi fost să mă apuc de asamblat aeromodele, aplicând abţibilduri minuscule şi pictând detalii cu email.

Pe la începutul lui septembrie m-am întors aproape extenuată, dar foarte mulţumită. Îmi îndeplinisem misiunea şi pierdusem doar o pereche de ochelari. Mai aveam un ultim angajament la Monterrey, în Mexic, după care puteam să iau pauza pe care o aşteptam de atâta vreme. Mă număram printre cele câteva vorbitoare la un forum al femeilor pentru femei, nişte activiste serioase, a căror trudă abia dacă reuşeam s-o cuprind cu mintea. M-am simţit măruntă în prezenţa lor şi m-am întrebat cum puteam eu oare să le fiu de vreun folos. Am citit poezii, le-am cântat cântece şi le-am făcut să râdă.

Dimineaţa câteva dintre noi am trecut prin două filtre de poliţie de pe drumul spre La Huasteca, unde se afla un canion în care accesul era interzis, situat la poalele unei stânci abrupte. Era un loc care-ţi tăia respiraţia, dar foarte periculos, şi totuşi noi n-am simţit altceva decât veneraţie. Am rostit o rugăciune pentru muntele acoperit cu pulbere de calcar, apoi mi-a atras atenţia un obiect dreptunghiular şi luminos, aflat la vreo şase metri distanţă. Era o piatră albă. De fapt era mai degrabă o placă decât o piatră şi avea culoarea unei coli de hârtie, de parcă aştepta să i se graveze o nouă poruncă pe

suprafaţa lustruită. M-am apropiat şi, fără să şovăi, am ridicat-o şi am pus-o în buzunarul hainei, ca şi cum aşa ar fi fost scris să se întâmple.

Îmi pusesem în gând să aduc tăria muntelui în căsuţa mea. Am simţit pe loc că mă ataşez de ea şi mi-am ţinut mâna în buzunar, ca s-o pipăi, ca pe o cărticică de rugăciuni din piatră. Abia mai târziu, la aeroport, când mi-a confiscat-o un controlor vamal, mi-am dat seama că nu întrebasem muntele dacă puteam sau nu s-o iau. *Hybris*, am jelit eu, pur şi simplu *hybris*. Controlorul mi-a explicat pe un ton ferm că putea fi considerată armă. E o piatră sfântă, i-am spus eu şi l-am implorat să n-o arunce, dar el a aruncat-o fără să stea pe gânduri. M-a tulburat profund. Luasem un obiect superb, modelat de natură, şi îl scosesem din mediul lui, ca să ajungă apoi să fie aruncat într-un sac cu resturi la controlul de securitate.

Am coborât la Houston, unde schimbam avionul, şi m-am dus la toaletă. Încă mai aveam cu mine *Cronica păsării-arc*, împreună cu un exemplar din revista *Dwell*. În partea din dreapta a toaletei era o poliţă de inox. Le-am pus pe ea, remarcând ce obiect drăguţ era, dar apoi, când m-am îmbarcat în următorul avion, mi-am dat seama că aveam mâinile goale. M-am cam întristat. Un exemplar necartonat, însemnat din belşug cu pete de

cafea şi ulei de măsline – tovarăşul meu de călătorie şi mascota energiei mele renăscute.

Piatra şi cartea: ce însemna asta? I-am luat muntelui piatra şi piatra mi-a fost luată. Un fel de echilibru moral, am înţeles bine asta. Dar pierderea cărţii părea altceva, un fapt mai degrabă arbitrar. Din pură întâmplare dădusem drumul sforii legate de fântâna lui Murakami, de locul părăsit şi de pasărea sculptată. Poate fiindcă îmi găsisem un loc al meu, iar acum casa Miyawaki era liberă să călătorească în sens invers, întorcându-se bucuroasă în lumea interconectată a lui Murakami. Pasărea-arc îşi săvârşise lucrarea.

Septembrie era pe sfârşite şi vremea se răcise deja. Mergeam pe Sixth Avenue şi m-am oprit la o tarabă ca să-mi cumpăr un fes marinăresc nou. Pe când mi-l trăgeam pe cap, s-a apropiat de mine un bătrân. Avea nişte ochi albaştri scăpărători şi părul alb ca zăpada. Am băgat de seamă că mănuşile lui de lână se destrămau şi că mâna stângă îi era bandajată.

— Dă-mi banii pe care îi ai în buzunar, mi-a spus el.

Ori e un test, mi-am spus eu, ori am nimerit într-un început de basm modern. Aveam o bancnotă de douăzeci şi încă trei de un dolar şi i le-am pus pe toate în palmă.

— Bun, a spus el după câteva clipe şi mi-a înapoiat bancnota de douăzeci.

I-am mulţumit şi mi-am văzut de drum, cu pasul mai vioi decât până atunci.

Mulţi oameni mergeau grăbiţi pe stradă, de-ai fi zis că sunt nişte cumpărători întârziaţi în ajunul Crăciunului. La început nu-i observasem şi acum păreau a se multiplica în ritm constant. O tânără cu braţul plin de flori s-a frecat uşor de mine în trecere. În urma ei a rămas un parfum ameţitor, care apoi s-a risipit, înlocuit de un refren dătător de vertij. Conştientizam tot ce era în jur: o inimă bătând, mireasma unui cântec plutind într-o ciocnire de adieri şi curentul uman care se îndrepta spre casă.

Trei dolari în minus, iubire mai intensă şi mai îndelungată.

Semnele se arătau favorabile. Termenul final era 4 octombrie. Avocatul care se ocupa de achiziţia mea imobiliară a încercat să mă convingă să nu cumpăr bungalow-ul, fiindcă ajunsese o ruină, iar preţul cu care l-aş putea revinde era foarte îndoielnic. Nu reuşea să priceapă că, după părerea mea, astea erau calităţi. Câteva zile mai târziu am plătit suma pe care o strânsesem şi am primit cheia şi actul de proprietate ale unei căsuţe de nelocuit, cu o grădină veştejită, ce avea calea ferată la câţiva paşi în dreapta şi oceanul în

stânga.

Transformarea inimii e un lucru minunat, indiferent cum ajungi să-l trăieşti. Mi-am încălzit nişte fasole şi am mâncat-o repede, apoi m-am dus la staţia West Fourth Street şi am luat trenul A către Rockaways. M-am gândit la fratele meu, la ceasurile pe care le petreceam împreună în dimineţile ploioase asamblând forturi şi cabane Lincoln Logs. Îi eram loiali lui Fess Parker, Davy Crockett al nostru. „Asigură-te că ai dreptate, pe urmă dă-i bătaie”, asta era maxima lui, care în curând a devenit a noastră. Era un om bun, care valora mult mai mult decât un sac de fasole. Ne-am însoţit cu el aşa cum mă însoţesc eu cu detectivul Linden.

Am coborât la Broad Channel şi am luat naveta. Era o zi de octombrie cu vreme blândă. Am savurat scurta plimbare de la tren pe strada tăcută, ce mă aducea cu fiecare pas tot mai aproape de ocean. Nu mai trebuia să privesc cu alean la bungalow printr-o şipcă ruptă. Am ignorat panoul cu „Trecerea interzisă” şi am păşit pentru prima dată în casa mea. Era goală, cu excepţia unei chitări acustice de copil, cu corzile rupte, şi a unei potcoave de cauciuc negru. Numai lucruri bune. Camere mici chiuvetă ruginită tavan boltit mirosuri vechi de-un secol amestecate cu mirosuri mucegăioase de animal. Nu puteam zăbovi prea mult, fiindcă mucegaiul şi igrasia

omniprezente îmi stârneau tusea, deşi nu-mi potoleau entuziasmul. Ştiam exact ce am de făcut: o cameră mare, ventilator, luminatoare, chiuvetă rustică, birou, cărţi, canapea extensibilă, podea cu dale în stil mexican şi cuptor. M-am aşezat pe veranda mea povârnită şi mi-am privit cu o fericire de fetişcană curtea împestriţată de păpădii încăpăţânate. Vântul se înteţea şi am simţit oceanul în el. Am încuiat uşa şi am închis poarta pe când o pisică vagaboandă se strecura pe la o stinghie căzută. Îmi pare rău, azi n-am lapte, doar bucurie. Am rămas un timp în faţa palisadei deteriorate. Fortul meu Alamo, am spus, iar din momentul acela casa mea a avut un nume.

Rămăşiţe pe plaja Rockaway

Numele ei era Sandy

În faţa băcăniei coreene se găseau dovleci de vânzare. Halloween. Mi-am luat nişte cafea şi am rămas cu privirea aţintită la cer. În depărtare se pregătea o furtună. O simţeam în oase. Deja lumina se împuţina şi se arginta, iar eu am avut imboldul brusc de-a mă duce la Rockaway ca să fac nişte fotografii cu casa mea. În timp ce-mi adunam câteva lucruri, providenţa mi l-a adus la uşă pe prietenul meu Jem. Apare când şi când neanunţat, iar eu mă bucur întotdeauna. Jem, realizator de filme, avea la el camera de filmat Bolex de 16 mm şi un trepied portabil.

— Filmam prin preajmă, mi-a spus el. Vrei nişte cafea?

— Tocmai am băut una, dar hai cu mine la plaja Rockaway. Poţi să-mi vezi casa şi cea mai frumoasă promenadă din toată America.

Jem s-a arătat dispus să meargă, aşa că mi-am luat Polaroidul. Ne-am urcat în trenul A şi-am stat la poveşti întreg drumul, dezgropând toate necazurile lumii. Am schimbat la Broad Channel, am urcat scara lungă de metal a căii ferate suspendate şi am mers la casa mea. N-aveam nevoie de portal ca să intru: aveam cheia,

prinsă de o lăbuţă veche de iepure, luată dintr-un sertar al biroului tatei.

— A mea eşti, am şoptit, deschizând uşa.

Era prea mult praf ca să pot sta vreme îndelungă înăuntru, dar i-am prezentat încântată lui Jem planurile mele de renovare, timp în care el filma. Am făcut şi eu câteva poze, după care am plecat împreună către plajă.

Lumina rece de deasupra oceanului pălea cu iuţeală. M-am dus la marginea apei şi am stat acolo alături de nişte pescăruşi, care nu păreau intimidaţi de prezenţa mea. Jem îşi aranjase trepiedul şi stătea cocoşat, filmând. L-am fotografiat, am făcut şi câteva poze cu promenada pustie, apoi m-am aşezat pe o bancă, timp în care el îşi strângea lucrurile. La întoarcere, pe la jumătatea drumului, mi-am dat seama că-mi uitasem aparatul foto pe bancă, doar că fotografiile le aveam, pentru că le strecurasem în buzunar. Nu era singurul meu aparat, dar era preferatul meu, fiindcă avea burduf albastru şi mă slujise bine. Mă tulbura să mi-l închipui singur pe bancă, fără film, incapabil să înregistreze propria-i trecere în mâinile unui străin.

Când trenul s-a oprit în staţie, Jem şi cu mine ne-am luat la revedere. Vine furtuna, a spus el în timp ce se închideau uşile. Când am ajuns la staţia West Fourth Street, cerul se întunecase deja. M-am oprit la Mamoun

şi mi-am luat un falafel la pachet. Atmosfera era încărcată şi am observat că respiram cam greu. Când am ajuns acasă, le-am pus pisicilor nişte mâncare uscată, am dat pe *CSI: Miami*, am pus sonorul la minimum şi am adormit cu haina pe mine.

M-am trezit târziu, simţind o nelinişte, o stare de tulburare de care îmi doream să mă scutur. Mi-am spus că simt asta doar fiindcă venea furtuna. Dar în adâncul sufletului ştiam că mai era şi altceva: era perioada aceea a anului, momentul dualităţii emoţionale. O perioadă de bucurii pentru copii, ce marca sfârşitul lui Fred.

Nu-mi găseam locul la ’Ino. La cină mi-am luat nişte supă de fasole şi abia dacă m-am atins de cafea. Mă întrebam dacă nu cumva faptul că-mi uitasem aparatul foto pe promenadă era un semn rău. M-am gândit să mă întorc, cu speranţa iraţională că-l voi găsi tot acolo, pe bancă. Era un obiect demodat, fără valoare pentru majoritatea oamenilor. M-am hotărât să mă întorc la Rockaway şi am plecat valvârtej acasă, încercând să evit năvala de imagini legate de ultimele zile ale lui Fred. Mi-am aruncat câteva lucruri într-o geantă, m-am oprit la băcănie şi mi-am luat o brioşă de porumb, ca să am de mâncare pe tren.

Lumea era într-o stare de frenezie generalizată. Oamenii dădeau năvală în băcănia aceea, de obicei

relaxată, şi cumpărau grămezi de provizii, pregătindu-se pentru o furtună iminentă, care în ultimele ore se risipise, apoi crescuse iar până la nivelul unui uragan de categoria întâi şi acum se îndrepta către noi. Rămăsesem cu câţiva paşi în urmă şi dintr-odată m-am simţit prinsă în vârtej. S-a emis un plan de urgenţă pentru zona de coastă şi am stat cu toţii să ascultăm la micul aparat de radio pe ultrascurte, cocoţat pe casa de marcat. Avioanele erau oprite la sol, staţiile de metrou se închideau şi începuse deja evacuarea în masă a zonelor adiacente plajei. Nu mai era chip să ajung la Rockaway – nu mai era chip să ajung nicăieri.

Când m-am întors acasă, mi-am verificat proviziile: mâncare pentru pisici din belşug, spaghete, câteva conserve de sardine, unt de arahide şi apă îmbuteliată. Bateria computerului, încărcată, lumânări, chibrituri, câteva lanterne şi o înfumurare congenitală, care până la urmă avea să fie pusă la încercare. La căderea nopţii municipalitatea a oprit furnizarea de gaz şi curent electric. Nu tu lumină, nu tu căldură. Temperatura era în scădere, iar eu şedeam în pat, înfăşurată în plapuma umplută cu puf, laolaltă cu toate trei pisicile. Ele ştiu, m-am gândit eu, la fel ca păsările din Irak înainte de operaţiunea *şoc şi groază* din prima zi a primăverii. S-a spus atunci că vrăbiile şi păsările cântătoare s-au oprit

din ciripit, iar tăcerea lor vestea căderea bombelor.

Încă din copilărie am avut o sensibilitate extremă la furtuni. De obicei simt când se apropie şi le percep magnitudinea după volumul de durere din membre. Cea mai puternică furtună de care îmi amintesc a fost uraganul Hazel, care a lovit Coasta de Est în 1954. Tata lucra în tura de noapte, iar mama, sora şi fratele meu se strânseseră unul într-altul sub masa din bucătărie. Eu aveam o migrenă şi zăceam pe canapea. Mama era îngrozită de furtuni, dar pe mine mă încântau, fiindcă atunci când izbucnea o furtună, disconfortul îmi era înlocuit de un fel de euforie. Pe cea de acum însă o percepeam altfel: atmosfera era extrem de încărcată, iar mie mi-era greaţă şi parcă mi se tăia respiraţia.

Uriaşa lună plină îşi arunca lumina lăptoasă prin lucarnă ca o scară de funie care se întindea peste covorul chinezesc şi pe marginea cuverturii mele matlasate. Totul în jur era încremenit. Citeam la lumina unei lanterne cu baterii, care proiecta un curcubeu albicios peste obiectele aranjate în bibliotecă, la nici doi metri de patul meu. Ploaia răpăia pe luminator. Simţeam trepidaţiile sfârşitului de octombrie, amplificate de luna în creştere şi de un întreg ceremonial de furtuni ce se năşteau în adâncul mării.

O multitudine de forţe convergente părea să aducă toate aceste amintiri în prezent. Halloween. Ziua Tuturor Sfinţilor. Ziua Tuturor Sufletelor. Ziua când s-a stins Fred.

Goana prin Detroit în Dimineaţa Farselor, cu Fred în ambulanţă, în drum spre acelaşi spital în care se născuseră copiii noştri. Întoarcerea acasă singură, după miezul nopţii, într-o furtună turbată, cu tunete şi trăsnete. Fred nu s-a născut la spital. S-a născut în timpul unei furtuni cu descărcări electrice, în casa bunicilor lui din West Virginia. Fulgerele brăzdau cerul violaceu, iar moaşa n-a reuşit să ajungă, aşa că bunicul lui a ajutat la naştere, aducându-l pe lume în bucătărie. Fred credea cu tărie că dacă ajunge într-un spital, n-o să mai iasă niciodată de-acolo. Sângele lui de indian simţea asemenea lucruri inexplicabile.

Viituri, vânturi puternice, şenalul revărsându-se. Eu şi Jackson îngrămădeam saci cu nisip în faţa uşii care duce la subsolul inundat, pubele metalice şi biciclete strâmbate umpleau străzile îmbibate de ploaie. În vântul şuierător îl simţeai pe Fred luptând să rămână în viaţă. O ramură groasă din stejarul nostru a căzut de-a curmezişul aleii – un mesaj de la el, omul meu tăcut.

De Halloween copii dârji, cu pelerine peste costume, fugeau cu pungi de dulciuri pe străzile negre şi ude de ploaie. Fetiţa noastră dormea în costumul ei, convinsă că

taică-său i-l va vedea când se va întoarce acasă.

Am stins lanterna şi am stat să ascult vociferările vântului şi izbiturile ploii. Energia furtunii scotea la lumină fiecare amintire a acelor zile, într-o călătorie de toamnă întunecată. Îl simţeam pe Fred mai aproape ca oricând. Mânia şi amărăciunea lui pentru că fusese rupt de casă. Prin lucarnă curgea apă din belşug. Era o vreme a rupturilor. M-am sculat în beznă, mi-am mutat cărţile şi am luat o găleată. Luna era acum ascunsă, dar o simţeam cum, enormă şi plină, ridică mareele şi uneşte laolaltă puternice forţe ale naturii, care aveau să contorsioneze linia ţărmului nostru după chipul şi asemănarea lor.

Numele ei era Sandy. O simţisem apropiindu-se, totuşi n-aş fi fost niciodată în stare să anticipez puterea ei uimitoare şi teribilele distrugeri pe care avea să le lase în urmă. În zilele de după furtună am continuat să merg la 'Ino, ştiind prea bine că o s-o găsesc închisă, laolaltă cu tot sfertul nostru de oraş. Nu erau gaze, nu era curent electric, deci nu era nici cafea – doar un obicei reconfortant pe care nu voiam să-l stric.

De Ziua Tuturor Sfinţilor mi-am amintit că era ziua de naştere a lui Alfred Wegener. Am încercat să-i dedic o părticică din gândurile mele, dar adevărul e că toate îmi zburau către Rockaway. Ştirile au ajuns la mine una câte

una. Promenada de lemn era distrusă. Cafeneaua lui Zak era distrusă. Linia ferată era schilodită, iar măruntaiele ei triste fuseseră sfâşiate şi împrăştiate: mii de cabluri erau învelite în sare, iar intestinele mişcării, distruse. Drumurile erau închise pe o perioadă nedefinită. Curentul şi gazele erau oprite. Vânturile de noiembrie băteau puternic. Sute de case fuseseră complet mistuite de incendii, iar alte câteva mii erau inundate.

Dar, din câte se părea, căsuţa mea, construită cu o sută de ani în urmă, luată în râs de agenţii imobiliari, condamnată de inspectori şi lăsată fără asigurare, rezistase. Deşi suferise stricăciuni zdravene, Alamo al meu supravieţuise primei mari furtuni a secolului douăzeci şi unu.

La mijlocul lui noiembrie am luat avionul spre Madrid, fugind de aspectele sufocante ale perioadei de după uraganul Sandy, ca să-mi vizitez prietenii, care aveau şi ei problemele lor. Am luat cu mine *Jurnalul unui hoţ*, imnul închinat Spaniei de Genet, şi am călătorit cu autobuzul de la Madrid la Valencia. În Cartagena am făcut o oprire la un restaurant pe nume Juanita, aflat pe marginea unei autostrăzi largi, vizavi de un alt restaurant, numit şi el tot Juanita, şi fiecare era copia fidelă a celuilalt, cu diferenţa că cel de vizavi avea o

mică platformă pentru mărfuri şi câteva camioane diesel în parcarea din spate. Stăteam la bar, având în faţă o cafea călâie şi un castron de fasole marinată, încălzită probabil în primul cuptor cu microunde fabricat vreodată, când mi-am dat seama că lângă mine se furişase un individ. Şi-a deschis portofelul roşu-maroniu, foarte ponosit, şi mi-a arătat un bilet de loterie solitar cu numărul 46172. Nu-mi dădea senzaţia că ar fi un număr câştigător, dar până la urmă l-am cumpărat cu şase euro, adică o grămadă de bani pentru un bilet de loterie. Individul s-a aşezat lângă mine, a comandat o bere şi o porţie de chiftele reci şi a plătit cu banii de la mine. Am mâncat împreună în tăcere. Apoi el s-a ridicat, s-a uitat drept la mine şi mi-a zâmbit larg, spunându-mi *Buena suerte*. I-am zâmbit şi eu şi i-am urat, la rândul meu, noroc.

Mi-a trecut prin minte că, probabil, biletul meu nu valora nimic, dar nu-mi păsa. Mă lăsasem atrasă de bunăvoie în toată scena aceea, ca un personaj oarecare dintr-un roman de B. Traven. Cu sau fără noroc, mi-am jucat rolul pe care fusesem aleasă să-l joc: fraiera care coboară din autobuz la oprirea de pe traseu în drumul spre Cartagena şi e momită să investească într-un bilet de loterie suspect de uzat. Cum văd toată povestea: eu am o întâlnire cu soarta, iar un vagabond boţit are parte

de un ospăţ cu chiftele şi bere caldă. El e fericit, eu mă simt în armonie cu lumea întreagă. O afacere bună.

Când am urcat iar în autobuz, câţiva pasageri mi-au spus că am plătit prea mult pentru bilet. Le-am răspuns că nu contează şi că dacă o să câştig, voi dona banii pentru câinii din regiune. O să le ofer câinilor câştigul, am spus pe un ton cam ridicat. Sau, poate, pescăruşilor. Am hotărât că banii câştigaţi vor ajunge la păsări, deşi lumea din jur discuta cum i-ar fi cheltuit câinii în mod echitabil.

Mai târziu, la hotel, am auzit pescăruşii ţipând şi i-am văzut pe doi dintre ei plonjând către tainiţele culmii înclinate a imensului acoperiş de lângă terasa mea. Cred că se împerecheau sau cum s-o chema futaiul păsăresc, dar după o vreme au tăcut, aşadar ori erau satisfăcuţi, ori muriseră încercând să fie aşa. M-a sâcâit un ticălos de ţânţar şi în cele din urmă am adormit, dar m-am trezit iar la cinci dimineaţa. Am ieşit pe terasă şi m-am uitat la acoperişul înclinat, în timp ce un voal subţire de pâclă se rostogolea spre mine. Peste tot erau pene de pescăruşi – destule cât să-ţi faci din ele o pălărie complicată.

Numărul biletului de loterie câştigător apărea în ziarul de dimineaţă. Niciun ban pentru câini sau păsări.

— Vă gândiţi c-aţi plătit prea mult pe bilet? am fost întrebată la micul dejun.

Mi-am mai turnat cafea, am întins mâna să-mi iau nişte pâine neagră şi am înmuiat-o într-o farfurioară cu ulei de măsline.

— Niciodată nu plăteşti prea mult pentru liniştea sufletească, am răspuns.

Ne-am îngrămădit în autobuz şi am pornit spre Valencia. Câţiva pasageri participau la o grevă împotriva planului de demolare a cartierului El Cabanyal. Case vechi, ornate cu ţigle multicolore, colibe pescăreşti şi bungalow-uri ca al meu. Construcţii fragile, care nu mai pot fi înlocuite, ci doar jelite. Precum fluturii care într-o bună zi pur şi simplu vor dispărea. M-am alăturat lor şi le-am simţit furia mândră, amestecată cu doze diferite de neputinţă. David şi Goliat în Valencia. M-a apucat iar tusea, era vremea să mă întorc acasă. Dar care casă? Începusem să consider că Alamo e casa mea. Dar avea să mai dureze mult şi bine până să devină locuibilă. Atacată de multele şi variatele proeminenţe ale ţărmului distrus, promenada de lemn alunecase de la locul ei, devenind un *montagne russe* maiestuos ce sălta pe valuri ca un schelet de balenă, mai jalnică decât carcasa lui Moby Dick, ce ducea cu ea cursele făcute de generaţii de temerari. Într-o asemenea cursă totul e la prezent, îţi e fizic imposibil să priveşti în urmă.

Mă chinuia o sumă de obiecte plutitoare, oi săltăreţe

aducătoare de somn. Dar depăşisem deja banalităţile astea de felul somnului. Deschide ochii, mi-a spus o voce, scutură-te din toropeală. Cândva timpul se mişca în cercuri concentrice. Trezeşte-te şi strigă, ca negustorul de peşte de pe străzile Bastiliei. M-am sculat şi am deschis geamul. M-a întâmpinat cea mai dulce adiere de vânt. Ce urmează acum, revoluţie sau moţăială? Mi-am înfăşurat perna într-o pancartă care proclama *Salvem el Cabanyal*, m-am ghemuit pe o parte şi am intrat în mine însămi, căutând o consolare extrem de lesne de obţinut.

Am ajuns acasă cu câteva zile înainte de Ziua Recunoştinţei. Încă nu mă confruntasem cu schimbările petrecute în Rockaway. Am mers cu maşina lui Klaus la o întrunire locală, ţinută într-un cort încălzit cu ajutorul unui generator. Viitorii mei vecini: familii, surferi, oficialităţi locale, apicultori nonconformişti. Am făcut o plimbare pe plajă, în zona în care pilonii de ciment se întindeau până departe, cât vedeai cu ochii. Cândva susţinuseră promenada. Ruine romane în New York, ceva neînchipuit vreodată de nimeni, poate doar de mintea lui J.G. Ballard. Un câine bătrân şi negru s-a apropiat de mine. S-a oprit şi eu l-am mângâiat pe spate, iar apoi, ca şi cum ar fi fost cel mai firesc lucru din lume, am stat

amândoi cu faţa la mare, uitându-ne la valurile ce se apropiau şi se retrăgeau.

A fost o Zi a Recunoştinţei perfectă. Vremea s-a dovedit mai blândă ca de obicei şi m-am dus pe jos, împreună cu Klaus, până la Alamo. Vecinii mei bătuseră

scânduri peste ferestrele sfărâmate, încuiaseră cu un lacăt uşa ruptă şi atârnaseră peste faţadă un steag american mare.

— De ce-au făcut asta?

— Ca s-o păzească de jefuitori. Ca să arate că-i sub protecţia oamenilor.

Klaus, care cunoştea combinaţia de la lacăt, a deschis uşa. Mirosul de mucegai era atât de copleşitor, încât am simţit că mă ia cu leşin. Urma apei era la peste un metru înălţime, iar podelele ude intraseră în putrefacţie. Am observat că veranda era înclinată, iar de-acum curtea se transformase într-un mic petic de deşert.

— Eşti încă în picioare, am spus cu mândrie.

Am simţit ceva cald şi nisipos. Cairo vomitase pe marginea pernei mele. Trezită de-a binelea, m-am ridicat în capul oaselor şi am încercat să-mi amintesc. M-am uitat la ceas. Era mai devreme decât de obicei, nu se făcuse încă nici ora şase. A, da, ziua mea de naştere, iar eu ba adormeam, ba mă trezeam.

Până la urmă m-am dat jos din pat, cam întoarsă pe dos. Într-o gheată zăcea o jucărioară de mâţe stâlcită. M-am privit în oglindă. Mi-am tăiat vârfurile codiţelor, fiindcă erau ca nişte paie vechi, şi am depozitat şuviţele uscate într-un plic maroniu, ca probă ADN incontestabilă.

Ca de obicei, le-am mulţumit în gând părinţilor că-mi dăduseră viaţă, apoi am coborât la parter şi am hrănit pisicile. Nu-mi venea să cred că se mai dusese un an. Parcă ieri fotografiasem balonul argintiu care îi vestea începutul.

Am tresărit când s-a auzit soneria de la intrare. La uşă erau Klaus şi prietenul lui, James. Erau înarmaţi cu flori, aveau o maşină şi au insistat să mergem la ocean.

— La mulţi ani! mi-au spus. Hai cu noi la Rockaway.

— Nu pot să merg nicăieri, am protestat.

Totuşi era imposibil să refuz şansa de-a fi pe malul oceanului de ziua mea. Mi-am luat haina şi fesul marinăresc şi am pornit toţi cu maşina spre plaja Rockaway. Era un frig amarnic, dar ne-am oprit la căsuţa mea ca s-o salutăm. Uşa era bătută în cuie, iar steagul nu fusese clintit din loc. Un vecin ne-a oprit în drum:

— Trebuie demolată?

— Nu, nu vă faceţi griji. O s-o salvez.

Am făcut o poză şi am promis că mă voi întoarce curând. Dar, după amploarea distrugerilor, ştiam că avea să fie o lungă iarnă de aşteptare. Am mers de-a lungul străzii unde locuia Klaus. Canapele mustind de apă şi oameni de zăpadă din polistiren erau ornaţi cu beteală. Imensa grădină a lui Klaus era devastată. Supravieţuiseră doar câţiva copaci mai rezistenţi. Ne-am

cumpărat cafea şi gogoşi pudrate cu zahăr de la singura băcănie deschisă, iar ei mi-au cântat „Mulţi ani trăiască”. Întorşi la maşină, am trecut pe lângă movile înalte de electrocasnice scoase de prin subsolurile inundate. Precum cele şapte coline ale Romei: dealul de frigidere, dealul de cuptoare, cel cu maşini de spălat vase, cel cu saltele se profilau deasupra noastră ca o instalaţie uriaşă, ridicată în memoria secolului al douăzecilea.

Ne-am continuat drumul către Breezy Point, unde peste două sute de locuinţe arseseră din temelii. Copaci înnegriţi. Cărări care cândva duceau la ţărm, acum tăinuite de o reţea industrială de filamente ciudate, cu membre de păpuşi împrăştiate peste tot şi cioburi de porţelan. Ca o Dresdă miniaturală – o mică scenă pe care se juca iar arta războiului. Dar aici nu exista niciun război, niciun duşman. Natura nu ştie asemenea lucruri. Ea este una cu mesagerii săi.

Mi-am petrecut ce mai rămăsese din ziua mea uitându-mă la Elvis Presley în *Flaming Star* şi reflectând la sfârşitul prematur al unor bărbaţi. Fred. Pollock. Coltrane. Todd. Le supravieţuiam de multă vreme. M-am întrebat dacă într-o bună zi n-o să-mi pară doar nişte puştani. N-aveam niciun chef să dorm, aşa că mi-am făcut o cafea, am tras pe mine un hanorac şi m-am aşezat pe verandă. Am meditat la ce înseamnă să ai

şaizeci şi şase de ani. Numărul autostrăzii americane primordiale, vestita „mamă a tuturor şoselelor”, pe care a pornit George Maharis, în rolul lui Buz Murdock, să străbată ţara în Corvette-ul lui, căutându-şi de lucru pe platforme petroliere şi traulere, frângând inimi şi scoţând drogaţi la liman. Şaizeci şi şase, mi-am spus. La naiba. Simţeam cum mi se lungeşte tabelul cronologic, simţeam cum se apropie ninsoarea. Simţeam luna, dar n-o vedeam nicăieri. Cerul era învăluit într-o pâclă deasă, iluminată de veşnicele lumini ale oraşului. În copilăria mea cerul nopţii era o uriaşă hartă a constelaţiilor, un corn al abundenţei din care pulberea cristalină a Căii Lactee se revărsa peste întinderea ei de abanos, straturi peste straturi de stele pe care le înşiram cu dexteritate în minte.

Am observat cum mi se întind peste rotule firele din ţesătura blugilor. Sunt aceeaşi persoană – mi-am spus –, cu toate defectele intacte şi cu aceiaşi genunchi osoşi, slăvit fie Domnul. M-am ridicat, cuprinsă de un fior. Era cazul să intru. Suna telefonul: urări de ziua mea din partea unui prieten vechi, care mă căuta de departe. Pe când ne luam la revedere, mi-am dat seama că mi-era dor de acea versiune a mea, febrilă şi hulitoare. S-a dus şi nu se mai întoarce, asta-i cert. Înainte să merg la culcare, am tras o carte din setul de tarot: asul de spade

– forţă mentală şi tărie sufletească. Bun. N-am mai pus-o înapoi în teanc, ci am lăsat-o cu faţa în sus pe masa de lucru, ca s-o văd dimineaţa, când mă trezesc.

Vecchia zimarra

O rafală de vânt bruscă scutură ramurile copacilor, împrăştiind o volbură de frunze, care licăresc straniu în lumina strălucitoare şi filtrată. Frunze în chip de vocale, şoptiri de vorbe ca o reţea diafană. Frunzele sunt vocale. Le mătur, sperând să găsesc combinaţiile pe care le caut. Limbajul unor dumnezei mai mici. Dar cum rămâne cu Dumnezeu însuşi? Limbajul lui care e? Plăcerea lui care e? Se contopeşte el cu versurile lui Wordsworth, cu frazele muzicale ale lui Mendelssohn? Percepe el natura aşa cum o concepe geniul? Cortina se ridică. Opera umană se dezvăluie. Iar în loja rezervată regilor, mai mult tron decât lojă, şade Atotputernicul.

E întâmpinat de poalele întoarse spre el ale novicilor, care îi cântă osanale recitând din *Masnavi*. Propriu-i fiu este descris drept mielul mult iubit şi apoi, încă o dată, drept păstorul în *Cântecele inocenţei*[17]. În *Boema* lui Puccini filosoful Colline, cel sărac lipit, împăcat cu ideea

[17] *Songs of Innocence* (1789), volum de poeme ilustrate al lui William Blake, completat ulterior de *Songs of Experience* (1794), împreună cu care alcătuieşte un întreg.

de a-şi amaneta unica haină, cântă cu umilinţă aria „Vecchia zimarra”. El îşi ia rămas-bun de la haina sa ponosită, dar mult iubită, pe care şi-o închipuie suind muntele pietăţii, în timp ce el rămâne în urmă ca să-şi ducă traiul amar pe pământ. Atotputernicul închide ochii. Bea din fântâna omului, stingându-şi o sete pe care nimeni n-o poate cuprinde cu gândul.

Am avut o haină neagră. Mi-a dat-o un poet ceva mai demult, în ziua când am împlinit cincizeci şi şapte de ani. Fusese a lui – un pardesiu Comme des Garçons şleampăt şi necăptuşit, la care râvneam pe ascuns. În dimineaţa zilei mele de naştere mi-a spus că n-avea niciun cadou pentru mine.

— Nu-mi trebuie cadou, l-am asigurat eu.

— Dar vreau să-ţi dau ceva. Orice-ţi doreşti.

— Atunci aş vrea haina ta neagră, am spus.

Iar el a zâmbit şi mi-a dat-o fără ezitări sau regrete. De fiecare dată când mă îmbrăcam cu ea, mă simţeam eu însămi. Şi moliilor le plăcea la fel de mult, aşa că era ciuruită mărunt de-a lungul tivului, dar nu-mi păsa. O primisem cu buzunarele descusute şi pierdeam tot ce băgam din neatenţie în teribilele lor caverne. În fiecare dimineaţă mă trezeam, îmi puneam haina şi fesul marinăresc, îmi luam pixul şi caietul de însemnări şi

traversam Sixth Avenue, îndreptându-mă spre cafeneaua mea. Îmi iubeam haina şi cafeneaua şi rutina matinală. Era expresia cea mai clară şi mai simplă a identităţii mele solitare. Dar de când cu vremea asta câinoasă, am preferat o altă haină, care să-mi ţină de cald şi să mă apere de vânt. Haina mea neagră, mai potrivită pentru primăvară şi toamnă, mi-a ieşit din minte şi, în această perioadă de timp relativ scurtă, a dispărut.

Haina mea neagră nu mai este, s-a făcut nevăzută, precum preţiosul inel al confreriei dispărut de pe degetul credinciosului nevrednic din *Călătoria spre Soare-Răsare* a lui Hermann Hesse. Degeaba continui eu s-o caut peste tot, sperând că va apărea aşa cum apar firele de praf când sunt luminate brusc. Apoi, în mâhnirea mea copilărească, mă gândesc ruşinată la Bruno Schulz, captiv în ghetoul evreiesc din Polonia şi transmiţând pe furiş unicul lucru de preţ pe care-l mai putea dărui omenirii: manuscrisul romanului *Mesia*. Ultima operă a lui Bruno Schulz, înecată în lăturile celui de-al Doilea Război Mondial, imposibil de recuperat. Lucruri pierdute. Încearcă să răzbească sfâşiind membrane, atrăgându-ne atenţia printr-un apel SOS indescifrabil. Cuvintele se rostogolesc într-o dezordine iremediabilă. Limba lucrurilor moarte. Am uitat cum să ascultăm. Nu mi-aţi

văzut haina? E neagră şi fără ornamente, cu mânecile uzate şi tivul tocit. Nu mi-aţi văzut haina? E haina vorbirii cu lucrurile moarte.

Mu
(Neantul)

Un tânăr păşea greoi prin zăpadă, ducând în spinare o legătură mare de crengi legată cu un vrej. Era încovoiat sub greutatea ei şi totuşi îl auzeam fluierând. În răstimpuri câte o creangă mai aluneca din legătură şi eu o ridicam. Crengile erau complet transparente, aşa că le adăugam eu culoare, textură şi câţiva spini. După o vreme am observat că în zăpadă nu se mai vedeau urme. Nu-ţi puteai da seama unde e înainte şi unde, înapoi: acolo nu era decât pustietate albă, stropită ici şi colo cu minuscule picături roşii.

Am încercat să descifrez configuraţia stropilor fragili, dar ei se tot rearanjau, iar când am deschis ochii, s-au risipit complet. Am căutat după telecomandă şi am deschis televizorul, având grijă să evit orice retrospectivă a anului trecut şi orice predicţii pentru noul an. Monotonia călduţă a maratonului *Law & Order* era exact ce-mi trebuia. Era clar că detectivul Lennie Briscoe

se apucase iar să tragă la măsea, căci acum fixa cu privirea fundul unui pahar cu whisky ieftin. M-am ridicat şi mi-am turnat nişte mescal într-un pahar mic de apă, apoi m-am aşezat pe marginea patului şi am băut cot la cot cu el, uitându-mă într-o tăcere amorţită – reluarea unei reluări. O duşcă de Anul Nou ca toast pentru nimic.

Mi-am închipuit cum haina mea neagră mă bate uşor pe umăr.

— Îmi pare rău, prieten vechi, i-am spus. Am încercat să dau de tine.

Am chemat-o, dar nu s-a auzit nimic: lungimi de undă suprapuse blocau orice speranţă de-a simţi pe unde e acum. Aşa se-ntâmplă uneori cu chematul şi auzitul. Avraam a auzit chemarea imperativă a Domnului. Jane Eyre a auzit strigătele rugătoare ale domnului Rochester. Dar eu eram surdă la chemarea hainei mele. Cel mai probabil, fusese azvârlită într-un morman pe roţi care mergea departe, departe, spre Valea Lucrurilor Pierdute.

Ce prostie să jeleşti o haină, un lucru atât de mărunt în marele plan al lumii! Dar nu era vorba doar de haină: era şi o greutate ineluctabilă, care luase în stăpânire totul, una pe care o puteai atribui cu uşurinţă lui Sandy. Nu mai pot lua trenul spre plaja Rockaway, ca să beau o cafea şi să mă plimb pe promenada de lemn, fiindcă nu mai circulă niciun tren şi nu mai există nici cafeneaua,

nici promenada. Cu doar şase luni în urmă mâzgălisem pe o pagină din caietul de însemnări „Iubesc promenada de lemn”, cu sinceritatea exuberantă a unei adolescente. S-a dus dragostea aceea nebună, acea simplitate acceptată cu bucurie şi neexploatată. Şi mi-a rămas numai dorul după felul cum erau lucrurile.

Am coborât să hrănesc pisicile, dar la etaj m-am pomenit deturnată de pe traseu. Cu un gest mecanic, am luat din sertarul comodei o coală de hârtie pentru desen şi am lipit-o cu bandă adezivă pe un perete. I-am mângâiat cu palma suprafaţa netedă. Era o hârtie frumoasă, din Florenţa, cu un filigran în formă de înger în centru. Căutând prin rechizitele mele de desen, am descoperit o cutie cu pasteluri roşii Conté şi am încercat să reproduc configuraţia care mi se strecurase din cadrul oniric în cel al realităţii. Semăna cu o insulă alungită. Am observat că pisicile mă urmăreau în timp ce realizam desenul. Apoi am coborât în bucătărie, le-am pus de mâncare, adăugând şi ceva bun, şi mi-am făcut un sendviş cu unt de arahide.

M-am întors la desenul meu, dar dacă îl priveai din anumite unghiuri, nu mai semăna cu o insulă. Studiind filigranul, mai mult heruvim decât înger, mi-am amintit un alt desen de-al meu, de acum câteva decenii. Scrisesem cu un şablon pe o coală mare de hârtie Arches

„îngerul e filigranul meu”, o propoziţie din *Primăvara neagră* a lui Henry Miller, apoi desenasem un înger, îl tăiasem cu două linii încrucişate şi scrisesem de mână un mesaj sub el: „ba nu, Henry, îngerul nu e filigranul meu”. L-am bătut uşor cu vârfurile degetelor şi m-am întors la etaj. Habar n-aveam ce să fac acum. La Café ’Ino era închis de sărbători. M-am aşezat pe marginea patului, cu ochii la sticla de mescal. Zău c-ar trebui să-mi fac curat în cameră, mi-am spus, deşi ştiam că n-o voi face.

La apus m-am dus până la Omen, un restaurant în stil Kyoto rural, şi am luat un castronel cu supă *miso* roşie, însoţită de un saké condimentat din partea casei. Am zăbovit acolo o vreme, chibzuind la anul ce venea. Nu mă puteam apuca să-mi reconstruiesc Alamo până spre sfârşitul primăverii. Mai întâi trebuia să aştept începutul lucrărilor la locuinţele vecinilor mei mai puţin norocoşi. Visul trebuie să cedeze în faţa vieţii, mi-am spus, vărsând din greşeală nişte saké. Tocmai mă pregăteam să şterg masa cu dosul mânecii, când am observat faptul bizar că picăturile formau conturul unei insule alungite – un semn, poate. Simţind un val de energie detectivistică, mi-am achitat nota, le-am urat tuturor un an nou fericit şi am plecat spre casă.

Mi-am făcut loc pe masa de lucru, mi-am pus atlasul

dinainte şi am studiat hărţile Asiei. Apoi am deschis computerul şi am căutat cele mai convenabile zboruri către Tokyo. Din când în când mai ridicam privirea spre desenul meu. Mi-am notat pe o foaie de hârtie zborurile şi hotelul pe care le alesesem pentru acea primă călătorie a mea din an. Urma să stau câtva timp singură, ca să scriu, la hotelul Okura, un hotel tipic anilor şaizeci, aflat lângă ambasada americană. După aceea o să improvizez.

Seara m-am hotărât să-i scriu prietenului meu Ace, un modest şi priceput producător de filme precum *Nezulla, the Rat Monster* şi *Janku Fudo*. El nu ştie cine ştie ce engleză, dar tovarăşul şi translatorul lui, Dice, este atât de priceput la traduceri simultane, încât conversaţiile noastre par întotdeauna absolut cursive. Ace ştie unde se găsesc cel mai bun saké şi cei mai buni tăieţei de hrişcă, dar şi unde se odihnesc toţi scriitorii japonezi veneraţi.

Ultima dată când am fost în Japonia, am mers să vizităm mormântul lui Yukio Mishima. Ne-am apucat să măturăm frunzele uscate şi scrumul, să umplem cu apă găleţi de lemn, să spălăm piatra funerară, să punem pe ea flori proaspete şi să ardem tămâie. După aceea am stat acolo în tăcere. Mi-am imaginat iazul care înconjoară templul de aur din Kyoto. Un imens crap roşu, ce săgeta

apa aproape de suprafaţă, s-a întâlnit cu un altul, care părea înveşmântat într-o uniformă de argilă. Înspre noi veneau două femei vârstnice, în veşminte tradiţionale, care duceau găleţi şi mături. Au părut plăcut surprinse de felul cum arătau lucrurile, i-au adresat câteva cuvinte lui Ace, s-au înclinat şi şi-au văzut de drum.

— Mi s-a părut că se bucură să vadă că mormântul lui Mishima e îngrijit, am spus eu.

— Nu chiar, a râs Ace. Erau prietene cu nevastă-sa, ale cărei rămăşiţe sunt tot aici. Nici n-au pomenit de el.

Le-am urmărit cu privirea: două păpuşi pictate de mână, care dispăreau în zare. La plecare am primit mătura de paie pe care o folosisem ca să curăţ mormântul omului ce scrisese *Templul de aur*. Stă sprijinită de perete într-un colţ al camerei mele, lângă o plasă veche de fluturi.

I-am scris lui Ace prin intermediul lui Dice. „Salutări de Anul Nou. Când ne-am văzut ultima dată, era

primăvară. Acum vin iarna. Mă las pe mâna ta.” Apoi le-am trimis editorului şi traducătorului meu japonez un mesaj în care acceptam într-un final invitaţia lansată cu mult timp în urmă. La sfârşit i-am scris prietenei mele Yuki. Acum aproape doi ani Japonia fusese lovită de un cutremur catastrofal. Urmările lui, a căror prezenţă era încă vie, eclipsau tot ce trăisem eu vreodată. Sprijinisem de la distanţă eforturile făcute de Yuki pentru a-i ajuta pe oamenii de rând, eforturi concentrate în special pe nevoile copiilor orfani. I-am promis că voi veni în curând.

Speram să-mi las deoparte suferinţele înfrigurate, să ajut şi eu cu ceva şi, poate, să adaug câteva imagini la rozariul meu de polaroide. Mă bucuram că plec în altă parte. Tot ce-i trebuia creierului meu era să fie condus spre staţii noi. Tot ce-i trebuia sufletului meu era să viziteze un loc cu furtuni şi mai mari. Am întors o carte din pachetul de tarot, apoi încă una, cu relaxarea cu care întorci pagina unei cărţi de citit. „Descoperă adevărul situaţiei în care eşti. Porneşte la drum cu mult curaj.” Am acoperit toate cele trei plicuri cu timbre rămase de la Crăciun şi, în drum spre băcănie, le-am strecurat în cutia poştală. Apoi mi-am cumpărat o cutie cu spaghete, ceapă verde, usturoi şi o conservă de anşoa şi mi-am făcut de mâncare.

Café ’Ino părea pustie. Pe toată marginea tendei portocalii se formaseră ţurţuri minusculi, care picurau. M-am aşezat la masa mea, mi-am luat pâine neagră prăjită cu ulei de măsline şi am deschis *Primul om* a lui Camus. O citisem cu ceva timp în urmă, dar cum fusesem pe de-a-ntregul absorbită de ea, nu reţinusem nimic. Ăsta era un mister care apărea cu intermitenţe în viaţa mea de când mă ştiam. Pe la începutul adolescenţei mele, în Germantown, stăteam şi citeam ore în şir într-un mic crâng sălbatic de lângă calea ferată. La fel ca Gumby, pătrundeam într-o carte cu tot sufletul şi câteodată mă aventuram atât de adânc în ea, de parcă aş fi trăit-o. Multe cărţi am terminat acolo în felul acesta, închizând extaziată copertele şi totuşi fără să păstrez vreo amintire a conţinutului lor atunci când mă întorceam acasă. Era ceva tulburător, dar am păstrat secretă această suferinţă ciudată. Mă uit la copertele unor astfel de cărţi şi conţinutul lor rămâne o enigmă pe care nu sunt în stare s-o rezolv. Există anumite cărţi pe care le-am iubit şi în care am trăit şi totuşi nu mi le pot aminti.

În cazul romanului *Primul om* s-ar putea să fi fost fascinată mai mult de limbaj decât de subiect, să fi fost păcălită de mâna lui Camus. Însă, oricum ar fi, nu-mi puteam aminti nicio iotă din carte. Eram hotărâtă să citesc concentrată totul, dar am fost nevoită să recitesc

a doua frază din primul paragraf, o lungă spirală de cuvinte ce călătoreau spre răsărit în urma unui cârd de nori vânjoşi. Începea să mă ia somnul – o somnolenţă hipnotică, pe care nici măcar o ceaşcă de cafea neagră aburindă n-ar fi putut s-o învingă. M-am îndreptat de spinare, mi-am concentrat mintea la călătoriile care mă aşteptau şi am făcut o listă cu tot ce voiam să împachetez pentru Tokyo. Jason, administratorul de la ’Ino, a venit la masa mea să mă salute.

— Iar plecaţi? m-a întrebat.

— Da, de unde ştiţi?

— Faceţi liste, a râs el.

Era aceeaşi listă pe care o făceam întotdeauna şi totuşi mă simţeam obligată s-o scriu. Şosete cu albine, lenjerie de corp, bluzon cu glugă, şase tricouri cu Electric Lady Studios, aparat foto, blugi, crucea etiopiană, balsam pentru durerile de încheieturi. Marile mele dileme erau ce haină să port şi ce cărţi să iau cu mine.

În noaptea aceea l-am visat pe detectivul Holder. Ne croiam drum printr-un cimitir de motoare saltele laptopuri dezmembrate – un alt fel de scenă a crimei. Ne-am căţărat în vârful unui deal de electrocasnice şi am scrutat împrejurimile. El avea acel tic nervos specific, îşi încreţea nasul ca un iepure, şi părea chiar mai agitat decât în teritoriul serialului *The Killing*. Am escaladat

resturile ce înconjurau un hangar părăsit, orientat spre un şenal pe care ţineam la ancoră un remorcher mic. Avea vreo patru metri lungime şi era din lemn şi aluminiu bătut. Ne-am aşezat pe nişte paleţi şi ne-am uitat la barjele ruginite care pluteau alene în depărtare. În vis ştiam că e un vis. Culorile zilei erau ca o pictură de Turner: rugină, aer auriu, câteva nuanţe de roşu. Aproape că puteam distinge gândurile lui Holder. Am stat acolo în tăcere şi după o vreme el s-a ridicat în picioare.

— Trebuie să plec, a spus.

Am dat din cap aprobator. Şenalul părea să se lărgească pe măsură ce barjele se apropiau.

— Ciudate proporţii, a murmurat el.

— Aici trăiesc eu, am spus eu tare.

L-am auzit pe Holder vorbind la telefonul mobil cu o voce care devenea tot mai slabă.

— Mai pun la punct nişte detalii nerezolvate, spunea el.

După aceea, timp de câteva zile, mi-am căutat iar haina neagră. Un efort inutil, deşi am găsit totuşi în subsol o geantă mare din pânză groasă, plină cu rufe vechi din Michigan – nişte cămăşi de flanelă uşor mucegăite de-ale lui Fred. Le-am luat sus şi le-am spălat în chiuvetă. În timp ce le clăteam, m-am pomenit

gândindu-mă la Katharine Hepburn. Mă fermecase în rolul lui Jo March din adaptarea lui George Cukor după *Micuţele doamne*[18]. Cu ani în urmă, când eram vânzătoare la librăria Scribner’s, am căutat nişte cărţi pentru ea. S-a aşezat la o masă de lectură şi a cercetat cu luare-aminte fiecare volum. Purta pălăria de piele a răposatului Spencer Tracy, fixată pe cap cu un batic de mătase verde. M-am retras puţin şi am urmărit-o cum întoarce paginile, meditând cu voce tare dacă i-ar fi plăcut sau nu lui Spence. Pe vremea aceea eram o puştoaică, nu-i înţelegeam pe de-a-ntregul felul de-a fi. Am atârnat la uscat cămăşile lui Fred. Cu timpul, se întâmplă adesea să devenim una cu cei pe care cândva nu reuşeam să-i înţelegem.

Încă nu mă hotărâsem ce cărţi să iau cu mine. M-am întors la subsol şi am depistat o cutie cu cărţi etichetată *J – 1983*, anul în care studiasem literatura japoneză. Le-am scos una câte una. Unele erau adnotate la greu, altele conţineau liste cu treburi casnice, scrise pe fişe mici de hârtie milimetrică: cumpărături pentru gospodărie, lucruri de luat la pescuit şi un cec anulat cu semnătura lui Fred. Am descoperit mâzgăliturile fiului

---

[18] *Little Women* (1933), adaptare cinematografică a romanului cu acelaşi titlu publicat de Louisa May Alcott (1832-1888) în două volume, în 1868 şi 1869.

meu pe forzaţurile unui exemplar de la bibliotecă din *Yoshitsune* şi am recitit primele pagini din *Amurg*, cartea lui Osamu Dazai, a cărei copertă fragilă era ornată cu abţibilduri Transformers.

În cele din urmă am ales câteva cărţi de Dazai şi Akutagawa. Amândoi mă inspiraseră la scris şi aveau să-mi fie o tovărăşie preţioasă în cele paisprezece ore de zbor. Dar, cum s-a dovedit ulterior, în avion n-am citit aproape deloc. Am preferat să mă uit la filmul *Master and Commander*[19]. Căpitanul Jack Aubrey îmi amintea atât de tare de Fred, încât am urmărit filmul de două ori. Pe la mijlocul zborului am început să plâng. Întoarce-te odată, îi spuneam eu în gând. Ai fost plecat destul. Întoarce-te odată. O să renunţ la călătorii. O să-ţi spăl rufele. Norocul meu a fost că am adormit, iar când m-am trezit, ninsoarea cădea peste Tokyo.

Când am intrat în holul modernist al hotelului Okura, am avut senzaţia că mişcările mele erau cumva monitorizate şi că privitorii râdeau isteric. Am hotărât să fiu cooperantă şi să le alimentez hazul invocându-l pe domnul Magoo dinăuntrul meu, prelungind procedura de

---

[19] *Master and Commander: La capătul Pământului* (2003), film istoric regizat de Peter Weir şi inspirat de seria de romane marine a prozatorului britanic Patrick O’Brian (1914-2000).

înregistrare, iar apoi târşâindu-mi picioarele pe sub şirul de felinare hexagonale înalte, direct spre lift. Am urcat imediat la etajul Grand Comfort. Camera mea era complet lipsită de romantism, dar avea o eficienţă caldă, cu acel adaos special de oxigen suplimentar pompat în interior. Pe măsuţă zăcea un teanc de meniuri, dar toate erau scrise în japoneză. Am decis să explorez hotelul şi toată gama lui de restaurante, dar n-am reuşit să depistez cafeaua, ceea ce era îngrijorător. Organismul meu n-avea noţiunea timpului. „Nu ştiam dacă e zi sau noapte.” Cuvinte din cântecul *Love Potion No. 9* îmi rulau repetitiv în minte pe când mergeam clătinându-mă de la un etaj la altul. În cele din urmă am mâncat la un restaurant chinezesc cu separeuri. Am luat nişte găluşte servite într-o cutie de bambus şi un vas cu ceai de iasomie. Când m-am întors în camera mea, abia dacă am mai avut putere să dau pătura la o parte. M-am uitat la micul teanc de cărţi de pe noptieră. Am întins mâna după *Umanitate pierdută*[20]. Îmi amintesc vag cum îmi alunecau degetele pe cotorul ei.

[20] Roman al lui Osamu Dazai (1909-1948), considerat unul dintre scriitorii japonezi clasici din secolul al XX-lea.

Veşmânt de fantomă

Urmăream mişcarea peniţei în timp ce o înmuiam într-o călimară şi scrijeleam cu ea suprafaţa hârtiei din faţa mea. În vis eram concentrată şi prolifică, umpleam pagină după pagină într-o cameră care nu era a mea, într-o căsuţă închiriată în cu totul alt district. Lângă un panou glisant se vedea o placă gravată, ce dădea într-o cămăruţă unde se afla o rogojină de dormit făcută sul. Deşi placa era scrisă cu caractere japoneze, am reuşit s-o descifrez în cea mai mare parte: „Vă rugăm să păstraţi liniştea, întrucât acestea sunt încăperile în conservare ale respectatului scriitor Ryūnosuke Akutagawa”. Am îngenuncheat şi am examinat rogojina, având grijă să nu atrag atenţia asupra mea. Obloanele erau deschise şi se auzea ploaia. Când m-am ridicat, mă simţeam foarte înaltă, fiindcă toate lucrurile erau plasate undeva aproape de podea. Pe un fotoliu de răchită se întrezărea o fâşie sclipitoare dintr-un halat. Când m-am apropiat, am văzut că se ţesea singur. Viermi de mătase reparau mici rupturi şi lungeau mânecile largi. Vederea viermilor ţesători mi-a declanşat o senzaţie de greaţă şi, cum încercam să-mi recapăt echilibrul, am strivit din greşeală vreo doi sau trei dintre ei. I-am privit cum se zvârcoleau, pe jumătate morţi, în mâna mea, ca nişte fire mici de mătase lichefiată întinse de-a curmezişul palmei.

M-am trezit bâjbâind după paharul cu apă şi i-am

vărsat conţinutul. Presupun că voiam să mă clătesc de nefericitele jumătăţi de viermi zvârcolitoare. Degetele mele au găsit caietul de însemnări, m-am ridicat brusc în capul oaselor şi am căutat ce scrisesem, dar se pare că nu adăugasem nimic, niciun cuvânt. M-am sculat din pat, am luat o sticlă de apă minerală din minibar şi am dat la o parte draperiile. Ninsoare nocturnă. Vederea ei mi-a provocat un sentiment profund de înstrăinare. Deşi era greu de spus care era cauza lui. Aveam un ceainic în cameră, aşa că mi-am făcut un ceai şi am mâncat nişte biscuiţi pe care îi vârâsem în buzunar în salonul de la aeroport. Curând avea să răsară soarele.

M-am aşezat la biroul metalic pliant, cu caietul de însemnări în faţă, străduindu-mă să găsesc ceva de scris. Pe ansamblu, mai mult am gândit decât am scris, dorindu-mi să-mi pot transmite ideile direct pe foaie. Când eram tânără, luasem decizia să gândesc şi să scriu simultan, dar niciodată n-am reuşit să ţin pasul cu mine însămi. Am renunţat la demers şi am continuat să scriu în minte în timp ce stăteam cu câinele meu lângă un izvor secret, ce strălucea de curcubee incandescente, un amestec de soare şi petrol ce abia atingea apa în treacăt, ca nişte sirene-copii imponderabile, cu aripi iridescente.

Dimineaţa era în continuare înnorat, dar ninsoarea se

mai potolise. M-am întrebat dacă într-adevăr pompau oxigen suplimentar în cameră şi dacă scăpa cumva ori de câte ori deschideam uşa. Afară o procesiune de fete în chimonouri complicate, cu mâneci lungi ce se legănau în mers, traversa parcarea. Era Ziua Majoratului, o privelişte de o inocenţă răscolitoare. Bietele picioruşe! M-a trecut un fior când le-am văzut cum tropăiau prin zăpadă în sandale *zōri*, deşi limbajul lor corporal sugera chiţăieli de râs. Rugăciuni pe jumătate conturate, ca nişte serpentine sărbătoreşti, şi-au atins ţinta, fluturând pe tivurile chimonourilor colorate. Le-am urmărit cu privirea până ce au dispărut după un colţ, cuprinse de braţele învăluitoare ale ceţii.

M-am întors la staţia mea şi m-am uitat lung la caietul de însemnări. Eram hotărâtă să creez ceva, deşi mă copleşea o stare de sfârşeală, provocată, fără îndoială, de efectele mai profunde ale călătoriei. N-am putut să nu închid ochii măcar pentru câteva clipe şi dinaintea lor mi-a apărut instantaneu un spalier care se zgâlţâia cu zgomot, acoperind cu un torent de petale marginea unui labirint impecabil. Nori orizontali se formau deasupra unui munte din depărtare: buzele plutitoare ale lui Lee Miller. Nu acum, am spus cu jumătate de glas, fiindcă n-aveam de gând să mă rătăcesc în nu ştiu ce labirint suprarealist. Nu-mi stătea mintea la muze şi labirinturi.

Mă gândeam la scriitori.

După ce s-a născut fiul nostru, Fred şi cu mine nu ne-am mai îndepărtat de casă. Ne duceam deseori la bibliotecă, împrumutam teancuri de cărţi şi citeam toată noaptea. Fred avea o fixaţie cu aviaţia în toate aspectele ei, iar eu eram captivată de literatura japoneză. Cucerită de atmosfera creată de unii scriitori, am transformat debaraua de lângă dormitorul nostru în cameră personală. Am cumpărat mai mulţi metri de pâslă neagră, cu care am acoperit podeaua şi plinta. Aveam un ceainic de fier, o plită electrică şi patru lăzi portocalii, vopsite de Fred în negru, pentru cărţile mele. Stăteam cu picioarele încrucişate pe podeaua acoperită cu pâslă neagră, în faţa unei mese lungi şi scunde. În dimineţile de iarnă priveliştea de la fereastră părea secătuită de culoare. Se vedeau doar nişte arbori subţiratici aplecându-se în vântul alb. Am continuat să scriu în camera aceea până când a crescut fiul nostru, după care a devenit camera lui. Apoi am scris în bucătărie.

Ryūnosuke Akutagawa şi Osamu Dazai au scris cărţile care m-au îndreptat către o recluziune atât de minunată, aceleaşi cărţi ce se află acum pe noptiera mea. La ele mă gândeam. Au ajuns la mine în Michigan, iar eu le-am adus înapoi în Japonia. Ambii scriitori şi-au curmat singuri

viaţa. Akutagawa, temându-se că moştenise nebunia mamei sale, a înghiţit o doză mortală de Veronal şi s-a ghemuit pe rogojină, lângă soţia şi fiul adormiţi. Mai tânărul Dazai, un discipol fidel, părea să îmbrace aceeaşi cămaşă a penitenţei ca şi maestrul său, dar a dat greş într-o mulţime de tentative de sinucidere înainte de-a se îneca, împreună cu o însoţitoare, în apele umflate şi noroioase ale canalului Tamagawa.

Akutagawa, un damnat prin natura sa, Dazai, un damnat din propria voinţă. La început îmi pusesem în minte să scriu ceva despre amândoi. În visul meu stătusem la masa de scris a lui Akutagawa, dar ezitasem să-i tulbur liniştea. Cu Dazai era altă poveste. Spiritul lui părea a fi peste tot, ca o fasole vrăjită săltăreaţă. Un om nefericit, mi-am spus şi în momentul acela l-am ales pe el ca subiect.

Concentrându-mă profund, am încercat să invoc spiritul scriitorului. Dar n-am reuşit să ţin pasul cu propriile gânduri, fiindcă erau mai iuţi decât stiloul, şi n-am scris nimic. Calmează-te, mi-am spus, ţi-ai ales subiectul sau subiectul te-a ales pe tine, aşa că va veni. Atmosfera care mă înconjura era deopotrivă animată şi liniştită. Simţeam cum în mine creşte nerăbdarea, combinată cu o anxietate de fond, pe care am atribuit-o lipsei de cafea. M-am uitat peste umăr, de parcă

aşteptam o vizită.

— Ce-i nimicul? am întrebat pe un ton impulsiv.

— E partea aceea din ochii tăi pe care o vezi fără oglindă, a venit răspunsul.

Dintr-odată mi s-a făcut foame, dar n-aveam niciun chef să plec din cameră. Am coborât totuşi iarăşi la restaurantul chinezesc şi am indicat pe meniu poza cu ce doream să comand. Am luat chiftele de creveţi şi găluşte cu varză la aburi, învelite în frunze, într-un coş de bambus. Am desenat pe şerveţel un portret al lui Dazai, exagerându-i părul rebel de deasupra unui chip deopotrivă frumos şi comic. Mi-a trecut prin minte că ambii scriitori aveau în comun această trăsătură fermecătoare: părul ridicat în creştet. Am achitat nota şi m-am întors la lift. Zona mea de hotel părea inexplicabil de pustie.

Asfinţit, zori ori noapte deplină, organismul meu n-avea noţiunea timpului şi am decis să accept această stare de lucruri şi să adopt metoda lui Fred. Să nu mă mai ghidez după ceas. Peste mai puţin de-o săptămână aveam să fiu pe acelaşi fus orar cu Ace şi Dice, dar aceste câteva zile erau pe de-a-ntregul ale mele, fără niciun alt plan în afară de speranţa de-a umple câteva pagini cu ceva cât de cât valoros. M-am târât în aşternut, cu gândul să citesc, dar am adormit la mijlocul

Paravanului din infern şi am ratat momentul de cumpănă când după-amiaza şi apusul se preschimbă în seară. Când m-am trezit, era prea târziu pentru cină, aşa că am luat nişte gustări din minibar – o pungă cu biscuiţi în formă de peştişori, pudraţi cu *wasabi*, un baton de Snickers supradimensionat şi un borcan cu arahide fără coajă. O cină agrementată cu bere de ghimbir. Mi-am pregătit nişte haine, am făcut un duş, apoi m-am hotărât să ies, fie şi doar ca să mă plimb prin parcare. Mi-am acoperit părul umed cu un fes marinăresc, am ieşit şi am luat-o pe cărarea pe care merseseră fetele acelea. Acolo erau câteva trepte săpate într-un deluşor, care păreau să nu ducă nicăieri.

Îmi creasem deja, fără să-mi dau seama, ceva ce semăna cu o rutină. Citeam, stăteam la biroul metalic, îmi cumpăram mâncare chinezească şi mergeam noaptea pe propriile mele urme lăsate în zăpadă. Încercam să înăbuş orice fel de frământare recurentă prin repetarea unui exerciţiu: am scris întruna, de aproape o sută de ori, numele lui Osamu Dazai. Din nefericire, pagina pe care era scris numele scriitorului nu ducea nicăieri. Sistemul meu aluneca încet către o urzeală inutilă de litere caligrafiate la întâmplare.

Şi totuşi mă apropiam cumva de subiectul meu – Dazai cel năucit, un om fără căpătâi, un vagabond

aristocrat. Îi aveam în faţa ochilor ţepii de păr neîmblânzit şi simţeam forţa remuşcărilor sale înfiorătoare. M-am ridicat, am pus apă la fiert, am băut un ceai la plic şi am păşit în interiorul unui nor de bunăstare mintală. Am închis jurnalul şi mi-am pus dinainte câteva foi de hârtie cu antetul hotelului. Respirând adânc şi lent, m-am golit şi am luat-o de la capăt.

Frunzele tinere nu cădeau de pe ramurile copacilor, ci se agăţau disperate de ele cât era iarna de lungă. Spre uluirea tuturor, în timp ce vântul şuiera, ele aveau îndrăzneala de-a rămâne verzi. Scriitorul rămânea nepăsător. Cei vârstnici îl priveau cu dezgust, căci pentru ei era un poet care se clatină pe marginea prăpastiei. La rândul lui, şi el îi privea cu dispreţ, iar pe sine se închipuia ca pe un surfer elegant, mereu pe creasta valului, niciodată prăbuşindu-se.

Clasa stăpânitoare, strigă el, clasa stăpânitoare.

Se trezeşte din somn lac de sudoare, cu cămaşa scorţoasă de la sare. Tuberculoza de care suferă din tinereţe s-a calcifiat sub forma unor seminţe minuscule: un susan negru, mărunt, care îi asezonează din belşug plămânii. O beţie straşnică îl face să se pornească: femei ciudate, paturi ciudate, o tuse oribilă, care pulverizează

picături caleidoscopice peste aşternuturi străine.

N-am putut să mă abţin, se vaită el. Fântâna cerşeşte buzele beţivului. Bea-mă, bea-mă, strigă ea. Clopote bat imperios. Litania lui El.

Braţele lui vânjoase tremură pe sub mânecile unduitoare. Se încovoaie peste masa lui joasă ca să compună mici bilete de sinucigaş care, într-un fel sau altul, se transformă în cu totul altceva. Încetinindu-şi curgerea sângelui şi bătăile inimii, cu stăpânirea de sine a unui scrib ce ţine post, scrie ce trebuie scris, conştient de mişcarea încheieturii sale, în timp ce cuvintele se înşiră pe suprafaţa hârtiei ca o străveche formulă magică. Îşi savurează unica bucurie, o halbă rece de miruku[21]*, care i se strecoară în corp ca o transfuzie de corpusculi lăptoşi.*

Strălucirea bruscă a răsăritului îl face să tresară. Iese clătinându-se în grădină. Inflorescenţe viu colorate scot limbi incandescente: leandri funeşti ai reginei roşii. Când au devenit florile atât de sinistre? Încearcă să-şi amintească momentul în care s-au stricat lucrurile. Cum s-au deşirat firele vieţii sale, ca feşele de in de pe picioarele nelegate ale consoartei decăzute.

E copleşit de maladia dragostei, beţia generaţiilor trecute. Când oare suntem noi înşine? se întreabă el,

[21] Lapte (jap.).

înaintând cu greu peste dâmburi acoperite de zăpadă, cu haina lucindu-i în lumina lunii. Fâşii lungi din piei de animale, căptuşeală de mătase grea, de culoarea pergamentului vechi, cuvintele Mănâncă sau Mori, cu scrisul lui de mână aparte, inscripţionate pe mâneci şi, vertical, pe spate şi sub guler, coborând pe partea stângă, peste inimă. Mănâncă sau Mori. Mănâncă sau Mori. Mănâncă sau Mori.

M-am oprit, dorindu-mi să pot ţine în mâini o asemenea haină, şi mi-am dat seama că telefonul fix al hotelului ţârâia. Era Dice, care mă suna în numele lui Ace.

— A sunat mult până să răspunzi. Te-am deranjat?

— Nu, nu, mă bucur să te-aud, i-am spus eu. Scriam ceva pentru Osamu Dazai.

— Atunci itinerarul nostru o să te bucure.

— Sunt pregătită. Cu ce începem?

— Ace a făcut o rezervare pentru cină la Mifune, iar apoi ne putem face planul pentru mâine.

— Ne vedem peste o oră în foaier.

Am fost încântată că alesese Mifune, un preferat de-al meu din motive sentimentale, care avea ca temă viaţa marelui actor japonez Toshiro Mifune. Cel mai probabil avea să se consume mult saké şi, poate, un fel special cu

soba, preparat anume pentru mine. Singurătatea mea nici că putea fi curmată de o întâmplare mai norocoasă. Mi-am pus rapid lucrurile în ordine, mi-am strecurat o aspirină în buzunar şi m-am reîntâlnit cu Ace şi Dice. Aşa cum presupusesem, au curs valuri de saké. Scăldaţi în atmosfera unui film de Kurosawa, am reînnodat imediat firul de unde-l lăsasem cu un an în urmă – morminte, temple şi păduri înzăpezite.

În dimineaţa următoare au venit să mă ia cu Fiatul bicolor al lui Ace, care semăna cu un pantof oxford roşu cu alb. Am început să umblăm după cafea. Am fost atât de fericită când în sfârşit am găsit undeva, încât Ace i-a convins pe cei de-acolo să-mi umple un termos mic pentru mai târziu.

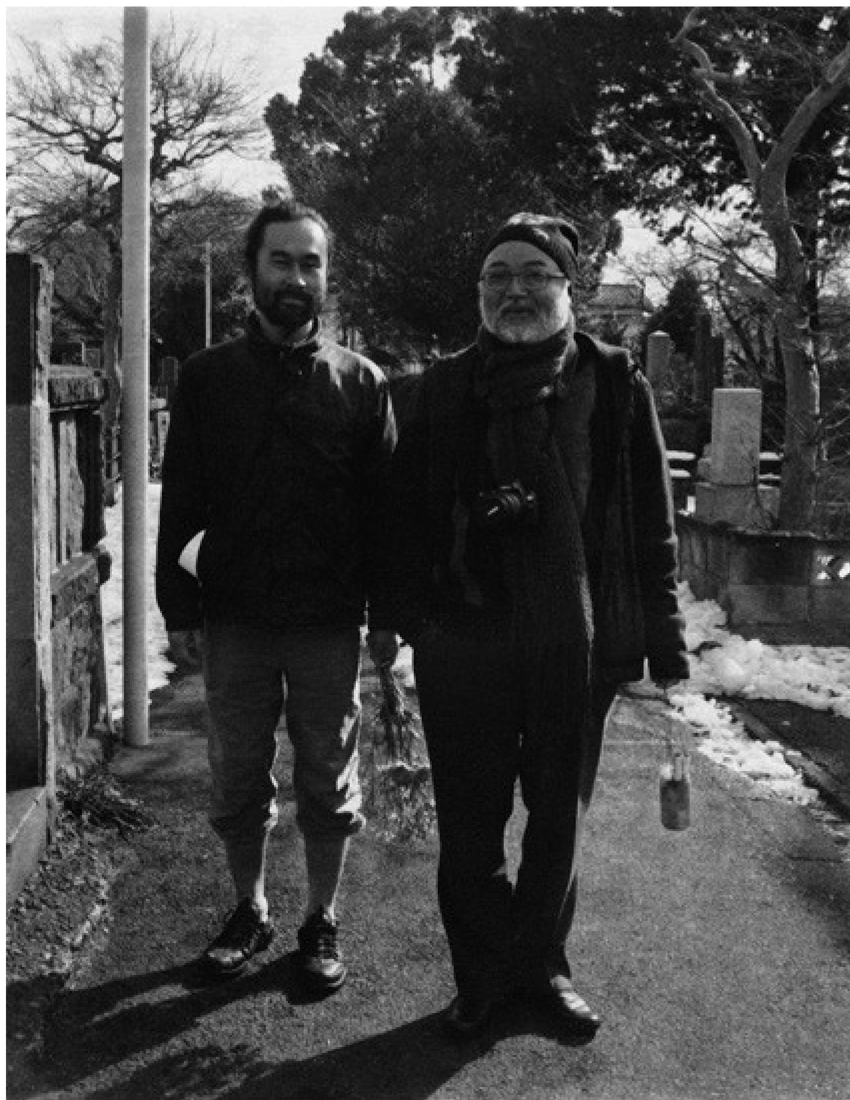
— Nu ştiai că în anexa renovată de la Okura servesc un mic dejun american complet? m-a întrebat Dice.

— A, nu! i-am răspuns râzând. Pun pariu c-am ratat câteva cisterne de cafea.

Ace e singura persoană de la care accept itinerare, fiindcă opţiunile lui se potrivesc constant cu dorinţele mele. Am mers la Kōtoku-in, un templu budist din Kamakura, şi ne-am depus omagiile în faţa Marelui Buddha, care se profila deasupra noastră ca Turnul Eiffel. Avea o forţă mistică atât de intimidantă, încât n-am făcut

decât o singură poză. Când am desprins fotografia din aparat, am văzut că fusese o problemă cu emulsia şi că nu-i prinsesem capul.

— Poate că-şi ascunde faţa, a spus Dice.

În prima zi a pelerinajului nostru abia dacă mi-am folosit aparatul de fotografiat. Ne-am dus să punem flori

la lespedea funerară a lui Akira Kurosawa. M-am gândit la uriaşa lui creaţie, de la *Îngerul beat* până la capodopera *Ran*, o epopee care poate că l-ar fi făcut să se înfioare până şi pe Shakespeare. Îmi amintesc că am trăit vizionarea lui *Ran* într-un cinematograf de cartier de la periferia Detroitului. Fred m-a dus la film de ziua mea, când am împlinit patruzeci de ani. Soarele încă nu apusese, iar cerul era luminos şi senin. Dar în decursul celor trei ore de film, fără ştirea noastră, afară s-a pornit viscolul, iar când am ieşit din cinematograf, ne aştepta un cer negru, văruit de un vârtej de zăpadă.

Iarnă în gara Kita-Kamakura

— Suntem încă în film, mi-a spus el.

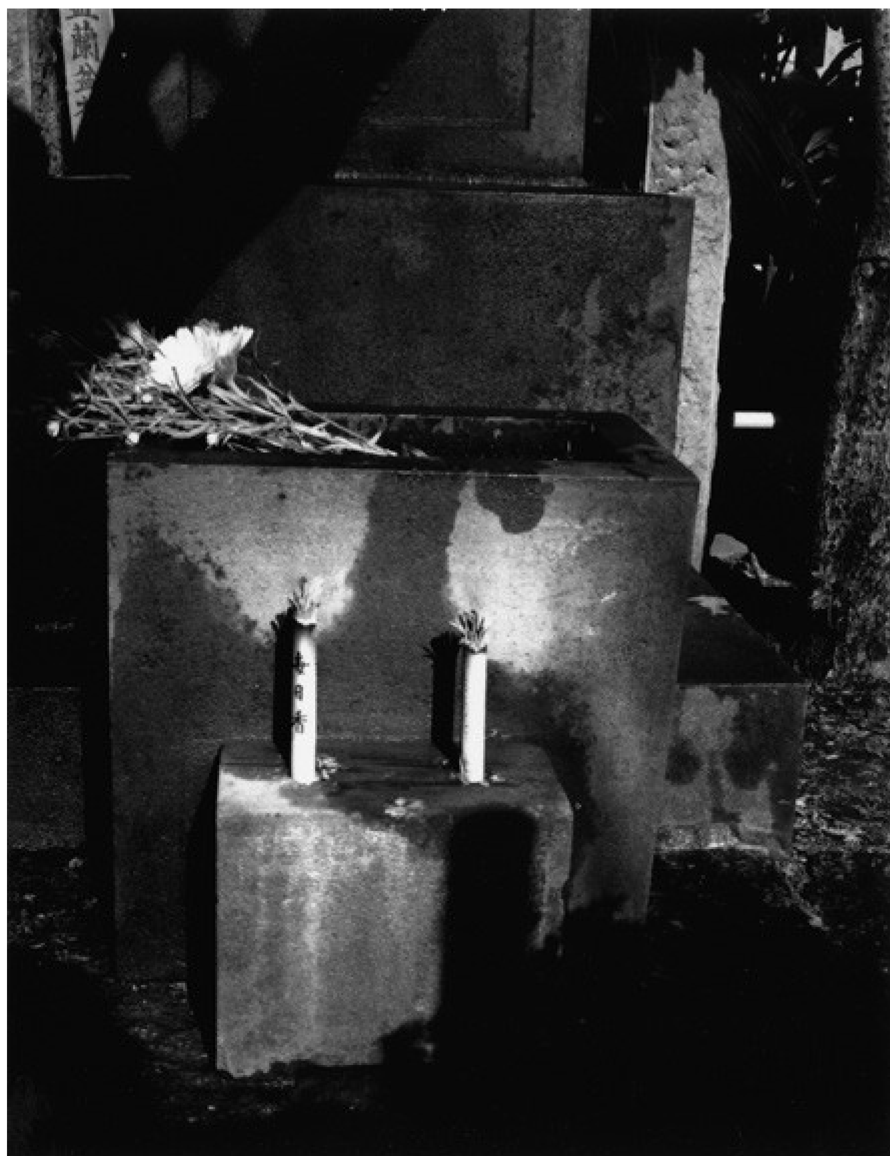
Ace a studiat o hartă tipărită a cimitirului Engaku-ji. După ce am trecut de gară, m-am oprit să mă uit la oamenii care aşteptau răbdători, apoi am traversat calea ferată. Un expres vechi a trecut pe alături zornăind, ca şi cum nişte copite tropotitoare, din scene demult trecute, galopau filmate din unghiuri brutale. Ne-am înfiorat şi am plecat să căutăm mormântul cineastului Ozu, lucru greu de realizat, fiindcă era izolat într-o mică enclavă aflată la înălţime. Câteva sticle de saké zăceau în faţa pietrei sale de mormânt, un cub de granit negru care conţinea doar caracterul *mu*, ce semnifică neantul. Un vagabond norocos putea să-şi găsească adăpost aici şi să bea până uita de toate. Lui Ozu tare-i mai plăcea saké-ul, a spus Ace. Nimeni n-ar îndrăzni să-i deschidă sticlele. Zăpada acoperea totul. Am urcat treptele de piatră, am pus să ardă nişte bucăţi de tămâie şi ne-am uitat cum fumul se revarsă şi pluteşte, perfect nemişcat, de parcă voia să vadă cum i-ar fi dacă ar îngheţa.

Scene din filme licăreau prin aer. Actriţa Setsuko Hara întinsă la soare, cu o expresie senină pe chipul ei ingenuu şi cu zâmbetul ei radios. Lucrase cu amândoi maeştrii, mai întâi cu Kurosawa, apoi, alte şase filme cu Ozu.

— Ea unde se odihneşte? am întrebat, gândindu-mă să aduc un braţ de crizanteme albe uriaşe şi să i le pun la mormânt.

— Încă mai trăieşte, a tradus Dice. Are nouăzeci şi doi de ani.

— Fie să apuce suta, am spus. Şi să rămână mereu ea însăşi.

Căţuie cu tămâie la mormântul lui Ryūnosuke Akutagawa

La plecarea de la mormânt

Dimineaţa următoare era înnorată, cu umbre apăsătoare. Am măturat mormântul lui Dazai şi i-am spălat piatra funerară ca şi cum ar fi fost trupul lui. După ce am clătit vazele de flori, am pus în fiecare câte un buchet proaspăt. O orhidee roşie, simbolizând sângele tuberculozei sale, şi rămurele de forsiţia albe. Fructele lor conţineau multe seminţe înaripate. Forsiţia emana un vag iz de migdale. Florile micuţe care produc lactoză reprezintă laptele alb care i-a oferit bucurie când se simţea cel mai rău din pricina ftiziei sale istovitoare. Am adăugat şi frânturi de gipsariţă – un panicul în formă de nor, compus din flori albe, mărunte –, care să-i împrospăteze plămânii contaminaţi. Florile alcătuiau un mic pod, ca nişte mâini care se atingeau. Am cules câteva pietre desprinse de pe mormânt şi le-am pus în buzunar. Apoi am aşezat tămâia în suportul rotund, pe fundul lui. Fumul dulceag i-a învăluit numele. Tocmai ne pregăteam să plecăm, când a erupt deodată soarele, luminând totul în jur. Poate că gipsariţa îşi atinsese ţinta şi, cu plămânii întremaţi, Dazai suflase şi împrăştiase norii care blocau razele soarelui.

— Cred că-i fericit, am spus eu.

Ace şi Dice au dat din cap aprobator.

Ţinta noastră finală era cimitirul de la Jigen-ji. Pe când ne apropiam de mormântul lui Akutagawa, mi-am amintit

ce visasem şi m-am întrebat cum mi-ar colora emoţiile. Morţii ne priveau curioşi. Cenuşă, fărâme de os, o mână de nisip, chintesenţa materiei organice, în aşteptare. Ne depunem florile şi totuşi n-avem somn. Suntem râvniţi, apoi batjocoriţi, chinuiţi de o rană ce refuză să se vindece, ca Amfortas, regele cavalerilor Sfântului Graal.

Era teribil de frig şi cerul se întuneca iar. Simţeam o detaşare ciudată, o amorţeală, şi totuşi rămâneam conectată vizual. Atrasă de nişte umbre contrastante, am făcut patru fotografii ale căţuii cu tămâie. Deşi erau foarte asemănătoare, am fost mulţumită de ele şi mi le-am imaginat în chip de panouri ale unui paravan. Patru panouri, un anotimp. Am făcut o plecăciune şi i-am mulţumit lui Akutagawa, timp în care Ace şi Dice se grăbeau spre maşină. După ce am pornit în urma lor, a revenit şi capriciosul soare. Am trecut pe lângă un cireş străvechi, legat cu pânză de sac uzată. Lumina rece adâncea textura legăturii şi astfel mi-am încadrat ultima fotografie: o mască de comedie ale cărei lacrimi fantomatice păreau să brăzdeze urzeala roasă a pânzei.

În seara următoare m-am pregătit psihologic pentru schimbarea hotelului, jelind deja rutina mea solitară de fiecare zi. Stătusem închisă în coconul hotelului Okura împreună cu două molii nefericite, care nu doreau să

iasă la lumină, cu toate că nici nu-şi ascundeau feţele. Aşezată la pupitrul metalic, am scris o listă cu viitoarele mele îndatoriri, care includea întâlniri cu editorul şi traducătorul meu. Apoi urma să mă întâlnesc cu Yuki şi să-i sprijin eforturile neîntrerupte de a-i ajuta pe şcolarii rămaşi orfani după cutremurul şi *tsunami*-ul petrecute în 2011 în Tōhoku. Mi-am strâns lucrurile în valijoară, învăluită în aburul nostalgiei pentru cursul actual, de la care mă pregăteam să mă abat, nostalgia pentru cele doar câteva zile trăite într-o lume creată de mâna mea, una fragilă, ca un templu construit din beţe de chibrituri.

Mască de comedie

Am intrat în debara şi am scos de acolo o saltea japoneză şi o pernă umplută cu coji de hrişcă. Am desfăşurat salteaua pe podea şi m-am înfăşurat în plapumă. M-am uitat la ceva ce părea a fi sfârşitul unui soi de telenovelă care se petrecea în secolul al optsprezecelea. Evolua lent, fără subtitrare sau vreun dram de veselie. Totuşi eram mulţumită. Plapuma era ca un nor. Pluteam în trecere, urmărind pensula unei tinere care picta pe pânzele unei bărcuţe de lemn o scenă de-o asemenea tristeţe, încât până şi ea lăcrima. Rochia îi foşnea când trecea desculţă dintr-o cameră în alta. A ieşit pe după un panou glisant care dădea spre un mal acoperit de zăpadă. Pe râu nu era gheaţă, iar barca a început să plutească fără ea. Să nu-ţi trimiţi barca pe un râu de lacrimi, ţipa vântul tăios. Mâinile mici sunt liniştite, stai liniştită. Ea a îngenuncheat, apoi s-a întins pe o parte, strângând în mână o cheie, acceptând bunătatea somnului nesfârşit. Mâneca veşmântului ei era împodobită cu contururile unei ramuri luminoase de prun cu inflorescenţe delicate, ale căror miezi întunecaţi alcătuiau o puzderie de picături minuscule. Am închis ochii, parcă pentru a mă alătura tinerei, în timp ce picăturile se reconfigurau, formând un tipar ce semăna cu o insulă alungită de pe buza unei pustietăţi albe, netulburate.

A doua zi dimineaţa Ace m-a dus cu maşina la un hotel ales de editorul meu, plasat într-o zonă mai centrală, lângă gara Shibuya. Am primit o cameră la etajul al optsprezecelea al unei clădiri-turn moderne, cu vedere către muntele Fuji. Hotelul avea o cafenea mică, unde cafeaua se servea în ceşti de porţelan – oricâtă cafea îmi poftea sufletul. Am avut o zi doldora de îndatoriri, iar atmosfera agitată s-a dovedit o schimbare neaşteptat de bine-venită. În seara aceea, cândva târziu, m-am aşezat în dreptul ferestrei şi m-am uitat la măreţul munte învăluit în alb, care părea să vegheze asupra Japoniei adormite.

Dimineaţa am luat trenul de mare viteză de la gara Tokyo spre Sendai, unde mă aştepta Yuki. Sub zâmbetul ei citeam o mulţime de alte lucruri, o tristeţe de proporţii catastrofale. Îi dădusem o mână de ajutor de la distanţă, iar acum urma să predăm roadele eforturilor noastre în mâinile protectorilor altruişti ai nefericiţilor copii care suferiseră pierderi incomensurabile: familiile, căminele şi natura pe care o cunoşteau şi în care aveau încredere. Yuki a stat câtva timp de vorbă cu profesorii acelor copii. Înainte să plecăm, aceştia ne-au făcut un cadou preţios, un *senbazuru* compus dintr-o mie de cocori de hârtie înşiraţi pe sfoară. Multe degeţele munciseră cu sârguinţă

ca să ne ofere simbolul suprem al sănătăţii şi al urărilor de bine.

După aceea am mers să vizităm portul pescăresc Yuriage, odinioară plin de viaţă. Puternicul *tsunami*, ce avusese peste treizeci de metri înălţime, luase cu el aproape o mie de locuinţe şi aproape toate ambarcaţiunile, lăsând în urmă doar câteva nave deteriorate. Câmpurile de orez, acum lipsite de recolte, fuseseră acoperite cu aproape un milion de hoituri de peşti, al căror miros de putrefacţie stăruise în aer luni întregi. Era un frig amarnic, iar Yuki şi cu mine stăteam acolo fără să scoatem o vorbă. Eram pregătită să văd distrugeri cumplite, dar nu şi ceea ce nu vedeam. În zăpadă, lângă apă, stăteau un mic Buddha şi un altar singuratic, care dădea spre ceea ce fusese cândva o comunitate prosperă. Am urcat treptele ce duceau la altar, o lespede umilă de piatră. Era atât de frig, încât abia am reuşit să ne rugăm. Vrei să faci o poză? m-a întrebat ea. M-am uitat în jos, la panorama aceea mohorâtă, şi am clătinat din cap. Cum aş putea să fac o poză nimicului?

Yuki mi-a dat un pachet. Ne-am luat la revedere. Eu am urcat în trenul de mare viteză şi m-am întors în Tokyo. Când am ajuns, i-am găsit pe Ace şi Dice aşteptându-mă în gară.

— Parcă ne-am spus la revedere.

— N-am fost în stare să te părăsim.

— Am putea să ne întoarcem la Mifune?

— Da, hai să mergem. Sunt sigur că saké-ul ne aşteaptă.

Ace a dat din cap şi a zâmbit. Era vremea saké-ului, ultima noastră seară a fost înecată în el.

— Ce frumoase sunt ceaşca şi *tokkuri*[22], am remarcat.

Erau de un verde azuriu, cu o mică pecete roşie.

— Ăsta-i însemnul oficial al lui Kurosawa, a spus Dice.

Ace se trăgea de barbă, cufundat în gânduri. Eu rătăceam prin restaurant, admirând reprezentările îndrăzneţe şi pline de culoare ale războinicilor din *Ran* în viziunea lui Kurosawa. Când am plecat veseli spre maşină, el a scos *tokkuri* şi ceaşca din geanta lui de piele ponosită.

— Prietenia face din noi nişte hoţi, am comentat eu.

Dice se pregătea să traducă, dar Ace l-a oprit cu un gest al mâinii.

— Am înţeles, a spus el solemn.

— O să-mi fie dor de voi amândoi, le-am zis.

În seara aceea am aşezat ceaşca şi *tokkuri* pe masă, lângă pat. Încă mai conţineau stropi de saké, dar nu le-

[22] Recipient din care se toarnă saké-ul.

am clătit.

M-am trezit cu o uşoară mahmureală. Am făcut un duş rece şi mi-am croit drum printr-un labirint de scări rulante care nu m-au dus nicăieri. Ce-mi doream eu cu adevărat era o cafea. Am căutat şi am găsit o cafenea – nouă sute de yeni pentru o cafea şi nişte croasanţi miniaturali. La masa din faţa mea şedea un bărbat de treizeci şi ceva de ani, îmbrăcat în costum, cu cămaşă albă şi cravată, ce lucra la un laptop. Am observat că materialul costumului său era vârstat subtil, minimalist, totuşi provocator de diferit. Avea o ţinută mai presus de cea a businessmanului obişnuit. La un moment dat şi-a schimbat laptopul, şi-a turnat o cafea, apoi a continuat să lucreze. Eram impresionată de concentrarea lui tihnită, totuşi complexă, de fruntea lui senină, brăzdată de lumină. Era chipeş şi, cumva, semăna cu un Mishima tânăr, sugerând maniere alese, infidelităţi discrete şi devotament virtuos. M-am uitat la lumea care trecea pe lângă noi. Şi timpul trecea. Avusesem de gând să iau trenul până la Kyoto şi să mă întorc spre seară, dar am preferat să beau cafea vizavi de străinul liniştit.

Până la urmă nu m-am mai dus la Kyoto. Am făcut o ultimă plimbare, întrebându-mă ce s-ar întâmpla dacă m-aş ciocni de Murakami pe stradă. Dar adevărul era că nu-l simţeam deloc pe Murakami în Tokyo şi nici nu

căutasem casa Miyawaki, deşi era plasată într-un district aflat la doar câţiva kilometri distanţă. Într-atât mă captivaseră morţii, încât omisesem contactul cu ficţionalul.

În orice caz, Murakami nu-i aici, mi-am spus. Cel mai probabil e în altă parte, închis ermetic într-o capsulă spaţială, trudind asupra cuvintelor în mijlocul unui câmp de levănţică.

În seara aceea am cinat singură. Am luat o cină elegantă, cu melci marini aburinzi, tăieţei *soba* cu pudră de ceai verde şi ceai cald. Am desfăcut un cadou primit de la Yuki. Era o cutie de culoarea mărgeanului, împachetată în hârtie groasă, în nuanţa spumei de mare. Sub învelişul de foiţă albicioasă se găseau bucle de *soba* din prefectura Nagano. Erau puse într-o cutie lunguiaţă, ca nişte şiraguri de perle. În cele din urmă m-am concentrat asupra fotografiilor pe care le făcusem. Le-am înşirat pe tot patul. Majoritatea au ajuns în teancul cu amintiri, dar cele ale căţuii cu tămâie de la mormântul lui Akutagawa erau de calitate. Nu mă întorceam acasă cu mâna goală. M-am ridicat din pat şi am stat câteva clipe în faţa ferestrei, privind în jos, la luminile din Shibuya, şi drept înainte, către muntele Fuji. Pe urmă am deschis un borcănel de saké.

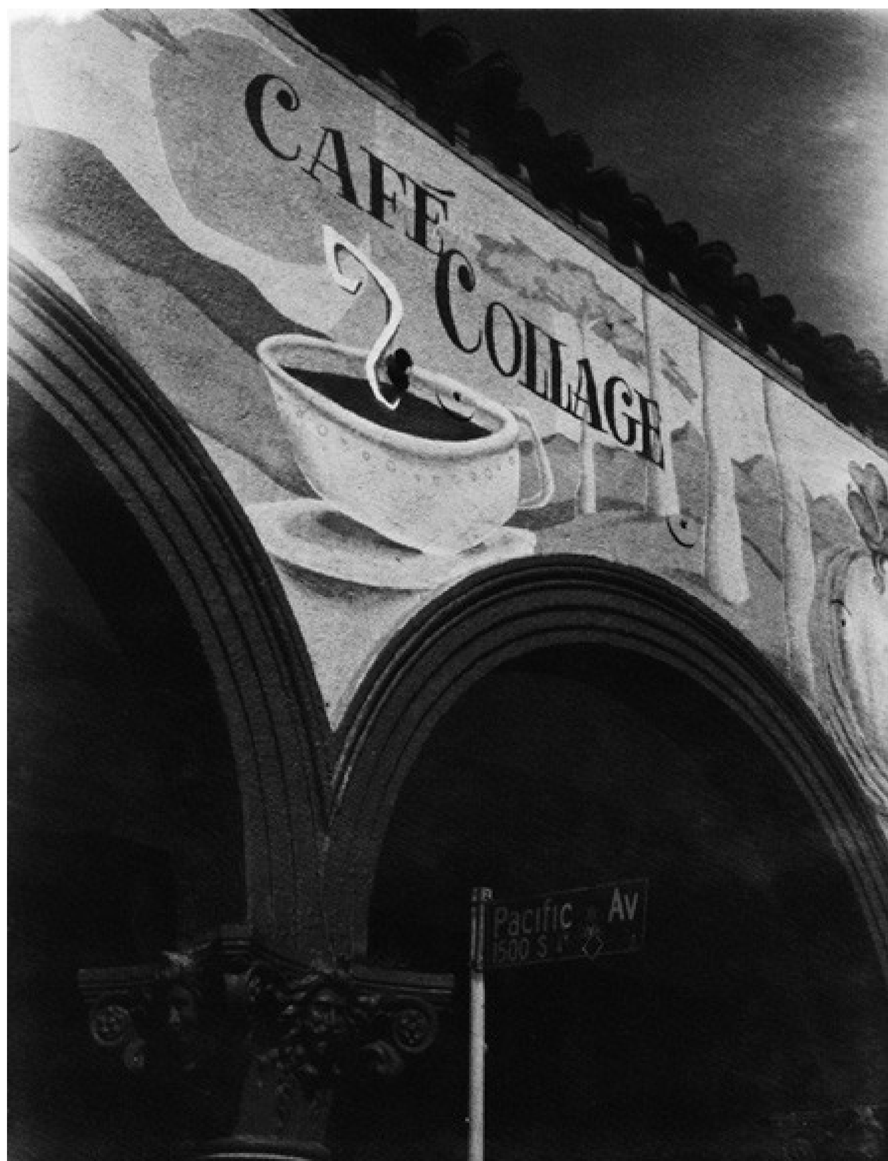
— Te salut, Akutagawa, te salut, Dazai, am spus eu,

dând ceaşca pe gât.

— Nu-ţi pierde timpul cu noi, au părut să-mi răspundă ei. Nu suntem decât nişte pierde-vară.

Mi-am umplut iar ceaşca şi am băut.

— Toţi scriitorii sunt nişte pierde-vară, am murmurat. Fie ca într-o bună zi să mă număr şi eu printre voi.

Demonii cerului de furtună

M-am întors acasă pe acelaşi traseu, doar că în sens invers, prin Los Angeles, oprindu-mă pentru câteva zile la Venice Beach, care e aproape de aeroport. M-am aşezat pe stânci şi m-am uitat la ocean, ascultând muzici suprapuse: un *reggae* disonant al cărui simţ revoluţionar al armoniilor emana din tot felul de *boom boxes*. Am mâncat *taco* umplut cu peşte şi am băut cafea la Café Collage, la vest de promenada Venice, la doar un cvartal distanţă. Nu mi-am bătut nicio clipă capul să-mi schimb hainele. Mi-am suflecat cracii pantalonilor şi am umblat prin apă. Era rece, dar sarea lăsa o senzaţie plăcută pe piele. Nu m-am îndurat să-mi desfac valiza sau să-mi deschid laptopul. M-am descurcat cu ce aveam într-o traistă neagră de bumbac. Am adormit pe zgomotul valurilor şi mi-am petrecut o mulţime de timp citind ziare aruncate de alţii.

După o ultimă cafea la Collage, am pornit spre aeroport, unde am descoperit că bagajele mele rămăseseră la hotel. M-am urcat în avion neavând la mine nimic altceva decât paşaportul, pixul meu alb, periuţa de dinţi, tubul de pastă de dinţi Weleda cu sare pentru voiaj şi un carnet de însemnări Moleskine de mărime medie. N-aveam nicio carte de citit, iar în avion nu exista sistem de divertisment media pentru zborul de cinci ore. Imediat m-am simţit prinsă în capcană. Am

început să frunzăresc revista companiei aeriene, care prezenta un top al celor mai bune zece staţiuni de schi din ţară, apoi mi-am făcut de lucru încercuind numele tuturor locurilor în care fusesem pe o hartă a Europei şi a Scandinaviei, întinsă pe două pagini.

În clapa interioară a copertei carnetului de însemnări aveam vreo mie trei sute de yeni şi patru fotografii. Am scos fotografiile şi le-am aşezat pe măsuţa pliantă: o imagine cu fiica mea, Jesse, în faţă la Café Hugo, în Place des Vosges, două cadre cu căţuia de tămâie de la mormântul lui Akutagawa şi unul cu piatra de mormânt a poetei Sylvia Plath în zăpadă. Am încercat să scriu ceva despre Jesse, dar n-am putut, fiindcă trăsăturile ei le evocau pe ale tatălui său şi mândrul palat în care sălăşluiesc fantomele vieţii noastre trecute. Mi-am strecurat în buzunar trei dintre fotografii şi m-am concentrat asupra Sylviei în zăpadă. Nu era o poză reuşită, ci rezultatul unui fel de penitenţă hibernală. Am scris ca să-mi ofer ceva de citit.

Mi-a trecut prin minte că parcă făceam un tur al sinucigaşilor. Akutagawa. Dazai. Plath. Moarte prin înec, barbiturice şi otrăvire cu monoxid de carbon – trei atingeri ale uitării, mai presus de orice altceva. Sylvia Plath s-a sinucis la 11 februarie 1963 în bucătăria apartamentului ei din Londra. Avea treizeci de ani.

Atunci a fost una dintre cele mai reci ierni consemnate vreodată în Anglia. Ninsese începând din a doua zi de Crăciun şi în rigole se adunaseră mormane de zăpadă. Fluviul Tamisa îngheţase, iar oile mureau de foame pe câmpiile sterpe. Soţul Sylviei, poetul Ted Hughes, o părăsise. Copilaşii dormeau înveliţi în paturile lor. Ea şi-a băgat capul în cuptor. N-ai cum să nu te înfiori în faţa unei asemenea dezolări strivitoare. Temporizatorul ticăia, marcând timpul rămas. Mai erau câteva clipe, încă mai exista posibilitatea de a rămâne în viaţă, de a închide gazul. M-am întrebat ce-i trecea prin minte în acele momente: copiii ei, embrionul unei poezii, soţul ei fustangiu luând micul dejun cu o altă femeie. M-am întrebat ce s-a întâmplat cu acel cuptor. Poate că următorul chiriaş s-a ales cu o maşină de gătit impecabil de curată, cu un uriaş relicvariu pentru ultimele gânduri ale unei poete şi cu o şuviţă de păr castaniu-deschis prinsă într-o balama metalică.

În avion părea insuportabil de cald şi totuşi alţi pasageri cereau pături. Am simţit cum mă apucă încet o durere de cap surdă, dar apăsătoare. Am închis ochii şi am căutat imaginea din memorie a exemplarului meu din *Ariel*, care îmi fusese dăruit când aveam douăzeci de ani. *Ariel* devenise pe atunci cartea vieţii mele, atrăgându-mă spre poeta cu un păr demn de o reclamă

la şampoane Breck şi cu capacitatea de observaţie incisivă a unei femei chirurg care îşi excizează propria inimă. Am vizualizat perfect, fără prea mult efort, exemplarul acela din *Ariel*: subţire, legat în pânză neagră, decolorată. L-am deschis în minte, observându-mi semnătura tinerească pe forzaţul de culoarea caimacului. Am întors paginile, revăzând forma fiecărui poem.

Pe când mă concentram asupra primelor versuri, forţe diabolice proiectau imagini multiple ale unui plic alb, ce-mi licăreau în colţurile ochilor şi îmi zădărniceau efortul de a citi.

Rememorarea aceasta aţâţătoare mi-a provocat o durere acută, deoarece ştiam foarte bine plicul cu pricina. Conţinuse cândva un teanc de poze pe care le făcusem la mormântul poetei, în lumina autumnală din nordul britanic. Ca să le obţin, călătorisem de la Londra la Leeds prin comitatul Brontë, luând-o spre Hebden Bridge şi mai departe, către străvechiul sat Heptonstall din Yorkshire. Nu dusesem nicio floare. Eram animată numai şi numai de dorinţa de-a obţine acele fotografii.

Aveam la mine doar un pachet de filme Polaroid, dar nici nu-mi trebuiau mai multe. Lumina era excelentă şi am pozat cu o încredere deplină – mai precis, de şapte ori. Toate fotografiile au fost bune, dar cinci dintre ele au

ieşit perfect. Am fost atât de mulţumită, încât am rugat un turist singur, un irlandez amabil, să-mi facă şi mie o fotografie în iarbă, lângă mormânt. Arătam bătrână, dar poza conţinea aceeaşi lumină scânteietoare, aşa că am fost mulţumită. Adevărul e că nu mai simţisem de multă vreme o asemenea exaltare – cea de după îndeplinirea lejeră a unei sarcini problematice. Cu toate acestea, i-am oferit doar o rugăciune rostită cu mintea în altă parte şi nici nu mi-am lăsat pixul în găleata de lângă piatra ei funerară, cum făcuseră mulţi-mulţi alţii. N-aveam la mine decât pixul meu preferat, un mic Montblanc alb de care nu voiam să mă despart. Mă simţeam cumva scutită de ritualul acela şi mă gândeam că ea ar înţelege gestul meu de frondă, numai că mai apoi aveam să-l regret.

Pe parcursul lungului drum cu maşina până la gară m-am uitat la fotografii, apoi le-am pus într-un plic. În orele care au urmat le-am mai privit de câteva ori. Apoi, după alte zile de călătorii, plicul şi conţinutul său au dispărut. Cu inima grea, mi-am prefirat în minte fiecare gest anterior, dar de găsit nu le-am mai găsit niciodată. Pur şi simplu dispăruseră. Le-am jelit pierderea, amplificată de amintirea bucuriei pe care o simţisem când făcusem pozele, într-o perioadă ciudat de lipsită de orice bucurie.

Pe la începutul lui februarie mă aflam iar în Londra. Am luat trenul spre Leeds, unde aranjasem să mă ducă

cineva cu maşina din nou la Heptonstall. De data asta îmi luasem cu mine o mulţime de filme, îmi curăţasem aparatul Land 250 şi îndreptasem cu migală interiorul burdufului pe jumătate dezumflat. Maşina a urcat pe serpentinele unui deal şi şoferul a parcat în faţa ruinelor posace ale cimitirului Saint Thomas à Becket. Am intrat pe un lot de teren învecinat, la vest de ruine, dincolo de Back Lane, şi i-am găsit repede mormântul.

— M-am întors, Sylvia, am şoptit, de parcă ea m-ar fi aşteptat.

Nu luasem în calcul zăpada de acolo. Reflecta cerul cretos, deja infiltrat de pete ceţoase. Avea să fie dificil pentru aparatul meu simplu: la început era prea multă lumină, apoi prea puţină. După o jumătate de oră au

început să-mi degere degetele, iar vântul s-a înteţit, dar eu m-am încăpăţânat să fotografiez în continuare. Speram să iasă iar soarele şi am tot făcut poze, fără nicio logică, până ce am rămas fără film. Niciuna nu a ieşit cum trebuie. Eram amorţită de frig, dar nu mă înduram să plec. Iarna locul ăsta era aşa de jalnic şi de trist! De ce-o fi îngropat-o soţul ei aici? m-am întrebat. De ce nu în New England, lângă ocean, acolo unde se născuse şi unde briza sărată se putea rostogoli peste numele PLATH gravat în piatra adusă din locurile ei natale? Simţeam o nevoie incontrolabilă de-a urina şi mă închipuiam revărsând un pârâiaş, iar o parte din mine îşi dorea ca ea să simtă apropierea acelei călduri omeneşti.

Viaţă, Sylvia. Viaţă.

Găleata cu pixuri dispăruse. Poate o luau de-acolo în timpul iernii. M-am căutat prin buzunare, de unde am extras un carneţel de însemnări cu spirală, o panglică violetă şi o şosetă de bumbac cu o albină brodată aproape de margine. Am legat pozele cu panglica şi le-am îndesat lângă piatra ei funerară. În timp ce mă târam greoi pe drumul spre poarta grea, ultima geană de lumină pălea. Abia când m-am apropiat de maşină, a apărut şi soarele, de data asta în toată splendoarea. O voce şoptită m-a făcut să mă întorc:

— Nu te uita în urmă, nu te uita în urmă.

Era ca şi cum nevasta lui Lot, un stâlp de sare, s-ar fi prăbuşit pe pământul acoperit cu omăt şi ar fi împrăştiat în jur un cerc tot mai larg de fierbinţeală, topind totul în cale. Căldura atrăgea viaţa, scoţând la lumină smocuri de verdeaţă şi o lentă procesiune de suflete. Sylvia, cu un jerseu de culoarea caimacului şi o fustă dreaptă, mergea drept spre marea întoarcere, ferindu-şi ochii de soarele răutăcios.

La începutul primăverii am vizitat mormântul Sylviei Plath pentru a treia oară, împreună cu sora mea, Linda. Ea tânjea să călătorească prin ţinutul Brontë, aşa că ne-am dus împreună. Am mers pe urmele surorilor Brontë, după care am urcat dealul pe urmele mele. Lindei îi plăceau la nebunie câmpurile năpădite de vegetaţie, florile sălbatice şi ruinele gotice. M-am aşezat în linişte lângă mormânt, conştientă de tihna aceea rară, suspendată în timp.

Pelerinii spanioli călătoresc pe Camino de Santiago din mănăstire în mănăstire, strângând mici medalioane, pe care le ataşează la rozariile lor, ca dovadă a etapelor făcute. Eu am teancuri de fotografii Polaroid care le atestă pe ale mele şi câteodată le înşir ca pe nişte cărţi de tarot sau ca pe nişte cartonaşe cu jucători de baseball dintr-o echipă celestă imaginară. Acum am una cu Sylvia

primăvara. E foarte drăguţă, dar îi lipseşte sclipirea celor pe care le-am pierdut. Nimic nu poate fi reprodus cu exactitate. Nicio iubire, nicio bijuterie, nici măcar un vers.

Mormântul Sylviei Plath iarna

M-am trezit în dangătul clopotelor din turnul bisericii Sfintei Fecioare din Pompei. Era opt dimineaţa. În sfârşit, măcar o urmă de sincronicitate. Mă săturasem să-mi tot beau cafeaua de dimineaţă în toiul nopţii. Întoarcerea acasă prin Los Angeles îmi răsucise un mecanism intern misterios şi, precum un ceas cu cuc care cântă la ore aleatorii, mă mişcam într-un timp care se întrerupea singur. Revenirea mea se desfăşurase într-un mod bizar. Eram victima propriei mele comedii a erorilor, valiza şi computerul îmi eşuaseră în Venice Beach, iar apoi, în ciuda faptului că mai aveam doar o traistă de bumbac negru de care să am grijă, mi-am uitat carnetul de însemnări în avion. Odată ajunsă acasă, am deşertat conţinutul modest al traistei pe pat, complet nedumerită, şi l-am cercetat şi răs-cercetat, ca şi cum carnetul ar fi putut să-şi facă apariţia în spaţiile goale dintre celelalte obiecte. Cairo s-a aşezat pe traista goală. Am privit neputincioasă în jur. Am destule lucruri, mi-am spus.

Peste câteva zile în cutia mea poştală a apărut un plic maro fără nicio adresă. Vedeam prin el conturul agendei negre Moleskine. În cele din urmă l-am deschis, recunoscătoare, dar perplexă. Înăuntru nu era niciun bilet: n-aveam cui să-i mulţumesc – doar demonului cerului. Am scos fotografia Sylviei în zăpadă şi am

cercetat-o cu luare-aminte. Penitenţa mea pentru faptul că abia reuşeam să rămân conectată la lume – nu la lumea din paginile cărţilor sau la atmosfera stratificată din mintea mea, ci la lumea care este reală pentru ceilalţi. Am strecurat-o apoi între paginile lui *Ariel*. M-am aşezat şi am citit poemul care dă titlul volumului, oprindu-mă la versurile „Iar eu / Sunt săgeata”, o mantră care cândva îmbărbăta o tânără stângace, dar hotărâtă. Aproape că o uitasem. Robert Lowell ne spune în introducere că numele de Ariel nu se referă la spiriduşul cameleonic din *Furtuna* lui Shakespeare, ci la calul ei favorit. Dar poate calul fusese botezat după spiriduşul din *Furtuna*. Îngerul Ariel se preschimbă în leul Domnului. Toate bune, dar calul e cel care zboară peste linia de sosire, cu braţele Sylviei încolăcite în jurul grumazului.

Mai era acolo o copie pe curat a unei poezii intitulate *Mânz nou*, pe care o pusesem între paginile cărţii cu câtva timp în urmă. Amintea cumva de Superman bebeluş şi descria naşterea şi sosirea unui mânz într-o păstaie întunecată, lansată în spaţiu în direcţia Pământului. Mânzul aterizează, se bălăngăne pe picioare, iar Dumnezeu şi omul îl şlefuiesc, transformându-l în cal. Poetul care a scris-o e demult ţărână, dar mânzul nou pe care l-a creat e plin de viaţă,

se naşte şi renaşte necontenit.

Mă bucuram că eram iar acasă şi că dormeam în patul meu, cu televizorul meu mic şi cu toate cărţile mele. Fusesem plecată doar câteva săptămâni, dar, nu ştiu cum, mie mi se părea că trecuseră luni întregi. Venise vremea să recuperez câte ceva din vechea mea rutină. Era prea devreme ca să merg la 'Ino, aşa că am citit. Sau mai degrabă m-am uitat la ilustraţiile din *Fluturii lui Nabokov* şi am citit toate legendele. Pe urmă m-am spălat, am îmbrăcat o variantă curată a hainelor pe care le purtasem până atunci, mi-am luat carnetul de însemnări şi am coborât în grabă, cu pisicile alai în urma mea, recunoscând în sfârşit că obiceiurile mele sunt şi ale lor.

Vântul de martie, ambele picioare pe pământ. Odată ruptă vraja rea a decalajului de fus orar, de-abia aşteptam să mă aşez la masa mea din colţ şi să primesc cafea neagră, pâine neagră prăjită şi ulei de măsline fără să le mai cer. Pe strada Bedford erau de două ori mai mulţi porumbei decât de obicei şi apăruseră câteva narcise galbene timpurii. La început nu mi-am dat seama, dar apoi m-am prins că tenda portocaliu-sângerie pe care scria 'Ino lipsea. Uşa era încuiată, dar l-am văzut pe Jason înăuntru şi am bătut uşor în geam.

— Mă bucur c-aţi trecut pe-aici. Staţi să vă fac o

ultimă cafea.

Eram prea buimăcită ca să vorbesc. Închidea localul şi cu asta, basta. M-am uitat spre colţul meu. M-am văzut şezând acolo dimineţi fără număr din ani fără număr.

— Pot să mă aşez? l-am întrebat.

— Sigur, poftiţi.

Am stat acolo toată dimineaţa. O tânără care venea adesea la cafenea tocmai trecea pe trotuar cu un Polaroid identic cu al meu. I-am făcut cu mâna şi am ieşit s-o salut.

— Bună, Claire, ai o clipă liberă?

— Sigur, mi-a spus ea.

Am rugat-o să-mi facă o poză. Prima şi ultima poză la masa mea de la colţ din ’Ino. Îi părea rău pentru mine, fiindcă mă văzuse de atâtea ori prin geam când trecuse pe acolo. A luat câteva cadre şi a pus unul pe masă – imaginea vie a mâhnirii. Pe când pleca, i-am mulţumit. Am stat acolo multă vreme, fără să mă gândesc la nimic, apoi am pus mâna pe pixul alb. Am scris despre fântână şi despre chipul lui Jean Reno. Am scris despre văcar şi despre zâmbetul strâmb al soţului meu. Am scris despre liliecii din Austin, Texas, şi despre scaunele argintii ale camerei de interogatorii din *Intenţii criminale*. Am scris până am obosit: ultimele cuvinte aşternute pe hârtie în Café ’Ino.

Înainte de-a ne despărţi, eu şi Jason am stat în picioare şi ne-am uitat împreună în jur, la interiorul micuţei cafenele. Nu l-am întrebat de ce închide. M-am gândit că are motivele lui şi că, oricum ar fi, răspunsul lui n-avea cum să schimbe lucrurile.

Mi-am luat la revedere de la colţul meu.

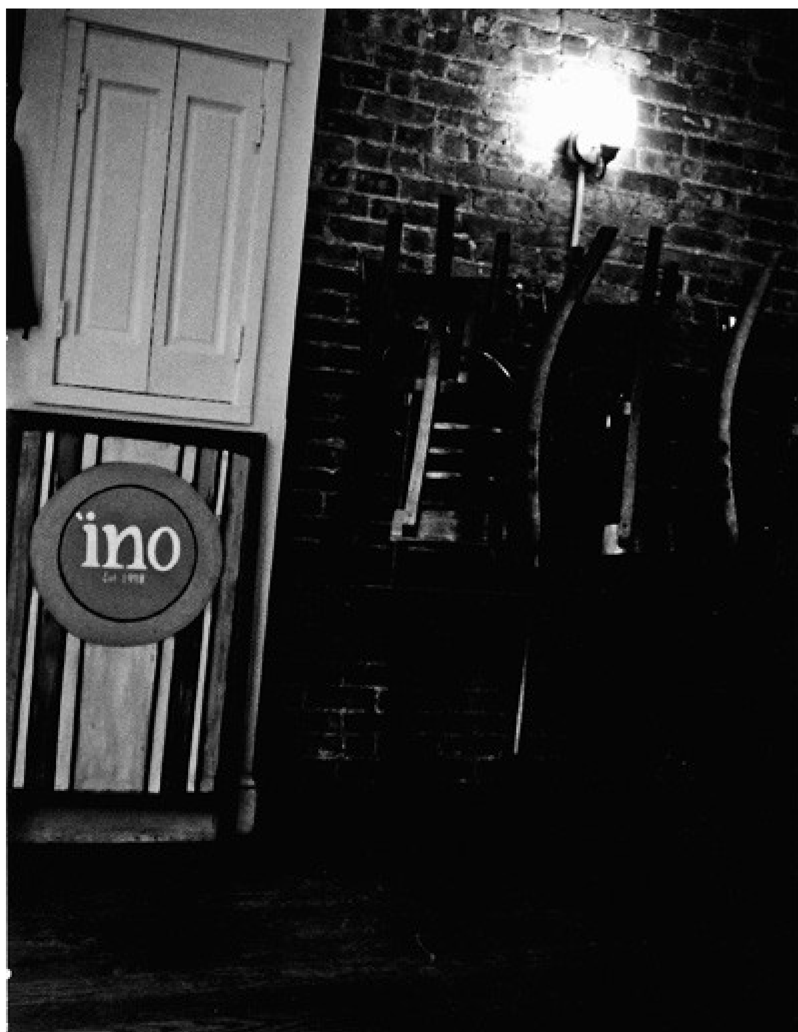

— Ce o să se-ntâmple cu mesele şi scaunele? am întrebat.

— Vă referiţi la masa şi scaunul dumneavoastră?

— Mda, mai ales la ele.

— Ale dumneavoastră sunt, mi-a spus el. Vi le aduc eu mai târziu.

În seara aceea Jason le-a cărat de pe strada Bedford, traversând Sixth Avenue, pe acelaşi traseu pe care îl urmasem mai bine de un deceniu. Masa şi scaunul meu de la Café ’Ino. Portalul meu încotro.

Am urcat cele paisprezece trepte până la dormitorul meu, am stins lumina şi m-am întins în pat, trează. Mă gândeam cum semăna New Yorkul noaptea cu o scenă. Mă gândeam cum mă uitasem într-un avion de la Londra, ce mă ducea spre casă, la episodul pilot al unui serial de televiziune despre care nu mai auzisem până atunci, *Person of Interest*, şi cum, două seri mai târziu, pe strada mea era o echipă de filmare care m-a rugat să nu trec pe-acolo cât turnau ei, iar eu l-am recunoscut pe protagonistul din *Person of Interest* într-o scenă în care era împuşcat sub schelărie, la nici cinci metri de uşa mea, undeva în dreapta ei. Mă gândeam cât de mult iubesc oraşul ăsta.

Am găsit telecomanda şi m-am uitat la finalul unui episod din *Doctor Who*. În configuraţia cu David Tennant, care pentru mine e singurul Doctor Who.

— Poţi tolera demonii de dragul unui înger, îi spune *madame* Pompadour înainte ca el să se transfere într-o altă dimensiune.

Mă gândeam ce pereche frumoasă ar fi făcut ei doi.

Mă gândeam la copiii francezi cu accent scoţian, călători în timp ce frâng inimi în viitor. Concomitent, în mintea mea a apărut o tendă portocaliu-sângerie sub forma unei mici tornade. M-am întrebat dacă era posibil să concepi un nou fel de a gândi.

Când m-am cufundat în somn, zorii aproape că mijeau. Am visat din nou cafeneaua din deşert. De data asta văcarul stătea în uşă şi se uita lung la întinderea pustie. S-a aplecat spre mine şi m-a apucat uşor de braţ. Am băgat de seamă că avea o semilună tatuată în spaţiul dintre policar şi arătător. Mână de scriitor.

— Cum se face că ne tot îndepărtăm unul de altul şi-apoi ne regăsim mereu?

— Dar chiar ne regăsim unul pe altul sau doar venim aici şi ne ciocnim din inerţie? l-am întrebat eu.

Nu mi-a răspuns.

— Nu există nimic mai singuratic decât pământul, a spus el.

— De ce singuratic?

— De liber ce e, fir-ar să fie.

Apoi a dispărut. M-am dus şi-am stat în locul unde stătuse el. Am simţit căldura prezenţei lui. Vântul începea să se înteţească şi prin aer se învârteau mici resturi neidentificabile. Se pregătea ceva. O simţeam.

M-am dat jos din pat, împleticindu-mă, cu toate

hainele pe mine. Mă gândeam în continuare. Pe jumătate adormită, mi-am vârât picioarele în ghete şi am tras din fundul debaralei un cufăr spaniol sculptat. Avea patina unei şei îndelung folosite şi sertarele pline cu obiecte, unele sacre, altele cărora nici nu li se mai ştia originea. Am găsit ce căutam: un instantaneu cu un ogar englez, având pe verso inscripţia „Specter, 1971”. Era pus între paginile unui exemplar uzat din *Luna şoim* de Sam Shepard, cu un text scris de mâna lui: „De-ai uitat foamea, eşti nebun”. M-am dus la baie ca să mă spăl. Un exemplar cam îmbibat de apă din *Umanitate pierdută* zăcea pe podea, sub chiuvetă. Mi-am clătit faţa, am înhăţat carnetul de însemnări şi m-am îndreptat spre Café ’Ino. Pe când traversam Sixth Avenue, mi-am amintit.

Am început să-mi petrec mai mult timp la Dante, dar la ore neregulate. Dimineaţa mă mulţumeam să-mi iau cafea de la băcănie şi să stau pe treptele mele de la intrare. Am reflectat la faptul că dimineţile mele de la Café ’Ino nu doar că îmi prelungiseră indispoziţia sufletească, dar mi-o şi alimentaseră cu un strop de grandoare. Mulţumesc, am spus. În ultima vreme am trăit în propria mea carte. Una pe care n-am plănuit niciodată s-o scriu şi care consemnează timpul înainte şi

înapoi. M-am uitat cum cade ninsoarea peste ocean şi am mers pe urmele unui călător demult dispărut. Am retrăit momente care erau perfecte în certitudinea lor. Fred închizându-şi nasturii cămăşii maro-gălbui pe care o purta la lecţiile de zbor. Porumbei întorcându-se să cuibărească pe balconul nostru. Fiica noastră, Jesse, stând în faţa mea cu braţele întinse.

— Of, mamă, uneori mă simt ca un copac nou.

Ne dorim lucruri pe care nu le putem avea. Căutăm să recuperăm un moment, un sunet, o senzaţie anume. Vreau să aud vocea mamei. Vreau să-mi văd copiii pe când erau copii. Mâini mici, picioare iuţi. Totul se schimbă. Băiatul matur, tatăl mort, fiica mai înaltă decât mine, plângând din cauza unui vis urât. Vă rog, rămâneţi pentru totdeauna, le spun eu lucrurilor pe care le cunosc. Nu plecaţi. Nu vă maturizaţi.

Un vis cu Alfred Wegener

Încă o noapte de nesomn. La răsărit m-am dat jos din pat şi am lucrat, iar ochii mă ardeau după ce-am tot descifrat mâzgăleli de pe plicuri, forzaţuri şi şerveţele pătate, apoi am transcris texte într-un computer în care nimic nu funcţiona ca lumea, după care m-am chinuit să descifrez sensul unei naraţiuni subiective cu o

desfăşurare cronologică asimetrică. Am lăsat tot mormanul pe pat şi am plecat la Caffè Dante. Mi-am lăsat cafeaua să se răcească şi m-am gândit la detectivi. Fiecare se bazează pe ochii partenerului. Unul dintre ei zice: spune-mi ce vezi. Partenerul lui trebuie să se exprime cu claritate, fără să omită nimic. Însă scriitorul nu are partener. El trebuie să se distanţeze şi să-şi ceară sieşi: spune-mi ce vezi. Numai că, din moment ce şi-o spune lui însuşi, nu e nevoit să se exprime absolut clar, fiindcă ceva din interiorul lui păstrează orice parte ce-ar putea lipsi – lucrurile neclare sau parţial exprimate. M-am întrebat dacă aş fi fost un detectiv bun. Mă seacă să o recunosc, dar cred că n-aş fi fost. Nu sunt genul de om cu spirit de observaţie. Ochii mei par să se întoarcă mereu spre interior. Am achitat nota, minunându-mă că pereţii erau tapetaţi cu aceleaşi scene cu Dante şi Beatrice, cel puţin de la prima mea vizită acolo, din 1963. Apoi am plecat la cumpărături. Mi-am luat un exemplar dintr-o traducere nouă a *Divinei comedii* şi nişte şireturi pentru ghete. Am remarcat că mă simţeam optimistă.

Mi-am ridicat corespondenţa din cutia poştală. O primă ediţie din *O lipsă de iubire* a Annei Kavan, două cecuri pentru drepturi de autor, un catalog masiv de la Restoration Hardware şi o depeşă urgentă de la

secretara CDC. Îi lipsea sigiliul obişnuit, aşa că am desfăcut-o rapid, uşor îngrijorată. Conţinea o singură coală cu filigran, care îi înştiinţa pe toţi membrii că de-acum Continental Drift Club se desfiinţa oficial. Ne sugera să distrugem toată corespondenţa oficială care purta antetul sau sigiliul CDC şi ne ura tuturor sănătate şi multe satisfacţii. În josul paginii scrisese cu creionul „Sper să ne mai întâlnim”. I-am scris imediat un mesaj scurt, promiţându-i că voi face cum ne-a rugat şi adăugând câteva versuri pe care le compusesem pentru imnul CDC. În timp ce scriam adresa pe plic, parcă auzeam sunetul jalnic al acordeonului în mâinile numărului şapte.

Ziua sfinţilor în zăpadă, unde s-a dus Wegener
Doar Rasmus ştie, iar el e-n mâinile Domnului
Înalţă o cruce de fier, nu mai e pierdut

Găsite-s însemnările şi-n mâinile Domnului sunt

Am scos de pe raftul de sus al şifonierului o cutie de arhivare cenuşie şi i-am răsturnat conţinutul pe pat: un dosar cu obiectivele noastre, liste imprimate cu lecturile clubului, confirmarea mea oficială ca membru şi cardul roşu – numărul douăzeci şi trei. Mai erau acolo un teanc

de şerveţele pline cu însemnări, o fotografie Polaroid a mesei de şah folosite de Bobby Fischer şi Boris Spasski şi crochiul lui Fritz Löwe, pe care îl făcusem pentru buletinul informativ din 2010. N-am desfăcut pachetul cu scrisori oficiale legat cu sfoară albastră, ci am făcut un foc mic şi m-am uitat la ele cum ardeau. Am oftat şi am mototolit şerveţelele de hârtie care conţineau notiţele pentru prelegerea mea oarecum ghinionistă. Avusesem intenţia să evoc ultimele momente din viaţa lui Alfred Wegener folosindu-mă de minţile reunite ale membrilor, stimulate de întrebarea: ce-a văzut el? Dar micul haos pe care îl iscasem fără voie mi-a blocat orice posibilitate de-a mai realiza o viziune înrudită cu poezia.

A plecat de la Eismitte de Ziua Tuturor Sfinţilor, căutând provizii pentru prietenii săi, care îi aşteptau nerăbdători întoarcerea. Tocmai împlinea cincizeci de ani. Orizontul alb îl chema la el. A depistat o pată de culoare în formă de arc pe zăpadă. Un suflet care se rupe de un altul. Şi-a chemat iubirea, de care îl despărţea un continent în derivă. A căzut în genunchi şi şi-a văzut călăuza ridicând braţele la câţiva metri în faţă.

Am aruncat în foc şerveţelele mototolite şi fiecare dintre ele s-a închis ca un pumn, deschizându-se apoi iar, încet, ca petalele unor trandafiraşi. M-am uitat fascinată

cum se contopeau şi formau o roză enormă, care s-a înălţat şi a plutit peste cortul savantului adormit. Spinii ei teribili au perforat pânza cortului, iar parfumul greu a năvălit înăuntru, învăluindu-i somnul, devenind una cu respiraţia lui şi penetrându-i încăperile inimii sfărâmate. Am fost binecuvântată cu o viziune a ultimelor sale momente, izvorâtă din fumul unor amintiri dragi de la Continental Drift Club. În mine pulsa un entuziasm al cărui limbaj îl cunoşteam prea bine. Trăim vremuri moderne, mi-am spus. Dar nu suntem captivi în ele. Putem merge oriunde vrem, împărtăşindu-ne cu îngerii, pentru a repeta un timp din istoria omenirii mai science-fiction decât viitorul.

Cămaşa lui Parsifal, Neuhardenberg

Am netezit tivul cămăşii lui Parsifal.

Am privit cum oile lui Giotto ies la plimbare dintr-o frescă.

M-am rugat dinaintea sfintelor icoane dezvelite, ce au supravieţuit timpului.

Am ţinut în mână talaş măturat din coliba lui Geppetto.

Am deschis fermoarul unui sac de cadavre şi am contemplat chipul fratelui meu.

Am fost de faţă când discipolul a împrăştiat petale peste trupul unui poet muribund.

Am văzut fumul tămâii desenând conturul zilelor mele.

Mi-am văzut iubirea întorcându-se la Domnul.

Am văzut lucrurile aşa cum sunt.

Aşchie cu aşchie, ne eliberăm de tirania aşa-numitului timp. O perdea de glicină violetă ascunde parţial intrarea într-o grădină familiară. Îmi ocup locul la o masă ovală, portalul lui Schiller, şi întind mâna ca să mângâi încheietura matematicianului cu ochi trişti. Hăul despărţitor se închide. Într-o clipită, o viaţă de om, trecem prin infinitele faze ale unei uverturi tăcute. O procesiune voioasă înaintează pe coridoarele unei ilustre instituţii: Joseph Knecht, Évariste Galois, membri ai

Cercului Vienez. Îl privesc cum se ridică, urmându-i îndeaproape şi fluierând în surdină.

Lungile viţe se ondulează abia vizibil. Mi-l imaginez pe Alfred Wegener luând ceaiul împreună cu soţia sa, Else, într-un salon inundat de lumină. Şi apoi încep să scriu. Nu despre ştiinţă, ci despre inima omenească. Scriu cu fervoare, ca o elevă la pupitrul ei, încovoiată deasupra caietului de compuneri şi compunând nu ceea ce i se cere, ci ceea ce îşi doreşte.

Detaliu de statuie, biserica St. Marien şi St. Nikolai

Drumul spre Larache

De 1 aprilie m-am pregătit fără tragere de inimă pentru o nouă călătorie. Eram invitată să particip la o conferinţă a poeţilor şi muzicienilor ce se ţinea la Tanger, în onoarea scriitorilor din generaţia *beat* care făcuseră cândva din oraşul acela portul lor de escală. Aş fi preferat de o mie de ori să fiu pe plaja Rockaway, să beau cafea cu muncitorii şi să urmăresc de pe margine procesul lent, dar relevant, de salvare a căsuţei mele. Pe de altă parte urma să mă revăd cu nişte prieteni buni, iar ziua de 15 aprilie marca trecerea la cele veşnice a lui Jean Genet. Părea momentul potrivit să duc pietrele de la închisoarea Saint-Laurent la mormântul lui din Larache, aflat la doar o sută de kilometri de locul conferinţei.

Paul Bowles a spus cândva că Tangerul e un loc în care trecutul şi prezentul există simultan şi proporţional. Există ceva ascuns în ţesătura acestui oraş, o împletitură care produce o senzaţie de ospitalitate asociată cu neîncredere. Am văzut şi eu o frântură din Tanger, mai întâi prin opera lui, apoi prin ochii lui.

Am făcut cunoştinţă cu Bowles graţie unui accident fericit. În vara anului 1967, la scurt timp după ce am plecat de acasă şi m-am dus la New York, am trecut pe

lângă o cutie mare, răsturnată la marginea drumului, din care se revărsau cărţi. Câteva erau împrăştiate pe trotuar, iar un exemplar vechi din *Who's Who in America* zăcea deschis la picioarele mele. M-am aplecat să mă uit la el, fiindcă îmi atrăsese atenţia o fotografie plasată deasupra articolului despre Paul Frederic Bowles. Nu auzisem de el, dar am observat că aveam aceeaşi zi de naştere: treizeci decembrie. Crezând că era un semn, am rupt pagina şi mai târziu i-am căutat cărţile, prima fiind *Cerul ocrotitor*[23]. Am citit tot ce-a scris, precum şi traducerile făcute de el, care mi-au făcut cunoştinţă cu scrierile lui Mohammed Mrabet şi Isabelle Eberhardt.

Trei decenii mai târziu, în 1997, ediţia germană a lui *Vogue* mi-a cerut să fac un interviu cu el în Tanger. Nutream sentimente confuze legate de misiunea aceasta, deoarece îmi menţionaseră faptul că era bolnav. Dar am fost asigurată că acceptase cu dragă inimă şi că n-aveam să-l deranjez. Bowles locuia pe o stradă liniştită, într-un apartament cu trei camere dintr-o clădire modernă tipică pentru anii cincizeci, aflată într-o zonă rezidenţială. Un vraf înalt de cufere şi valize, care călătoriseră mult la viaţa lor, formau o coloană în vestibul. Pereţii şi holurile erau tapetaţi cu cărţi pe care le cunoşteam şi cărţi pe care aş fi vrut să le cunosc. El

---

[23] *The Sheltering Sky* (1949).

şedea în pat, ridicat în capul oaselor, având pe el un halat moale ecosez, şi când am intrat în cameră, a părut să se lumineze la faţă.

M-am cocârjat toată, încercând să-mi găsesc o poziţie graţioasă în atmosfera aceea stânjenitoare. Am vorbit despre răposata lui soţie, Jane, al cărei spirit părea să stăruie peste tot în jur. Am stat şi mi-am răsucit cozile împletite şi am vorbit despre iubire. M-am întrebat dacă mă ascultă cu adevărat.

— Scrieţi? l-am întrebat.

— Nu. Nu mai scriu.

— Cum vă simţiţi acum?

— Golit, mi-a răspuns el.

L-am lăsat cu gândurile lui şi am urcat pe acoperişul amenajat ca un *patio*. În curtea din spate nu era nicio cămilă. Nu se vedea niciun sac de pânză dând pe dinafară de *kif*[24]. Nicio *sebsi* sprijinită pe buza urciorului. Acolo era un acoperiş de ciment care domina celelalte acoperişuri şi mai erau fâşii de muselină atârnate pe sârme, care se întretăiau pe întinderea cerului albastru al Tangerului. Mi-am lipit o clipă faţa de unul din cearşafurile jilave, căutând un moment de uşurare în arşiţa sufocantă, însă mi-am regretat imediat gestul,

---

[24] Frunze de canabis (sau canabis amestecat cu tutun) care se fumează în Maroc cu un fel de pipă lungă (*sibsi* sau *sebsi*).

fiindcă urma pe care am lăsat-o strica netezimea aceea perfectă.

M-am întors la el. Halatul îi stătea întins la picioare, iar lângă pat erau nişte papuci de piele foarte uzaţi. Un tânăr marocan pe nume Karim ne-a servit gentil cu ceai. Locuia pe acelaşi palier şi venea deseori să vadă cum îi mai merge lui Paul.

Paul mi-a vorbit despre o insulă pe care o avea şi pe care în ultima vreme n-o mai vizita, despre muzica pe care n-o mai interpreta, despre cântecele anumitor specii de păsări care între timp dispăruseră. Mi-am dat seama că începe să obosească.

— Avem aceeaşi zi de naştere, i-am spus.

A zâmbit stins şi ochii încercănaţi i s-au închis. Ne apropiam de sfârşitul vizitei.

Totul curge înainte. Istoria din fotografii. Cuvintele din cărţi. Sunetele din pereţi. Spiritele se înălţau ca un eter care se rotea, desenând un arabesc, şi coborau cu blândeţe, ca o mască binevoitoare.

— Paul, eu trebuie să plec. O să mai vin să te văd.

El a deschis ochii şi a pus pe mine o mână lungă şi zbârcită.

Acum nu mai e.

Cu Paul Bowles, Tanger, 1997

Am ridicat capacul biroului şi am găsit cutia de chibrituri Gitanes supradimensionată, încă învelită în batista lui Fred. N-o deschisesem de mai bine de două decenii. Pietrele erau la adăpost înăuntru, cu fărâmele de pământ din închisoare agăţate de ele. Vederea lor mi-a deschis rana recunoaşterii. Venise vremea să le livrez, chiar dacă nu în felul în care mă gândisem. Îi scrisesem deja lui Karim că vin. Când ne întâlniserăm prima dată, în apartamentul lui Paul, îi spusesem povestea pietrelor, iar el îmi promisese că atunci când va sosi momentul, mă va duce la cimitirul creştin din Larache, unde era îngropat Genet.

Karim mi-a răspuns prompt, de parcă ne-am fi întâlnit ieri:

— Sunt în deşert, dar vin să te iau şi-o să mergem împreună la Genet.

Ştiam că se va ţine de cuvânt.

Mi-am făcut curat în cameră, am învelit câteva pachete de film într-o bandană şi mi le-am îndesat între cămăşi şi blugi. Călătoream cu şi mai puţine bagaje decât de obicei. Mi-am luat la revedere de la pisici, mi-am pus în buzunar cutia de chibrituri şi am plecat. Compatrioţii mei Lenny Kaye şi Tony Shanahan mă aşteptau la aeroport cu chitarele lor acustice – prima

dată când eram împreună în Maroc. Dimineaţa am fost luaţi din Casablanca, dar microbuzul care ne ducea la conferinţă s-a stricat la jumătatea drumului spre Tanger. Ne-am aşezat pe marginea şoselei şi am împărtăşit poveşti despre William şi Allen şi Peter şi Paul, apostolii noştri *beat*. La scurt timp după aceea ne-am urcat într-un autobuz plin de viaţă şi de radiouri care trâmbiţau în franceză şi arabă şi am trecut pe lângă o bicicletă stricată, un măgăruş poticnit în drum şi un copil care-şi curăţa pietricelele de pe genunchiul zdrelit. Unul dintre pasageri, o femeie împovărată de câteva pungi de cumpărături, îl hărţuia pe şofer. Până la urmă omul a oprit autobuzul şi câţiva călători au coborât să cumpere Coca-Cola de la magazinul local. M-am uitat întâmplător pe geam şi am văzut cuvântul „chioşc” caligrafiat în stil kufic deasupra uşii.

Ne-am cazat la Hôtel Rembrandt, vechi paradis al scriitorilor, de la Tennessee Williams la Jane Bowles. Ni s-au oferit agende negre cu inscripţia *Le Colloque à Tanger* scrisă cu verde şi legitimaţia de participare: chipul lui William Burroughs suprapus peste cel al lui Brion Gysin – o imagine laminată a celei de-a treia minţi. Era anticamera reuniunii. Poeţii Anne Waldman şi John Giorno. Bachir Attar, liderul ansamblului Master Musicians of Jajouka. Muzicienii Lenny Kaye şi Tony

Shanahan. Alain Lahana de la Le Rat des Villes luase avionul din Paris, cineastul Frieder Schlaich sosise din Berlin şi Karim venise cu maşina din deşert. Preţ de câteva clipe am stat şi ne-am uitat unii la alţii: copii orfani ai apusului *beat*.

Ne-am întrunit la începutul serii pentru lecturi şi mese rotunde. Pe când citeam pasaje din lucrările scriitorilor pe care îi apreciam, un cortegiu de pardesie purtate de marii noştri profesori a intrat şi a ieşit din raza mea vizuală. Muzicienii au improvizat şi dervişii s-au rotit toată noaptea. Eu şi Lenny ne-am lăsat cuprinşi de ritmurile familiare ale prieteniei noastre necondiţionate. Ne cunoşteam de peste patruzeci de ani. Aveam în comun aceleaşi cărţi, aceleaşi scene de spectacol, aceeaşi lună şi acelaşi an de naştere. Visaserăm multă vreme să lucrăm în Tanger şi acum rătăceam fără ţintă prin *medina*, într-o tăcere încântată. Aleile şerpuitoare erau inundate de o lumină aurie, pe care am urmat-o cu religiozitate până când ne-am dat seama că mergeam în cerc.

După ce ne-am achitat de îndatoriri, ne-am petrecut noaptea la Palais Moulay Hafid, ascultându-i pe Master Musicians of Jajouka, urmaţi de Dar Gnawa. Muzica lor vivace m-a stimulat să dansez şi am dansat, înconjurată de băieţi mai tineri decât fiul meu. Ne mişcam în stiluri

similare, dar ei etalau o inventivitate şi o flexibilitate care m-au lăsat înmărmurită. În timpul plimbării de dimineaţă i-am văzut pe câţiva dintre băieţii aceia fumând ţigări în faţa unui cinematograf abandonat.

— V-aţi trezit devreme, le-am spus.

Au râs.

— Încă nu ne-am dus la culcare.

În ultima seară o siluetă măruntă, dar impunătoare, îmbrăcată într-o *djellaba*[25] albă, cusută cu fir de aur, a intrat în zona comună. Era Mohammed Mrabet şi noi ne-am ridicat cu toţii. Împărţise aceeaşi *sebsi* cu preaiubiţii noştri prieteni şi vibraţia lor tangibilă se simţea în pliurile veşmântului său. În tinereţe stătuse la masă cu Paul Bowles şi-i depănase poveşti, iar acesta le tradusese pentru Black Sparrow Press. Ele formau un şir de istorisiri minunate, precum *The Beach Café*, pe care o citisem şi recitisem la Caffè Dante, pe când visam să am cafeneaua mea.

— Vrei să mergem mâine la cafeneaua de pe plajă? m-a întrebat Karim.

Nu-mi trecuse niciodată prin minte că acea cafenea există cu adevărat.

— E o cafenea reală? am întrebat, luată prin surprindere.

---

[25] Haină unisex lungă, de origine marocană, cu mâneci largi şi glugă.

— Da, a râs el.

Dimineaţa m-am întâlnit cu Lenny la Gran Café de Paris, pe Boulevard Pasteur. Văzusem fotografii cu Genet luând ceaiul acolo împreună cu scriitorul Mohamed Choukri. Deşi semăna cu un restaurant cu autoservire de la începutul anilor şaizeci, nu servea mâncare, ci doar ceai şi Nescafé. Pereţi lambrisaţi cu lemn sculptat bănci îmbrăcate în piele maro feţe de masă de culoarea vinului scrumiere de sticlă groasă. Am stat într-o tăcere confortabilă într-un colţ curbat, cu ferestre largi, prin care se vedeau trecătorii de pe străzile din jur. Nescafé-ul mi-a fost adus în ambalaj, alături de un pahar cu apă fierbinte. Lenny a comandat ceai. Câţiva bărbaţi se adunaseră să fumeze trabucuri sub un portret decolorat al regelui cu o undiţă în mână şi o captură impresionantă. Pe peretele de un verde marmorat stătea un ceas mare din cositor, în formă de soare, care marca timpul pe tărâmul acela atemporal.

Lenny şi cu mine, împreună cu Karim, am plecat cu maşina spre cafeneaua de pe plajă, luând-o de-a lungul coastei. Cafeneaua părea închisă, iar plaja era pustie: un avanpost aflat de cealaltă parte a oglinzii văcarului. Karim a intrat în cafenea şi a dat de un om care ne-a preparat fără tragere de inimă un ceai de mentă. Ni l-a adus la o masă de afară şi a intrat înapoi. Pe mal,

ascunse de o stâncă, erau încăperile descrise de Mrabet. Mi-am scos pantofii, mi-am suflecat pantalonii şi am intrat în apă într-un loc pe care ajunsesem să-l cunosc din paginile cărţii sale.

M-am uscat la soare şi am sorbit din ceai, care era foarte dulce. Existau multe locuri unde se putea sta, dar pe mine mă atrăgea un scaun din plastic alb, ornamentat, pus cu spatele la o tufă de mur. I-am făcut două fotografii, după care i-am dat aparatul lui Lenny, iar el m-a pozat aşezată pe scaunul acela. Când m-am întors la masă, la doar câţiva metri distanţă, am desfăcut iute polaroidele. Am fost nemulţumită de felul cum încadrasem scaunul şi m-am întors să mai fac o poză, dar scaunul nu mai era acolo. Şi eu, şi Lenny am fost uluiţi. Nu era nimeni prin preajmă şi totuşi scaunul dispăruse în câteva clipe.

— Asta-i nebunie curată, a spus Lenny.

— Ăsta-i Tangerul, a replicat Karim.

Şi a intrat în cafenea, iar eu m-am dus după el. Înăuntru era pustiu. Am lăsat în mijlocul mesei o fotografie a scaunului alb.

— Şi ăsta-i Tangerul, am spus.

Am mers mai departe cu maşina pe coastă, în zgomotul valurilor şi ţârâitul copleşitor al greierilor, apoi pe o încâlcitură de şosele prăfuite, trecând pe lângă sate

cu case văruite şi frânturi de deşert împestriţat cu flori galbene. Karim a parcat pe marginea unui drum şi noi l-am urmat spre locuinţa lui Mrabet. Coboram pe panta dealului, iar o turmă neastâmpărată de capre urca tot pe acolo. Spre încântarea noastră, turma s-a despărţit, apoi ne-a înconjurat. Stăpânul caprelor nu era prin preajmă, dar întâlnirea cu animalele lui a fost distractivă. Pe drumul de întoarcere spre Tanger am văzut un păstor conducând o cămilă cu puiul ei. Am coborât geamul şi i-am strigat:

— Cum îl cheamă pe micuţ?

— Jimi Hendrix îl cheamă.

— Ura, m-am trezit şi azi![26]

— *Inshallah!*[27] a strigat el.

M-am trezit devreme, mi-am pus cutia de chibrituri în buzunar şi m-am dus să beau o ultimă cafea la Café de Paris. Simţind o stranie detaşare, m-am întrebat dacă nu cumva eram pe punctul de-a mă angaja într-un ritual lipsit de semnificaţie. Genet răposase în primăvara lui 1986, înainte ca eu să apuc să-mi îndeplinesc misiunea, iar pietrele adăstaseră în biroul meu mai bine de două

---

[26] Aluzie la „*Hooray, I wake from yesterday!*”, un vers din melodia *1983*, compusă de Jimi Hendrix în 1968.

[27] Cu voia lui Allah (arabă).

decenii. Am mai comandat un Nescafé, rememorând momentul.

Stăteam la măsuţa din bucătărie, sub portretul lui Camus, când am auzit ştirea. Fred mi-a pus o mână pe umăr, apoi m-a lăsat cu gândurile mele. Am avut un sentiment de regret, senzaţia unui gest suspendat, dar n-am putut face altceva decât să ofer cuvintele pe care aveam să le scriu.

La începutul lui aprilie Genet călătorise împreună cu tovarăşul lui, Jacky Maglia, din Maroc până la Paris ca să corecteze şpalturile pentru ceea ce avea să fie ultima lui carte. I s-a refuzat cazarea la Hôtel Rubens, unde stătea de obicei când venea la Paris, fiindcă un recepţioner din schimbul de noapte nu-l recunoscuse şi fusese revoltat de aerul lui de vagabond. Au umblat amândoi printr-o ploaie torenţială, căutând un adăpost, pe care l-au găsit în cele din urmă la Hôtel Jack, pe vremea aceea o speluncă periculoasă, de o stea, aflată lângă Place d’Italie.

Într-o cameră nu mai mare decât o celulă de închisoare, Genet a trudit asupra paginilor sale. Deşi chinuit de un cancer al gâtului în fază terminală, evita calmantele, hotărât să-şi păstreze mintea neînceţoşată. După ce luase toată viaţa barbiturice, se abţinea tocmai când avea mai mare nevoie de ele, fiindcă dorinţa de a

preda un manuscris fără cusur întrecea orice suferinţă fizică.

Pe cincisprezece aprilie Jean Genet a murit singur pe podeaua băii camerei minuscule pe care o închiriase în acel hotel de tranzit. Cel mai probabil se împiedicase de mica treaptă de la intrarea în cameră. Pe noptieră se afla testamentul său, ultima lui operă intactă. În aceeaşi zi Statele Unite au bombardat Libia. A circulat zvonul că Hana Gaddafi, copilul adoptat al colonelului Gaddafi, fusese ucis în raidul aerian. Cum stăteam şi scriam, mi-o imaginam pe nevinovata orfană călăuzindu-l pe hoţul orfan către paradis.

Nescafé-ul mi se răcise. Am făcut semn să mi se aducă altul. A sosit şi Lenny şi a comandat ceai. Dimineaţa abia se târa. Ne-am relaxat şi am inspectat încăperea, conştienţi de faptul că scriitorii pe care îi admiram atât de tare îşi petrecuseră multe ceasuri aici, conversând împreună. Încă mai sunt aici cu toţii, am căzut noi de acord şi ne-am întors la hotel.

Karim a fost chemat înapoi în deşert, dar Frieder a aranjat să fim duşi toţi cu maşina la Larache. Ne-am strâns cinci oameni, Lenny, Tony, Frieder, Alain şi cu mine – toţi dornici să intre în contact cu Genet. Cum eram înconjurată de prieteni, nu anticipasem

sentimentul profund de singurătate pe care aveam să-l nutresc şi nici strângerea de inimă înciudată pentru alungarea căreia mi-am adunat toate forţele. Genet era mort şi nu-i aparţinea nimănui. Ceea ce ştiam despre Fred, care mă dusese tocmai la Saint-Laurent-du-Maroni doar pentru câteva pietricele, îmi aparţinea numai mie. I-am căutat prezenţa, dar nu i-am simţit-o, aşa că m-am cufundat iar în vestigiile memoriei până ce l-am găsit. Îmbrăcat în haine maro-gălbui, stătea singur în tufele de iarbă înaltă de sub copaci, cu părul tuns şi cu palmele desfăcute. I-am văzut mâna şi ceasul de la încheietură. I-am văzut verigheta şi pantofii de piele maro.

Pe măsură ce ne apropiam de Larache, oceanul se simţea tot mai puternic. Oraşul era un vechi port de pescari, aflat nu departe de nişte ruine antice, feniciene. Am parcat lângă o fortăreaţă şi am urcat dealul ce ducea la cimitir. O bătrână şi un băieţel, care stăteau acolo de parcă ne aşteptau, ne-au deschis poarta şi am intrat. Cimitirul avea un aer spaniol, iar mormântul lui Genet era orientat spre est, veghind oceanul de sus. Am curăţat resturile de pe locul lui de veci, aruncând flori uscate, crenguţe şi aşchii de sticlă spartă, după care am spălat piatra funerară cu apă îmbuteliată. Copilul mă urmărea cu o privire concentrată.

Am rostit cuvintele pe care doream să le rostesc, apoi

am turnat apă pe pământ şi am săpat o groapă adâncă, în care am introdus pietrele. Pe când aşezam florile aduse de noi, din depărtare s-a auzit chemarea muezinului la rugăciune. Băiatul s-a aşezat fără o vorbă în locul unde îngropasem pietrele şi s-a apucat să smulgă petale de flori, risipindu-şi-le pe pantaloni şi privindu-ne lung cu ochii lui mari şi negri. Înainte să plecăm, mi-a întins ce mai rămăsese dintr-un boboc de trandafir de un roz pal şi eu l-am pus în cutia de chibrituri. I-am dat bătrânei nişte bani, iar ea a închis poarta. Băiatul părea trist că vede cum pleacă ciudaţii lui tovarăşi de joacă. Drumul de întoarcere a fost o moţăială continuă. Eu mă mai uitam din când în când la fotografiile mele. În cele din urmă aveam să aşez pozele Polaroid cu mormântul lui Genet într-o cutie, laolaltă cu mormintele altora. Dar în adâncul sufletului ştiam că miracolul trandafirului nu se găsea în pietrele acelea şi nu putea fi descoperit nici în fotografii, ci se afla în celulele gardianului copil, prizonierul iubirii[28] lui Genet.

[28] Aluzie la romanele lui Jean Genet: *Miracle de la rose*, scriere semi-autobiografică din 1946, şi *Un captif amoureux*, volum publicat postum în 1986.

Mormântul lui Genet în cimitirul creştin din Larache

Ziua Tatălui, lacul Ann, Michigan

Drum bătut

Ziua Eroilor se apropia repede. Că mergea sau nu trenul, eu tânjeam să-mi văd căsuţa, Alamo al meu. Puternica furtună distrusese podul de cale ferată de la Broad Channel. Apele smulseseră cinci sute de metri de şină de tren şi inundaseră complet două staţii de pe linia A, aşa că era nevoie de reparaţii masive şi de semnale, macazuri şi cabluri electrice noi. Nerăbdarea nu-şi avea rostul. Drumul până acolo rămânea o sarcină îndrăzneaţă, care semăna cu refacerea din bucăţi a mandolinei sfărâmate a lui Bill Monroe.

L-am sunat pe prietenul meu Winch, care supraveghea lenta operaţiune de renovare, rugându-l să mă ducă şi pe mine cu maşina până pe plaja Rockaway. Deşi ieşise soarele, era neobişnuit de frig pentru perioada asta, aşa că mă îmbrăcasem cu un palton marinăresc şi-mi pusesem fesul. Fiindcă aveam timp de pierdut, mi-am luat o cafea mare de la băcănie şi m-am pus să-l aştept pe treptele de la intrare. Cerul era senin, se vedeau doar câţiva nori răzleţi şi, cum îi urmăream cu privirea, m-am întors în nordul Michiganului, în Traverse City, într-o altă Zi a Eroilor. Fred zbura, iar eu şi mezinul nostru, Jackson, ne plimbam pe malul lacului Michigan.

Un covor de sute de pene acoperea plaja. Am întins o pătură cu motive indiene şi mi-am scos pixul şi carnetul de însemnări.

— Eu o să scriu, i-am spus. Tu ce vrei să faci?

Jackson s-a uitat de jur împrejur şi a rămas cu ochii aţintiţi asupra cerului.

— O să mă gândesc, mi-a răspuns.

— Mă rog, gânditul seamănă mult cu scrisul.

— Da, numai în capul tău, a spus el.

Curând avea să împlinească patru ani şi eu mă minunam de observaţiile pe care le făcea. Eu scriam, Jackson reflecta, Fred zbura şi, într-un fel, toţi eram conectaţi prin seva concentrării. Am petrecut o zi fericită, iar când soarele a început să se retragă, ne-am adunat toate lucrurile şi câteva pene, iar Jack a luat-o înainte, dând fuga să-şi întâmpine tatăl la întoarcere.

Chiar şi azi, când taică-său e mort de vreo douăzeci de ani, iar Jackson e om în toată firea şi urmează să întâmpine sosirea propriului fiu, tot mai pot să revăd în minte după-amiaza aceea. Valurile puternice ale lacului Michigan, ce se întindeau pe ţărmul acoperit de penele lepădate de pescăruşii ce năpârleau. Pantofiorii albaştri ai lui Jackson, cuminţenia lui, aburul ce se înălţa din termosul meu cu cafea neagră, norii care se adunau şi pe care Fred îi privea din carlinga unui Piper Cherokee.

— Crezi că ne vede? a întrebat Jack.

— Ne vede tot timpul, băiete, i-am răspuns eu.

Imaginile au felul lor de-a se dizolva şi apoi de-a reveni brusc, readucând bucuria şi durerea ataşate de ele ca un şirag de conserve ce zornăie în urma unui vehicul nupţial de modă veche. Un câine negru pe o fâşie de plajă. Fred stând la umbra palmierilor ce încadrau intrarea în penitenciarul Saint-Laurent. Cutia de chibrituri Gitanes albastră cu galben, înfăşurată în batistă. Jackson alergând în faţa mea şi căutându-l pe taică-său pe cerul de un albastru palid.

M-am urcat în camionetă împreună cu Winch. N-am prea vorbit, fiindcă amândoi eram pierduţi în propriile gânduri. Nu era cine ştie ce trafic, aşa că am ajuns în vreo patruzeci de minute. Ne-am întâlnit cu cei patru inşi care formau echipa lui. Lucrători harnici, care munceau cu multă râvnă. Am observat că toţi copacii din vecinătate erau morţi. Niciodată nu mai fusesem atât de aproape de şansa să am copacii mei. Uriaşele valuri de furtună care inundaseră străzile uciseseră aproape toată vegetaţia. Am inspectat ce mai rămăsese acolo. Pereţii de mucava mucegăiţi, care delimitau încăperile mici, fuseseră distruşi, lăsând în urmă o cameră mare, cu tavanul boltit, vechi de un secol, ce rămăsese intact, iar

podelele putrede fuseseră scoase. Simţeam că se fac progrese şi am plecat de-acolo ceva mai optimistă. M-am aşezat pe pragul improvizat al viitoarei mele verande recondiţionate şi mi-am imaginat o curte cu flori sălbatice. Cum de-abia aşteptam să obţin un strop de permanenţă, presupun că trebuia să mi se aducă aminte cât de efemeră era permanenţa.

Am traversat strada, luând-o spre ocean. O patrulă de ţărm m-a gonit din zona plajei. Asanau locul unde fusese promenada de scânduri. Avanpostul nisipiu care găzduise pentru scurt timp cafeneaua lui Zak fusese preluat pentru renovare de autoritatea guvernamentală, fiind revopsit în galben-canar şi turcoaz aprins, ceea ce îi nimicea aerul fermecător de Legiune Străină. Speram din tot sufletul ca soarele să şteargă rapid culorile acelea de-o veselie exagerată. Am mers mai departe, în căutarea unei intrări spre plajă, mi-am udat picioarele şi mi-am luat o cafea la pachet de la unicul stand de *taco* ce rămăsese în picioare.

Am întrebat dacă l-a văzut cineva pe Zak.

— El a făcut cafeaua, mi s-a răspuns.

— E aici?

— E pe-aici pe undeva.

Norii alunecau pe cer. Nori comemorativi. Avioane de pasageri decolau de pe aeroportul JFK. Winch şi-a

terminat treburile, ne-am urcat iar în camionetă şi am pornit înapoi: am trecut peste şenal, pe lângă aeroport, peste pod, şi am intrat în oraş. Blugii îmi erau încă jilavi după plimbarea pe malul oceanului şi grăunţele de nisip care mi se prinseseră în manşetele suflecate se scuturau pe podea. După ce mi-am terminat cafeaua, nu m-am îndurat să mă despart de recipientul gol. Mi-a venit ideea că aş putea conserva istoria cafenelei 'Ino, a promenadei pierdute şi orice altceva îmi mai trecea prin minte caligrafiindu-le mărunt pe toate pe paharul de polistiren, ca un gravor care inscripţionează psalmul 23 pe gămălia unui ac.

Când a murit Fred, slujba de pomenire s-a ţinut la Biserica Marinarilor din Detroit, unde ne căsătoriserăm. În fiecare an, în noiembrie, părintele Ingalls, cel care ne cununase, ţinea o slujbă în memoria celor douăzeci şi nouă de membri ai echipajului de pe Edmund Fitzgerald, înecaţi în Lacul Superior, iar la finalul ei clopotul greu al congregaţiei se trăgea de douăzeci şi nouă de ori. Pe Fred îl mişca profund ritualul acesta şi, întrucât pomenirea lui coincidea cu a lor, părintele Ingalls a acceptat ca florile şi macheta navei să rămână pe scenă. El oficia slujba şi purta la gât o ancoră în loc de cruce.

În seara când a avut loc slujba fratele meu, Todd, a

urcat la mine în cameră, dar eu eram încă în pat.

— Nu-s în stare să fac asta, i-am spus.

— Trebuie, mi-a replicat el cu fermitate.

M-a smuls din toropeală, m-a ajutat să mă îmbrac şi m-a dus cu maşina la biserică. Tocmai mă gândeam la ce urma să spun, când la radio a început cântecul *What a Wonderful World*. De câte ori îl auzeam, Fred spunea: Trisha, ăsta e cântecul tău. De ce trebuie să fie cântecul meu? protestam eu. Nici măcar nu-mi place Louis Armstrong. Dar el insista că e cântecul meu. Acum am simţit că ăsta era un semn de la Fred, aşa că m-am hotărât ca la ceremonie să cânt *a cappélla* chiar *Wonderful World*. Pe când cântam, am simţit frumuseţea lipsită de subtilităţi a melodiei, dar tot n-am înţeles de ce Fred o asociase cu mine şi, cum aşteptasem prea mult, acum nu-l mai puteam întreba. Acum e cântecul tău, am spus, adresându-mă unui vid persistent. Lumea părea secată de mirabil. N-am scris poezii sub imperiul febrei. N-am văzut spiritul lui Fred deasupra mea, nici n-am simţit traiectoria învârtejită a călătoriei sale.

Fratele meu a rămas lângă mine şi în zilele care au urmat. Le-a promis copiilor că va fi întotdeauna alături de ei şi că se va întoarce după sărbători. Dar exact peste o lună a suferit un atac cerebral puternic în timp ce împacheta cadouri de Crăciun pentru fiica lui. Moartea

subită a lui Todd, la atât de puţin timp după decesul lui Fred, mi s-a părut insuportabilă. Şocul m-a amorţit. Mi-am petrecut ore în şir aşezată în scaunul favorit al lui Fred, terorizată de propria-mi imaginaţie. Mă ridicam din când în când şi îndeplineam corvezi mărunte cu concentrarea mută a unui captiv în gheaţă.

Până la urmă am părăsit Michiganul şi m-am întors la New York cu copiii. Într-o după-amiază, pe când traversam strada, mi-am dat seama că plângeam. Dar n-am reuşit să-mi identific sursa lacrimilor. Simţeam o dogoare ce conţinea culorile toamnei. Piatra întunecată din inima mea pulsa tăcut, aprinzându-se ca un cărbune în vatră. Cine-i în inima mea? m-am întrebat.

Nu după mult timp am recunoscut spiritul jovial al lui Todd şi, continuându-mi plimbarea, am recuperat încetul cu încetul un aspect al personalităţii lui care era şi al meu: un optimism înnăscut. Şi, încet-încet, filele vieţii mele s-au întors şi m-am văzut indicându-i lui Fred lucruri simple, *albastrul cerului, albul norilor*, sperând să străpung vălul acela de tristeţe congenitală. I-am văzut ochii de culoare deschisă privind cu luare-aminte în ochii mei şi încercând să-mi prindă strabismul divergent în capcana căutăturii lui neclintite. Doar pentru asta mi-au trebuit câteva pagini, care m-au umplut de un dor atât de chinuitor, încât le-am pus pe foc în sufletul meu, aşa

cum Gogol şi-a ars pagină cu pagină manuscrisul volumului al doilea din *Suflete moarte*. Le-am ars pe toate, una câte una, iar ele nu s-au făcut cenuşă şi nici nu s-au răcit, ci au radiat căldura compasiunii omeneşti.

Cum ucide Linden ceea ce iubeşte

Linden aleargă sprintenă şi iute. Se opreşte şi atenţia îi e atrasă de un copac perfect care se înalţă în mijlocul unei pajişti. Linden e impenetrabilă, dar are un călcâi al lui Ahile: detectivul James Skinner, şeful secţiei ei, şi dorinţa suprimată de-a se bucura de iubirea lui. Cândva erau parteneri pe teren şi, clandestin, în pat, dar s-ar părea că vremurile acelea s-au dus. Totuşi chipul ei se umbreşte uşor în prezenţa lui. Apropiindu-se de uşa casei, Linden descoperă cu surprindere că el o aşteaptă din nou. Distanţele se dizolvă. Skinner vine la ea cu tot omenescul din el. Linden se apropie. În braţele lui Skinner e acasă.

O monedă se învârte pe muchie. N-are mare importanţă cum o să cadă. Cap, pierzi, pajură, pierzi. Linden nu ia în seamă semnele, se crede norocoasă, menţine un echilibru perfect între dragoste şi slujbă, între Skinner şi legitimaţia ei. Lumina dimineţii face să-i strălucească părul auriu-trandafiriu, strâns cu un elastic.

Siluete ale victimelor desfăşurate ca un şirag de păpuşi decupate în hârtie se risipesc într-o clipă în flacăra aprinsă iarăşi de ei.

Soarele a urcat pe cer. Încă un leş ars, dovezi descoperite, un cerc ce se strânge în jurul beregatei ei. Capitulând în faţa dragostei, Skinner şi Linden se dezvăluie unul altuia. În ochii lui ea vede dintr-odată alţi ochi, oroarea unor adâncimi sinistre. Indicii judiciare. Bucăţi de hârtie pătate. Şuviţe de păr îmbibate în păcat.

Ploaia cade din cerul ochilor albaştri ai lui Sarah Linden. Limpezimea crimei o inundă. Folosindu-şi toată priceperea dată de Domnul, îl identifică pe Skinner, mentorul şi iubirea ei, drept ucigaşul în serie.

Holder, confidentul său de nădejde, pune lucrurile cap la cap cu un pas în urma ei. Călăuzit de un instinct rafinat, el îi reface traseul. Zorindu-se prin ploaia grea, dă de urma celor doi la locuinţa secretă a lui Skinner de pe malul lacului. Promisiunea unui *rendez-vous* amoros devine acum scena unui inexorabil act justiţiar. Linden simte că rămăşiţele fericirii sale plutesc laolaltă cu morţii. Îl va executa cu compasiune pe Skinner, ignorând rugăminţile lui Holder. El e prudent, protector. Ea e nesăbuită. El se uită cu groază cum Linden apasă pe trăgaci, punând capăt chinurilor lui Skinner, ca şi cum acesta ar fi un mânz muribund de pe marginea drumului.

Înmărmuresc şi nu pot decât să-mi plec capul. Mă amestec printre gândurile răvăşite ale lui Holder, în efortul disperat de a-i interpreta acţiunile, de a-i prevedea viitorul. Termosul meu rămâne gol lângă pat, învăluit în atmosfera sumbră a episodului cu numărul 38. Nu după mult timp mă confrunt cu cea mai crudă dezvăluire: nu va mai exista un episod 39.

Sezonul *The Killing* s-a terminat.

Linden a pierdut totul şi acum o pierd eu pe ea. O reţea de televiziune a gâtuit *The Killing*. Există promisiunea unui serial nou, cu un alt detectiv. Dar eu nu sunt pregătită să renunţ la ea şi nici nu vreau să trec la altceva. Vreau să mă uit cum sondează Linden lacul, în căutare de schelete de femei. Ce ne facem cu cei la care accedem şi renunţăm cu telecomanda, cu cei pe care îi iubim la fel de mult ca pe un poet din secolul al nouăsprezecelea, ca pe un străin admirat sau ca pe un personaj ieşit de sub pana lui Emily Brontë? Ce facem când vreunul din ei se contopeşte cu imaginea noastră de sine, iar apoi ajunge să fie transferat în spaţiul limitat al unui portal de programe la cerere?

Toate sunt în purgatoriu. Din apa neagră se înalţă un geamăt de suferinţă. Împachetaţi în plastic industrial roz, morţii îşi aşteaptă apărătoarea – Linden a Lacului. Dar ea

nu mai e decât o statuie în ploaie, cu un pistol în mână. După ce a comis intolerabilul, va trebui să-şi predea pur şi simplu legitimaţia.

Un serial de televiziune îşi are propria realitate morală. Umblând de colo colo prin cameră, îmi imaginez o continuare: *Linden în Valea Lucrurilor Pierdute*. Pe ecran apa neagră înconjoară casa de lângă lac. Lacul are forma unui rinichi îmbolnăvit.

Linden se uită lung în abisul în care zac jalnicele lor rămăşiţe.

„Nu există singurătate mai mare pe lume decât aceea de a aştepta să fii găsit”, spune ea.

Holder aşteaptă în aceeaşi maşină, amorţit de mâhnire şi nesomn, şi bea aceeaşi cafea rece. Stă de veghe până îi dă ea un semn, apoi îi e iarăşi alături şi cutreieră purgatoriul împreună cu ea.

În fiecare săptămână se desfăşoară povestea unei noi victime. Holder citeşte adevărul în bobii de sânge împroşcat. Ea caută îndelung până găseşte izvorul tămăduitor. Arborele Linden[29] răspândeşte parfum de lămâie verde, purificând fiecare tânără care îşi leapădă linţoliul de plastic şi fâşiile de in ale infernului. Dar cine o va purifica pe Linden? Ce servitoare sumbră va face curăţenie în încăperile inimii ei pângărite?

---

[29] Tei (eng.).

Linden aleargă. Se opreşte brusc şi se întoarce spre camera de filmat. O madonă flamandă cu ochii unei pădurence care s-a culcat cu diavolul.

Acum pentru ea asta nu mai înseamnă cine ştie ce, căci a fost deposedată de tot ce avea. A făcut-o din iubire. Nu există decât o singură directivă: cei pierduţi să fie găsiţi, stratul gros de frunze care acoperă morţii să fie dat deoparte, iar ei să fie ridicaţi în braţele luminii.

Valea Lucrurilor Pierdute

Fred avea un cowboy, singurul cowboy din regimentul lui de cavalerie. Era turnat din plastic roşu, avea genunchii uşor crăcănaţi şi stătea în poziţie de tragere. Fred îi spunea Roşco. Noaptea Roşco nu era pus înapoi în cutia de carton, laolaltă cu celelalte componente ale micii fortăreţe a lui Fred, ci era aşezat pe un mic dulap de cărţi, lângă patul lui, ca să-l poată vedea. Într-o zi, pe când făcea curat în cameră, maică-sa a şters dulapul de praf, iar Roşco a căzut de acolo fără ca nimeni să observe şi pur şi simplu a dispărut. Fred l-a căutat săptămâni întregi, dar nu l-a găsit nicăieri. Seara, când stătea întins în pat, îl chema în şoaptă. Când îşi înălţa fortul şi îşi aranja oamenii pe podeaua camerei, îl simţea pe Roşco aproape, strigându-l. Nu era propria lui voce, ci

chemarea lui Roşco. Aşa credea Fred. Iar Roşco a devenit o parte din comoara noastră comună, ocupând un loc aparte în Valea Lucrurilor Pierdute.

Peste câţiva ani mama lui Fred a golit vechea lui cameră. Podeaua era atât de degradată, încât a trebuit să înlocuiască cu totul câteva scânduri. Când vechile podele au fost scoase, au apărut tot felul de obiecte. Şi acolo, printre pânze de păianjen, monede şi dumicaţi de gumă pietrificată, era şi Roşco, care căzuse cumva într-o crăpătură mai largă şi dispăruse într-un loc unde nici nu se vedea, nici nu putea fi ajuns de mânuţa unui băieţel. Mama lui i l-a înapoiat pe Roşco, iar Fred l-a pus pe dulapul de cărţi din dormitorul nostru, ca să-l poată vedea.

Unele lucruri sunt chemate înapoi din Vale. Cred că Roşco l-a strigat pe Fred. Cred că Fred l-a auzit. Cred că amândoi au jubilat. Unele lucruri nu sunt pierdute, ci sacrificate. Mi-am văzut haina neagră în Valea Lucrurilor Pierdute, într-un morman oarecare, scotocit de nişte puştani fără noroc. Un om bun se va alege cu ea, mi-am spus, un Billy Pilgrim[30] din lumea largă.

Oare obiectele pe care le-am avut cândva şi le-am pierdut plâng după noi? Îl visează oile electrice pe Roy Batty? Haina mea plină de găuri o să-şi amintească orele

[30] Protagonistul romanului *Abatorul cinci* de Kurt Vonnegut.

intense ale tovărăşiei noastre? Somnul din autobuzele de la Viena la Praga, serile la operă, plimbările pe malul oceanului, mormântul lui Swinburne din insula Wight, galeriile din Paris, peşterile din Luray, cafenelele din Buenos Aires. Experienţa umană împletită în urzeala ei. Câte poezii s-au prelins din mânecile ei jerpelite? Mi-am abătut privirea doar pentru câteva clipe, când mi-a atras atenţia o altă haină, mai călduroasă şi mai moale, dar pe care n-o îndrăgeam. Cum se face că pierdem lucrurile pe care le iubim, iar lucrurile care ne sunt nesuferite se agaţă de noi şi vor da măsura valorii noastre după ce noi nu vom mai fi?

Şi atunci mi-am dat seama. Poate că mi-am absorbit haina. Ţinând cont de puterea ei, cred că ar trebui să fiu recunoscătoare că nu m-a absorbit haina pe mine. Atunci eu aş fi părut că mă număr printre cei dispăruţi, deşi în realitate aş fi fost pur şi simplu aruncată pe un scaun, vibrând şi plină de perforaţii.

Lucrurile pe care le-am pierdut se întorc la obârşii, în locurile de unde au venit: crucifixul la copacul lui viu, rubinele în căminul lor din Oceanul Indian. Geneza hainei mele din lână fină, ţesută invers prin război, până în trupul mielului, o oiţă neagră ceva mai îndepărtată de turmă, păscând pe coasta unui deal. Un miel deschizând ochii spre norii care în acel moment seamănă cu

spinările lânoase ale semenilor lui.

Luna era plină şi joasă ca o roată de căruţă şi, fără îndoială, flancată de cele două turnuri identice de pe strada Lafayette, unde capul de fată al lui Picasso, cu părul prins în coadă, domină piaţeta. M-am spălat pe cap şi mi-am împletit părul, am aruncat recipientele de cafea înşirate pe lângă pat, am strâns în stivă cărţile risipite şi paginile cu însemnări, am proptit stiva de un perete, mi-am scos pânzeturile irlandeze de in dintr-un cufăr de lemn şi am schimbat aşternuturile. Am ridicat vălul de muselină care îmi proteja fotografiile cu lucrări de Brâncuşi, ca să nu se decoloreze în bătaia soarelui. O imagine nocturnă a unei coloane fără sfârşit în grădina lui Steichen şi o imensă lacrimă de marmură. Voiam să mă mai uit la ele o vreme înainte să sting lumina.

Am visat că mă aflam undeva care era în acelaşi timp niciunde. Arăta ca o magistrală din Raleigh, cu autostrăzi intersectate. Nu era nici ţipenie de om, iar la un moment dat l-am văzut pe Fred alergând, deşi lui rareori i se întâmpla să alerge. Nu-i plăcea să se grăbească. Tot atunci pe lângă el a trecut zbârnâind ceva, o roată culcată, care s-a repezit să traverseze autostrada de parcă era vie. Şi apoi am văzut chipul acelui obiect: un ceas fără arătătoare.

M-am trezit când încă nu se luminase. Am rămas o vreme întinsă în pat, retrăindu-mi visul şi simţind alte vise îngrămădite în spatele lui. Încet-încet, am început să-mi chem înapoi întregul trup, privind tot mai departe în urmă, lăsându-mi mintea să coasă laolaltă fragmentele fugare. Eram undeva sus, în munţi. Îmi urmam încrezătoare ghidul pe o cărare îngustă şi şerpuită. Am observat că era puţin crăcănat, iar el s-a oprit brusc.

— Uite, a spus el.

Ne aflam pe o curmătură, la mare înălţime. Am îngheţat, cuprinsă de o teamă iraţională la vederea hăului din faţa mea. El stătea acolo sigur pe el, dar eu nu reuşeam să-mi găsesc echilibrul. Am întins mâna spre el, dar s-a întors şi a plecat.

— Cum poţi să mă laşi aici? am ţipat. Cum o să mă-ntorc?

L-am tot strigat, dar el nu mi-a răspuns. Când am încercat să mă mişc, de sub tălpile mele s-au desprins pietre şi pământ. Nu vedeam nicio cale de scăpare, doar căderea sau zborul.

Şi atunci groaza paralizantă s-a risipit şi m-am pomenit pe pământ, dinaintea unei construcţii joase, văruite, cu o uşă albastră. Un tinerel cu o cămaşă albă, umflată de vânt, s-a apropiat de mine.

— Cum am ajuns aici? l-am întrebat.

— L-am strigat noi pe Fred, mi-a răspuns el.

Am văzut doi bărbaţi adăstând lângă o rulotă veche, căreia îi lipsea o roată.

— Nu vrei nişte ceai?

— Ba da, am răspuns eu.

El le-a făcut semn celorlalţi. Unul dintre ei a intrat să pregătească ceaiul. A încălzit apă pe cărbuni, a îndesat mentă într-un ceainic şi mi l-a adus.

— Nu vrei o prăjitură cu şofran?

— Ba da, am spus, simţindu-mă deodată flămândă.

— Am văzut că erai în pericol. Am intervenit şi l-am chemat pe Fred. El te-a luat pe sus şi te-a adus aici.

El e mort, mi-am zis. Cum e posibil?

— Mai rămâne chestiunea onorariului, a spus tinerelul. O sută de mii de dirhami.

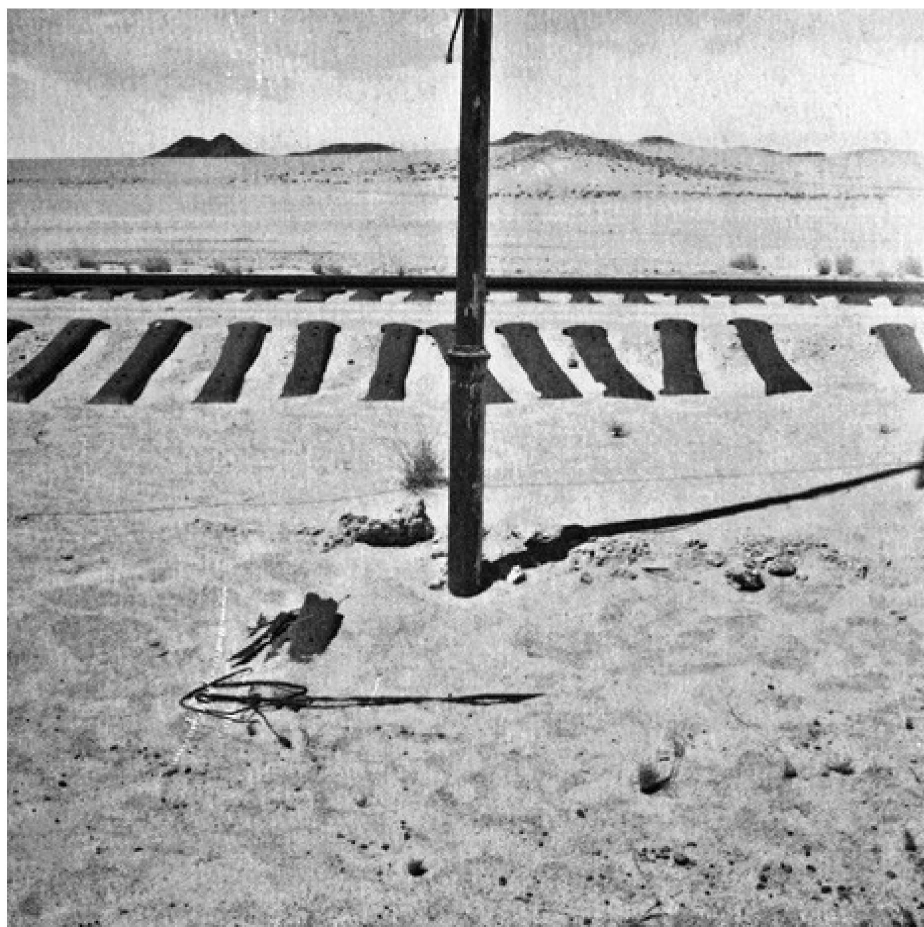
— Nu sunt sigură că am atâţia bani, dar o să fac rost de ei.

Am băgat mâna în buzunar, care era plin de bani, exact suma cerută de tinerel, dar decorul se schimbase deja. Eram singură pe un drum de piatră mărginit de nişte dealuri calcaroase. M-am oprit să reflectez la cele petrecute. Fred mă salvase într-un vis. Şi apoi, dintr-odată, eram iar pe autostradă şi îl vedeam în depărtare mergând în urma roţii cu chipul unui ceas fără

arătătoare.

— Prinde-o, Fred! am strigat.

Şi roata s-a izbit de un uriaş corn al abundenţei plin cu lucruri pierdute. A căzut pe o parte, iar Fred a îngenuncheat şi a pus palma pe ea. A zâmbit cu gura până la urechi: un zâmbet de fericire deplină, dintr-un loc fără început ori sfârşit.

Ora amiezii

Tata s-a născut la umbra oţelăriei Bethlehem, chiar când suna sirena de prânz. Prin urmare, conform spuselor lui Nietzsche, s-a născut la ceasul când anumitor persoane li se conferă abilitatea de a înţelege

misterul eternei reîntoarceri a tuturor lucrurilor. Tata avea o minte minunată. Părea să cântărească toate filosofiile cu aceeaşi măsură şi cu aceeaşi dorinţă de-a şti. Dacă puteai percepe un întreg univers, posibilitatea existenţei lui părea cât se poate de palpabilă. La fel de reală ca ipoteza Riemann, ca însăşi credinţa – neşovăielnică şi divină.

Încercăm să rămânem ancoraţi în realitate, chiar dacă fantomele se străduiesc să ne îndepărteze de ea. Tatăl nostru, care se îngrijeşte de războiul de ţesut al eternei reîntoarceri. Mama noastră, care îşi caută drumul spre paradis, dând drumul firului tors. După mintea mea, totul e posibil. La baza tuturor lucrurilor stă viaţa, iar deasupra se află credinţa, în vreme ce impulsul creator, plasat în mijloc, le dă tuturor consistenţă. Ne închipuim o casă, un dreptunghi al speranţei. O cameră cu un pat de o persoană, acoperit cu o cuvertură de culoare deschisă, câteva cărţi de preţ, un album filatelic. Pereţii acoperiţi cu un tapet floral decolorat se prăbuşesc şi plesnesc, transformându-se într-o pajişte proaspătă, împestriţată de sclipirile soarelui, cu un izvor care se varsă într-o apă mai mare, unde aşteaptă o bărcuţă cu două vâsle strălucitoare şi o velă albastră.

Maşina de scris a lui Hermann Hesse, Montagnola, Elveţia

Când copiii mei erau mici, meşteream asemenea

ambarcaţiuni. Le împingeam să plutească pe apă, deşi eu nu urcam niciodată la bordul lor. Rareori părăseam perimetrul locuinţei noastre. Seara îmi spuneam rugăciunile lângă şenalul drapat în sălcii bătrâne, cu plete lungi. Lucrurile pe care le atingeam erau vii. Degetele soţului meu, o păpădie, un genunchi julit. N-am căutat să prind în cadru acele momente. Au trecut fără niciun memento. Dar acum traversez oceanul cu scopul unic de-a lua în posesie, prin câte o singură imagine, pălăria de pai a lui Robert Graves, maşina de scris a lui Hesse, ochelarii lui Beckett, patul de suferinţă al lui Keats. Ce-am pierdut şi nu mai găsesc, îmi amintesc. Ce nu văd, încerc să invoc. Lucrez printr-un şir de impulsuri, în pragul iluminării.

Când aveam douăzeci şi şase de ani, am fotografiat mormântul lui Rimbaud. Pozele nu erau extraordinare, dar conţineau esenţa misiunii, pe care o uitasem de multă vreme. Rimbaud a murit în 1891 într-un spital din Marsilia, la treizeci şi şapte de ani. Ultima lui dorinţă a fost să se întoarcă în Abisinia, unde se ocupase cu negoţul de cafea. Era pe moarte şi nu mai putea urca pe o corabie, ca să facă o călătorie atât de lungă. În delirul lui, se închipuia călărind pe şesurile înalte ale Abisiniei.

Eu aveam un şirag de mărgele de schimb[31] din sticlă albastră din secolul al nouăsprezecelea, luate din Harar, şi mi-am pus în minte să i le duc. În 1973 am mers la mormântul lui din Charleville, aproape de malul fluviului Meuse, şi am îndesat bine mărgelele în pământul dintr-o urnă mare, aflată în faţa pietrei lui funerare. Să aibă aproape ceva din ţara pe care o îndrăgise. Nu am făcut legătura dintre mărgele şi pietrele adunate pentru Genet, dar presupun că-şi aveau originea în acelaşi impuls romantic. Poate arogant, dar nu greşit. Între timp am mai fost acolo şi urna a dispărut, dar cred că eu, una, am rămas aceeaşi. Oricât s-ar schimba lucrurile în lume, eu rămân de neschimbat.

Cred în mişcare. Cred în balonul acela vesel care e lumea. Cred în miezul nopţii şi în ora amiezii. Dar în ce altceva mai cred? Uneori cred în tot. Alteori, în nimic. E ceva ce fluctuează, ca lumina ce sclipeşte pe apa iazului. Cred în viaţă, pe care într-o bună zi fiecare dintre noi şi-o va pierde. În tinereţe credem că nouă n-o să ni se întâmple aşa ceva, că noi suntem altfel. În copilărie credeam că n-o să cresc niciodată, că aş putea să-mi opresc creşterea doar prin puterea voinţei. Iar apoi,

[31] Mărgele decorative folosite în trecut ca monedă de schimb în comerţul dintre Europa şi Africa, pentru achiziţionarea de bunuri şi sclavi.

destul de recent, mi-am dat seama că am depăşit o graniţă tăinuită inconştient în adevărul cronologic al existenţei mele. Cum naiba am îmbătrânit aşa? le spun eu articulaţiilor mele, părului meu de culoarea fierului. Acum sunt mai bătrână decât iubirea mea, mai bătrână decât prietenii mei răposaţi. Poate că o să trăiesc atât de mult, încât biblioteca publică din New York va fi obligată să-mi ofere bastonul Virginiei Woolf. L-aş preţui, în numele ei şi-al pietrelor din buzunarul ei. Dar aş continua totuşi să trăiesc, refuzând să predau condeiul.

Bastonul Virginiei Woolf

Mi-am scos de la gât crucea Tau a Sfântului Francisc, apoi mi-am împletit părul încă jilav şi m-am uitat în jur. Acasă înseamnă un pupitru de scris. Amalgamarea unui vis. Acasă înseamnă pisicile mele, cărţile mele şi munca mea, niciodată isprăvită. Toate lucrurile pierdute care ar putea să mă cheme cândva, chipurile copiilor mei, care o să mă cheme cândva. Poate că nu putem să întrupăm nimic din visare şi nici să recuperăm imbolduri prăfuite, dar putem să adunăm visul în sine şi să-l aducem înapoi întreg, în unicitatea lui.

Am strigat-o pe Cairo, iar ea s-a urcat în pat dintr-un salt. Am înălţat privirea şi am văzut o singură stea deasupra lucarnei mele. Am încercat să mă ridic şi eu, dar dintr-odată gravitaţia m-a supus şi m-am simţit purtată pe crestele unei muzici stranii. Am văzut un pumn de copilaş scuturând o jucărie zornăitoare de argint. Am văzut umbra unui bărbat şi borul Stetsonului său. Se juca cu un lasou de copii şi la un moment dat a îngenuncheat, a desfăcut nodul şi l-a lăsat pe pământ.

— Uită-te, a spus el.

Şarpele şi-a înghiţit coada, i-a dat drumul şi a înghiţit-o iar. Lasoul era un şir lung de cuvinte şerpuitoare. M-am aplecat să citesc ce spuneau. Oracolul meu. M-am căutat în buzunar, dar n-aveam nici pix, nici manuscris.

— Unele lucruri le păstrăm pentru noi, a şoptit văcarul.

Era ora când se dădeau cărţile pe faţă. Ora miraculoasă. Mi-am ferit ochii de lumina nemiloasă, mi-am scuturat haina de praf şi mi-am săltat-o pe umăr. Ştiam exact unde sunt. Eram în afara cadrului şi vedeam ce văd. Aceeaşi cafenea solitară, un alt vis. Exteriorul de un cenuşiu-cafeniu fusese revopsit într-un galben-canar aprins, iar pompa de benzină ruginită era acoperită cu ceva ce părea a fi o uriaşă învelitoare de ceainic. M-am mulţumit să dau din umeri şi am intrat cu un aer nonşalant, dar interiorul era de nerecunoscut. Mesele, scaunele şi tonomatul dispăruseră. Lambriurile din pin noduros fuseseră demontate şi pereţii spălăciţi fuseseră zugrăviţi într-un albastru colonial, cu panouri decorative albe. Tot acolo mai erau şi nişte lăzi cu echipamente, mobilier metalic de birou şi vrafuri de broşuri. Am frunzărit un teanc: Hawaii, Tahiti şi cazinoul Taj Mahal din Atlantic City. O agenţie de voiaj la dracu-n praznic.

Am intrat în camera din spate, dar automatul de cafea, boabele nemăcinate, lingurile de lemn şi cănile de lut dispăruseră toate. Până şi sticlele de mescal goale se făcuseră nevăzute. Nu erau nici scrumiere şi nu se vedea nici urmă de văcarul meu filosof. Am bănuit că venise acolo şi, cel mai probabil, remarcase zugrăveala nou-

nouţă, aşa că îşi văzuse pur şi simplu de drum. Am privit în jur. Nimic care să mă ţină aici, nici măcar învelişul uscat al unei albine moarte. Mi-am zis că dacă mă grăbesc, poate apuc să reperez în zare norii de praf ridicaţi în urma vechii lui camionete Ford cu platformă. Poate îl prind din urmă şi mă duce şi pe mine cu maşina. Am călători împreună prin deşert şi n-am avea nevoie de niciun agent de turism.

— Vă iubesc, am şoptit eu către toate, către nimic.

— Să nu iubeşti frivol, l-am auzit spunând.

Şi apoi am ieşit de-a dreptul prin amurg, călcând pe pământul bătătorit. Nu se vedea niciun nor de praf, nici ţipenie de om, dar mie nu-mi păsa. Eram propria mea mână norocoasă la pasienţe. Peisajul deşertic, neschimbat: un lung pergament desfăşurat, pe care într-o bună zi mă voi distra completându-l. Am de gând să-mi amintesc totul şi apoi am de gând să scriu totul. O arie pentru o haină. Un recviem pentru o cafenea. La asta mă gândeam în visul meu, privindu-mi mâinile.

Cafeneaua Wow, cheiul de la Ocean Beach, Point Loma

Fotografii

Café ’Ino
Fred, fluviul Maroni
Călăuză, fluviul Maroni
Quartier Disciplinaire
Gratii, celulă comună
Fluviul Cayenne
Scaunul lui Roberto Bolaño
Balon argintiu
Măsuţa de toaletă din dormitor
Cafetieră călugăr
Masa de la campionatul din 1972
Bizoni, Berlin
Perete, cafeneaua Pasternak
Turn, Berlin
Tendă, cafeneaua Pasternak
Detaliu de statuie, Berlin
Ursul lui Tolstoi, Moscova
Barul Arcade, Detroit
Autoarea în primăvara lui 1954
Pavillon de la Reine, Paris
Cronica păsării-arc, Café ’Ino
Fântână, Buenos Aires
Masa lui Schiller, Jena
Patul Fridei Kahlo
Cârjele Fridei
Rochia Fridei
Staţia West Fourth Street

Fred în Nawader
Sălcii, Saint Clair Shores
Bungalow, plaja Rockaway
Rămăşiţe de promenadă
Alamo cu drapel
Templul de aur, Kyoto
Veşmânt de fantomă
Ace şi Dice, Kamakura
Gara Kita-Kamakura
Căţuie cu tămâie
Mormântul lui Akutagawa
Mască de comedie
Café Collage, Venice Beach
Biserica Saint Thomas à Becket
Mormântul Sylviei Plath
Cameră de interogatoriu, *Intenţii criminale*
Café ’Ino, ziua închiderii
Cămaşa lui Parsifal, Neuhardenberg
Detaliu de statuie, Berlin
Cu Paul Bowles la Tanger
Mormântul lui Jean Genet, Larache
Fred de Ziua Tatălui, lacul Ann
Şine în deşert, Namibia
Maşina de scris a lui Hermann Hesse
Bastonul Virginiei Woolf
Cafeneaua Wow, cheiul de la Ocean Beach